

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ*LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KALKINMA MODELİ OLARAK TÜRKİYE’DE
“SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ” ÜZERİNE BİR
ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe PEKİN

AĞUSTOS-2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAM

**SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KALKINMA MODELİ OLARAK TÜRKİYE’DE
“SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ” ÜZERİNE BİR
ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe PEKİN

AĞUSTOS -2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÜNSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAM

**SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KALKINMA MODELİ OLARAK TÜRKİYE’DE
“SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ” ÜZERİNE BİR
ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe PEKİN

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Emre CENGİZ

AĞUSTOS -2021

GÜMÜŞHANE

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Sürdürülebilir Bir Kalkınma Modeli Olarak Türkiye’de “Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi” Üzerine Bir Analiz” isimli bu çalışmamın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının “Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü” arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

19/08/2021

.....

Ayşe PEKİN

ÖNSÖZ

Sürdürülebilir Bir Kalkınma Modeli Olarak Türkiye’de “Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi” Üzerine Bir Analiz adlı çalışma, Gümüşhane Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi’nde “Yüksek Lisans Tezi” olarak hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans Tez danışmanlığını üstlenerek bana tez konumun seçiminde yardımcı olan, çalışmalar sırasında desteğini ve ilgisini eksik etmeyen ve tezimi yazabilmem için gerekli koşulları sağlayan saygıdeğer tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Emre CENGİZ’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi yazma sürecinde “sen başarısın” diyerek beni cesaretlendiren ablam Nurdane BARAN’a, kız kardeşim Havva PEKİN’e ve erkek kardeşim Adnan PEKİN’e; yine bu süreçte her zaman beni motive eden ve bu hayatta ki en büyük şansım Salih ÇAKIR’a; benimle aynı süreci paylaşan ve Yüksek Lisans Eğitiminin bana kazandırmış olduğu canım arkadaşım Elif ŞİMŞEK’e; dualarını ve iyi dileklerini hiçbir zaman eksik etmeyen annem Sabriye PEKİN’e ve babam Osman PEKİN’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gümüşhane-2021

Ayşe PEKİN

ÖZET

PEKİN, Ayşe. Sürdürülebilir Bir Kalkınma Modeli Olarak Türkiye’de “Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi” Üzerine Bir Analiz, Yüksek Lisans Tezi, 2021, (XIV+176)

Küreselleşme, kentleşme ve bu süreçlerle birlikte teknolojik gelişmeler, birbirine benzeyen kent yapılarını ve dokularını ortaya çıkarmıştır. Aynı şekilde birbirinin aynısı olan yaşam tarzları, yemek alışkanlıkları, giyim ve konuşma tarzları, eğlenme biçimi vs. insan yaşamını standartlaştırmış ve birbirini taklit eden kent yapıları ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar sonucunda kentler kendine özgün yerel değerlerini, geleneklerini, yöresel lezzetlerini, tarihi dokularını ve kimliklerini netice olarak kaybetmiş ve kaybetmeye de devam etmektedir. Kent yapılarının aynılaşmasına, tek tipleşmesine hız ve tüketim odaklı hayat tarzına karşı ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bunlar karşısında kültürel çeşitliliği, doğal mirası, yerel değerleri, tarihsel zenginliği ve geleneksel lezzetleri muhafaza ederek ve bunları sürdürerek kentlerde yaşam kalitesini artırmayı savunan bir oluşumdur.

Küresel tüketim ve küresel üretime karşı yerel tüketimi ve yerel üretimi savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya’nın “Greve in Chianti” kentinde ortaya çıkmış ulusal ve uluslararası bir birliktir. Kent yapılarında ve hatta çevrenin korunmasında sürdürülebilir ve yaşanılabilir bir düzeni savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, İtalyanca “Citta (şehir, kent)” ve İngilizce “Slow (yavaş, sakin)” kelimelerinin birleşmesiyle ortaya çıkmış bir oluşumdur. Yerelliği, yöreselliği, gelenekselliği ve doğallığı savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin en önemli kriteri, nüfusu 50.000’nin altındaki yerleşim birimlerini kendi bünyesine katmaktır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, 7 başlık altında 72 kriterden oluşmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada Sakin Şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinin bu unvanı aldıktan sonra nasıl kazanımlar elde ettiklerine bakılacaktır. Aynı şekilde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve politikaları doğrultusunda artı ve eksi yönleri ele alınarak analizi yapılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kentsel Yaşam Kalitesi, Yavaş Hareketi (Slow Movement), Yerel Değerler, Yerel Toplum, Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi

ABSTRACT

PEKİN, Ayşe, An Analysis on “Cittaslow/Slow City Movement” in Turkey as a Sustainable Development Model, Master Thesis, 2021, (XIV+176)

Globalization, urbanization and technological developments along with these processes have revealed similar urban structures and textures. Likewise, lifestyles, eating habits, clothing and speaking styles, entertainment style, etc., which are identical to each other. Urban structures that standardized human life and imitated each other emerged. As a result of all these, cities have lost and continue to lose their unique local values, traditions, local flavors, historical textures and identities. The Cittaslow/Slow City Movement, which emerged against the homogenization and uniformization of urban structures and a life style focused on speed and consumption, aims to increase the quality of life in cities by preserving and maintaining cultural diversity, natural heritage, local values, historical richness and traditional tastes. It is a form of local government.

The Cittaslow/Slow City Movement, which defends local consumption and local production against global consumption and global production, is a national and international union that emerged on October 15, 1999 in the city of "Greve in Chianti", Italy. The Cittaslow/Slow City Movement, which advocates a sustainable and livable order in urban structures and even in the protection of the environment, is a formation that emerged by combining the words "Citta (city, city)" in Italian and "Slow (slow, calm)" in English. The most important criterion of the Cittaslow/Slow City Movement, which defends locality, locality, traditionality and naturalness, is to include settlements with a population below 50,000. The Cittaslow/Slow City Movement consists of 72 criteria under 7 headings.. Therefore, in this study, it will be examined how the settlements with the title of Calm City gains after receiving this title. Likewise, the positive and negative aspects of the Cittaslow/Slow City Movement will be discussed and analyzed in line with its aims and policies.

Keywords: Urban Quality of Life, Slow Movement, Local Values, Local Community, Slow Food Movement

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	III
BİLDİRİM	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER VE KAVRAMLAR	7-39
1.1. Yavaş Hareketi (Slow Movement) Kavramı	7
1.2. Yavaş Hareketi (Slow Movement) Akımının Tarihsel Gelişimi.....	8
1.3. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi Kavramı	9
1.4. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Tarihsel Gelişimi	11
1.5. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi İçin Geliştirilen Proje Örnekleri	14
1.5.1. Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi	14
1.5.2. Presidia Projesi.....	15
1.5.3. Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi	17
1.5.4. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi	18

1.5.5. Sefertası Hareketi Projesi	19
1.6. Sakin Şehir (Cittaslow /Slow City) Hareketi Kavramı	20
1.7. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Tarihsel Gelişimi	22
1.8. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Sembolü ve Anlamı	24
1.9. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin Organizasyon Yapısı	25
1.10. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'ne Adaylık Başvuru Aşamaları	27
1.11. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olabilme Koşulları ve Kriterleri	30

İKİNCİ BÖLÜM

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT VE SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) İLİŞKİSİ	40-82
2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı	40
2.2. Sürdürülebilirlik Olgusunun Boyutları.....	43
2.2.1. Ekonomik (İktisadi) Boyut.....	44
2.2.2. Çevresel (Ekolojik) Boyut.....	47
2.2.3. Sosyal (Toplumsal) Boyut.....	50
2.3. Kalkınma ve Yerel Kalkınma Kavramları.....	53
2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı.....	56
2.5. Sürdürülebilir Kalkınma Olgusunun Tarihsel Gelişimi	61
2.6. Sürdürülebilir Kent Kavramı.....	72
2.7. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) İlişkisi	75
2.8. Sürdürülebilir Kent ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) İlişkisi	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KALKINMA MODELİ OLARAK TÜRKİYE'DE “SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ” ÜZERİNE BİR ANALİZ	83-152
3.1. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Ortaya Çıkışı.....	84
3.2. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Unvanına Sahip Yerleşim Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme	87

3.3. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olgusunun Sürdürülebilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri	133
3.3.1. Kültürel Açıdan Etkileri.....	136
3.3.2. Sosyo-ekonomik Açıdan Etkileri	138
3.3.3. Yerel Halk Açısından Etkileri.....	140
3.3.4. Kent Mekânı Açısından Etkileri.....	142
3.4. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olmanın Avantajları ve Dezavantajları	144
3.5. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Amaçladıkları ve Hedefledikleri Doğrultusunda Eleştirisi.....	148
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	153
KAYNAKÇA	158
ÖZGEÇMİŞ.....	177

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Logosu	10
Şekil 2. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Kurucusu Carlo Petrini	12
Şekil 3. Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi Logosu	15
Şekil 4. Presidia Logosu.....	16
Şekil 5. Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Logosu.....	17
Şekil 6. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Logosu	18
Şekil 7. Sakin Şehir Hareketinin Kurucusu Paolo Saturnini	23
Şekil 8. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Logosu.....	24
Şekil 9. Sürdürülebilirlik Olgusunun Boyutları	44

KISALTMALAR LİSTESİ

TÜRKÇE		İNGİLİZCE	
AB.	Avrupa Birliği		
BM-HABITAT	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı		
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi		
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri		
ÇEVKO	Çevre Koruma Ambalaj Atıklarını Değerlendirme Vakfı		
DATUR	Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi		
DOKA	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı		
EDEN	Avrupa Seçkin Destinasyonlar		
EKO-BİR	Eğirdir ve Kovada Gölü Çevre Koruma Birliği		
ESSEDRA	Kırsal Alanlarda Çevresel ve Sosyo-ekonomik Sürdürülebilir Kalkınma		
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi		
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizma		
GEF	Küresel Çevre Fonu		
IUNC	Uluslararası Doğal Kaynakları ve Doğayı Koruma Birliği		
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü		

TÜRKÇE		İNGİLİZCE	
LPG	Sıvılaştırılmış Petrol Gazı		
SGP	Küçük Destek Programı		
SODAM	Sosyal Dayanışma Merkezleri		
SODES	Sosyal Destek Programı		
TKB	Tarihi Kentler Birliği		
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu		
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu		
UNCED	Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı		
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı		
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü		
UNISG	Gastronomi Bilimleri Üniversitesi		
WCED	Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu		
WCS	Dünya Koruma Stratejisi		
WWF	Dünya Doğayı Koruma Vakfı		

GİRİŞ

Kentleri ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve coğrafi açıdan etkileyen küreselleşme olgusu, hızlı değişim ve dönüşüm unsurlarını karşımıza çıkarmıştır. İletişim ve ulaşım teknolojisinin gelişmesiyle beraber zaman ve mekân kavramları önemini kaybetmiş, bilgi ve hizmetler uluslararası sınırları aşan boyutlara ulaşmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen ise kent yapıları, çevresel düzen ve kentlerin kendine has yerel değerleri olmuştur. Küreselleşmeyle beraber kent yapıları hızla büyüyerek kalabalık mekânlar haline gelmiş ve bu durumsa kentlerde sürdürülebilir yaşam tarzını olumsuz yönde etkilemiştir. Kentlerin kendine özgü kimlik özellikleri, tarihi dokusu, doğal güzellikleri, yerel olan birçok oluşumu küreselleşmenin getirdiği modernleşme süreciyle değişmiş ve dönüşmüştür. Yeni tüketim tarzı, yeni giyim tarzı, yeni kültürel özellikler, yeni üretim özellikleri vs. modernleşmeyle beraber insan hayatının her alanında kendini göstermiştir. Tüm bu yaşananlar sonucunda kültürel dokusunu ve değerlerini henüz kaybetmemiş veya kaybetmeyle karşı karşıya olan ve bu kültürel dokusunu ve değerleri tekrar canlandırmak isteyen küçük yerleşim birimlerini koruma altına alan ve bu yerleşim birimlerinin gelişmesine yerel anlamda kazanç sağlayan ulusal ve uluslararası Sakin Şehirler Birliği ortaya çıkmıştır.

Küreselleşmeyle birlikte kırsal alanlarda yaşayan toplum, iş olanaklarının azlığı sebebiyle kentlere yönelmiştir. Kentlerde meydana gelen aşırı nüfus yoğunluğu sonucunda çevresel sorunlar baş göstermeye başlamıştır. Kırsal alandan kentsel alanlara göç eden toplumla birlikte gecekondulaşma sorunları ortaya çıkmış ve kentlerde sağlıklı yapılaşmalar gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Birbirine benzeyen beton binalar inşa edilerek kentlerde yeşil alanlar tahrip edilmeye başlamıştır. Kentlerde aynı türden çevresel ve alt yapı sorunları yaşanmış ve dolayısıyla kentler yaşanılabilir güç yerleşim birimleri olarak ortaya çıkmıştır. İşte tüm bu yaşananlardan ötürü kent dokusunun, kent kimliğinin, çevresel sorunların görülmediği veya az görüldüğü, yeşil alanları çok olan ve tahrip edilmeyen yerleşim birimleri İtalya'da ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile korunma altına alınmıştır. İtalya'da ortaya çıkıp daha sonra kısa zamanda adını tüm dünya da duyuran Sakin Şehir (Cittaslow/Slow

City) Hareketi, Türkiye’de çok bilinmemiş olmasına rağmen yerleşim birimleri açısından önemi büyük bir oluşumdur.

Yaşamın kolay olduğu kentlerin uluslararası birliği veya ağı olarak da ifade edilen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkışına ilk zemin hazırlayan 1980 yılında İtalya’nın “Bra” kentinde Yavaş Hareketi (Slow Movement) olmuştur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan ikinci hareket 1986 yılında İtalya’nın “Barola” kentinde “Carlo Petrini” tarafından ortaya atılan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi’dir. Nihayetinde 1999 yılında İtalya’nın “Greve in Chianti” kentinde “Paolo Saturnini” öncülüğünde başlatılan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, Türkiye’de 2009 yılında İzmir’in Seferihisar Belediye Başkanı “Tunç Soyer” öncülüğünde kendini göstermiştir. Günümüzde Türkiye’de toplam 18 Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip yerleşim birimi mevcuttur. Dünya’da ise toplam 30 ülkede 264 yerleşim birimi Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahiptir.

Temeli “yavaşlık” unsuruna dayanan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amacı, kentlerin özgün ve temel özelliklerini kaybetmeden, küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim ve dönüşüm ivmesini yavaşlatarak kentlerdeki yerel değerlerin ve özelliklerin ön plana çıkartılması ve yaşatılmasıdır. Küreselleşmeyle beraber homojenleşen kent yapılarına karşı geleneksel yaşam kalitesini korumak isteyen, kentlerde sürdürülebilir bir düzeni arzulayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kısa sürede ulusal ve uluslararası bir yapıya dönüşmüştür. Bu çerçevede bir birlik olarak kurulan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kent yapılarını ve çevreyi korumak için geniş fikirler ve politikalar içeren, sürdürülebilir kalkınmayla kentsel yaşamın iyileştirilmesini sağlayan, gıda üretiminde ve tüketiminde doğal ve çevre dostu yöntemleri tercih eden alternatif bir yaklaşımdır. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası anlamda önemli bir yere sahip olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi; yerleşim birimlerine, yerleşim birimlerinde yaşayan topluma ve bu yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlere, misafirlere ve ziyaretçilere yönelik refah artırıcı ve yaşanılabilirlik anlamında politikalar uygulayan bir ağıdır. Dolayısıyla bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken şartlar ve kriterler bu birlik tarafından açıkça ortaya konulmuştur. Nüfusu 50.000 altında olan yerleşim birimleri Sakin Şehir

(Cittaslow/Slow City) Hareketinin 7 başlık altında 72 kriterinden yalnızca %50'sini ve üstünü yerine getirirse Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını almaya hak kazanacaktır.

Ele aldığımız tez konusunun önemi; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, zaman geçtikçe birbirine benzeyen kent yapılarına, kent değerlerine ve kültürel benzerliğe karşı ortaya çıkan sürdürülebilir bir kalkınma yöntemi olup; yerleşim birimlerinde geleneksel değerleri, yerel özellikleri ve tarihi dokuyu korumayı ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan bir harekettir. Yerleşim birimlerinde hem sürdürülebilir kalkınmayı hem de sürdürülebilir kent yapılarını ortaya çıkarmayı hedefleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine yönelik literatürde çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak tezimizde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hakkında ve bu hareketin sürdürülebilirlik ve kentsel yaşam kalitesi üzerine etkileri, avantajlı ve dezavantajlı yönleri kapsamlı bir şekilde ortaya konulmaktadır.

Ele aldığımız tez konusunun amacı; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşmeyle beraber yerel değerlerini, kültürel özelliklerini, geleneksel lezzetlerini, tarihsel dokusunu, örf ve adetlerini kaybetmeyen veya kaybetme ile karşı karşıya kalan; bu değerlerini korumayı ve sürdürmeyi amaçlayan küçük yerleşim birimlerini keşfederek bunları kendi bünyesine katmaktadır. Bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimleri üzerinde ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel anlamda sürdürülebilir kazanımlar sağladığı ve yerleşim birimlerinin kendine has değerlerini koruyup yerel halka yaşanılabilir koşullar sunduğu tez çalışmamızın yazılama amacını oluşturmaktadır. Yine sakin şehir unvanına sahip olan yerleşim birimlerinin gerçekleştirdiği çalışmalarla ve projelerle birlikte sakin şehir statüsüne sahip çıktığı ve bu çalışmalar ve projeler neticesinde kentsel yaşam kalitesinin olumlu yönde etkilendiği tezimizin amacını ortaya koymaktadır.

Ele aldığımız tez çalışmamızın özgün değeri; şuana kadar Türkiye'de sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinin birkaçının temel özellikleriyle verildiği ya da bir sakin şehrin örnek gösterilerek yazıldığı çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Ancak bu tez çalışmasında Türkiye'de sakin şehir unvanına sahip 18 yerleşim biriminin geleneksel etkinliklerine, el sanatlarına, yerel lezzetlerine, kültürel miraslarına, tarihsel dokularına ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kapsamında gerçekleştirmiş oldukları projelere detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Dolayısıyla bu çerçevede Sakin

Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi üzerine bir analiz gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlar ortaya konulmuştur.

Ele aldığımız tez çalışmamızın 1.Ana Hipotezi; yerel değerlerini, yöresel lezzetlerini, geleneksel el sanatlarını ve etkinliklerini, tarihsel ve kültürel mirasını, kendine has çevresel dokusunu korumak isteyen ve bu değerleri ileri kuşaklara aktarmak isteyen yerleşim birimlerinin Sakin Şehir unvanını kazandıktan sonra daha sürdürülebilir ve yaşanılabilir bir kent yapısına kavuştuğu görmekteyiz. Bu çerçevede öne sürmüş olduğumuz bu ana hipotezi destekler nitelikte diğer hipotezleri şöyle sıralayabiliriz:

H.1.Yerleşim birimlerinin kendine has el sanatları, yerel etkinlikleri, yerel lezzetleri, tarihsel dokuları, yerel kalkınma yöntemleri koruma altına alınmakta ve bunların başka şehirlere tanıtımı sağlanmaktadır.

H.2.Yaz aylarında turistlerin ilgi odağı olan yerleşim birimlerinin ekonomik refahı yükselmekte ve kültürel canlılığı artmaktadır.

H.3.Gürültü kirliliğini önlemek için bisiklet kullanım alanı artırılmakta ve görüntü kirliliğini ortadan kaldırmak için çevre düzenlemeleri yapılmaktadır.

H.4.Sürdürülebilir bir kent yapısı için yenilenebilir enerji kaynakları tercih edilmekte ve genetiği değiştirilmiş ürün kullanımının önüne geçilmektedir.

H.5.Yerleşim birimlerinde daha sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli kurumlar oluşturularak yerel halka iş imkânları sağlanmaktadır.

Ele aldığımız tez çalışmamızın 2.Ana Hipotezi; Sakin Şehir unvanını kazanan yerleşim birimlerinde çevresel ve yerel halk açısından olumsuz durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede öne sürmüş olduğumuz bu ana hipotezi destekler nitelikte diğer hipotezleri şöyle sıralayabiliriz:

H.1.Yaz aylarında yaşanan yoğun turist ziyaretleri ile birlikte trafik kirliliği ve fiyat artışları meydana gelmektedir.

H.2. Sakin Şehirleri ziyarete gelen turistlerin ve misafirlerin konuklayabilmesi için çevresel dokuya uygun olmayan çok katlı yapılar inşa edilmektedir.

H.3. Yaz aylarında kalabalıklaşan sakin şehirlerde yerel halkın istek ve talepleri ikinci plana atılmaktadır.

H.4.Küreselleşmeye karşı yerel değerlerini korumak isteyen sakin şehirler küreselleşmenin bir parçası olmaktadır.

Tüm bu sıralamış olduğumuz hipotezler çerçevesinde diyebiliriz ki; Sakin Şehir unvanına sahip yerleşim birimleri bu unvanı korumak için gerekli çalışmaları ve projeleri yürütmüş ve bu sayede sakin şehir sayıları sürekli artmış ve artmaya da devam etmektedir. Yine Sakin Şehir unvanına sahip olan yerleşim birimlerinde daha çok olumlu sonuçlar ortaya çıkmasının yanında bir takım olumsuz sonuçlarda baş göstermiştir. Daha çok yaz aylarında ortaya çıkan bu olumsuz durumlar kaçınılmaz bir son olup ciddi sorunlara yol açmamıştır.

Ele aldığımız tez çalışmasının yöntemi; tez çalışmamıza dair gerekli bilgilerin ve verilerin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Seçmiş olduğumuz tez konusuyla ilgili bilgilerin ve verilerin toplanılmasında yüksek lisans tezleri, doktora tezleri, makaleler ve kütüphaneden sağlanan kitap kaynakları analiz edilmiştir. Elde edilen bilgiler neticesinde tez çalışmamız hazırlanmıştır.

Ele almış olduğumuz tez çalışmasının kapsam ve sınırlılıkları; gerekli araştırmalar yapılmış ve bunlar sonucunda tezin kapsamında Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile ilgili temel bilgiler aktararak sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent olgusuyla olan ilişkisi açıklamıştır. Daha sonra Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) hareketinin ortaya çıkışı ele alınmıştır. Türkiye’de Sakin Şehir unvanına sahip yerleşim birimleri üzerinde gerekli inceleme yapılmıştır. Bu yerleşim birimlerinin; tarihsel geçmişleri, ekonomik ve kültürel özellikleri, sahip oldukları tarihsel dokuları, geleneksel etkinlikleri, yöresel lezzetleri, nüfusları ve en önemlisi Sakin Şehir kriterleri kapsamında hayata geçirdikleri projeleri ve çalışmaları ele alınmıştır. Bunlar neticesinde Türkiye’de Sakin Şehir olgusunun yerleşim birimleri üzerinde kültürel, sosyo-ekonomik, yerel halk ve kent mekânı açısından etkilerine değinilmiştir. Bu sınırlıklar içerisinde Türkiye’de sakin şehir olmanın avantajları ve dezavantajları analiz edilmiştir. Bu kapsamda Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin eleştirisi yapılarak çalışmamız sonlandırılmıştır.

Ele aldığımız tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımına ve Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketine değinilerek tarihsel gelişimleri aktarılmıştır. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi için geliştirilen örnek projelere yer verilerek, bunların amaçları anlatılmıştır. Daha sonra Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kavramsal çerçevesine değinilerek,

tarihsel sürecine yer verilmiştir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğini temsil eden ve aynı zamanda logosu olan salyangoz sembolünü seçme sebebi izah edilmiştir. Son olarak, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin organizasyon yapısına, adaylık başvuru aşamalarına ve koşulları ve kriterlerine değinilerek birinci bölüm sonlandırılmıştır.

İkinci bölümde, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kent ve Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) ilişkisi ele alınarak; sürdürülebilirlik olgusunun kavramsal çerçevesine ve boyutlarına değinilmiştir. Daha sonra kalkınma kavramına, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent kavramlarının tanımlarına, amaçlarına ve tarihsel gelişimlerine yer verilerek Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile olan ilişkileri açıklanarak ikinci bölüm sonlandırılmıştır.

Üçüncü bölümde ise çalışmamızın temel konusu olan Sürdürülebilir Bir Kalkınma Modeli Olarak Türkiye’de “Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi” Üzerine Bir Analiz başlığı altında Türkiye’de Sakin Şehir Hareketinin ortaya çıkış süreci anlatılmıştır. Ardından Türkiye’de Sakin Şehir unvanına sahip kentlere yer verilmiş ve daha sonra Sakin Şehir unvanına sahip yerleşim birimleri üzerinde değerlendirme yapılarak; bu yerleşim birimlerinin kültürel, sosyo-ekonomik, yerel halk ve kentin tanınırlığı açısından nasıl değişimler ve dönüşümler yaşadığı anlatılmıştır. Son olarak, Türkiye’de Sakin Şehir olmanın avantajları ve dezavantajları, Sakin Şehir Hareketinin amaçladıkları ve hedefledikleri doğrultusunda eleştirisi yapılarak elde edilen veriler ve bilgiler ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CİTY) HAREKETİ İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER VE KAVRAMLAR

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşme ve kentleşme süreçlerinin yaşanmasıyla birlikte kentlerin aynılaşarak kendi özgün değerlerini, kültürlerini ve kimliklerini kaybetmeye başlamasına karşılık 1999 yılında İtalya'nın "Greve in Chianti" kentinde ortaya çıkan kentler birliğidir. Dolayısıyla bu başlık altında Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan hareketlere ve bu hareketlerin tarihsel gelişimine değinilmiştir. Ardından Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini daha iyi anlayabilmemiz için temel bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Yavaş Hareketi (Slow Movement) Kavramı

Hıza karşı yavaş olgusunu savunan Yavaş Hareketi (Slow Movement), küreselleşmeyle birlikte kent yapılarının hızla büyümesine ve kalabalıklaşmasına bağlı olarak kentlerin yerel kimliklerini, karakterlerini, kendine has değerlerini ve geleneklerini kaybetmesine karşılık ortaya çıkan bir tepkidir. Başka bir ifadeyle Yavaş Hareketi (Slow Movement), küreselleşmenin getirmiş olduğu iletişim ve ulaşım olanakları çerçevesinde birbirine benzeyen kültürlerinin, yaşama biçimlerinin, yeme-içme alışkanlıklarının, aynılaşmış kent kimliklerinin ve yapılarının önüne geçmeyi hedeflemektedir. Küreselleşmeyle beraber ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda da kendini gösteren "hız" olgusu insanların yaşamlarını negatif yönde etkilemiştir. Şöyle ki; geçmişte ve günümüzde insanoğlu yaşamının her alanında sürekli bir stresle, yorgunlukla ve kendine yeteri kadar zaman ayıramamayla karşı karşıyadır. İşte bu düzeni ortadan kaldırmayı kendine görev bilen Yavaş Hareketi (Slow Movement), insanların yaşamının her anında yavaş hareket ederek zamanın tadına çıkararak, insanlara daha yaşanılabilir ve daha kaliteli bir yaşam sunmaktadır.¹

¹Caner Tekin, **Yavaş Turizm ve Yavaş Turist: Cittaslow Seferihisar'da Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Haziran 2017, s.3,4

Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımı, bir düşünce biçimi olup, bu düşünme yoluyla yaşamı ve zamanı hak edildiği gibi yaşamayı savunmaktadır. Aynı zamanda yalnızca insanların yaşamları üzerine gerekli tedbirleri almakla kalmayıp çevreye ve kent yapılarına dair de bir takım tedbirleri ve düşünceleri de ileri sürmektedir. Küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan çevre sorunlarına ve kent yapılarındaki bozulmalara karşılık Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımı insanlara farklı seçenekler sunmaktadır. Bunlar; yavaş yaşam, yavaş seyahat, yavaş trafik, yavaş seyahat, yavaş tıp, yavaş moda, yavaş para vs. oluşumlardır. Dolayısıyla bu doğrultu da kentlerde çevresel ve altyapı sorunları gibi birçok problemin yaşanmasının önüne geçerek sürdürülebilir bir kent yaşamını da öngörmektedir.²

Kent yapılarında ve insan yaşamında daha sürdürülebilir ve yaşanılabilir bir yol sunan Yavaş Hareketi (Slow Movement), küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan hızlı modern yaşam tarzını, insanların o anki zamanın arkasında kalarak yaşama şansını kaybetmesi olarak görmektedir. Şöyle ki; 1982 yılında “Amerikalı Doktor Larry Dossey” tarafından öne sürülen “zaman hastalığı” kavramı bu duruma örnek olarak teşkil etmektedir. “Larry Dossey”ın, “zaman hastalığı” kavramıyla kastettiği; içinde bulunduğumuz anın hızlı akıp gittiğini ve dolayısıyla hızla akıp giden bu anı yakalayabilmek için daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu aşamada insanın birçok olumsuzlukla karşı karşıya kalarak yaşama şansını kaybettiği öne sürülmektedir.³

1.2. Yavaş Hareketi (Slow Movement) Akımının Tarihsel Gelişimi

Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımının kökenine bakacak olursak; Yavaş Hareketi (Slow Movement), İngilizce bir kavram olup “Slow (yavaş)” ve “Movement (hareket)” kavramlarının birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla İngilizceden Türkçe kaynaklara geçen Yavaş Hareketi (Slow Movement) kavramı şöyle ifade edilebilir: Yavaş Hareketi (Slow Movement), küreselleşme sonucunda homojenleşen ve tek tipleşen toplumların yerel değerlerini, yerel geleneklerini ve yerel kimliklerini

²Şule Yüksel Özmen, Haluk Birsen, Özgül Birsen, “Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı”, **İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergisi)**, Cilt 1, Sayı 2, 2016, s.38, 39, 40

³Carl Honore, **Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi Yavaş**, 1.Baskı, (Çev. Esen Gür), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, Ekim 2008, s.3,

kaybetmesine tepki olarak ortaya çıkmış bir oluşumdur.⁴ Bu çerçevede Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımının tarihsel gelişimine bakacak olursak; 1980 yılında İtalya'nın "Bra" kentinde kurulan "Libera e Benemerita Assaciazione Amici Del Barolo (Barolo Dostların Özgür ve Değerli Birliği)" yani diğer bir adıyla "Arci Langa veya Arcigola" derneği tarafından ortaya atılmıştır. Daha sonra bu derneğin adı "Associazione Ricreativa Culturale Italiana (İtalyan Dinlence ve Kültür Derneği)" şeklinde tercüme edilmiş olup Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımının tarihini oluşturmuştur. "Bra" kentinde kurulan bu derneğin amacı Yavaş Hareketi (Slow Movement) çerçevesinde "Bra" kentinin kültürel çeşitliliğini, kendine has şarabını, yerel değerlerini ve kent kimliğini ön plana çıkararak yaşatmaktır.⁵

Küreselleşmenin getirdiği aynışma olgusuna karşılık özgünlük olgusunu savunan Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımının ortaya çıkmasıyla beraber insan yaşamının ve kent yapısının her alanında kendini hızlı bir şekilde geliştirmiş ve göstermiştir. Sadece insanların yaşamıyla ve kent yapısıyla sınırlı kalmayan Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımı insanların beslenme alışkanlıklarına da alternatif çözümler sunmuştur. Bu çerçevede "Sürdürülebilir Kalkınma" anlayışını benimseyen Yavaş Hareketi (Slow Movement) akımı, Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin doğmasına zemin hazırlayarak bu harekete bir takım katkılarda bulunmuştur.⁶

1.3. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi Kavramı

Yerel ve doğal yiyeceklerin, ürünlerin ve gıdaların yaygınlaştırılmasını ve muhafaza edilmesini savunan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, insanların yeme, içme ve beslenme alışkanlıklarında "iyi gıda, temiz gıda ve adil gıda" felsefesini savunan hareketin adıdır. Hız kavramına karşılık alternatif olarak gösterilen "fast food" tarzı yiyeceklerin insanlar tarafından tüketilmesine tepki gösteren Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, kentlerin kendine özgü yemek kültürünü geri kazandırmayı hedeflemektedir. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, yerel yemek tariflerini,

⁴Münire Gül Demir, "Yavaş Hareketin Kentsel Ölçekteki Yeni Yansıması: Cittaslow", **Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi**, Cilt 1, Sayı 4, 2018, s.204 ve Murat Ünal, Y. Sinan Zavalı, "Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi", **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, Cilt 5, Sayı 4, 2016, s.894

⁵Carlo Petrini, Gigi Padovani, **Slow Food Devrimi Arcigola'dan Terra Madre'ye: Yeni Bir Yaşam ve Yemek Kültürü**, 1.Baskı (Çevirmen: Çağrı Ekiz), İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi, Haziran 2011, s.19, 20 ve H.Rıdvan Yurtseven, **Slow Food ve Gökçeada: Yönetmel Bir Yaklaşım**, 1.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, Ocak 2006, s.19

⁶Münire Gül Demir, a.g.e., s.205

geleneksel ürünlerin korunmasını, çiftçiliği, insanların kendi ürünlerini üretmesini, yerel ekonomiyi ve insanların sağlıklı ve organik gıda tüketimini hedefleyen gönüllü bir kuruluştur. İnsanların ürettiklerini ve bu ürettikleri ürünleri “iyi, temiz ve adil” bir şekilde tüketilmesini savunan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, insanların yemek yerken bunun tadına varılarak acele edilmeden Yavaş bir şekilde sindirilmesini insan sağlığı açısından önemli görmektedir. Bu çerçevede Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin amacı kentlerin kendine has yerel ürünlerini, yerel lezzetlerini, yerel gıdalarını koruma altına alarak ileriye dönük çözümler üretmektedir. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, “sürdürülebilirlik” açısından gereken dengeyi kurarak yerel üreticiyi ve çiftçiyi desteklemek; bozulmamış çevresel dokuyu ve sağlıklı yaşamı muhafaza ederek ve yerel kalkınma yöntemlerini, doğal ürünleri ve çeşitliliği sürdürerek yerel üretimin alanını daha da genişletmeyi amaçlamaktadır.⁷

Şekil 1. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Logosu

Kaynak: <https://www.slowfood.com/> Erişim Tarihi:25.06.2021

Küreselleşmeyle beraber zaman içerisinde insanlar yeme, içme ve beslenme alışkanlıklarının birbirine benzemesi, aynı tarz tüketim ve üretimin kentlerde meydana gelmesi; aynı kültürel oluşumların insanlar tarafından benimsenmesi Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketini ortaya çıkarmıştır. Özellikle ulaşımın, iletişimin ve teknolojinin gelişmiş olduğu bu bilgi çağında kentler arası etkileşim artmıştır. Dolayısıyla buna bağlı olarak Amerikan tarzı “McDonalddlaşma” yemek kültür kaçınılmaz olarak toplumların geleneksel yemek kültürünü tek tipleştirmiş ve insanların yeme, içme ve beslenme

⁷ Veli Sırrım, “Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli”, **Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 1, Sayı 4, Aralık 2012, s.121, 122, 123

alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle günümüz modern dönemin popülerliği haline gelen hızlı yemek tarzı insanların hem sosyolojik hem de psikolojik açıdan ciddi sağlık problemlerini ortaya çıkarmıştır.⁸ Tüm bunlar sonucunda ortaya çıkan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi McDonalds tarzı yemek kültürüne ve bu yemek kültürünün getirdiği “Burger King, Starbucks ve Wall Mart vb.” ürünlerin üretilmesine ve tüketilmesine karşı çıkmaktadır.⁹ Çünkü Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketine göre bu tarz yemek kültürü yavaşlık ve yavaş yemek olgusuna ters ve aykırıdır. İnsanlar eğer üretim ve tüketim yapacaksa bunun tadına vararak, zamanı aceleye getirmeden ve anı yaşayarak yapmalıdır.¹⁰ Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, toplumların yemek kültürlerinin sürdürülebilirliğini savunan uluslararası bir oluşum olup “yerel üretimin, geleneklerin, yerel pişirme ve yeme usullerinin” sürekliliğini kendisine ilke edinmiş gönüllü bir kuruluştur.¹¹

1.4. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Tarihsel Gelişimi

Küresel ekonomiye, küresel üretime, küresel tüketime ve küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan aynı tarz yemek kültürüne karşı bir tepki olarak gelişen Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin ilk kıvılcımları İtalya’nın “Barola” kentinde 1986 yılında “Carlo Petrini” tarafından başlatılmıştır. İtalya’nın simgesel meydanlarından biri olan “İspanyol Merdivenler (Piazza di Spagna)” adlı meydanda McDonalds zincirinin açılması İtalyan halkı tarafından büyük tepki çekmiştir. Hızlı yemek kültürünü yansıtan “fast food” tarzı bu kuruluş “Carlo Petrini” ve arkadaşları tarafından proteste edilmiş ve dolayısıyla istenilmemiştir. Carlo Petrini ve arkadaşları tarafından McDonalds zincirinin protesto edilmesinin sebebi ise hem İtalya’nın yemek kültürünü gölgede bırakması hem de İtalya’nın simgesel meydanı olan “İspanyol Merdivenleri (Piazza di Spagna)”nin estetiğine karşı bir hareket olmasıdır.¹²

⁸ Gizem Özgürel, Cevdet Avcıkurt, “Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Yerli Turistler (Akademisyenler) Tarafından Algılanışı”, **Journal of Tourism and Gastronomy Studies**, Cilt 6, Sayı 4, 2018, s.571, 572

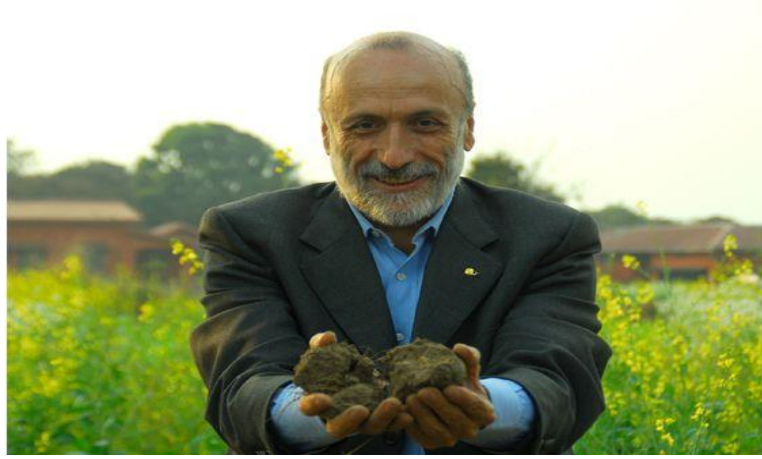
⁹ Lynn Walter, “Slow Food and Home Cooking: Toward a Relational Aesthetic of Food and Relational Ethic of Home”, **The Journal of The Center for Food in Community and Culture**, Volume 1, Number 1, 2009, s.1,2

¹⁰ Alison Caffyn, “Advocating and Implementing Slow Tourism” **Tourism Recreation Research**, Volume 37, Number 1, 2012, s.79

¹¹ H.Rıvan Yurtseven, a.g.e., s.2

¹² Taşkın Deniz, “Hızlı Dünya’da Sürdürülebilir Mekânlar: Sakin Kentler”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, Cilt 6, Sayı 3, 2017, s.1402 ve Çiğdem Ünal, “Turizm Coğrafyası’nda Yeni Kavramlar: Yavaş Şehirler ve Yavaş Turizm”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Cilt 21, Sayı 36, 2016, s.16, 17

Şekil 2. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Kurucusu Carlo Petrini

Kaynak: <https://letspepapp.com/biraz-yavaslamamiz-gerek-slow-movement-nedir-hayatimiza-ve-bize-ne-kazandırır> Erişim Tarihi: 25.06.2021

Carlo Petrini'ye göre Yavaş Yemek (Slow Food), gelenekselliği, yerelliği, küresel olmayı ve organik ürünleri yansıtan bir kuruluştur. Başka bir tabirle Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, yemek esnasında sofradaki kişilerin karşılıklı iletişimini, sıcak sohbetini hem duygusal anlamda hem de yemek anlamında haz almayı ve en önemlisi hep birlikte kalabalık sofraları bize anlatmaktadır. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin karşıtı olan hızlı yemek hareketini eleştiren Carlo Petrini, bu yemek tarzını insanların birbiriyle olan sohbetlerini, bilgi alışverişlerini, geleneksel ve yerel yemek tarzını, yerel üretimi ve tüketimi olumsuz yönde etkileyen bir oluşum olarak görmektedir. Hızlı tüketim kültürüne karşı bir tepki olarak ortaya çıkmış olan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin resmi bir kuruluş haline gelmesi 9 Kasım 1989 tarihinde gerçekleşmiştir. İtalya'nın "Opera Comique" kentinde 15 ülkenin (Arjantin, Venezüella, Avusturya, Brezilya, Danimarka, Fransa, Almanya, Hollanda, Macaristan, İtalya, Japonya, İspanya, İsveç, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri) bir araya gelmesiyle beraber "Yavaş Yemek Manifestosu" imzalanmıştır. Böylece Yavaş Yemek (Slow Food) Birliği kurulmuştur.¹³ Daha sonra uluslararası anlamda ilk Yavaş Yemek (Slow Food) kongresi 1990 yılında İtalya'nın "Venedik" kentinde gerçekleşmiştir. 1992 yılına gelindiğinde Almanya'nın "Königstein" kentinde, 1993 yılında ise İsviçre'de ilk defa Yavaş Yemek (Slow Food) Faaliyetleri başlamıştır. Şuan da genel merkezi İtalya'nın "Bra" kentinde bulunan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin amacı,

¹³ Erdem Güven, "Yavaş Güzeldir: Yavaş Yemekten Yavaş Medyaya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi", *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2011

geleneksel ve yerel ürünlerin ve gıdaların üretilmesinde ve tüketilmesinde sürdürülebilir bir yol izlemektir.¹⁴

Hızlı bir şekilde gelişen ve yayılan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi 2000 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde ve New York'ta 2004 yılında Japonya'da 2008 yılında Hollanda'da 2015 yılında Çin'de faaliyetlerini göstermeye başlamıştır. 2001 yılında İtalya'nın öncülüğünde "Yavaş Yemek (Slow Food) Master of Food" adlı eğitim faaliyetleri başlatılmıştır. 2002 yılında Amerika Birleşik Devletleri "Okul Bahçesi Kampanyası"nı hayata geçirmiştir. 2003 yılına gelindiğinde biyo-çeşitliliği koruma adına "Yavaş Yemek Biyoçeşitlilik Vakfı" oluşturulmuştur. 2004 yılında Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, Japonya/Sendai kentinde 2005 yılında İngiltere'de çalışmalarına başlamıştır. 2007 yılında "Meksika Puebla" da 600 katılımcıyla birlikte "Beşinci Uluslararası Yavaş Gıda Kongresi" gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında çiftçiyi desteklemek amacıyla "Slow Europe" kampanyası oluşturulmuştur. 2012 yılında Balkanlardaki ekosistemi korumak amacıyla "Kırsal Alanlarda Çevresel ve Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilir Kalkınma (ESSEDRA)" projesi hayata geçirilmiştir.¹⁵

İnsanların gönüllü katılımıyla kendini tanıtan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin yaygın hale gelmesi "Convivia" yoluyla gerçekleşmektedir. "Convivia" Latince bir kavram olup "Convivium" yani "ziyafet" kelimesinden türemiştir. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin temelini oluşturan "Convivia" Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin üye gruplarına verilen addır. "Convivia" üye grupların görevi ise yöresel yemekleri, lezzetleri, gıdaları tanıtmak, yavaş yemek için projeler düzenlemek ve yavaş yemek mesajını yaymaktır. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi, "demokratik, ortak kültür ve iyi yemek sanatı" anlayışına sahip olan ve tüm dünyaya adını duyurmuş bir kuruluştur. İtalya, Almanya, İsviçre, Amerika, Fransa, Japonya ve İngiltere'de yer alan bu kuruluş 800'den fazla "Convivia" 50 ülkede etkinliklerini sürdürmektedir.¹⁶

¹⁴Sibel Ağı Günerhan, Ümit Erdem, Hüseyin Günerhan, "Çevre ve Enerji Açısından Yavaş Şehir Hareketinin Gelişimi", **Tesisat Mühendislik Dergisi**, 2010, s.33

¹⁵H. Rıdvan Yurtseven, a.g.e., s.20, 21, 22 ve www.slowfood.com, Erişim Tarihi: 02.09.2021

¹⁶H. Rıdvan Yurtseven, Ozan Kaya ve Serhat Harman, **Yavaş Hareketi**, 1.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2010, s.18, 19

1.5. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi İçin Geliştirilen Proje Örnekleri

Geleneksel ve yöresel yemek kültüründe ve yerel ekonomi de “iyi, temiz ve adalet” unsurlarına büyük önem veren Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin anlamını, amaçlarını ve hedeflerini yaymak amacıyla belli ülkeler tarafından birçok proje düzenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Yerel ürünlerde ve gıdalarda çeşitliliği arzulayan, ekonomide, kültürde ve en önemlisi çevresel anlamda sürdürülebilirliği hedefleyen Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi için geliştirilen en önemli ve adını çokça duyuran belli başlı projeler mevcuttur. Bunlar; Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) projesi, Presidia projesi, Ark of Taste (Lezzet Sandığı) projesi, Earth Markets (Yeryüzü Pazarı) projesi ve Sefertası Hareketi projesidir. Şimdi bu projelere ve amaçlarına bakacağız.

1.5.1. Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi

Temel sloganı, “üretim tarımsal, yemek ise gastronomik bir süreçtir.” Fikrini savunan Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi, 2004 yılında İtalya’nın “Torina” kentinde düzenlenmiştir. Yerel ürünleri, yerel üreticiyi ve tüketiciyi destekleyen ve bu yolla kırsal yaşama önem veren, kırsal yaşamın getirdiği organik ürünlere, çiftçiye ve doğal toprağa ilgi duyan Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi, 2004 yılında 130 ülke ve 5000 yerli üreticinin katkılarıyla ilk toplantısını İtalya’nın “Torina” kentinde gerçekleştirmiştir. Kamu kurumları, özel kurum ve kuruluşlar tarafından büyük ilgi gören Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesinin ikinci kongresi 2006 yılında 1000 aşçının ve 400 araştırmacı ve akademisyenin katılımıyla düzenlenmiştir.¹⁷

¹⁷Yeşim Coşar, **Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programı, İzmir 2013, s.29, 30

Şekil 3. Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi Logosu

Kaynak: <https://www.terramadre.info/en/> Erişim Tarihi:27.06.2021

Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi, küreselleşmenin getirdiği küresel yemek anlayışını, küresel yemek kültürünü reddederek, her şeyin doğal olanını savunan bir projedir. Tarlada, bağda, bahçede üretim yapan emekçi insanların desteklenmesi gerektiğini ve bu emekçi insanların korunmasını amaçlayan bir oluşumdur. Kurulduğu dönemden bu zamana kadar büyük bir kurum haline gelen Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi, çok sayıda kendine benzer projelerin, faaliyetlerin ve kurumların kurulmasında ve düzenlenmesinde büyük katkılarda bulunmuştur. Sürdürülebilir ürünleri, üretimi ve tüketiciyi destekleyen Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi, 2007 yılından itibaren her 10 Aralık kutlanmaktadır.¹⁸

1.5.2. Presidia Projesi

Yerel ürünlerin, bitkilerin çeşitliliğini koruma altına alan, yerel üretim sistemlerini ve yerel üreticiyi destekleyen Presidia Projesi'nin ilk temelleri İtalya'da 1999 yılında "Ark of Taste Projesi" ile gerçekleşmiştir. Daha sonra 2000 yılına gelindiğinde "Torino/Salone del Gusto" kentinde düzenlenen faaliyetlerle beraber adını duyurmuştur. Ekonomik anlamda refahın artmasına katkı sağlayan bu proje İtalya'da 2002 yılında 19 iken, günümüzde 200'den fazla Presidia Projesi İtalyan tarafından hayata geçirilmiştir. Dünya'da ise gerçekleştirilen Presidia Projeleri 65'in üstündedir Ark of Taste Projesi desteğiyle hayata geçirilen Presidia Projesi'nin amacı, kaybolma

¹⁸ Elif Cemre Çolak, **Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta 2018, s.19 ve <http://www.slowfood.com/our-network/terra-madre-network/> Erişim Tarihi: 02.09.2021

tehlikesiyle karşı karşıya kalan çok sayıda yerel ürünün ve tohumun koruma altına alarak çoğaltılmasını sağlamaktır. Yerel ürünlere ve kaynaklara karşı adaletli bir üretim sistemini savunan Presidia Projesi yalnızca kaybolmayla karşı karşıya kalan ürünleri değil aynı zamanda bitkileri ve hayvanları da koruma altına almaktadır. Bu kapsamda İtalya/Piedmont kentinde düzenlenen faaliyetle “Morozzo Horozu” ve İtalya/Toskana kentinde “Zolfino Fasulyesi”ni koruma çalışmaları yürütülmüştür. Presidia Projesi, koruma altına aldığı ürünleri, hayvanları ve bitkileri de topluma tanıtmak için faaliyetler düzenlemektedir.¹⁹

Şekil 4. Presidia Logosu

Yerel üreticinin üretmiş olduğu ürünlerin satılmasında ve farklı kurum ve kuruluşlara pazarlanmasında önemli bir yere sahip olan “Presidia Projesi” 2003 yılında “Floransa” kentinde kurulan “Yavaş Yemek Biyoçeşitlilik Derneği” tarafından büyük destek görmüştür. Presidia Birliği tarafından gerçekleştirilen faaliyetler ve projeler “Yavaş Yemek Biyoçeşitlilik Derneği” tarafından tanıtılmış ve bu sayede faaliyetler ve projeler kolayca hayata geçirilmiştir. Dolayısıyla bu çerçevede de geniş bir alana yayılan “Presidia Birliği” desteklemiş olduğu yerli üreticilerin ürünlerini gerçekleştirmiş olduğu projeler yoluyla kendi bünyesine katmıştır. Kendi bünyesine kattığı ürünleri ise “Slow Food Presidia” amblemi ile ödüllendirmektedir. “Slow Food Presidia” amblemini alan bütün ürünler hem üreticiye hem de tüketiciye kaliteli bir ürün olduğunun mesajını vermektedir.²⁰

¹⁹Yeşim Coşar, a.g.e. s.31

²⁰ Elif Cemre Çolak, a.g.e., s.20

1.5.3. Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi

Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında geliştirilen diğer bir proje Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi olup diğer projeler gibi bu projenin de hedefi belli bir bölgeye, yöreye ait ürünlerin, gıdaların veya lezzetlerin koruma altına alınarak yok olmasını engellemektir. Geleneksel ve yöresel anlamda ürün yetiştiren tarımsal sınıfa yönelik belli başlı projeler gerçekleştiren Ark of Taste (Lezzet Sandığı), 1999 yılında İtalya kentinde gerçekleştirilmiştir. Diğer projeler gibi Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi de büyük ilgi görmüştür. İtalya kentinde başlayan proje daha sonra “Amerika, Almanya, İsviçre, Hollanda ve Fransa” gibi ülkelerde faaliyetler yürütmüştür. Hedefi, yerel üretimi, yerel ekonomiyi, yerel kültürü ve yerel toplumu muhafaza ederek bunları sürdürmektir. Bunun için çeşitli faaliyetlerde bulunan Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi, 23 ülkeyi bünyesinde barındıran bir birliktir.²¹

Şekil 5. Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Logosu

Kaynak: <https://natureandnutureseeds.com/collections/ark-of-taste-collection> Erişim Tarihi:27.06.2021

Ark of Taste (Lezzet Sandığı), gerçekleştirmiş olduğu belli başlı projeleri “Presidia Birliği” ile gerçekleştirmiştir. Kaybolmaya yüz tutmuş olan ürünleri koruma altına almış olan Ark of Taste (Lezzet Sandığı), bu ürünleri sınıflandırarak sandıklarda saklamakta ve aynı zamanda bu ürünlerin kayıtları tutulmaktadır. Bu çerçevede Ark of Taste (Lezzet Sandığı) ismini buradan almaktadır. Günümüzde 19 tane “Ulusal Komisyon, Uluslararası Komisyon ve Yavaş Yemek (Slow Food) Derneği” yok olmayla

²¹Selma Aydoğan, **Sürdürülebilir Mimarlıkta Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Çevre Kontrolü ve Yapı Teknolojisi Programı, İstanbul, 2015, s.29, 30

karşı karşıya kalan ürünleri araştırmakta ve bunları araştırarak koruma altına almak için faaliyetler yürütmektedir.²²

1.5.4. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi

Çiftçi olan herkese destek veren Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, Haziran 2006 yılında İtalya'nın "Sanremo" kentinde düzenlenmiştir. "Slow Food İtalya Ulusal Kongresi" tarafından İtalya'nın 100 farklı yerinde çiftçileri bir araya getiren pazarlar kurularak küçük yerel üreticiler ve tüketiciler desteklenmiştir. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, "Slow Food İtalya" ve "Slow Food Biyoçeşitlilik Derneği" tarafından tanıtılarak üreticiler ve tüketiciler arasında bir denge kurulmuş ve bu sayede uzman kişilerden bu konu hakkında bilgiler toplanılmıştır. Bu çerçevede Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi ile birleştirilmiş ve üretici ile tüketiciler "Çiftçi Pazarları"nda buluşturulmuştur. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi tarafından "Çiftçi Pazarları"nda bir araya getirilen üreticilere ve tüketicilere bu yolla "yer ve sofrası" anlayışı aşılanmaya çalışılmıştır.²³

Şekil 6. Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Logosu

Kaynak: <http://www.slowfooduganda.org/index.php/what-we-do-2/earth-markets/> Erişim

Tarihi: 27.06.2021

²² Yeşim Coşar, a.g.e., s.32

²³ Gözde Doğutürk, **Mimari Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehir Hareketi ve Seferihisar Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Nisan 2020, s.25

Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, toplumların değerlerini ve geleneklerini geliştirmeye yönelik bir çalışma olup, kültürel sürdürülebilirliğe ve çevresel sürdürülebilirliğe büyük önem vermektedir. Bu çerçevede Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin üç temel ilkesi olan “iyi, temiz, adil” ilkeleri üzerine kurulan Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, kurmuş olduğu “Çiftçi Pazarları”nda topluma ve pazarı ziyarete gelen misafirlere veya turistlere sunacağı ürünlerin kaliteli, taze, mevsimlik ve sağlıklı olmasına dikkat etmelidir. Yine pazarlarda, çevresel sürdürülebilirliği koruma adına temiz, doğal, organik ve yerli ürünlere ver vermelidir. Son olarak Earth Market' (Yeryüzü Pazarları) Projesi, ürünlerini herkesin alabileceği adil bir fiyatla topluma ve ziyaretçilerine sunmalıdır.²⁴

Ulusal ve uluslararası anlamda adını duyuran ve projelerini belli ülkelerde uygulayan Earth Market's (Yeryüzü Pazarı) Projesi, kurmuş olduğu pazarlarla yerel üreticiyi ve tüketiciyi bir araya getirmekle kalmayıp yerel ürünleri ve geleneksel lezzetleri sunacağı bir lokanta kurmuştur. Kurduğu bu lokantanın organizasyon da katılımcı olarak “Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Bulgaristan, Hindistan, İsrail, İtalya, Lübnan, Mauritius, Meksika, Mozambik, Porta Riko ve Türkiye’de yer almıştır.²⁵

1.5.5. Sefertası Hareketi Projesi

Sefertası Hareketi Projesi, Türkiye’nin ilk Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olan İzmir’in Seferihisar kentinde Mart 1999 yılında ortaya çıkmıştır. Hareketin adı ve aynı zamanda amblemi olan Sefertası, geleneksel, yerel ve yöresel lezzetlerin, ürünlerin ve gıdaların korunma altına alınmasını savunmaktadır. Sefertası Hareketi Projesi, küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan hızlı yemeğin simgesi haline gelen “fast food” tarzı yemek kültürünü eleştirmekte ve ocaklarda pişen yemeklerin insan sağlığı açısından daha sağlıklı olduğunu savunan projedir.²⁶

Temelini “korumak” ve “taşımak” unsurları üzerine kuran Sefertası hareketi, 1999 yılında o dönemin önemli gazetecisi olan “Ümit Sinan Topçuoğlu” ve meşhur baklavacısı “Nadir Güllü” tarafından ortaya atılmıştır. Fast food tarzı yemek kültürünün olumsuzluklarına karşı çıkan Sefertası Hareketi, geleneksel lezzetleri, yerel ürünleri,

²⁴ <https://www.fondazioneslowfood.com/en/what-we-do/earth-markets/> Erişim Tarihi: 02.09.2021

²⁵ Elif Cemre Çolak, a.g.e., s.20,21

²⁶ <http://www.habitat.org.tr/sakin-sehirler/383-sakin-sehirler-citta-slow.html> Erişim Tarihi: 02.09.2021

doğal gıdaları ve yöresel kültürleri koruma altına alınarak bunları gelecek nesillere taşımayı hedeflemektedir. Kentlerin kültürel değerler anlamda zayıflamasına karşılık yaşamın her alanında kültürel çeşitliliği savunan Sefertası Hareketi, 2007 yılına gelindiğinde uluslararası anlamda faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. İzmir’in Seferihisar kentinde ortaya çıkan Sefertası Hareketi, daha sonra “Bursa, Ordu ve Sakarya” gibi birçok kentte şubelerini açmaya başlamıştır.²⁷

Sefertası Hareketi Projesi, aynılaştan yemek kültürünü eleştirmekte ve pişirilen yemeklerin Sefertası ile servis edilmesini desteklemektedir. Sefertası Hareketi Projesi, önceki projelerde olduğu gibi kaybolmaya yüz tutmuş lezzetleri ve ürünleri tekrar topluma kazandırarak ürünlerin çeşitliliğini amaçlamaktadır. Aynı zaman da eski dostlukları ve o zamanlarda yapılan sohbetleri, hep beraber toplanıp sofralarda yenilen yavaş yemekleri topluma tekrar kazandırmak için gerekli projeleri ve faaliyetleri düzenlemektedir.²⁸

1.6. Sakin Şehir (Cittaslow /Slow City) Hareketi Kavramı

Sakin Şehir veya Sakin Kent Hareketi ya da Yavaş Şehir veya Yavaş Kent Hareketi şeklinde farklı biçimlerde ifade edilen “Cittaslow/Slow City” veya “Citt’a Lente” Hareketi, kentlerde ve özellikle insanlar tarafından zamanla zarara uğrayan çevresel düzene yönelik sürdürülebilir veya yaşanılabilir faaliyetler ve projeler düzenleyen ve uygulayan hareketin adıdır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşmenin getirdiği tek tipleşmiş düzene karşı çıkarak sürdürülebilir kent kimliklerini, sürdürülebilir kent yaşamını, sürdürülebilir yerel değerleri ve kentlerin tarihsel kökenlerini koruma altına alarak bunları yaşatmayı amaçlamaktadır.²⁹

İtalyan kökenli bir kavram olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kavramı, İtalyanca “Citta (şehir, kent)” ve İngilizce “Slow (sakin, yavaş) kavramlarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Türkiye’de ise “Sakin Şehir” veya “Yavaş Şehir” olarak tercüme edilmiştir. Ancak “yavaş” kavramı gelişmemiş ve geri kalmışlık olarak anlaşıldığı için Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) olarak kullanılmış ve

²⁷ <https://www.hurriyet.com.tr/eg/sefertası-fast-food-a-karsi-7937963> Erişim Tarihi: 25.10.2020

²⁸ Hakkı Can Özkan, **Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2011, s.19, 20

²⁹ Heike. Mayer, Paul.L. Knox “Slow Cities: Sustainable Places In A Fast World”, **Journal of Urban Affairs**, Volume 28, Number 4, 2006, s.322 ve Heike Mayer, Paul L. Knox “Small-Town Sustainability: Prospects In The Second Modernity”, **European Planning Studies**, Volume 18, Number 10, 2010, s.1554

kullanılmaya da devam etmektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kentlerin geçmişten beri getirmiş oldukları yerel değerleri ve yerel kimlikleri kaybetmek istemeyen veya bu değerleri ve kimlikleri kaybetmeyle karşı karşıya kalan nüfusu fazla olmayan küçük yerleşim birimlerine yönelik faaliyetler yürüten ve bunun için bütüncül çözümler arayan ağıdır.³⁰

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin veya başka bir tabirle “Uluslararası Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin /Birliği”nin temelinde “yavaşlık” olgusu yatmaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin “yavaşlık” unsuruyla kastettiği yaşamın verimli, kaliteli, sağlıklı, dikkatli, kontrollü, nitelikli ve acele edilmeden yaşanılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Yalnızca yaşamımız değil yaşamımızla beraber süregelen kültürel değerlerin, var olan düzenin, insanları ve kentleri tanımlayan kimliklerinde bilinçli bir şekilde sürdürülmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.³¹

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, ulusal ve uluslararası anlamda geniş bir kitleye hitap etmektedir. Dolayısıyla farklı şekillerde tanımlanmakta ve ifade edilmektedir. Öyleyse “Uluslararası Küçük Kentler Birliği” olarak da ifade edilen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel felsefesi, yerel kentsel yaşam kalitesini düzenleyerek, kentlerde sürdürülebilir yerel kalkınmayı, sürdürülebilir yerel değerleri iyileştirmek ve geri kazandırmaktır. Başka bir ifadeyle, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşmenin karşısında durarak yerleşim birimlerinin kendine özgü ve has yöresel karakterini, kültürel çeşitliliğini, yöresel lezzetlerini ve ürünlerini yeniden keşfederek ortaya çıkarmayı hedefleyen alternatif bir yaklaşımdır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hem yerleşim birimlerine yönelik, hem de bu yerleşim birimleri içerisinde yaşayan topluma yönelik iyi yaşam koşullarını arzulayan ve amaçlayan bir tür sivil toplum kuruluşudur. Bu çerçevede temelinde “yavaşlık” ilkesi olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin felsefesi, gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir düzen sunulması için bugünün toplumuna bir takım uyarılarda bulunan kent yönetimi biçimidir.³²

³⁰ Elif Cemre Çolak, “Sakin Şehir Yalvaç’ın Cittaslow Uluslararası Kriterleri Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 1, Mayıs 2019, s.91 ve Hakkı Can Özkan, a.g.e., s. 25

³¹ Gözde Doğutürk, a.g.e., s.3, 4

³² Ayça Özmen, **Tarihi “Cittaslow” Yerleşmelerinde Kentsel ve Mimari Koruma İlkeleri**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Rölövo-Restorasyon Programı, İstanbul 2016, s.68, 69 ve Selma Aydoğan, a.g.e., s.23

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimlerinde yaşayan topluma yönelik faaliyetler yürütmekle birlikte o yerleşim birimlerini ziyaret eden ziyaretçilere, turistlere veya misafirlere yönelikte çalışmalarda gerçekleştirmektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimlerini ziyarete gelen ziyaretçilerin, turistlerin veya misafirlerin memnuniyetini kazanmak için yerleşim birimlerinin taşıdığı olduğu eski kimlikleri geri kazandırarak veya iyileştirerek buralarda cazibeliği artırmaktadır. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği/Ağı olarak da ifade edilen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin hedeflerini, amaçlarını ve politikalarını şöyle ifade edebiliriz. Küreselleşmeyle gelen modern hayat tarzını ve bu hayat tarzının sunduğu hızlı yaşam şeklini eleştirmekte; yerleşim birimlerinin yapılarına ve dokularına, insanlara ait tarihi değerlere, geleneklere, kültürel mirasa yönelik alternatif çözümler ve fikirler sunarak yaşamı daha sakin, sağlıklı ve mutlu yaşamayı amaçlamaktadır.³³

1.7. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Tarihsel Gelişimi

Kendi bünyesine katacağı yerleşim birimlerinde yaşayan topluma yönelik yaşanılabilir alternatif yöntemler uygulayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, 1999 yılında İtalya'nın "Chianti in Greve" kentinde ortaya çıkmış olup bu kentin belediye başkanı "Paolo Saturnini" tarafından ortaya atılmıştır. Bu kapsamda Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçlarını ve felsefesini İtalya kentinin her yerine duyurmuştur. Daha sonra Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, İtalya'nın "Bra" kentinin belediye başkanı "Francesco Guida", "Orvieto" kentinin belediye başkanı "Stefano Cimicchi" ve "Pasitano" kentinin belediye başkanı "Domenico Marrone" tarafından kısa sürede ilgi görmüş ve bu sayede yayılma alanı hızlanmıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi ve bu Hareketin kurucusu olan "Carlo Petrini"nin katkılarıyla beraber kısa zaman da "Uluslararası Sakin Şehirler Birliği" kurulmuştur. Bu sayede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve politikaları İtalyan halkı tarafından kısa sürede benimsenmiştir.³⁴

³³ Yeşim Coşar, a.g.e., s.16, 17

³⁴Demet Cansaran, "Küreselleşmeye Aykırı Bir Yaşam Biçimi "Sakin Kentler": Seferihisar Örneği", **İdeal Kent Araştırmaları Dergisi**, Cilt 9, Sayı 25, 2018, s.887, 888 ve <https://onlinebilet.com/bilgi/sakin-sehir-cittaslow-nedir> Erişim Tarihi: 02.09.2021

Şekil 7. Sakin Şehir Hareketinin Kurucusu Paolo Saturnini

Kaynak:<https://www.cittaslow.org/news/greve-chianti-ciao-paolo-cittaslow-creator-paolo-saturnini-dead> Erişim Tarihi:27.06.2021

Sakin Şehir (Cittaslow /Slow City) Hareketi, 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya'nın 32 kentinin katkılarıyla kısa sürede uluslararası bir boyuta ulaşmıştır. 15 Ekim 1999 tarihinde kurulan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, “Uluslararası Sakin Şehirler Birliği” adıyla toplanmıştır. İtalyanca tabiriyle “Cittaslow- Rete Internazionale delle Citta del Buan Vivere (Uluslararası iyi yaşayan Kentler Ağı)” olarak belirlenmiştir. Türkiye’de “Uluslararası İyi Yaşayan Kentler Ağı” ifadesi “Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı” olarak çevrilmiştir. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği, 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya'nın “Chianti in Greve” kentinde kurulmuş olmasına rağmen bu bilgi birliğin resmi tüzüğünde 17 Mart 2001 tarihi ve temel merkezi olarak da İtalya'nın “Orvieto” kenti olarak belirtilmiştir.³⁵

Kısa zamanda ulusal ve uluslararası bir birliğe dönüşmüş olan Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi, 30 ülkede 264 kent sakin şehir unvanına kavuşmuştur. Sakin şehir unvanını alan 30 ülkeyi 2018 verilerine göre şöyle sıralayabiliriz; “Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Avusturya, Belçika, Büyük Britanya, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İzlanda,

³⁵ Ayşegül Çerçi, **Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar'ın Destinasyon Marka İmaji**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Uzmanlığı Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s.88 Ayça Özmen, a.g.e., s.72, ve <https://www.cittaslow.org/content/charter> Erişim Tarihi: 02.09.2021

Japonya, Kanada, Kolombiya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Macaristan, Norveç, Portekiz, İtalya, Polonya, Almanya, Güney Kore, Tayvan, Yeni Zelanda ve Türkiye” ülkeleridir. En çok sakin şehir unvanına sahip ülkelerin başında İtalya ve Polonya gelmektedir.³⁶

1.8. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Sembolü ve Anlamı

Temelini “yavaşlık” ilkesine dayandıran Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kısa sürede ulusal ve uluslararası bir boyut kazanmış ve kendisini en iyi şekilde temsil edecek olan “Salyangoz”u sembolü olarak seçmiştir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin doğanın bir canlısı olan “Salyangoz”u kendisine sembol olarak seçmesinin sebebi; salyangozu sakinliğin ve yavaşlığın bir simgesi olarak görmesidir. Yani salyangoz hayatını acele etmeden yavaş bir şekilde anın tadına vararak sürdürmektedir. En önemlisi de salyangozun kendi kendini yenileyebilme özelliğine sahip olmasıdır. Ancak bu yenilenmede kendine özgü kimliğini ve değerlerini kaybetmeden bunlara sahip çıkarak yaşamını devam ettirmektedir.³⁷

Şekil 8. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Logosu

Kaynak:<https://www.soylentidergi.com/surdurulebilir-kent-yaklasimi-yavas-sehirler/> Erişim

Tarihi:27.06.2021

³⁶Seadet Özgü Tural, **Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramının Mimarlığı Açısından Isparta/Eğirdir Örneğinde İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya, Temmuz 2018, s.17, 18

³⁷Uğur Şen, **Çevre Politikaları Kapsamında Sakin Kentlerin Çalışanların Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkileri: Uzundere Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, 2017, s.38, 39

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin kendisine sembol olarak seçmiş olduğu salyangoz turuncu renktedir. Salyangoz kabuğu üzerinde çok sayıda kent yapıları taşımakta ve bu kentler geçmişten günümüze gelenekselliği, yerelliği ve yöreselliği yansıtan bir yapıdadır. Yavaş hareket eden ancak hiç durmadan yaşamını sürdüren ve gelişen salyangoz yaşamıyla beraber değerlerini de devam ettirmektedir. Salyangoz sembolü Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları, hedefleri, politikaları ve kriterleri çerçevesinde kentine, çevresine, değerlerine ve tarihi yapısına sahip çıkan kentlere verilmektedir.³⁸

1.9. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin Organizasyon Yapısı

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin organizasyon yapısı üç ana organdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi; "Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi"dir. Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi'nin kendi içerisinde de "Yönetim Komisyon Birimleri" bulunmaktadır. Bunlar; "Uluslararası Başkan, Başkan Yardımcıları, Yavaş Yemek (Slow Food) Temsilcisi, Ulusal Koordinasyon Komitesi Yönetim Kadrosu, Muhasebe Denetçisi, Garantörler Komisyonu, Onursal Başkanlar ve Bilimsel Komite" üyeleri şeklindedir. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin ana organlarından ikincisi; "Uluslararası Bilimsel Komite" ve üçüncüsü ise ulusal ve uluslararası sistemde yürütülen tüm faaliyetlerden sorumlu olan "Sekreterlik" birimidir. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin bütün üyeleri üç yılda bir seçilmektedir.³⁹

Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi, Sakin Şehirler Birliği'nde kararların alınmasından sorumlu olan yılda en az bir kez toplanan organdır. Geniş bir yetki alanına sahip olan Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen kentlerin üyelik işlemlerini, adaylık işlemlerini, başvurularını ve üyelikten çıkarılma işlemlerini yerine getirmektedir. Yine Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) statüsünü kazanmak isteyen kentlerin yerine getirmesi gereken kriterler için gerekli düzenlemeleri yaparak, bunların kararlarını vermektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) üyeliğini kötü yönde kullanan veya Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri, amaçları ve hedefleri dışında farklı girişimlerde bulunan üyeleri için kurul toplantısı yaparak üyelikten uzaklaştırma işlemlerini yürütmektedir. Uluslararası Bilimsel Komitesinin, Başkanlık Konseyinin ve

³⁸ Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.16

³⁹ Hakkı Can Özkan, a.g.e., s.31, 32

Garantörler Kurulunun üyelerini atamakla da görevlidir. Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi'nin başka bir görevi Sakin Şehirler Birliği için yapılması gereken faaliyetleri, projeleri düzenlemektir. Aynı zamanda birliğin muhasebesi ve bütçesi için gerekli yönetimi sağlamak Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi'nin görevleri arasındadır.⁴⁰

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin diğer bir organı olan Uluslararası Bilimsel Komite", birliğin bütün organları ve üyeleri arasında dengeyi sağlayarak, birlik için sağlıklı bir işleyişi oluşturmakla görevlidir. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği içinde işbirliğini kuran Uluslararası Bilimsel Komite'nin diğer bir görevi, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını almak isteyen kentlere yönelik Uluslararası Sakin Şehirler Birliği ile iletişime geçerek gerekli desteği sağlamaktadır. Yani Uluslararası Bilimsel Komite, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak ve üyelik başvurusunda bulunmak isteyen kentlere gerekli bilgileri vermektedir.⁴¹

Yönetim komisyon biriminin organlarından biri olan Uluslararası Başkanın görevlerine bakacak olursak; yalnızca bir kere seçilme hakkına sahip olan bu organın görevi, Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin yürütmüş olduğu faaliyetleri izlemek ve aynı zamanda kurul üyelerini ve Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi'ni toplantıya davet etmektir. Yönetim komisyon biriminin diğer bir üyesi olan "Muhasebe Denetçisi" birliğin gelirlerini ve giderlerini kontrol ederek topladığı bilgileri "Genel Kurul"a sunmaktadır. Diğer bir birim ise "Garantörler Kurulu" olup bu birimin görevi ise uluslararası Sakin Şehirler Birliğin üyeleri tarafından sunulan davalara bakmakla ve bu davaları yürütmekle yükümlü olan organdır. Bu kurul üç kişiden oluşmakta ve bunlar arasından bir başkan seçilmektedir.⁴²

Ulusal Koordinasyon Komitesi, yönetim komisyon birimi olup, üç Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını alan ülkelerde kurulan birimdir. Üç ve üçten fazla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olan ülkelerde kurulan bu birimin başına belediye başkanı seçilmektedir. Ulusal Koordinasyon Komitesi görevini üstlenen belediye başkanı ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip kent veya kentler

⁴⁰ Sema Ekincek, **Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 2014, s.30, 31

⁴¹ Ayşegül Çerçi, a.g.e., s.91 ve Gözde Doğutürk, a.g.e., s.5

⁴² Okan Akpınar, **Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Bir Araştırma**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, 2018, s.54, 55

aracılığıyla seçilen “Ulusal Koordinatör” ile birlikte Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi ile iletişime geçerek Sakin Şehirler çerçevesinde değerlendirmeler yapmakta; projeler ve faaliyetler düzenlemektedirler. Ulusal koordinasyon komitesi, bulunduğu ülkede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen kentlerin sunmuş olduğu raporları denetlemekte, onaylamakta ve daha sonra Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesine göndermektedir. Ulusal Koordinasyon Komitesi’nin başka bir görevi ise kendi bulunduğu ülkedeki Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip kentleri denetlemekte ve Sakin Şehrin amaçları ve kriterleri dışında olumsuz yönde davranışlar sergileyen kentleri üyelikten uzaklaştırmakta veya üyelikten almaktadır. Daha sonra bunları Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesine rapor etmektedir.⁴³

Bu organların dışında bir de “Uluslararası Kurul” vardır. Bu birim Uluslararası Sakin Şehirler Birliği’nin temel merkezi olup, toplantılarını İtalya’nın “Orvieto” kentinde yürütmektedir. Uluslararası Kurul Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi’nin problemlerine çözümler üretmekte ve aynı zamanda birliğin tanıtılmasında da gereken düzenlemeleri yürütmekle görevlidir. Son olarak “Başkanlık Konseyi” birimi de Uluslararası Sakin Şehirler Birliği’nin yetkili organlarından. Başkanlık konseyi, Uluslararası Başkan ile birlik hakkında belli başlı konularda müzakere yapmaktadır. Ayrıca Uluslararası Bilimsel Komite’ye bir takım yetkiler vererek bunları denetlemektedir.⁴⁴

1.10. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği’ne Adaylık Başvuru Aşamaları

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimleri öncelikle 7 başlık altında 72 Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerinin %50’sini yerine getirmesi gerekmektedir. Daha sonra ki aşamada Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerinin %50’sini yerine getiren yerleşim birimleri adaylık başvurusunda bulunmayı hak kazanmaktadır. Üyelik için başvuruda bulunan aday yerleşim birimlerinin başvuruları hem ulusal anlamda hem de uluslararası anlamda Uluslararası Sakin Şehirler Birliği’nin ana organları olan “Koordinasyon (Düzenleme) Komisyonu” ve “Sekreterlik” tarafından yerine getirilmektedir. Dolayısıyla bu

⁴³Ayça Özmen, a.g.e., s.81, 82

⁴⁴Selma Aydoğan, a.g.e., s.35

kapsamda Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'ne adaylık Başvuru 6 aşamada gerçekleşmektedir.⁴⁵

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'ne adaylık başvurusunun ilk aşaması; üye olacak yerleşim biriminin başvuru mektubunu Uluslararası Başkanlığa Uluslararası Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi aracılığıyla gönderilmesinin sağlamasıdır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanının almak isteyen yerleşim birimlerinin bu başvuru mektubunda yerleşim birimlerinin; tarihi yapısı, coğrafi durumu, nüfusu, sosyal ve kültürel özellikleri yer almalıdır. Aynı şekilde başvuru mektubunda yer alması gereken diğer hususlar; aday yerleşim biriminin neden Uluslararası Sakin Şehirler unvanına sahip olmak istediğine dair gerekçeleri açıklaması gerekmektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri, politikaları ve amaçları çerçevesinde aday yerleşim biriminin başvuru mektubunda yer vermesi gereken diğer hususlar; gerçekleştirdiği projeler ve faaliyetlerdir. Sakin Şehir Birliği'nin 72 kriterinden kaçını yerine gerip getirmediği de başvuru mektubunda yer alması gereken önemli bir noktadır. Başvuru mektubunu hazırlayan aday yerleşim biriminin yani o yerleşim biriminin belediye başkanının mektubu "Türkçe ve İngilizce" bir şekilde hazırlayarak o ülkedeki Sakin Şehirler Birliği'nin başkenti olan temel merkeze iletmesi gerekmektedir.⁴⁶

Adaylık başvurusu mektubunun Sakin Şehirler Birliği'nin temel merkezine gönderimi sağlandıktan sonra ikinci aşama başvuru mektubunun değerlendirilmesi aşamasıdır. Bu aşama da aday yerleşim biriminin Uluslararası Sakin Şehirler Birliği kriterlerine, amaçlarına ve politikalarına uygun hareket edip etmediği değerlendirilmektedir. Aynı şekilde Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin kriterleri doğrultusunda gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmek istediği projelerin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) felsefesiyle uyumlu olup olmadığı değerlendirilmektedir. Tüm bu aşamadaki değerlendirmeler o ülkedeki Sakin Şehirler Birliği Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi tarafından yapılmaktadır. Yapılan değerlendirmeler daha sonra detaylı bir şekilde tekrardan aday yerleşim birimine gönderilir. Bunun yapılma sebebi

⁴⁵Sema Ekincek, a.g.e., s.33

⁴⁶Ayşegül Dikmen Kazancı, **Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Cittaslow (Sakin Kentler Birliği) Hareketinin Tirebolu Kent Örneği (Giresun-Türkiye)'de Uygulanması**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon 2019, s.24

aday yerleşim biriminin var olan eksikliklerini tamamlaması gerektiğidir. Bu değerlendirmeler sonucu olumlu olursa aday yerleşim birimi ziyaret edilir.⁴⁷

Aday yerleşim biriminin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanı için yapmış olduğu adaylık başvurusu mektubunun olumlu olması sonucunda üçüncü aşama olarak aday yerleşim biriminin ziyareti yapılır ve ardından gerekli raporlar hazırlanır. Aday yerleşim birimini değerlendirme ziyareti yine o ülkenin Koordinasyon (Düzenleme) Komitesi tarafından yapılır. Daha sonra ki aşamada ziyaret edilen yerleşim birimi Sakin Şehirler Birliği kriterleri, politikaları ve amaçları çerçevesinde değerlendirilir, halkın Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini bilip bilmediği, konu hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları gözlemlenir. Gözlemlerin ve değerlendirmelerin olumlu olması sonucunda gereken raporlar hazırlanır.⁴⁸

Aday yerleşim biriminin değerlendirme ziyareti ve rapor edilmesi aşamasından sonra ki dördüncü aşama, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen aday yerleşim birimi için adaylık süreci ve adaylık raporunun hazırlanması aşamasına geçilir. O kentin Koordinasyon (Düzenleme) Komite tarafından ziyaret edilen ve değerlendirilen, bunlar sonucunda hazırlanan rapor o ülkedeki Sakin Şehirler Birliği'ne gönderilir. Sakin Şehirler Birliği tarafından incelenen rapor olumlu sonuç alırsa Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin temel merkezi olan İtalya'nın "Orvieto" kentine teslim edilir.⁴⁹

Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin temel merkezine teslim edilen raporun ardından beşinci aşama olarak bu raporun incelenmesi aşamasına geçilir. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği tarafından incelenen rapor olumlu sonuç alırsa altıncı aşama olarak aday yerleşim birimi Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını almaya hak kazanır. Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'nin yapacağı konseyle beraber aday yerleşim birimine "Sakin Şehir Sertifikası" takdim edilir.⁵⁰ Ancak Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen aday yerleşim biriminin ziyaretinden sonra hazırlanan raporun o ülkenin Sakin Şehirler Birliği tarafından olumlu sonuç almaması halinde aday yerleşim biriminin adaylığı kabul edilmez. Bu durumda aday yerleşim

⁴⁷ Emrah Kırmacı, **Sakin Şehir (Cittaslow) Mudurnu Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Erzurum, 2019 s.81

⁴⁸ Selma Aydoğan, a.g.e., s.38, 39

⁴⁹ Sema Ekincek, a.g.e., s.34

⁵⁰ Selma Aydoğan, a.g.e., s.39

biriminin yapması gereken bir yıl geçtikten sonra yeniden başvuruda bulunabilmesidir.⁵¹ Diğer bir husus ise Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olduktan sonra üye yerleşim birimleri beş yıl arayla kontrol edilmektedir. Sakin Şehirler Birliği'nin kriterleri, politikaları ve amaçları dışında davranışlar sergileyen yerleşim birimlerinin üyelikleri elinden alınmaktadır.⁵²

1.11. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olabilme Koşulları ve Kriterleri

Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Birliği olarak da ifade edilen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketin de yer alabilmek ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olabilmek için yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken önemli koşullar ve belli başlı kriterler vardır. Öncelikle bir yerleşim biriminin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını alabilmesi için en önemli şart o yerleşim biriminin nüfusunun 50.000'nin altında olması gerekmektedir. Nüfusu 50.000'in üstünde olan yerleşim birimleri Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'ne dâhil edilmemekte, başvuru yapsalar bile başvuruları iptal edilmektedir.⁵³

Uluslararası Sakin Şehir Birliği unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimlerinin nüfus şartının yanında yapması gereken başka hususlarda bulunmaktadır. Bunlara bakacak olursak; öncelikle Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi için önemli olan dört unsur vardır. Bu dört unsur, “yavaş yaşam, sürdürülebilir kalkınma, kent ruhu ve yavaş yemek” ölçütleridir. Eğer bir yerleşim birimi Uluslararası Sakin Şehirler Birliği'ne katılmak istiyorsa bu dört unsura dair yerleşim birimleri hâlihazırda projeler, faaliyetler ve programlar düzenlemiş, hazırlamış ve uygulamış olmalıdır.⁵⁴ Başka bir ifadeyle sakin şehir unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimleri da hızlı yemeğin simgesi olan “fast food” yemek kültürüne yönelik kurumlar değil, Yavaş Yemek (Slow Food) hareketini yansıtan, bu hareketin doğrultusunda yöresel ve geleneksel lezzetlerin olduğu kurumlara yer verilmelidir. Aynı şekilde “sürdürülebilir kalkınma” ve “kent ruhu” için yerleşim birimlerinin tarihi dokularının korunması, hava, su ve trafik kirliliğinin önlenmesi, yerel sanatlara ve sanatçılara önem verilmesi Sakin

⁵¹ Emrah Kırmacı, a.g.e., s.81

⁵² Sema Ekincek, a.g.e., s.35

⁵³ Gözde Doğutürk, a.g.e., s.4

⁵⁴ Belgin Uğurlu, **Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramının Kentsel Tasarıma Etkilerine Yönelik Bir Araştırma: Vize-Kırklareli Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Edirne 2019, s.7

Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken şartlardır.⁵⁵

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerindeki amaçlar şu şekilde ifade edilebilir; öncelikli amaç yerleşim birimlerinde sürdürülebilir kalkınmanın gelişimini sağlamaktır. Bunun içinde yerleşim birimlerinde çoklu araç sistemini engelleyerek toplu taşımalara ve bisikletlere yönelerek ulaşımın sağlanması ve geliştirilmesidir. Daha sonra yerleşim birimlerinin kendine özgü yöresel değerlerini, yemeklerini tanıtacak, bunları yaygınlaştıracak düzenlemelerde bulunulmaktır. Yerleşim birimlerinin ve çevrenin korunması için yeşil alanların artırılması ve yenilenebilir enerji sisteminin kullanılması, yerel kültürün ve yerel geleneklerin korunması ve bunların tanıtılması şeklinde çok sayıda amaç Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerinde yer almaktadır.⁵⁶

Yerleşim birimlerinde sürdürülebilir ekonomiyi, sürdürülebilir çevreyi, sürdürülebilir yaşamı, sürdürülebilir kültürü ve sürdürülebilir kentsel gelişimi amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri “zorunlu (genel) kriterler” ve “perspektif (özel) kriterler” şeklinde iki grupta ele alınmaktadır. “Zorunlu (genel) kriterlerden kastedilen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken birinci grup kriterlerdir. İkinci grup kriterler ise “perspektif (özel) kriterler olup, bu kriterler Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen yerleşim birimlerinin yapıp yapmama isteğine bağlı olan gönüllülük esas kriterlerdir.”⁵⁷

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını almak isteyen yerleşim birimlerinin bu unvana sahip olmadan önce belli bir süreliğine ön değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu ön değerlendirme de adayların Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri, politikaları ve amaçları çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlere, projelere ve çalışmalara bakılmaktadır. Aynı şekilde bunlar dışında Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin 7 başlık altında 72 kriterinin ne kadarını uygulayıp uygulamadığı tespit edilmektedir. Dolayısıyla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City)

⁵⁵Yunus Emre Ekşi, **Yaşanabilir Cittaslow Şehirler ve Gayrimenkul Geliştirme Stratejileri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Gayrimenkul Geliştirme, Kentsel Dönüşüm ve Planlama Anabilim Dalı, İstanbul, 2019, s.30

⁵⁶Gülhan Sağır, “Küreselleşmeden Geleneksele Dönüşte Slow Food ve Cittaslow Hareketi”, **The Journal of Social Science**, Cilt 1, Sayı 2, 2017, s.56

⁵⁷Elif Cemre Çolak, “Sakin Şehir Yalvaç’ın Cittaslow Uluslararası Kriterleri Kapsamında Değerlendirilmesi”, a.g.e., s.92

unvanını almak isteyen yerleşim birimlerinin bu kriterlerin %50'sini ve üzerini yerine getirmelidir. Başka bir tabirle ön değerlendirmeden 50 puan ve üstü alan kentler Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmaktadır.⁵⁸

Ulusal ve uluslararası bir yapıya sahip olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri birliğin tüzüğünde 7 başlık altında şu şekildedir: “1.Çevre ve Enerji Politikaları, 2.Altıyapı Politikaları, 3.Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar, 4.Tarım, Turizme, Esnafa ve Sanatkârlara Yönelik Politikalar, 5.Farkındalık, Misafirperverlik ve Eğitime Yönelik Politikalar, 6.Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar ve 7.Ortaklık Politikaları” şeklinde 72 kriter söz konusudur. Bu kriterler ve politikalar şu şekildedir;

1.Çevre ve Enerji Politikaları

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen ve bu statüyü sürdürmek isteyen yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken kriterlerin en önemlisi çevre ve enerji politikalarına yönelik faaliyetlerdir. Bu politikalarla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliği'nin amaçladıkları; yerleşim birimlerine ve çevreye yönelik koruma ve geliştirme faaliyetlerinin yapılması, yerleşim birimlerinde daha yaşanılabilir bir düzene koymak için hava, su ve trafik kirliliğinin önlenmesi, bununla ilgili projelerin ve çalışmaların yapılması önemli kriterlerdir. Çevre ve Enerji Politikalarına yönelik kriterler 12 maddeden oluşmaktadır.⁵⁹ Bunlar;

- Yasalarla önceden düzenlenen hava, toprak ve temizliğine yönelik uyulması gereken kuralların yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesidir.
- Kentsel atıkların gruplayarak ayrılması ve bunun için gerekli faaliyetlerin yürütülmesidir.
- Evsel ve endüstriyel atıklar için gerekli projelerin gerçekleştirilmesidir.
- Yerleşim birimlerine ait kanalizasyon ve su arıtma sisteminin kurulmasıdır.
- Yerleşim birimleri içerisinde gerekli yerler de enerji tasarrufunun sağlanmasıdır.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım alanının artırılmasıdır.

⁵⁸Selma Aydoğan, a.g.e., s.37

⁵⁹Salih Ziya Kutlu, İsmail Şahin, “Cittaslow Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme”, **Journal of Tourism and Gastronomy Studies**, Cilt 2, Sayı 1, 2014, s.58,

- Yerleşim birimleri içerisinde de aşırı trafikten kaynaklanan görüntü kirliliğinin önüne geçilmesidir.
- Yerleşim birimleri içerisinde de aşırı ışıklandırmadan kaynaklanan ışık kirliliğinin önüne geçilmesidir.
- Aile başına düşen elektrik enerjisi tüketiminin belirlenmesi ve gerekli tasarrufun sağlanmasıdır.
- Yerleşim birimlerinin tüketmiş olduğu içme suyunun belirlenmesi ve çıkan sonucun ulusal ortalamayla teğet edilmesidir.
- Biyolojik çeşitliliği muhafaza etmek için gereken önlemlerin alınmasıdır.
- Elektromanyetik kirliliğin azaltılması ve bunun için gerekli sistemlerin oluşturulmasıdır.⁶⁰

2.Altyapı Politikaları

Yerleşim birimlerinde sürdürülebilir bir yaşamı hedefleyen altyapı politikaları, ulaşım çerçevesinde toplu taşıtların, yenilenebilir enerjili araçların veya bisikletlerin kullanım alanını artırarak yerleşim birimlerini insanlar açısından daha yaşanılabilir bir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Yerleşim birimlerinin yapısında ve dokusunda çevresel iyileştirmeler yaparak sürdürülebilir kalkınmayı hedeflemektedir. Kısacası altyapı politikaları yerleşim birimlerindeki refahın, huzurun ve sağlıklı bir ortamın oluşturulması için gerçekleştirilen her türlü faaliyetlerdir. Altyapı politikalarına yönelik kriterler 9 maddeden oluşmaktadır.⁶¹ Bunlar;

- Yerleşim birimleri içerisinde bisiklet kullanımına yönelik yolların artırılmasıdır.
- Engellilerin yerleşim birimleri içerisinde daha rahat ve kolay hareket edebilmesi için var olan engellerin ortadan kaldırılmasıdır.
- Toplu taşıma araçlarının otoparkları gibi bisikletlerin park edileceği yerlerin yapılmasıdır.
- Yerleşim birimleri merkezlerin de ve/veya hastanelerde ve ailelere yönelik otopark alanlarının oluşturulmasıdır.

⁶⁰Eylül Bayraktar, Kübra Öztürk, Mustafa Kocaoğlu, “Küreselleşmeye Karşı Yereli Koruma Çabası: Sakin Şehirler”, **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, Cilt 11, Özel Sayı, Aralık 2016, s.73, 74

⁶¹ Salih Ziya Kutlu, İsmail Şahin, a.g.e., s.59

- Yerleşim birimleri içerisinde var olan bisiklet yollarının otomobil yolları ile kilometre üzerinden değerlendirilmesinin yapılması ve bu çerçevede bisiklet yollarının geliştirilmesidir.
- Yerleşim birim dışına çalışmak amacı ile giden halkın sayısının tespit edilmesidir.
- Tarihsel yapıya sahip olan yerleşim birimleri merkezlerine mal dağıtımının havayı kirletmeyecek yenilenebilir enerji ile çalışan araçlarla yapılmasıdır.
- Otomobillerin kullanım alanını azaltmak için yerleşim birimleri içerisinde var olan yokuşlara akıllı merdivenlerin yapılması veya elektrikli otobüs kullanımının yaygınlaştırılmasıdır.
- Sağlık kurumlarına insanların daha kolay ulaşabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır.⁶²

3.Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar

Altyapı politikalarını destekler nitelikte olan kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik olan bu politikalar, yerleşim birimi içerisinde yaşayan halkın çevre ve yerleşim birimi ile ilişki kurularak kentsel yapıyı daha yaşanılabilir bir düzene koymak hedeflenmektedir. Yerleşim birimleri ile insanlar arasında ilişki kuran kentsel yaşam kalitesine yönelik politikalar sosyal bir yapı içermektedir. Bu doğrultuda yerleşim birimi halkının kentsel dokuyu koruması için yetkili kurumlarla işbirliğine girerek çevrede iyileştirme yapılması amaçlanmaktadır. Kentsel yaşam kalitesine yönelik politikalar 17 maddeden oluşmaktadır.⁶³ Bunlar;

- Yerleşim birimlerinin yapısı bakımından direncini artırmaya yönelik gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır.
- Yerleşim birimleri içerisinde kullanımı olmayan alanların değerlendirilmesi ve bu alanların kullanılabilir bir hale getirilmesidir.
- Yerleşim birimlerini daha yaşanılabilir bir düzene koymak için yeşil alanları artırmaya yönelik planların yapılmasıdır.

⁶²Emine Banu Burkut, “Yavaş Şehirler (Cittaslow) Kültürel Miras ve Turizm Etlilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, **Uluslararası Kültürel Miras ve Turizm Dergisi**, Mayıs 2017, s.5

⁶³ Gönül İçli, “Yavaşlayan Kentler ve Yaşlılar”, **Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi**, Cilt 10, Sayı 2, Kasım 2017, s.72

- Yerleşim birimlerine ve çevreye zarar vermeyen çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için biyo mimarlığın geliştirilmesidir.
- Yerleşim birimleri içerisinde kablosuz internet kullanım alanlarının genişletilmesi ve geliştirilmesidir.
- Yerleşim birimlerinde ışık, ses, gürültü gibi kirliliklerin tespit edilmesi ve bunların en aza indirilmesi için çalışmaların yapılmasıdır.
- Evden çalışma yöntemini kolaylaştırmak için gerekli internet sisteminin geliştirilmesidir.
- Yerleşim birimlerinde yeşil alanlara zarar veren ve verimli olmayan bitkilerin ortadan kaldırılması ve bunun yerine yerleşim birimlerinde yerel halka yarar sağlayan bitkileri, meyve ağaçlarının dikilmesidir.
- Yeşil alanlarda kullanılacak beton miktarının azaltılması ya da yerleşim birimleri içerisinde gereksiz beton yapılarının inşa edilmemesidir.
- Yerleşim birimlerinde halkının yerel, yöresel ve geleneksel lezzetlerini, sanatlarını ve el işlerini sunabilecekleri alanların inşa edilmesidir.
- Yerleşim birimlerini daha yaşanılabilir hale getirmek için yerleşim birimlerinde çevresel düzenlenmelerin gerçekleştirilmesidir.
- Yerel halk için ve yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistler için gerekli hizmetlerin oluşturulmasıdır.
- Yerleşim birimlerinin var olan tarihi yapısının korunması ve iyileştirilmesidir.
- Yerleşim birimleri içerisinde trafik yoğunluğunun kontrol edilmesi ve trafik yoğunluğunun yaşanmaması için gerekli çalışmaların ve düzenlemelerin yapılmasıdır.
- Yerleşim birimlerinin yaşam kalitesini yükseltmek için sosyal açıdan altyapıların iyileştirilmesidir.
- Yerleşim birimlerinin estetiğini ve bütünlüğünü bozan yapıların ve dokuların iyileştirilmesidir.
- Yerleşim birimleri içerisinde yenilenebilir enerji sistemi alanının genişletilmesi, çoğaltılması ve gereksiz su kullanım alanının azaltılması veya önlenmesidir.⁶⁴

⁶⁴ Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.13,

4.Tarım, Turizm, Esnafa ve Sanatkârlara Yönelik Politikalar

Bu politikalar, yerel üretimi ve yerel ürünleri koruma politikaları şeklinde de ele alınmakta olup, organik tarımın, yöresel ürünlerin, yerel lezzetlerin, geleneksel el sanatlarının korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik kriterlerdir. Yerel esnafı, sanatçıyı ve çiftçiyi destekleyen bu politikalar; yerel ekonomiye, yerel gelişmeye ve yerel kültüre önem veren kriterleri içermektedir. Dolayısıyla bu çerçevede yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlere kentin yerel değerlerinin tanıtılması ve yerleşim birimlerinin yerel halkı tarafından ziyaretçilerin en iyi şekilde ağırlanması bu politikalar çerçevesinde amaçlanan diğer hususlardır. Tarım, turizm, esnafa ve sanatkârlara yönelik politikalar 10 maddeden oluşmaktadır.⁶⁵ Bunlar;

- Yerleşim birimlerinin kendine özgü ürünlerini koruma altına almak için müzelerin oluşturulmasıdır.
- Yerleşim birimlerinin yerel halkı tarafından yapılan ve üretilen ürünlerin muhafaza edilmesi ve sertifika programlarının düzenlenmesidir.
- Yöresel iş tekniklerinin korunması ve bunu yapan sanatkârların öneminin artırılmasıdır.
- Kırsal bölgelerde hayat süren halk için gerekli hizmetlerin sağlanması ve kırsal bölgelerin değerini yükseltecek düzenlemelerin yapılmasıdır.
- Okul kantinlerinde, lokantalarda vs. yerel, yöresel ve doğal ürünlerin kullanım alanının yaygınlaştırılmasıdır.
- Yemek sektöründe organik ürün kullanımının yaygınlaştırılması ve bu çerçevede tat almaya yönelik derslerin verilmesidir.
- Yerleşim birimlerine ait önceden beri var olan yöresel etkinliklerin, oyunların ve faaliyetlerin korunması ve bunların sürekliliğinin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır.
- Yerleşim birimlerindeki otellere yönelik gerekli incelemelerin yapılması ve bu çerçevede yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistler, ziyaretçiler veya misafirler için otel sayılarının kaliteli bir şekilde artırılmasıdır.
- Tarımda verimliliği artırmak ve yerel ürünleri korumak için “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalı (GDO)” ürünlerin kullanılmamasıdır.

⁶⁵Selin Mutdoğan, “Seferihisar Örneğinde Sakin Şehir Hareketi”, **Green Age Symposium Mimar Sinan Fine Arts University Faculty of Architecture**, İstanbul, 6-8 Aralık 2010, s.4

- Geçmişte tarım için kullanılmış alanların tekrar kullanıma hazır hale getirilebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır.⁶⁶

5.Farkındalık, Misafirperverlik ve Eğitime Yönelik Politikalar

Yerel değerleriyle, yerel kimliğiyle, yerel lezzetleriyle ve yerel kültürüyle farkındalık ve çekicilik yaratan yerleşim birimleri turistler, ziyaretçiler ve misafirler açısından daha ilgiyle karşılanmaktadır. Dolayısıyla bu politikaların amaçladığı kenti ziyarete gelen turistlerin yerli halk tarafından misafirperver bir şekilde karşılanması gerekmektedir. Aynı şekilde yerleşim birimlerinin yerel değerleri, gelenekleri, tarihi dokuları turistlere ve yerleşim birimlerini ziyarete gelen misafirlere en iyi şekilde tanıtılmalıdır. Yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlerin misafirlerin ve turistlerin daha iyi gezi yapabilmesi için yerleşim birimlerini tanıtan levhalara, yörüngelere ve tanıtım panolarına yer verilmesi şarttır. Tüm bunların en iyi şekilde gerçekleşebilmesi için de yerel halka Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterleri ve amaçları hakkında eğitim verilmesi bu politikaların hedefledikleri doğrultusundadır. Farkındalık, misafirperverlik ve eğitime yönelik politikalar 10 maddeden oluşmaktadır.⁶⁷ Bunlar;

- Yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlerin, misafirlerin ve ziyaretçilerin kenti daha iyi gezebilmesi için bilgilendirme levhalarının kullanılmasıdır.
- Yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlerin, misafirlerin ve ziyaretçilerin yerli halk tarafından içtenlikle ve güler yüzlü karşılanmasıdır.
- Yerleşim birimiyle ilgili yapılacak düzenlemelerde ve alınacak kararlarda yerel halkın, sivil toplum kuruluşların ve derneklerin vs. birlikte hareket etmesidir.
- Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hakkında yerel halka, çalışanlara, esnafa ve yöneticilere gerekli eğitimin verilmesidir.
- Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi için gerçekleştirilecek faaliyetlerin, programların ve çalışmaların desteklenmesidir.
- Yerel halka aşırı tüketimle ilgili sağlık programlarının verilmesidir.
- Yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sembolü olan salyangoz amblemini internet sayfalarına koymasidir.

⁶⁶Emine Banu Burkut, a.g.e., s.6, 7

⁶⁷Gönül İçli, a.g.e., s.73

- Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine yönelik yöneticilerin ve yerel halkın birlikte yer alacağı kurum ve kuruluşların oluşturulmasıdır.
- Yerleşim birimlerini ziyarete gelen yabancı turistler açısından mağazalardaki, alışveriş merkezlerindeki vs. ürünlerin üzerindeki etiketlerin daha anlaşılır ve açık olmasının sağlanması, fiyatların açık bir şekilde sergilenmesidir.
- Yerleşim birimlerinde Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketine yönelik kurum ve kuruluşların oluşturulmasıdır.⁶⁸

6.Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar

Bu başlık altındaki politikalar yerleşim birimleri içinde yaşayan halkın birbiriyle iyi ilişkiler kurmasını hedeflemektedir. Aynı şekilde yerleşim birimlerini ziyarete gelen misafirlerin ve turistlerin uyum içinde hareket etmeleri bu politikaların amaçlarıdır. Yerleşim birimleri içerisinde dil, din, ırk, renk, cinsiyet ve mezhep ayrımı yapılmadan halkın birbiriyle bütünleşmesi söz konusudur. Yerleşim birimleri içerisinde yer alan toplumun siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan birlikte hareket etmesi ve etkileşime geçerek birlikte faaliyetler gerçekleştirmesi önemli hususlardır. Sosyal uyuma yönelik kriterlerin temelinde “kültürel diyalog” vardır. Bu politikalar 11 maddeden oluşmaktadır.⁶⁹

- Yerleşim birimlerini ziyarete gelen azınlık grubuna karşı yerel halkın hoşgörülü olması ve ayrımcılığın önüne geçilmesi için gerekli faaliyetlerin yapılmasıdır.
- Yerleşim birimleri içerisinde çeşitli değerlere sahip insanların aynı mahallede yaşamasına yönelik uygulamaların ve projelerin düzenlenmesidir.
- Engelli vatandaşları topluma kazandırıcı faaliyetlerin düzenlenmesi ve toplumla uyumunun sağlanmasıdır.
- Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip her yerleşim biriminin çocuk bakımına yönelik faaliyetlerde bulunması ve bunun teşvik edilmesidir.
- Gençlere daha kaliteli bir yaşam sunabilmek için yerleşim birimlerinde gerekli çalışmaların yürütülmesidir.

⁶⁸Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.15

⁶⁹Yunus Emre Ekşi, a.g.e., s.32

- Yerleşim birimlerinde yoksul aileler varsa bunlara gerekli yardımların yapılması ve yoksulluk seviyesinin artmaması için gerekli önlemlerin alınmasıdır.
- Yerleşim birimlerinde sivil toplum kuruluşların oluşturulması ve bunlara gerekli desteğin sağlanmasıdır.
- Farklı geleneklere, göreneklere ve kültürlere sahip olan insanlar arasında uyumun sağlanması için gerekli faaliyetlerin uygulanmasıdır.
- Yerleşim birimlerindeki yerel halkın da yerleşim birimiyle ilgili görüşlerini beyan edeceği alanların oluşturulmasıdır.
- Belediyelerin yerleşim birimlerindeki barınma ihtiyacına yönelik faaliyetlere öncelik sağlanması ve bunun desteklenmesidir.
- Yerleşim birimlerinde yaşayan genç kesime yönelik merkezlerin, kurumların, ilgi alanlarının oluşturulmasıdır.⁷⁰

7.Ortaklık Politikaları

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine dair çalışmaların ortak bir platformda yöneticiler, sivil toplum kuruluşları, yerel kuruluşlar, özel sektör ve kamu sektörü ile birlikte yürütülmesini hedefleyen politikalarlardır. Aynı şekilde yerleşim birimlerinin kendine özgü değerlerinin, geleneklerinin, yerel lezzetlerinin, yerel gıdalarının, geleneksel ve yöresel aktivitelerinin yayılmasını sağlayacak ortak alanların oluşturulmasıdır. Ortaklık politikaları 3 maddeden oluşmaktadır. Bunlar;

- Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi için faaliyetler yürütülmesi, kampanyalar düzenlenmesi ve bunların desteklenmesidir.
- Yerleşim birimlerine ait yöresel, yerel ve geleneksel lezzetlere, yiyeceklere, yerel kültüre Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi ve diğer kuruluşlar tarafından destek sağlanmasıdır.
- Farklı ülkelerde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ve Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin yayılmasını sağlayacak faaliyetlerin düzenlenmesi ve bu hareketlerin tanınırlılığını artırmak için karşılıklı iletişime geçilmesidir.⁷¹

⁷⁰ Emine Banu Burkut, a.g.e., s.7, 8

⁷¹Yunus Emre Ekşi, a.g.e., s.41, 42

İKİNCİ BÖLÜM

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT VE SAKİN ŞEHİR (CITTASLOW/SLOW CITY) İLİŞKİSİ

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin vazgeçilmez temel ilkelerinden bir olan sürdürülebilirlik olgusu, kırdan kentlere doğru başlayan göçlerle beraber kentlerde çevresel ve altyapı sorunlarının baş göstermesi, sağlıksız ve plansız yapılaşmaların ortaya çıkması, iklim değişiklerin yaşanması ve sonuç olarak kentlerde yaşam kalitesinin yok olmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkmış bir süreçtir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel amaçlarından biri olan yerleşim birimlerinde yaşanılabilir hale getirmek unsuru karşımıza sürdürülebilirlik olgusunu çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu başlık altında sürdürülebilirlikle ilgili temel bilgilere değinildikten sonra Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent ile ilişkisi anlatılacaktır.

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Sürdürülebilirlik olgusu, 1800 yıllarda Sanayi Devriminin yaşanmasıyla beraber kentler ve kentlerde yaşayan insanlar için önemli bir yere sahip olmuştur. Bununla birlikte Sürdürülebilirlik, üretimde ve tüketimde hızlı artışların yaşanması ve buna bağlı olarak kırlardan kentlere doğru yönelen göçlerle kent yapılarının aşırı büyümesi ve dolayısıyla çevresel sorunların yaşanması kentlerin kendine özgü dokusunu kaybederek sağlıksız birimler haline gelmesi sonucunda ortaya çıkan bir süreçtir.⁷² Sürdürülebilirlik, Latince bir kavram olan “sustinere” sözcüğünden doğmuştur. Sürdürülebilirlik (sustainability) kavramı, en basit tabirle devam ettirmek, sürdürmek, geleceğe aktarmak ve taşımaktır. Yani yerel değerlerin, geleneklerin, kültürel çeşitliliğin, korunmuş bir çevrenin, dokusu bozulmamış tarihi yapıların, sağlıklı ve yaşanılabilir kentlerin geçmişten bugünüme, bugünümden geleceğe devam ettirerek, taşıyarak

⁷²Turaç Yanturalı, *Sürdürülebilir Bir Kent Kimliği Yaratılmasında Ürün Tasarımının Rolü: Yavaş Şehir Gerze*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarım Anabilim Dalı, Endüstri Ürünleri Tasarımı Programı, Haziran 2019, s. 7

sürdürmektir.⁷³ Kentlerde sürekli, düzenli ve dengeli bir yaşam biçimini savunan sürdürülebilirlik olgusunun birçok tanımı mevcuttur. Öyleyse sürdürülebilirlik kavramını şöyle tanımlayabiliriz; sürdürülebilirlik, çevresel sistem ile tüketim arasında bir denge kurarak doğal kaynakların insanlar tarafından aşırı tüketilmesine karşılık bu doğal kaynakların özleri bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılmasını savunan bir oluşumdur. Temelinde “korumak” unsuru olan sürdürülebilirlik, insanların bugünkü ihtiyaçlarını yerine getirirken gelecek kuşakların ihtiyaçlarını düşünerek hareket etmelerini ve ona göre aşırıya kaçmadan ihtiyaçları kadar tüketim yapmaları fikrini savunmaktadır. Çok boyutlu bir kavram olan sürdürülebilirlik olgusu, daha iyi bir yaşam için ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda devamlılığı arzulayan bir tür politikadır. İnsanların bilinçli bir şekilde tüketim yaparak, değerlerini koruyarak, çevre tahribini önleyerek daha planlı ve programlı bir yaşamı öngörmektedir.⁷⁴

Sürekli değişen ve gelişen ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, çevresel ve yaşam biçimleriyle beraber evrilen sürdürülebilirlik olgusu, herkes tarafından farklı şekillerde ifade edilmiştir. Ancak sürdürülebilirlik olgusunun, değişen ve gelişen bu yapıya rağmen tek ve değişmeyen amacı, ekonomik yapıyla çevresel düzen arasında uyumu kurarak ve bunlar arasında bir bütünleşme sağlayarak önceden beri var olan ve insanlar tarafından yapısı bozulmamış doğal düzenin devamlılığını sağlayarak gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir dünya sunmaktır. Dinamik bir yapıya sahip olan sürdürülebilirlik olgusunun özünde yapısı bozulmamış bir düzenin devam ettirilmesi ya da herhangi bir ürünün yeniden kullanımının sağlanması şeklinde ifade edilebilir. Çünkü Sürdürülebilirlik, “devam ettirmek, sürdürmek, var olmak, temin etmek, desteklemek” gibi çok yönlü bir özelliğe sahiptir.⁷⁵

Sosyoloji, psikoloji, biyoloji, ekonomik, siyaset ve iktisat gibi birçok bilim dalında kendisine yer bulan ve bu bilim dallarında farklı şekillerde tanımlanan sürdürülebilirlik olgusu, çevreye karşı duyarlı olmayı; su, hava, trafik gibi kirliliklerin

⁷³ C.T. Onions, “The Shorter Oxford English Dictionary, Oxford: Clarendon pres.”, (1964), Aktaran; Zehra Lale, **Sürdürülebilir Kalkınma Temeline Dayalı Yaşanılabilir Çevre Oluşturulması: Eskişehir Tepebaşı İlçesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 2016, s.6, 7

⁷⁴ Cengiz Demir ve Aydın Çevirgen, Ekoturizm Yönetimi, (2006a), Aktaran: Adnan Burak Acar, **Balıkesir Sındırgı İlçesinde Yaşayan Yerel Halkın Sakin Şehir Hareketine Yaklaşımı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir, 2017, s.20

⁷⁵ Hüseyin Şen, Ayşe Kaya ve Barış Alpaslan, “Sürdürülebilirlik Üzerine Tarihsel ve Güncel Bir Perspektif”, **Ekonomik Yaklaşım Derneği Dergisi**, Cilt 29, Sayı 107, 2018, s.5, 6

önüne geçilmesi gerektiğini, yok olmayla karşı karşıya kalan bitkilerin ve hayvanların korunmasına da dikkat çekmektedir. Sürekli gelişen bir yapıya sahip olan sürdürülebilirlik, geçmiş kuşağı bugünkü kuşağı ve gelecek kuşağı muhafaza ederek kaliteli yaşamı garantilemek isteyen kalkınma şeklidir. Kültürel çeşitliliği, biyolojik çeşitliliği, yaşanılabilir kentleri, tükenmekte olan kaynakların çeşitliliğini, eko-sistemsel sürdürülebilirliği ve yaşamda istikrarı savunan yaklaşımdır. Sürdürülebilirlik, ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda adaletli bir düzenin oluşturulmasını, gelir dağılımında eşitlik unsurunun göz önünde bulundurulmasını savanan bir oluşumdur.⁷⁶ Geleceği güvence altına alarak daha iyi bir yaşam tarzını savunan sürdürülebilirlik hem üreticiye hem de tüketiciye bir takım sorumluluklar ve görevler yükleyerek doğal ve yenilenemez kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılmasının mesajını vermektedir. Hayatın her alanında elverişli ve bütüncül bir düzeni savunan sürdürülebilirlik, uzun erimli “yaşanabilir (liveability)” kentlere ve çevreye dikkat çekmektedir. Dolayısıyla diyebiliriz ki; sürdürülebilirlik karşımıza “yaşanabilirlik” olgusunu çıkarmaktadır.⁷⁷

Bir sistemi oluşturan bütün parçalar arasında dengenin kurulması şeklinde de ifade edeceğimiz sürdürülebilirlik olgusunun temelini yedi farklı ilke oluşturmaktadır. Bunlardan ilki, ilerleyen zamana yönelik hissedilen korkudur. Başka bir ifadeyle değişen ve gelişen dünyada ileride yaşanılacak olumsuzluklara yönelik iş adamlarının ve yöneticilerin vs. ortaya koyduğu politikalardan ziyade daha geniş ve kurtarıcı planların hazırlanmasıdır. İkincisi, nesiller arasında adaletin ve eşitliğin korunma altına alınması ilkesidir. Şimdi ki insanların yenilenemez ve sınırsız kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılması gerektiğinin farkında olarak gelecek nesillerin ihtiyaçlarını yok etmemeleridir. Üçüncüsü, geleceğe yönelik alınması gereken tedbirlerde ve uygulanması gereken politikalarda özel sektörün, kamu sektörünün, sivil toplum kuruluşlarının ve yöneticilerin birlikte hareket etmesidir. Dördüncüsü, ekonomik düzen ile çevresel sistem arasında uyumun sağlanması ve buna göre gerekli çalışmaların yerine getirilmesidir. Beşincisi, çevresel değerlerin, unsurların ve faktörlerin ekosistemi koruyacak biçimde oluşturulmasıdır. Altıncısı, ileriye dönük yaşanacak olumsuzluklara karşı uygulanacak politikaların ve yöntemlerin kısa ömürlü olmamasına dikkat

⁷⁶Şen, Kaya ve Alpaslan, a.g.e., s.7,8

⁷⁷Yunus Emre Ekşi, İbrahim Baz, “Cittaslow-Sakin Şehirlerde Yaşanabilirlik Üzerine Bir Araştırma”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2019, s. 72,

edilmesidir. Sonuncusu ise, çevreselliğin, gelenekselliğin, yerelliğin, yöreselliğin, doğallığın ve var olan düzenin devamlılığına önem verilmesidir.⁷⁸

Sınırsız kaynakların yani diğer bir ifadeyle tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalan kaynakların doğru bir şekilde kullanılmasını ifade eden sürdürülebilirlik, geçmişten getirdiğimiz çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınmanın devamlılığını sağlayabilmek için var olan doğal kaynakların, ürünlerin korunması gerektiğini savunmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı, ilk ortaya çıktığında tükenme tehlikesi altında olmayan kaynaklara “(tarımcılık, ormancılık ve balıkçılık)” yönelik kendini göstermiştir. Ancak 1970’li yıllarda ortaya çıkmaya başlayan ekolojik sorunlarla beraber çözüm arayışları içine girerek tükenen kaynaklara yönelik çalışma alanını genişletmiştir. Bu çerçevede çalışmalarını daha çok çevresel sisteme yönelik uygulayan sürdürülebilirlik, insanların çevreyi tahrip etmeden “koruyarak kullanma” prensibi kapsamında hareket etmelerini savunmuştur.⁷⁹

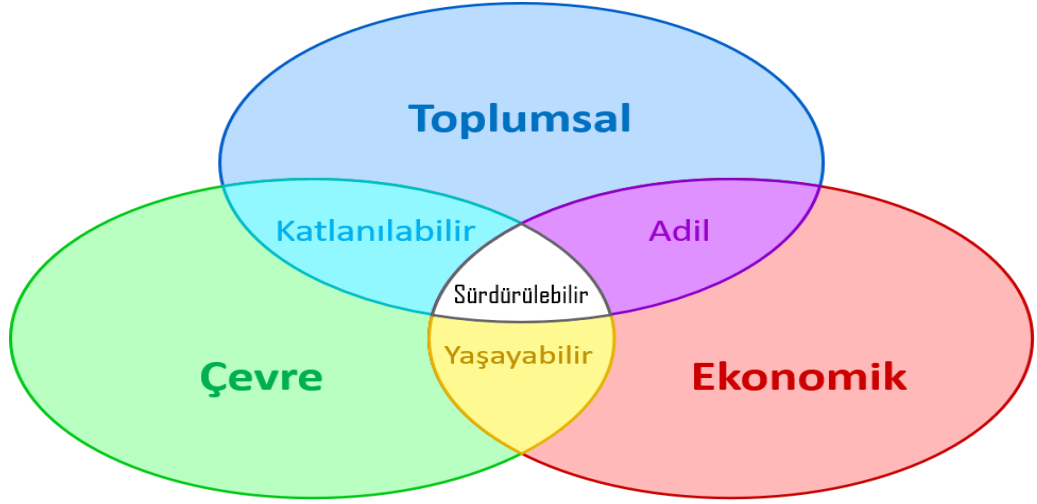
2.2. Sürdürülebilirlik Olgusunun Boyutları

Ekonomik (iktisadi), çevresel (ekolojik) ve sosyal (toplumsal) boyutlar arasında uyumun kurulabilmesi olarak ifade edilen sürdürülebilirlik olgusu, uygulayacak olduğu politikalardan ve faaliyetlerden olumlu sonuç alabilmesi için bu üç temel boyut arasında bütünlük sağlaması önemeli bir şarttır. Sürdürülebilirlik olgusunun amaçlarının ve hedeflerinin istenilen şekilde gerçekleşebilmesi adına bu üç boyut arasında sağlıklı bir bağlantının kurulması gerekmektedir. Eğer herhangi bir boyutta eksiklik yaşanılırsa istenilen sonuca ulaşılamaz. Şimdi sürdürülebilirlik olgusunun boyutlarına bakacağız.

⁷⁸Carissa Schively, “Sustainable Development As a Policy Guide: An Application to Affordable Housing in Island Communities Environment”, **Development and Sustainability**, Volume 10, Number 6, 2008, s.771.

⁷⁹Şenol Çavuş, Burak Demirtaş ve Büşra Kaya, “Sürdürülebilir Bir Kent Ekseninde Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi ve Turizm Açısından Önemi”, **International Black Sea Coastline Countries Symposium Batumi/Georgia**, 2-5 Mayıs 2019, s. 377, 378

Şekil 9. Sürdürülebilirlik Olgusunun Boyutları

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Sustainable_Development.png Erişim Tarihi: 30.06.2021

2.2.1. Ekonomik (İktisadi) Boyut

İnsanlar arasında adaletli gelir dağılımının yapılması şeklinde ifade edeceğimiz ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik olgusunun temelinde “refah” kavramı yer almaktadır. “Refah” kavramı ile anlatılmak istenen gelecek nesiller arasında kaynakların eşit bir şekilde paylaşılmasıdır. Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik için yenilenemez kaynaklar son derece önemli ve korunması gereken ihtiyaçlardır. Dolayısıyla ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik, daha çok geri dönüşümü sağlanan kaynakların tüketilmesi gerektiğine vurgu yaparak tükenme tehlikesi altında olan kaynakları verimli ve bilinçli kullanmayı savunmaktadır. Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğin ve bu sürdürülebilirliğin gelecek nesillere aktarılması için ekolojik sistem ile insanların tüketim oranı arasında bir dengenin oluşturulması bu boyut için önemli bir şarttır. İnsanların hem bugün hem de gelecek için istikrarlı bir yaşam sürebilmesi ekolojik sistem üzerinde çözülmesi zor olan problemlere yol açmaması gerekmektedir. Bugünün insanları nasıl ki gelecek nesiller için adalet çerçevesinde ihtiyacı kadar tüketim yapıyorsa; ekolojik düzene karşı da adaleti oluşturmaları gerekmektedir.⁸⁰

Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik, yöneticilerin, iktisatçıların ve hükümetin yoksulluğu engelleyecek şekilde politikalar üreterek mal ve hizmet üretiminde tüm

⁸⁰ Ana Markulev ve Anthea Long “On Sustainability: An Economic Approach” **Australian Government Productivity Commission**, Productivity Commission Staff Research Note, 2013, s. 4, 5

topluma yetecek kadar aşırıya kaçmadan üretimin yapılmasını ifade etmektedir. Bu çerçevede piyasada yenilenemez kaynakların verimli şekilde kullanılması ve dolayısıyla yerli sermayenin güvence altına alınması ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik için önemli bir husustur. Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğin devamlılığı için burada devlete büyük görev düşmektedir. Devletin bugün ve gelecek kentli insanının yaşamını güvence altına alabilmesi için hazırlamış olduğu politikalar uzun ömürlü ve dış borçlanma yaratmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Eğer dış borçlanma gerçekleşecekse de bunun ödenecek şekilde planlı ve kontrollü olması gerekmektedir.⁸¹ Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğin ilk amacı devletlerin “üretim ve tüketim” arasındaki istikrarı kurarak tükenme tehlikesi altında olan kaynakların korunmasını sağlamaktır. Burada ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik hem üreten tarafa hem de tüketen tarafa sorumluluk yüklemektedir. Tüketen tarafın ihtiyacı kadar tüketmesi ve üreten tarafın gerekli politikaları uygulayarak fazla tüketim yapılmasının önüne geçilmesini çözüm olarak görmektedir.⁸²

Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik olgusu bir taraftan kentlerin ve kentlilerin ekonomik istikrarını koruma altına alırken bir taraftan da ekolojik düzenin ve var olan doğal kaynakların yok olmaması için gerekli önlemleri almaktadır. Öyleyse ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliği şöyle ifade edebiliriz; ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik, ekolojik düzen ve tükenmekte olan doğal kaynaklar arasında dengeyi kuran ve böylece ekonomi de verimliliği ve devamlılığı sağlayan bir süreçtir. Çünkü eğer ekolojik sistem bozulursa ve doğal kaynaklar tükenirse ortaya sürdürülemez bir ekonomik yapı çıkacaktır. Aynı şekilde ekonomik yapının istikrarsızlığı halinde tükenme tehlikesi altında olan kaynaklar tüenecek ve dolayısıyla buna bağlı olarak ekolojik sistemde bozulmalar meydana gelecektir. Bu kapsam da diyebiliriz ki; ekonomik yapı ile ekolojik sistem ve doğal kaynaklar yani tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kalan kaynaklar birbiri ile bağlantılı süreçlerdir. Bu süreçlerin birbiri ile bağlantısının uyumlu bir şekilde kurulması ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliği ortaya çıkaracaktır. Ekonomik (iktisadi)

⁸¹ Jonathan M. Harris, “Basic Principles for Sustainable Development”, **Global Development and Environment Institute Working paper 00-04**, Tufts University, June 2000, s.5,6

⁸² Kayhan Köken, **Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Kriterleri Açısından Kentsel Dönüşüm Projelerinin İncelenmesi**, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İller Bankası Anonim Şirketi, Nisan 2017, s.18

sürdürülebilirlik, bir nevi ekolojik düzen ve tükenme tehlikesi altında olan kaynaklar üzerinde hâkimiyet etkisi olan bir boyuttur.⁸³

Nitelikli ve verimli bir istihdamın oluşturulması şeklinde ifade edebileceğimiz ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik olgusu ilk defa “John Richard Hicks”ın “Value and Capital” adlı kitabında ele alınmıştır. Bu kitapta ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik, “gelir” faktörü bağlamında ele alınarak bir yıl içinde insanların tüketecekleri ihtiyaçlarının miktarı ve bu sürenin sonuna gelindiğinde aslında tüketilmesi gereken miktar şeklinde ifade edilmiştir. Bu çerçevede ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik, toplumların kalkınmasını sağlamak için ve sürdürülebilir bir ekonominin devamlılığı için gerekli planları oluşturan bir sistemdir. Bunun içinde ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğe göre bütün ekonomistlerin, iktisatçıların, yöneticilerin vs. müzakere yaparak ülkenin ekonomik durumuna göre uzun vadeli politikalar ve yöntemler oluşturması önemli bir noktadır. Bu çerçevede ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik için ekonominin sürekli olarak büyümesi uzun vadedeki politikalara ve yöntemlere bağlıdır. Dolayısıyla bu politikaların ve yöntemlerin kusursuzca oluşturulması sürdürülebilir ekonomik büyümeyi doğuracaktır.⁸⁴

Ekonomik açıdan sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için gereksiz altyapı ve üstyapı çalışmalarının yapılmaması da önemli bir şarttır. Sürdürülebilir bir ekonomi için belli başlı prensipler vardır. Bunlar; ilk olarak adalet kavramı çerçevesinde geçmiş, bugün ve gelecek nesiller arasında eşitliğin sağlanmasıdır. Eğer bu prensibe göre nesiller arası eşitlik ve adalet sağlanamıyorsa ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik istikrarsız bir boyuttadır. Aynı şekilde ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için toplumlar arası fakirliğin nüne geçilmesi önemlidir. Bir kesim bolluk içinde yaşarken diğer kesim fakirleşmemelidir. Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirliğin diğer bir prensibi insanların gereksinimlerinin yerel kaynaklar, mallar ve hizmetler sağlanmasıdır. Kent içerisinde iş şartlarının artırılması ve dolayısıyla işsizliğin önlenmesi de ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik için önemli bir prensiptir. Tüm toplumun barınma, beslenme, sağlık, iş ve eğitim olanaklarının en iyi şekilde ve eşit şartlarda karşılanması da sürdürülebilir bir ekonomi için vazgeçilmez bir husustur.

⁸³Urungu Akgül, “Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Planı” **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi**, Sayı 24, 2010, s. 156, 157

⁸⁴Andrew Basiago, "Economic, Social, And Environmental Sustainability İn, Development Theory And Urban Planning Practice" **International Journal Of Scientific And University Research Publication**, Volume 13, Number 205, 2016, s.5

Ancak saymış olduğumuz bu prensipler gerekli şartlarda sağlanmasa orada ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlikten bahsetmemiz söz konusu değildir.⁸⁵

2.2.2. Çevresel (Ekolojik) Boyut

Çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, “doğal ve kültürel çevre” arasında dengenin doğru şekilde kurulması durumunda var olan çevresel düzenin sürekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifadeyle; çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, doğadaki sınırlı ve sınırsız kaynaklar arasında dengenin kurulması şeklinde ifade edilebilir. Doğada tükenme tehlikesi altında olan kaynaklar ile tükenme tehlikesi altında olmayan kaynaklara yönelik alternatif çözümler ileri süren çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliğe göre geçmişten beri getirdiğimiz çevresel düzen üzerinde var olan kaynakların devamlılığı sağlanması halinde burada sürdürülebilir bir ekolojik döngü mümkündür. Çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, hava, su, trafik ve ses kirliliğinin önlenmesi, doğanın kendine has yapısının korunması, doğayı korumak için gerekli politikaların uygulanmasıdır. Yine “yenilenebilir kaynaklar” ile “yenilenemez kaynaklar” arasında dengenin kurulması ve “yenilenemez kaynak” israfının “yenilenebilir kaynak” tüketiminin de sınırlı ölçüde olmasıdır. Çünkü doğa içerisinde belli bir sürede kendi kendine takviye de bulunan “yenilenebilir kaynaklar” sınırlı ölçüde kullanılmazsa bu da çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliği riske atabilir.⁸⁶ Gelecek nesillere kaliteli bir hayat sunulması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik için önemli bir husustur. Eğer şimdi ki nesil tarafından çevrenin tahrip edilmesi ve doğal kaynakların hiç tükenmeyecekmiş gibi kullanılması hem gelecek neslin refahını olumsuz etkileyecek, hem de sürdürülebilir çevresel düzenin bozulmasına yol açacaktır.⁸⁷

Sürdürülebilirlik açısından önemli bir yere sahip olan çevresel (ekolojik) sistemin daha iyi işletebilmesi ve problemlerin yaşanmaması için kamu sektörüne, özel sektöre, devlete, sivil toplum kuruluşlarına ve en önemlisi de topluma büyük görev düşmektedir. Çevresel problemlerin, altyapı sorunlarının yaşanmaması, hava, su, trafik vb. kirliliklerin önüne geçilmesi, soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan hayvanların ve bitkilerin korunma altına alınması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik

⁸⁵Urungu Akgül, a.g.e., s.158, 159

⁸⁶Ayşegül Mengi, Nesrin Algan, **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme, AB ve Türkiye Örneği**, 1.Baskı Ankara: Siyasal Kitabevi, Aralık 2003, s.10, 11

⁸⁷Turan Ergün, Nesrin Çobanoğlu, “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Etiği”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, 2012, s.103

için önem arz etmektedir. Doğaya karşı tehdit oluşturan bütün unsurların ortadan kaldırılması şeklinde ifade edeceğimiz çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, yalnızca ekosistem üzerinde yer alan bütün canlılara yönelik çözümleri amaçlamamakta, aynı zamanda kent toplumunun huzuru ve esenliği içinde birtakım üretmektedir. Nasıl ki, ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlikte gelecek kuşağın “yaşama hakkı” güvence altına alınıyorsa, çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlikte de çevresel sorunlar çözüme kavuşturularak gelecek nesle kaliteli bir “yaşama hakkı” sunulmaktadır.⁸⁸

Sürdürülebilir bir çevresel (ekolojik) düzen için önemli olan bir hususta kullanılmış ve sonrasında atılmış malzemelerde geri dönüşümün yapılabilmesidir. Kullanılan malzemeler öyle malzemeler olmalı ki atıldıktan sonra bütün malzemeler yeniden geri kazandırılmalı ve dolayısıyla bu yolla çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik ileriye taşınmalıdır. Çevreye zarar vermeyen ve kendi kendine yenilenen enerji kaynakları da çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik için vazgeçilmez alternatif bir çözümdür. Yine kent içerisinde boş arazilerin değerlendirilmesi, yeşil alanların tahrip edilmemesi, gereksiz malzeme kullanımının engellenmesi ve yenilenemez kaynaklara ihtiyaç duyulmadığı sürece başvurulmaması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik olgusunun amaçları arasındadır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, insanların doğaya karşı saygılı olmasını savunan, çevreye zarar verilmeyecek faaliyetlerde bulunulmasını vurgulayan, biyolojik çeşitliliğin korunmasını isteyen, üretim ve tüketim aşamasında kullanılan malzemelerin kendi kendini yenileyebilen kaynaklardan seçilmesini savunan çevre dostu bir yöntemdir.⁸⁹

Çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliğin uzun vade de devam edebilmesi için beş temel şart vardır. Bunlara bakacak olursak; ilk olarak insanların temel gereksinimleri çerçevesinde yerel iş istihdamına, yerel üretime ve hizmete destek verilmesi ve dolayısıyla geçmişten günümüze getirdiğimiz değerlerin korunması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik için önemli bir hedeftir. İkinci olarak, kendini yenileyen kaynaklar yardımıyla birçok temel gereksinimin giderilmesidir. Sürdürülebilir bir çevre için zararlı enerji kaynakların değil yararlı enerji kaynakların kullanılmasıdır. Üçüncü olarak, doğadaki sınırlı kaynaklar ile sınırsız kaynaklar arasında dengenin kurulması ve bu çerçevede sınırsız kaynakların kullanım alanını daraltmaktır. Dördüncü olarak, çevresel

⁸⁸ Kayhan Köken, a.g.e., s.18, 19 ve Jonathan M. Harris, a.g.e., s.6

⁸⁹ Mustafa Özçağ, Hakan Hotunlioğlu, “Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi”, **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 13, Sayı 2, Haziran 2015, s. 310

(ekolojik) sürdürülebilirlik döngüsünün devam edebilmesi için kaynakların yeniden kullanımının sağlanmasıdır. Beşincisi ise, çevreye daha az zarar verecek ulaşım araçlarının kullanılmasıdır.⁹⁰

Çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliği geçmişten günümüze olumsuz yönde etkileyen birçok unsur mevcuttur. Küreselleşmeyle beraber başlayan süreçte kentlerde nüfus yoğunluğunun artması ve dolayısıyla çevresel problemlerin, kirliliğin ortaya çıkması çevresel sistem üzerinde birtakım önlemlerin alınması gerektiğini insanlara, yöneticilere, kurum ve kuruluşlara göstermiştir. Dolayısıyla daha sürdürülebilir bir çevre için çevresel yöntemler, modeller ve stratejiler uygulanmaya başlamıştır. Bir yerde ortaya çıkan çevre sorunları, su kirliliği, hava kirliliği, iklim değişikliği vb. sorunlar diğer taraflarda da etkisini göstermiştir. Bu çerçevede daha iyi ve sürdürülebilir bir çevre için kentlerdeki nüfus artışlarının kontrol altına alınması ve bu nüfus artışlarına bir sınır konulması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik için şarttır. Çünkü eğer bir kentte nüfus artışı kontrol edilemezse o kentte altyapı sorunları, yanlış yapılaşma sorunları, su, hava kirliliği, trafik problemi baş gösterecektir. Bu gibi sorunların yaşandığı bir kente sürdürülemez çevresel sorunlar ortaya çıkacaktır. Bu sürdürülemez çevresel sorunlar başka kentleri de etkisi altına alacaktır. Yine küreselleşmeyle beraber gelişen teknoloji, ulaşım ve iletişim süreçlerinin de çevreye zarar vermeyecek şekilde yenilenebilir enerji bağlamında kullanılması çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik için alternatif bir yöntemdir.⁹¹

Doğada var olan kaynakların korunması şeklinde ifade edebileceğimiz çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, insanların ve diğer canlıların yaşamını koruma altına almaya çalışan bir süreçtir. Başka bir ifadeyle çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik, biyolojik sistem ile fiziksel sistem arasında bir bütünlük kurmakla birlikte ekonomik ve sosyal sistemle de bir bağlantı içindedir. Çünkü eğer çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik içinde doğal kaynakların devamlılığı halinde, yerel kaynakların kullanılması durumunda, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevreye zarar vermeyecek enerji kaynaklarının kullanım alanının artırılması halinde insan hayatı da “refah” kavramı çerçevesinde yaşanılabilir olur. Bu çerçevede diyebiliriz ki; çevresel (ekolojik)

⁹⁰ John Morelli, “Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals”, **Journal of Environmental Sustainability**, Volume 1, Number 1, 2011, s. 5, 6

⁹¹ Commission of the European Communities, **Sustainable Urban Development in the European Union: A Framework for Action**, Brüksel, 1998, s.14, 15

sürdürülebilirliğin olduğu bir yerde ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik ve sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlikten söz edebiliriz.⁹²

Yaşamın bütününe etkileyen çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik olgusu, en çokta ekonomik sistem ile arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Çünkü karşılıklı bir ilişki içinde olan bu iki boyuttan herhangi birinde bir sorunun yaşanması diğerini de olumsuz etkileyecektir. Yani sürdürülemez bir ekonominin olduğu yerde ekolojik sistemde devam ettirilemez. Çevresel sorunların kontrol altına alınamaması durumunda sürdürülebilir bir ekonomik sistemden de söz edilemez. Başarılı ve sürdürülebilir bir ekonomi, başarılı ve sürdürülebilir bir ekolojik sistemi doğurur. Başarılı ve sürdürülebilir bir ekolojik sistem, başarılı ve sürdürülebilir bir ekonomiyi doğurur. Başka bir boyuttan konuyu ele alacak olursak, şöyle ki; yoksullaşan toplumlar ekolojik sistem üzerinde meydana gelen problemlere karşı duyarsızlaşmaktadır. Bunun tek sebebi ise ekonomik koşullara bağlanmaktadır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; yoksullaşan toplumlara yönelik gerekli tedbirlerin alınması ve uygulanması durumunda sürdürülebilir bir ekonomi ortaya çıkar. Sürdürülebilir ekonomik yapı ise çevre sorunlarının azalmasına; hava, su, trafik kirliliklerinin yaşanmamasına ve bu çerçevede sürdürülebilir bir ekolojik sistemin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.⁹³

2.2.3. Sosyal (Toplumsal) Boyut

Sosyal sürdürülebilirlik, toplumsal sürdürülebilirlik ya da kültürel sürdürülebilirlik, toplum içerisinde yaşayan farklı değerlere ve kültürlere sahip olan insanlara eşit koşullarda ve saygı çerçevesinde davranılmasını ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik; dil, din ırk, cinsiyet, renk ve mezhep ayrımı yapılmaksızın tüm insanlara barınma, beslenme, eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlerin eşit koşullarda sunulmasıdır. Temeline “insanı” yerleştiren sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, insanların yaşama hakkının anayasa ile güvence altına alınmasını da ifade etmektedir.⁹⁴

Sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, toplumlarda “adil paylaşım” ve “fırsat eşitliği” ilkelerini ifade etmekle birlikte “sosyal adalet” çerçevesinde tek tek bireylere

⁹² İbrahim Halil Oğuz, “Politik İstikrar ve Çevresel Sürdürülebilirlik”, **Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalışmaları Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2019, s.2

⁹³ İbrahim Atilla Acar, “Vergilemede Tahsis İlkesinin Çevre Vergileri Açısından Değerlendirilmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, 2006, s.222, 223

⁹⁴ Turan Ergün, Nesrin Çobanoğlu, a.g.e., s.102

gerekli olanaklarının sağlanması ve “demokrasi” çerçevesinde bireylere söz hakkı tanınması günümüz ve gelecek nesillerin yaşamının güvence altına alması demektir. Ancak bir toplumda yer alan bireylerin tümünün barınma, beslenme, eğitim, sağlık ve iş gibi ihtiyaçlarının eşit koşullarda karşılanmaması halinde ortaya sürdürülemez toplumsal bir düzen çıkacaktır. Aynı şekilde bir toplum içerisinde kültürel çeşitliliğin korunmaması, insanlar arasında ayrımcılığın yapılması ve insanların dışlanması halinde sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik yerini sürdürülemez soysal (toplumsal) yapıya bırakacaktır. Sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, toplumların bireyleri arasında “sosyal dayanışma ve uyumun” tam anlamıyla oluşturulması halinde ortaya çıkacaktır. Yalnızca toplumların bireyleri arasında değil uluslararası anlamda da devletlerin “Sosyal dayanışma ve uyumu” sürdürülebilir toplumsal düzeni doğuracaktır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; bir yerde “sosyal dayanışma ve uyumun” olmaması halinde sürdürülemez toplum yapıları ortaya çıkacaktır.⁹⁵

Sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik üç aşamada ele alınabilir: birincisi, “kalkınma sürdürülebilirlik” aşamadır. Başka bir ifadeyle toplum içindeki tüm bireylerin “eşitlik” ve “adalet” unsurları çerçevesinde temel gereksinimlerinin karşılanmasıdır. İkincisi, “sürdürülebilirliğe bağlanma” aşamasıdır. Burada çevresel sürdürülebilirliği devam ettirmek için davranışlar üzerinde değişikliklerin yapılmasını ifade etmektedir. Üçüncüsü, “sürdürülebilirliğin korunması” aşamasıdır. Bu aşamada değişen ve gelişen düzene karşılık kültürel ve toplumsal düzende insanların toplumsal sürdürülebilirlik için neleri devam ettirebileceklerini içermektedir.⁹⁶ Bir yerde sosyal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için beş prensibin gerçekleşmesi şarttır. Bunlar; “eşitlik, çeşitlik, bağlılık, demokrasi ve yaşam kalitesi” unsurlarıdır. Eşitlik; toplum içerisinde maddi ve manevi açıdan güçsüz olanlara her açıdan destek sağlanmasıdır. Çeşitlilik; toplum içerisinde farklı kültürlere ve değerlere sahip insanların barındırılmasıdır. Bağlılık; toplum içerisinde tüm kurumların ve sistemlerin birbiri ile bağlantısının sağlanmasıdır. Demokrasi; toplum içerisinde tüm halka söz hakkının tanınması ve yönetişimde “şeffaf ve hesap verilebilirlik” ilkelerine uyulmasıdır.

⁹⁵ Ayşegül Mengi, Nesrin Algan, a.g.e., s.7, 8

⁹⁶ Suzanne Vallance vd, “What Is Social Sustainability? A Clarification of Concepts”, **Geoforum**, Number 42, 2011, s. 342, 343

Sonuncusu ve en önemlisi yaşam kalitesi; toplum içerisinde tüm bireylerin temel gereksinimlerinin yerine getirilmesidir.⁹⁷

Ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlik ve çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlikte olduğu gibi sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlikte de bugünkü neslin yaşam kalitesi koruma altına alınarak bu yaşam kalitesi gelecek nesillere de aktarılmaktadır. Tüm bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması olarak ifade edebileceğimiz sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, farklı kültürleri ve toplumsal yapılar arasında bütünlük kurmayı amaçlayan sistemdir. Ancak belirtmemiz gerekiyor ki; sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, ekonomik (iktisadi) ve çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliğe oranla arka planda kalmış ve üzerinde çok durulmamış bir konudur. Bu kapsamda son yıllarda kent yapılarında ortaya çıkan ve artan suçlarla, kent insanın fakirleşmesiyle, insanların birbirine yabancılaşmasıyla birlikte sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik üzerine araştırmalar artmış ve dolayısıyla çeşitli biçimlerde ifade edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik; toplumların geleneksel değerlerini, kültürlerini devam ettiren ve bunları korumak için politikalar üreten bir süreçtir. Başka bir tanıma göre; kentlerde hayatını sürdüren insanlar arasında karşılıklı iletişimin ve sağlıklı ilişkinin kurulmasıdır. Başka bir ifadeyle sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlik, bireylerin temel haklarına ve hizmetlerine ulaşımının sağlanmasıdır.⁹⁸

Kültürel sürdürülebilirlik olarak da ifade edebileceğimiz sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlikte kültürel değerler, yapılar, dokular ve geleneksel yaşam şekli de önemli bir yere sahiptir. Sosyal (toplumsal) sürdürülebilirlikten söz edebilmemiz için kültürel değerlerin, yapıların, dokuların korunması ve bu değerlerin, yapıların ve dokuların gelecek kuşaklara taşınması gerekmektedir. Aynı şekilde insanların geçmişten beri getirdikleri geleneksel yaşam tarzlarının da korunarak gelecek nesillere aktarılması sosyal (toplumsal) sürdürülebilirliğin bir göstergesidir. Ancak insanların sahip olduğu yerel değerlerin korunmaması, kültürel dokuların, yapıların yok edilmesi, tarihi alanların yıkılması ve geleneksel yaşam tarzlarının ortadan kalkması bize sürdürülemez sosyal (toplumsal) yapıyı göstermektedir. Dolayısıyla diyebiliriz ki; sosyal (toplumsal) sürdürülebilirliğin olmadığı bir yerde çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlikten ve çevresel

⁹⁷ Stephen Mckenzie, "Social Sustainability: Towards Some Definitions", **Hawke Research Institute University Of South Australia Magill, South Australia**, Hawke Research Institute Working Paper Series, Number 27, 2004, s.18, 19

⁹⁸ Merve Deniz Pak, Mehmet Can Aktan ve Emre Özcan, "Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteci Sorunsalı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 11, Sayı 56, Nisan 2018, s.428, 429

(ekolojik) sürdürülebilirliğin olmadığı bir yerde de ekonomik (iktisadi) sürdürülebilirlikten söz edemeyiz.⁹⁹

2.3. Kalkınma ve Yerel Kalkınma Kavramları

Kalkınma ya da “gelişme” olarak da ifade edebileceğimiz bu kavram toplumların ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, üretim, tüketim vb. açısından ihtiyaçlarının karşılanması şeklinde karşımıza çıkmakta ve geniş bir alana hitap eden dinamik bir oluşumdur. Kalkınma, ekonomik düzenin ve toplumsal yapının geleceğe aktarılmasıdır. İnsanlık medeniyeti kadar eski bir kavram olan kalkınma kavramı, ekonomik yönden refaha ve istihdama karşılık gelmektedir. Başka bir ifadeyle kalkınma, toplumların istihdamının, refahının ve huzurunun artırılmasını amaçlayan çok yönlü bir kavramdır Kalkınma nesiller arası “sosyal adalet” unsurunu ve “hakkaniyet” kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Nesiller arası sürdürülebilir bir kalkınmanın oluşabilmesi için uygulanacak politikaların doğru işleyişi ve kaynak dağılımının eşit bir şekilde dağılımı önemli bir husustur.¹⁰⁰

Geçmişten günümüze farklı kesimler, toplumlar, uluslar ve gruplar tarafından farklı şekillerde tanımlanan kalkınma kavramı “toplumların ilerlemesi ve modernleşmesi” şeklinde de tanımlanmıştır. Kalkınma en basit tabiriyle, toplumların sahip olduğu herhangi bir hususta “ilerleme ve gelişme” göstermesidir. Kalkınma ilk ortaya çıktığında toplumların “niceliksel” özelliklerini yani iktisadi anlamda gelişmeyi kapsamaktadır. Ancak günümüzde kalkınma kavramı toplumların hem niceliksel hem de niteliksel ilerlemesini ele almaktadır. Zaman içerisinde sürekli değişen ve gelişen bir özelliğe sahip olan kalkınma kavramı, gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler açısından da farklı ifade edilmektedir. Kalkınma gelişmekte olan ülkeler açısından toplumsal, siyasal, kültürel ve iktisadi alanlarda istihdamı artırıcı faaliyetlerde bulunmaktır. Gelişmiş ülkeler açısından kalkınma, mevcut toplumsal, siyasal, kültürel ve iktisadi refahı daha da artırmaktır.¹⁰¹

Kalkınma, yaşamın her alanında insanlara daha kaliteli bir yaşam sunulmasını amaçlamaktadır. Kalkınma tüm toplumsal düzeni etkileyen bir süreçtir, Toplumların

⁹⁹ Arzu Çahantimur, Hülya Turgut Yıldız, “Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyokültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği”, *İTÜ Dergisi/A: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt 7, Sayı 2, Eylül 2008, s.5, 6, 7

¹⁰⁰ Belkis Çorakçı (Çev.), *Ortak Geleceğimiz – Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu*, 1.Baskı, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara, 1987, s.73

¹⁰¹ Ceren Aksu, “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre”, *Güney Ege Kalkınma Ajansı*, 2011, s.4, 5

değerlerini, üretim şekillerini, tutum ve davranışlarını, kurumlarını vb. içine alan bir oluşumdur. Bu unsurlar zaman içinde sürekli değişmektedir. Dolayısıyla bu değişim kalkınma olgusunu da etkilemektedir. Kalkınma, toplumların gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir ve bu yüzden farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Kalkınma kişi başına adil bir gelir dağılımının yapılması, herkese eşit davranılması ve toplumların istihdamının ve refahının artırılmasıdır. Kalkınma, gelecek nesillere daha gelişmiş bir hayat sunulması ve temel ihtiyaçların garanti altına alınmasıdır. Kalkınma, insanların yaşamına dair seçim yapma aşamasında “özgürlük” hakkını ortaya çıkarır. Sosyal anlamda kalkınma, insanların eğitim ve sağlık alanında refahı sağlamak ve temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ekonomik anlamda kalkınma üretken toplumlar yaratmaktır. Kalkınma bireylerinin yeteneklerini ve becerilerini ortaya çıkararak toplum içinde aktif rol almasını sağlamaktır.¹⁰²

Kalkınma olgusu, kentlerin ve kentlerde yaşayan toplumların ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve mekânsal anlamda daha da gelişmesi, ilerlemesi, modernleşmesi ve insanların daha yaşanılır bir hayat sürmesi anlamına gelmektedir. Ancak kalkınma toplumların ve kentlerin mevcut durumundan daha ileri bir düzene kavuşturulması aşamasında insanların kendine özgün, has ve biricik yerel değerlerini, geleneklerini, göreneklerini, tarihi dokularını ve yöresel lezzetler gibi farklı değer yargılarını da beraberinde ileriye taşıması gerekmektedir. Bu çerçevede karşımıza yerel kalkınma olgusu çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik açısından toplumlar için önemli bir yere sahip olan yerel kalkınma, yerel ve geleneksel süreçlerin korunarak ileriye taşınmasını ifade etmektedir. Bu süreçlerin kusursuz bir şekilde ileriye aktarılması için o bölgenin coğrafi yapısı, sosyal yapısı, nüfusu ve kültürel özellikleri gereken analizden geçmelidir. Bu analizin düzenli ve doğru bir şekilde yapılması içinde yerel yönetimlerin, kamu ve özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının müzakere yaparak birlikte hareket etmesi gerekmektedir.¹⁰³

Yerel kalkınma, sürdürülebilirlik kavramının amaçları ve politikaları çerçevesinde insanların geçmişten getirdiği kültürel çeşitliliğinin, doğal tarihi özelliklerinin, doğal kaynaklarının ekonomik, sosyal ve çevresel olgular arasında

¹⁰²Peter Oakley, C. Garforth, “Guide To Extension Training”, **Agriculture Extension and Rural Development Centre, School of Education, University of Reading**, Food and Agriculture Organization of the United Nations Rome, FAO Training Series, Number 11, 1985, s. 1, 2

¹⁰³Alper Yalçın, Sevda Yalçın, “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir mi?”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, 2013, s.32, 33, 34

dengeinin kurulması şartıyla gelecek nesillere aktarılmasıdır. Başka bir ifadeyle yerel kalkınma, yerel üretim ve tüketim kültürünün yenilenebilir enerji kaynakları çerçevesinde doğa ve çevreye zarar vermeden kentlerin ve toplumların gelişen teknolojik ve iletişim kapsamında devamlılığının sağlanmasıdır.¹⁰⁴

Yerel kalkınma, kentlerin ve insanların yerel değerlerini, kültürlerini, kimliklerini ve geleneklerini koruyarak gelecek kuşaklara taşımakla birlikte, bu kentlerin ve insanların ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda yaşam kalitesini artırmaktır. Yine aynı şekilde toplumdaki bireylere eğitim, sağlık, barınma ve beslenme açısından sürdürülebilir ve yaşanılabilir fırsatlar sunmaktır. Yerel kalkınma bunları yaparken hem şimdi ki nesil açısından hem de gelecek nesil açısından eşit ve adil şartlarda davranmayı amaçlamaktadır. Yerel kalkınma, kentlerin yerel tarihi dokusunu ileri taşıırken çevreye, doğaya zarar vermeyerek aksine koruyarak ilerlemeci bir yaşamı arzulamaktadır. Yerel kalkınma da toplumların yoksullaşması önlenmekte, dezavantajlı grupların hayata kazandırılması amaçlanmakta ve daha yaşanılır bir hayat için sosyal dayanışma ve bütünleşme sağlanmaktadır. Yerel kalkınma, sürdürülebilirlik unsurunda olduğu gibi hem kentlerin doğal değerlerini koruyarak gelişmesine ve ilerlemesine yardımcı olmakta hem de kırsal alanlarda, kasabalarda ve kentlerde yaşayan insanların yerel değer yargılarını koruyarak toplumsal, kültürel ve ekonomik anlamda iyileştirmeler yapmaktadır. Ancak şunu belirtmek gerekiyor ki; geçmişten günümüze kadar devam eden küreselleşme olgusu yerel kalkınma sürecini ve yerel kalkınmanın hedeflerini ve amaçlarını olumsuz etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Dolayısıyla yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için ve yerel dinamiklerini ve değerlerini devam ettirmek isteyen kentlerde, kasabalarda tüm paydaşlar işbirliği içine girmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bu işbirliği sağlanamıyorsa, orada bir yerel kalkınma modelinden söz etmek mümkün değildir.¹⁰⁵

Toplumların, bölgelerin, kentlerin ve kasabaların yerel anlamda kalkınabilmesi için “kültürel miras”ın korunması fikri birçok kişi tarafından araştırılmıştır. Yerel kalkınma çerçevesinde insanların ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel anlamda kalkınabilmesi ve gelişebilmesi için “kültürel miras”ın korunarak geleceğe aktarılması hem yerelliğin korunmasını hem de insanların kalkınmasını sağlayacaktır. Şöyle ki; bir

¹⁰⁴İsmail Şahin, Salih Ziya Kutlu, a.g.e., s. 56

¹⁰⁵Bülent Darıcı, “Yerel Kalkınmada Küresel Yaklaşımlar ve Türkiye’nin Konumu”, **Kahramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 2007, Sayı 3, 2007, s. 217, 218, 219, 220

kentte veya kasabada vs. kültürel anlamda tarihi dokuların, camilerin, çeşmelerin, kalelerin, yerel lezzetlerin, sanatların var olması oranın ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda olumlu yönde kalkınmasını sağlayacaktır. Kültürel mirasın korunması en çokta kentlerin, kasabaların ve bölgelerin ekonomik anlamda kalkınmasına yardımcı olacaktır.¹⁰⁶

Yerel kalkınma, toplumların değerlerini sürdürülebilirlik çerçevesinde korunmayı amaçlayan bir disiplin olup, bu disiplini sürdürülebilir yerel kalkınma şeklinde de ifade edebiliriz. Sürdürülebilir yerel kalkınma, geleneksel değerlerin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması aşamasında ortaya çıkabilecek sorunların ve problemlerin yerelde yani değerlerini, geleneklerini ve doğal kaynaklarını korumak isteyen kentlerde, kasabalarda veya bölgelerde gereken tedbirlerin alınmasıyla önlenebileceğini savunmaktadır.¹⁰⁷ Başka bir ifadeyle sürdürülebilir yerel kalkınma, her bölgenin kendine has doğal kaynaklarını, değerlerini ve kültürlerini yapılan politikalar çerçevesinde muhafaza ederek, bu bölgelerin veya kasabaların ekonomik, sosyal kültürel, eğitim, sağlık, üretim ve tüketim vb. birçok açıdan olumlu yönde gelişmesini ve ilerlemesini ifade etmektedir.¹⁰⁸

2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, İngilizce “Sustainable (sürdürülebilir)” ve “Development (kalkınma)” kavramlarının bileşiminden doğmuş bir oluşumdur. Sürdürülebilir kalkınma ya da ilk ortaya çıktığında “sürekli ve dengeli kalkınma veya gelişme” olarak ifade edilen bu kavram sürdürülebilirlik kavramının gelişmeye başladığı 1970’li yıllardan sonra kendini yavaş yavaş göstermeye başlayan bir süreçtir. 1970’li yıllardan sonra küreselleşme ile başlayan göçlerle birlikte kent yapılarında meydana gelen çevresel sorunlar, ekonomik istikrarsızlık ve sosyal (toplumsal) bozulmalar sürdürülebilir kalkınma kavramını diğer bir ifadeyle “sürdürülebilir gelişme” kavramını ortaya çıkarmıştır. O halde sürdürülebilir kalkınma kavramını şöyle ifade edebiliriz; sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik olgusunun üç boyutu

¹⁰⁶ M.Kemal Öktem, Gül Kalyoncu, “Kültürel Miras ve Yerel Kalkınma”, **Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı 23, 2020, s. 218. 219, 220

¹⁰⁷ Ethem Kadri Pektaş, “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar”, **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, 2010, s.6, 7

¹⁰⁸ Derya Arslan, **Yerel Kalkınmada Nikser İlçesinin Cittaslow Açısından Üyelik Potansiyelinin Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, 2020, s. 17, 18

(ekonomik/iktisadi boyut, çevresel/ekolojik boyut ve sosyal/toplumsal boyut) arasında uyumun daha planlı bir şekilde kurulmasını sağlayarak bu süreçleri ileri aşamalara taşınmasını sağlayan bir kalkınma modelidir.¹⁰⁹

Sürekli, dengeli, planlı, programlı ve dikkatli gelişmeyi ve ilerlemeyi savunan sürdürülebilir kalkınma ya da sürdürülebilir gelişme, günümüzde insanların kendi ihtiyaçlarını yerine getirirken gelecek nesilleri düşünerek ve gelecek nesiller için herhangi bir problem yaratmayacak şekilde aşırıya ve savurganlığa kaçmadan kendi ihtiyaçlarını karşılamaları şeklinde ifade edilmektedir. Başka bir ifadeyle sürdürülebilir kalkınma, geçmişten bugünüme aktardığımız doğal kaynakları ve değerleri koruyarak ve geliştirerek ancak kaynakların özünü ve doğal yapısına zarar vermeden gelecek nesillere aktarmayı ve gelecek nesillere daha yaşanılır bir dünya sunmayı amaçlayan sürecin adıdır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; sürdürülebilir kalkınma geçmiş, bugün ve gelecek arasında ekonomik, sosyal ve çevresel oluşumlar bağlamında köprü vazifesi görmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, çevrenin, ekonominin ve sosyal yapının arasında dengenin kurulabilmesi için bütün ülkelere ve insanlara büyük görev yüklemektedir. Ancak günümüzde görüyoruz ki, ülkelere ve insanlara verilen bu görev tam anlamıyla yerine getirilmemektedir. Doğal kaynaklar, değerler yavaş yavaş kaybolmakta ve gelecek nesiller için yaşanılır bir dünya insanlar tarafından inşa edilmemektedir.¹¹⁰

Ekonominin sürdürülebilirliği, çevrenin sürdürülebilirliği, toplumun sürdürülebilirliği, üretimin sürdürülebilirliği, tüketimin sürdürülebilirliği, demokrasinin sürdürülebilirliği, adaletin sürdürülebilirliği ve eşitliğin sürdürülebilirliği gibi çok sayıda alana hitap eden sürdürülebilir kalkınma, tüm dünya toplumları, devletleri, zenginleri ve fakirleri için geliştirilmiş bir modeldir. Sürdürülebilir kalkınma, daha yaşanılır, kaliteli, huzurlu, istikrarlı ve refah dolu bir hayat için tüm insanlara, doğaya zarar vermemeyi önermektedir. Sürdürülebilir kalkınma; ekonomik, ekolojik ve toplumsal sistem arasında sağlıklı bağlantının kurulması ile birlikte günümüz ve gelecek nesillere, daha yaşanılır bir çevre sunan “kalkınma” veya “gelişme” sürecidir.¹¹¹

¹⁰⁹ Ruşen Keleş, Can Hamamcı ve Aykut Çoban, **Çevre Politikası**, 8.Baskı, Ankara: İmge Kitabevi, Aralık 2015, s. 175, 176

¹¹⁰ Ruşen Keleş, **100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, 2.Baskı, Ankara: Cem Yayınevi, Ağustos 2015, s.246, 247

¹¹¹ Sümeyra Terzi, **Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Türkiye’de Uygulanan Çevre Politikası Araçlarının Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara 2017, s. 7

Çevre ve doğal sistemleri koruyucu, iyileştirici, destekleyici ve ileriye taşıyıcı bir yapıya sahip olan sürdürülebilir kalkınmanın temelinde yatan husus “ekonomik büyüme” olgusudur. Burada “ekonomik büyüme” olgusundan kastedilen çevrede ve doğada tükenmeyle karşı karşıya kalan kaynaklar ile tükenme tehlikesi altında olmayan kaynaklar ya da sınırsız kaynaklar ile sınırlı kaynaklar veya kendi kendini yenileyen kaynaklar ile kendi kendini yenilemeyen kaynaklar arasında dengenin kurulmasıdır. Eğer bu kaynaklar arasında denge istenilen şekilde kurulursa ekonomik büyüme gerçekleşecek ve dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma sağlanacaktır. Yani başka bir ifadeyle doğada belli bir süre geçtikten sonra kendini yenileyen kaynaklar ve insanların bu kaynakları tüketmesi arasındaki denge kurulursa ve kendi kendini yenilemeyen kaynaklara ihtiyaç duyulmadığı sürece başvurulmazsa dünya daha yaşanılabilir bir yer olacaktır.¹¹²

Çevresel düzen ile ekonomik düzen arasında dengenin kurulmasını önemli bir süreç olarak gören sürdürülebilir kalkınma insanların ekonomik anlamda barınma, beslenme, sağlık ve eğiti vs. gibi ihtiyaçlarını gidermeleri için sürekli ve bilinçsiz tüketim yapması sonucunda çevresel sisteme zarar verdiklerini öne sürmektedir. Eğer insanlar çevresel düzen üzerindeki sınırlı ve sınırsız kaynakların bir gün tükenecikleri bilincine varmasalar doğa yaşanılması zor bir yer haline gelecektir. Dolayısıyla bu çerçevede sürdürülebilir kalkınma, şimdiki ve gelecek kuşaklara daha yaşanılır bir dünya sunmak için insanların sınırlı ve sınırsız kaynakları tüketme aşamasında bilinçlendirilmesi ve eğitilmesini savunmaktadır.¹¹³

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, toplumsal ve çevresel açıdan dengeli ve sürekli bir şekilde geleceği de düşünerek ilerlemeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik sürdürülebilirlikle bireyler arasında adaletli gelir dağılımını amaçlamakta, yoksulluğu ortadan kaldıracak politikalar üretmektedir. İnsanların temel gereksinimlerini gereken şekilde karşılanmayı arzulamaktadır. Toplumsal sürdürülebilirlikle, insanların temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasını savunmaktadır. Çevresel sürdürülebilirlikle ise üretim ve tüketim arasında dengenin kurulması fikrini öne sürerek doğal kaynakların bilinçli ve özverili bir şekilde kullanılmasını söylemektedir. Kısacası sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, toplumsal ve

¹¹²Ruşen Keleş, Can Hamamcı ve Aykut Çoban, a.g.e., s.177

¹¹³Bahar Duran, **Sürdürülebilirlik Kavramının Önemi, Karşılaşılan Sorunların ve Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finansman Yüksek Lisans Programı, Ankara, 2018, s.10, 11

çevresel sürdürülebilirlik için uzun vadede politikalar üreterek bunları hayata geçirmeyi öngörmektedir.¹¹⁴

Çok yönlü, dinamik ve değişken bir yapıya sahip olan sürdürülebilir kalkınma, günümüzde üzerinde çokça durulan ve araştırma yapılan bir kalkınma modelidir. Sürdürülebilir kalkınma, geçmiş, günümüz ve gelecek nesil ve kentler için önemli bir çalışma olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Tüm dünyaya ve insanlara hitap eden sürdürülebilir kalkınmanın belli başlı amaçları ve hedefleri vardır. Bu çerçevede “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” 193 ülkenin katılımıyla beraber 25-27 Eylül 2015 tarihleri arasında New York’un “Birleşmiş Milletler Genel Merkezi”nde hayata geçirilmiştir. “Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi”nde hayata geçirilen “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” 17 başlık altında 169 maddeden oluşmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınmanın bu hedefleri ve amaçları tüm dünya ülkelerinde ve insanlar açısından esenliği, özgürlüğü, barışı, adaleti ve eşitliği yaymaktır. Yine sürdürülebilir bir dünya için doğal kaynakların korunması, yoksullaşmanın sona erdirilmesi ve insanların temel haklarının ve ihtiyaçlarının güvence altına alınması ve bütün bu hedefleri gerçekleştirmek içinde tüm ülkelerdeki paydaşların bir birlik oluşturmasıdır.¹¹⁵

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden ilki, tüm ülkelerde “yoksulluk” sorununun ortadan kaldırmaktır. Bunu da yapmak için işsizlik sorununa yönelik gerekli çözümlerin üretilmesi ve uygulanmasıdır. Hedeflerden ikincisi, ihtiyacı olan insanlara gerekli besin desteğinin sağlanması ve bu yolla açlığın sona erdirilmesi ve yerli, doğal tarımın yapılması ve yaygınlaştırılmasıdır. Hedeflerden üçüncüsü, bireylere kaliteli bir hayat sunulması ve bununda gerekli politikalarla güvence altına alınmasıdır. Hedeflerden dördüncüsü, her bireye eşit şekillerde ve eşit koşullarda eğitim desteğinin verilmesi ve bu sürecin, bireyin eğitimi bitene kadar devam etmesidir. Hedeflerden beşincisi, her kadının ve kız çocuğunun toplum içinde konumlarının güçlendirilmesi ve dolayısıyla toplumlarda “cinsiyet eşitsizliği” olgusunun ortadan kaldırılmasıdır. Hedeflerden altıncısı, her bireyin temiz suya ve sağlık koşullarına ulaşımının sağlanması ve dolayısıyla “sürdürülebilir yönetim” biçiminin güçlendirilmesidir. Hedeflerden yedincisi, her bireyin bütçesine uygun, kaliteli, sürdürülebilir ve çağdaş enerji ihtiyacının güvence altına alınmasıdır. Hedeflerden sekizincisi, her birey için

¹¹⁴Turan Ergün, Nesrin Çobanoğlu, a.g.e., s.119

¹¹⁵Gökçe Bayrakçeken Terzi, “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Toplam Faktör Verimliliği”, **Toplam Faktör Verimliliği Projesi**, Kasım 2018, Ankara, s. 8, 9, 10 ve Sümeyra Terzi, a.g.e., s.12

sürekli, sürdürülebilir ve kaliteli ekonomik kalkınmanın sağlanmasıdır. Hedeflerden dokuzuncusu, kaliteli, sağlam ve sağlıklı yapıların oluşturulması, sürdürülebilir sanayi kolunun güvence altına alınmasıdır. Hedeflerden onuncusu, tüm ülkelerin kendi arasında ve kendi içlerindeki eşitsiz koşulların ortadan kaldırılmasıdır. Hedeflerden on birincisi, şehirleri, kasabaları ve yerleşim olan her birimin dayanıklı, kaliteli, sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlanmasıdır.¹¹⁶ Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden on ikincisi, “sürdürülebilir üretim” ve “sürdürülebilir tüketim” yapılmasının yaygınlaştırılmasıdır. Hedeflerden on üçüncüsü, yaşanan olumsuz “iklim değişikliği” için gerekli politikaların, planların ve faaliyetlerin bir an önce hayata geçirilmesidir. Hedeflerden on dördüncüsü, tüm denizlerin, okyanusların, göllerin vb. güvence altına alınması ve buralarda sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Hedeflerden on beşincisi, çevresel düzene yönelik sürdürülebilir faaliyetlerin uygulanması, ekolojik düzenin korunması, tükenme ile karşı karşıya kalan canlı neslin ve yeşil alanların yok olmamasına ve bu alanların çoğaltmasına özen gösterilmesidir. Hedeflerden on altıncısı bütüncül ve dayanışmayı bilen toplumların oluşturulması ve adaletli, şeffaf ve tüm bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek kurum ve kuruluşların inşa edilmesidir. Hedeflerden on yedincisi, ulusal ve uluslararası boyutta ortaklığın oluşturulması ve gerçekleştirilmesidir.¹¹⁷

Daha yaşanılabilir bir hayatı savunan sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ve amaçlarına erişebilmek için yerine getirilmesi gereken belli başlı prensipler vardır. Bunlar; ilki “küresel sorumluluk” prensibi olup, çevresel sisteme zarar veren her türlü davranışın engellenmesidir. Bunu da yapılabilmek için tüm ülkelerin, şehirlerin ve bu ülkelerde, şehirlerde yaşayan insanların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bunu yapacakta yöneticiler ve gerekli kurum ve kuruluşlardır. İkinci prensip “ortak bir yaklaşım” şartıdır. Burada insanların ortaya çıkarmış olduğu ekolojik sorunları sona erdirmek için tüm dünya ülkeleri sürdürülebilirlik boyutları (ekonomik/iktisadi, çevresel/ekolojik ve sosyal/toplumsal) açısından müzakere yaparak net bir çözüm bulmaları gerekmektedir. Üçüncü, “ortaklık” olup çevreyi korumaya yönelik bütün bireylerin, sivil toplum kuruluşlarının, özel ve kamu kuruluşlarının işbirliği içine girmesidir. Dördüncüsü, “katılımcı yaklaşım” şartıdır. Burada insanların karar alma süreçlerinde fikirlerini öne sürmesi ve bu fikirlerin desteklenmesi gerekmektedir.

¹¹⁶ Esenler Belediyesi, **2030 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Hedefleri**, Esenler Uygulamaları, s. 8, 9, 10, 11

¹¹⁷ Esenler Belediyesi, a.g.e., s.37, 38

Beşincisi, “yenilenen yönlendirme” olup sürdürülebilir hedeflerin tam anlamıyla yerine getirilebilmesi için kar amacı gütmeyen kuruluşların; vakıfların, derneklerin ve sivil toplum örgütlerinin vs. destekte bulunması önemlidir. Altıncısı, “sürdürülebilir kentleşme politikası” koşuludur. Kentleşmenin getirdiği sorunların daha yaşanılır hale getirmek için işletmeler arası bir uyumun sağlanması gerekmektedir.¹¹⁸

2.5. Sürdürülebilir Kalkınma Olgusunun Tarihsel Gelişimi

Günümüz ve gelecek kentler ve insanlar için önemli bir yere sahip olan sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin temelinde daha öncede ifade ettiğimiz gibi bir düzeni devam ettirmek, sürdürmek, korumak, ileriye taşımak ve geliştirmek vardır. Bu çerçevede çok yönlü ve dinamik bir yapıya sahip olan sürdürülebilir kalkınmanın veya sürdürülebilir gelişmenin tarihsel sürecini ele alacak olursak; sürdürülebilirlik olgusunun ne zaman ve nerede ortaya çıktığına dair net bir bilgi olmamasına karşılık, kökenini 1700’lü yıllara kadar götürebiliriz. Çünkü o dönemde ormanlar “Almanya-Saksonya” kentindeki madenciler tarafından tahrip edilmiş olup, bu durum Alman maden işletmecisi ve muhasebecisi “Hans Carl Von Carlowitz” tarafından eleştirilmiştir. Ağaç kesiminin kıtlığı getireceğine dikkat çeken “Hans Carl Von Carlowitz” daha sürdürülebilir bir orman için ağaç dikiminin artırılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez “Hans Carl Von Carlowitz” tarafından çalışmalarına 1713 yılında başladığı ve 1732 yılında bitirdiği “Yabani Ağaç Yetiştirme Kılavuzu (Sylvicultura Oeconomica)” adlı eserinde dile getirilmiştir. Sürdürülebilirlik kavramı bu eserde Almancadaki karşılığı olan “nachhaltigkeit” kavramı olarak ele alınmıştır.¹¹⁹ Sürdürülebilirlik ve ormancılık arasında ilişki kuran “Hans Carl Von Carlowitz” bu eserinde “sürdürülebilir orman” şöyle tanımlamıştır; “sürekli, kalıcı ve sürdürülebilir kullanım” Dolayısıyla “Hans Carl Von Carlowitz” sürdürülebilirlik kavramını ilk kez ele almasından dolayı önemli bir yere sahiptir.¹²⁰

¹¹⁸Charles Price, P. Dube, **Sustainable Development and Health: Concepts, Principles and Framework for Action For European Cities and Towns**, European Sustainable Development and Health Series, Book 1, 1997, s. 37, 38

¹¹⁹K. Freerk Wiersum, “200 Years of Sustainability in Forestry: Lessons from History”, **Environmental Management**, Volume 19, Number 3, 1995, s. 322

¹²⁰Seppo Vehkamäki, “The Concept of Sustainability in Modern Times”, **In: Sustainable Use of Renewable Natural Resources-from Principles to Practice**, Edition: Department of Forest Ecology, University of Helsinki, Publication, Volume 34, 2005, s.37 ve Hüseyin Şen, Ayşe Kaya, Barış Alpaslan, a.g.e., s.10

Sürdürülebilirlik olgusunu üç boyutu olan; ekonomik (iktisadi), sosyal (toplumsal) ve çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik arasında bir dengenin olduğunu savunan ve bu dengenin kurulabilmesinin zamanla olabileceğini öngören “Rachel Louise Carson” 1962 yılında yazdığı “Sessiz Bahar (Silent Spring)” adlı eseriyle ortaya koymuştur. Eserde insanlar tarafından kullanılan kimyasal ilaçların çevresel sorunları ortaya çıkardığına ve bu sebeple biyolojik çeşitliliğin yok olmasına değinilmektedir. Denizlerin ve yeraltı sularının kirletilmesinin; toprağın ve bitki türlerinin yok olmasının insan yaşamına olumsuz etkileri irdelenmiştir. İnsanların çevresel düzene karşı bilinçsiz davranışlarının özellikle kuş neslinin yok olmasına yol açtığı anlatılmıştır.¹²¹

Sürdürülebilir kalkınmanın ortaya çıkışı sürdürülebilirlik kavramı ile 1700’lü yıllarda başlamış olup bugüne dek gelmiştir. Sürdürülebilirlik yalnızca ormanların devamlılığı değil aynı zamanda tarımın ve balıkçılığında devamlılığını ve zarar görmeden korunmasını savunmuştur. Uluslararası anlamda sürdürülebilirlik kavramı üzerine bilimsel araştırmaların yapılması 1960 ve 1970’li yıllara denk gelmektedir. Bu dönemlerde farklı yönlerde yaşanan göç akınları ve göç süreci sonucunda meydana gelen çevre problemleri ve kaynakların giderek tükenmesi sürdürülebilirlik kavramını yeniden gündeme getirmiştir.¹²² Roma Kulübü adı altında 1968 yılında “Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (Massachusetts Institute of Technology)” desteğiyle çevre problemlerine yönelik başlatılan çalışmalar 1972 yılında “Büyümenin Sınırları (The Limits to Growth)” adıyla hayata geçirilmiştir. Çalışmanın amacı ekonomik büyüme, çevre problemleri ve nüfus artışı arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu ortaya çıkararak gerekli önlemlerin alınmasını içermektedir. Çevresel problemlere son vermek için kentlerdeki nüfus artışlarının durdurulmasını ve ekonomik büyümenin kontrol altına alınması gerektiği ortaya konulmuştur. Ancak gerekli önlemler sağlanamadığı takdirde insanlığın yavaş yavaş yok olacağı belirtilmiştir.¹²³

Sürdürülebilir kalkınmanın gelişmesine katkı sağlayan çalışmalardan bir diğeri 5-16 Haziran 1972 tarihinde İsveç’in başkenti “Stockholm” kentinde düzenlenen “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı”dır. “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı (UNEP), 26 maddeden oluşan insan çevresinin korunması ve geliştirilmesi üzerine hazırlanmış bir belgedir. Bu çalışma kapsamında özetle şu hususlara yer

¹²¹Rachel Carson, **Sessiz Bahar**, (Çev: Çağatay Güler), Ankara: Palme Yayınevi, 2021, s.15-61

¹²² Kayhan Köken, a.g.e., s.8, 9

¹²³Donella H. Meadows vd., **The Limits to Growth**, 2.Baskı, ABD: ABD Universe Books, 1972, s. 45-87

verilmiştir. Çevresel düzenin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesini insan davranışlarına bağlamakta ve bunun için ülke yöneticilerinin, kurum ve kuruluşlarının gerekli önlemleri almasına dikkat çekmektir. İnsan çevresinin muhafaza edilmesinin ve iyileştirilmesinin ekonomik refahı ve ekonomik kalkınmayı etkilediğine dikkat çekmektedir. İnsanların “onurlu, esenlik, eşitlik ve özgürlük” içinde yaşamasını bir hak olarak niteleyen ve dolayısıyla gelecek nesiller için şimdiden çevrenin korunmasına vurgu yapmaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik için tükenmeyle karşı karşıya olmayan kaynakların muhafaza edilmesi, doğada sınırsız olan kaynakların yok olmaması için gerekli çalışmaların yapılması, ekonomik büyüme ile çevresel düzen arasında dengenin kurulması ve çevreye zarar veren her türlü enerji sistemlerinin, maddelerinin ve silahlarının ortadan kaldırılmasını ön görmektedir.¹²⁴

Sürdürülebilirlik olgusundan sürdürülebilir kalkınmaya giden süreçte Birleşmiş Milletler tarafından 1976 yılında “Kanada”nın “Vancouver” şehrinde düzenlenen “Habitat I İnsan Yerleşimleri Konferansı” veya “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (BM-HABITAT I)” sürdürülebilir çevre-doğa için önemli çalışmalardan birisini oluşturmaktadır. Bu konferansın düzenlenme amacı önceki konferanslarda olduğu gibi çevresel problemlere son vermek için ulusal ve uluslararası platformda gerekli çalışmaların düzenlenmesi ve hayata geçirilmesidir. Ancak ilerleyen süreçlerde yapılan çalışmalara ve alınan önlemlere rağmen ekolojik düzen üzerinde sorunlar daha da artmış, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler açısından ortaya bir dengesizlik çıkmıştır. Daha kaliteli, güvenilir ve eşitlik unsurları çerçevesinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında problemler artmış, doğal kaynakların insanlar tarafından bilinçsizce kullanılması ciddi sorunlara yol açmıştır. Dolayısıyla yaşanan bunca olumsuzluklar karşısında daha etkili ve daha çözümleyici projelere ve çalışmalara başvurulmuştur.¹²⁵

Sürdürülebilir kalkınmanın temellerinin oluşturulmaya başlandığı 1980’li yıllara gelindiğinde, bu dönemde “Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)”, “Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUNC)” ve “Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF)” tarafından “Dünya Koruma Stratejisi-The World Conservation Strategy

¹²⁴ UNEP, “Declaration of The United Nations Conference on The Human Environment”, <http://www.un-documents.net/unchedec.htm> Erişim Tarihi: 10.09.2021

¹²⁵ Mustafa Doğan, **Ekomüzi Odaklı Sürdürülebilir Destinasyon ve Gökçeada Üzerine Bir Uygulama**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 2010, s.7

(WCS)” adlı rapor hayata geçirilmiştir. Bu raporla ulaşılmak istenen hedef, toplumsal sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi için “korumak” ve “geliştirmek” unsurlarına aynı anda yer verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Daha sürdürülebilir bir çevresel düzen için hayata geçirilen “Dünya Koruma Stratejisi-The World Conservation Strategy (WCS)” raporunda “Sürdürülebilir Kalkınma” olgusu ilk defa yer almış olup, bu rapor daha çok çevresel sorunların çözümü olarak sunulmuştur. Çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik olgusunun oluşturulması içinde belli başlı şartlar ortaya konulmuştur. Bunlar; çevresel düzenin ve doğanın muhafaza edilmesi, geliştirilmesi; doğal kaynakların devamlılığın sağlanması ve nesli tükenme tehlikesi altında olan hayvanların ve çeşitliliğinin sağlanması şeklindedir.¹²⁶

Temelini çevresel (ekolojik) sürdürülebilirlik üzerine kuran “Dünya Koruma Stratejisi-The World Conservation Strategy (WCS)” raporu bu yönüyle eksik bulunmuştur. Çevresel sorunların yaşanmasını insanların bilinçsiz davranışlarına bağlayan bu rapor, ekonomik gelişme ile çevresel düzen dengesini kurmakta yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla bu çerçevede “Dünya Koruma Stratejisi-The World Conservation Strategy (WCS)” ekonomik gelişme ve çevresel düzen bağlamında sürdürülebilir kalkınmayı baştan araştırmaya koyulmuştur. “Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)” 1984 yılında sürdürülebilir kalkınmayı çevresel ve ekonomik açıdan tekrar gündeme taşımış ve belli başlı çıkarımlar ortaya koymuştur. Öncelikle ekonomik anlamda hayatlarını sürdürmekte güçlük çeken insanlara destek sağlaması ve bu yolla çevreye verdikleri zararların en aza indirilmesidir. Yine her bir bireyin eğitim, sağlık, su, barınma ve beslenme gereksinimlerinin giderilmesi, kendini yenileyen kaynakların kullanım alanının artırılmasıdır. Yani ilk yapılması gereken ekonomik anlamda insanların temel ihtiyaçlarını gidermek ve bu çerçevede çevresel düzeni korumak için gerekli çalışmaları hayata geçirmektir.¹²⁷

Sürdürülebilir kalkınmanın ilk kez resmîlik kazandığı “Ortak Geleceğimiz” raporu ya da başka bir adıyla “Brundtland Raporu” 1983 yılında o dönemin Norveç başbakanı olan “Gro Harlem Brundtland” öncülüğünde 20 ülkenin katılımıyla düzenlenmiştir. Daha sonra “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor 1987 yılında “Dünya Çevre

¹²⁶ Mustafa Şeker, **Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansının Promethee Yöntemiyle Ölçülmesi: Tüpraş Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, 2018, s.14, 15

¹²⁷ Recep Bozlağan, “Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı 50, 2005, s.1018 ve Şeker, a.g.e., s.15

ve Kalkınma Komisyonu-The World Commission on Environment and Development (WCED)” tarafından “Birleşmiş Milletler Genel Kurulu”na gönderilmiştir, 1987 yılında hayata geçirilen “Ortak Geleceğimiz” ya da “Brundtland Raporu” ile sürdürülebilir kalkınma kavramının çalışma alanı genişletilmiş ve derinleştirilmiştir. “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda ilk kez tanımlanan sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir; ekonomik canlılığın yeniden oluşturulması ve ekonomik canlılığının kalitesinin artırılmasıdır. Yine aynı şekilde beslenme, barınma, iş, eğitim, temiz su vb. insan gereksinimlerinin yerine getirilmesi, sürdürülebilir bir nüfus düzeyi için sınırlandırılmaların yapılması, kaynakların geliştirilmesi ve korunması, teknolojik gelişmelere yönelik tedbirlerin alınması ve alınacak kararlarda çevresel düzen ile ekonomik düzenin bir arada göz önünde bulundurulmasıdır. Bu hedefler doğrultusunda ulaşmak istenen sonuç insanlar ve ekolojik sistem arasında bir bütünlüğün sağlanmasıdır. Bu bütünlüğün oluşabilmesi içinde ulusal ve uluslararası anlamda kurumların, örgütlerin ve sektörlerin ortak bir payda da buluşması gerekmektedir.¹²⁸

Sürdürülebilir kalkınma, “günümüz kuşakların kendi gereksinimlerini yerine getirirken gelecek nesillerin gereksinimlerini yerine getirebilme şartlarını zora sokmadan ve tehlikeye atmadan sağlaması” şeklinde ifade edilmiştir. Bu çerçevede iki önemli unsur ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki “ihtiyaçlar” unsuru olup daha çok fakir toplumlara gerekli yardımların yapılmasını içermektedir. İkincisi, “sınırlandırma/ödün verme” unsuru olup ekolojik düzenin günümüz ve gelecek nesillerin gereksinimleri yerine getirecek şekilde koruma altına alınması ve bunun için gerekli sınırlandırmaların yapılmasıdır.¹²⁹

Ekonomik ve çevresel anlamda daha sürdürülebilir bir düzenin kurulması için gerçekleştirilen çalışmaların ve projelerin amaçladıklarına ulaşamaması başka konferansların ve projelerin düzenlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda sürdürülebilir kalkınma adına gerçekleştirilen diğer önemli bir çalışma 3-14 Haziran 1992 tarihinde Brezilya’nın “Rio de Janeiro” kentinde gerçekleştirilen “Rio Zirvesi” diğer bir adıyla “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED)” veya “Yeryüzü Zirvesi/Rio 1992” hayata geçirilmiştir. “Rio Zirvesi”nin yada “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı”nın toplanma amacı, önceki çalışmalarda

¹²⁸ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html>
Erişim Tarihi: 10.09.2021

¹²⁹ Ceren Aksu, a.g.e., s. 6

olduğu gibi uluslararası anlamda ekolojik sistem üzerinde ortaya çıkan problemlere çözüm yolları bulmaktır. “Rio Zirvesi” 172 ülkenin ve 108 devlet başkanının katılımıyla düzenlenmiş olup, bu konferansta beş önemli belgeye yer verilmiştir. Bunlar;” Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitliliği Koruma Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi, Rio Bildirgesi ve Gündem 21” belgeleridir.¹³⁰

Rio Zirvesi”nde 1992 yılında ele alınan ve 1993 yılında hayata geçirilen belgelerden ilki Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen “Biyolojik Çeşitliliği Koruma Sözleşmesi” olup bu sözleşmenin hedefleri; yok olma tehlikesi altında olan hayvanların, ağaçların ve bitkilerin vs. çeşitliliğinin muhafaza edilmesidir. Aynı şekilde doğada var olan kaynakların devamlılığının sağlanması ve elde edilen kaynakların dağıtımında “adalet” ve “eşitlik” unsurlarının göz önünde bulundurulmasıdır. Diğer bir önemli belge Birleşmiş Milletler tarafından 21 Mart 1994 tarihinde düzenlenen “İklim Değişikliği Sözleşmesi” olup, bu sözleşmenin hedefleri ise iklim değişikliğine neden olan zararlı gazların önüne geçilmesidir. Yine aynı şekilde küresel iklim sisteminin korunmasını sağlayarak “Sera Gaz Emisyonları”nın kullanım alanını azaltmak ve iklim değişikliğini olumlu yönde etkileyecek stratejilerin geliştirilmesidir. Sürdürülebilir bir kalkınma için önemli olan diğer bir sözleşme, yine Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış olan 1994 yılında hayata geçirilen “Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi” olup başka kaynaklarda “Orman Varlığının Korunmasına Dair Sözleşme” olarak ta ele alınmaktadır. Bu sözleşmenin hedefleri ise, dünyanın bütün ülkelerinde ormanların korunmasını temel alarak gelecek kuşaklara daha yaşanılır bir doğa sunmak için ağaçların kesilmesinin önüne geçilmesini savunmaktadır.¹³¹

Sürdürülebilir bir kalkınma, ekonomi ve toplum için Rio Zirvesi”nde ele alınan diğer bir önemli belge “Rio Bildirgesi”dir. Bu bildirgenin en önemli özelliği 5-16 Haziran 1972 tarihinde İsveç’in başkenti “Stockholm” kentinde düzenlenen “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı” ya da “Stockholm Konferansı” prensipleri çerçevesinden hareket etmesidir. Bu bildirgenin temel amacı, çevresel sistem ile gelişme (kalkınma) arasındaki uyumu sağlayarak bütün herkesin eşit ve adil koşullarda ihtiyaçlarının karşılanması maksadıyla tüm ülkelerin ve halkın ortak bir alanda

¹³⁰ Sebahat Sinem Özyurt Ökten, **Bir Yerel Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramı: Seferihisar (İzmir) Örneği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana 2015, s.6

¹³¹ Ceren Aksu, a.g.e., s.15, 16 ve Mustafa Şeker, a.g.e., s.20, 12

buluşmasını sağlamaktır. 27 maddelik bu bildiri ülkelere büyük sorumluluk yüklemektedir.¹³²

Çevresel sistem ile gelişme (kalkınma) arasındaki dengenin oluşturulmasını hedefleyen belgelerden biri ise “Gündem 21” adlı rapordur. Sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilmesi için ulusal ve uluslararası çapta ülkelere büyük taahhütler yükleyen “Gündem 21” 4 Kısım ve 40 alt kısımdan meydana gelmektedir. “Gündem 21 (Agenda 21)”, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için insanlar arası ve devletlerarası fakirleşmenin giderek artan eşitsizlik koşullarının, problemlerinin, yaşanan çeşitli hastalıkların, çevresel problemlerin vs. ortadan kaldırılmasına vurgu yapmaktadır. Bunların ortadan kalkması ve daha sürdürülebilir bir kalkınma için devletler ve devletlerarası alanda insanların ihtiyaçlarının tam anlamıyla yerine getirilmesi, insanlarına daha yaşanılabilir hayat şartlarının sunulması, çevresel problemlerin yaşanmaması için gereken politikaların uygulanması gerekliliğine dikkat çekmektedir. “Gündem 21 (Agenda 21)” ekonomik anlamda insanların ihtiyaçlarının gerektiği şekilde giderilmemesi ve yoksulluğun önüne geçilememesi durumunda sürdürülemez çevresel koşulların ortaya çıkacağını öngörmektedir. “Gündem 21 (Agenda 21)”, sürdürülebilir kalkınma için önemli bir belge olup, ulusal ve uluslararası anlamda devletlere, yerel kuruluşlara, sivil toplum örgütlerine sorumluluk yüklemekle birlikte insanlara, ülke hakkında alınacak kararlarda da söz hakkının verilmesini talep etmektedir.¹³³

Sürdürülebilir kalkınma ya da gelişme için yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri Avrupa Birliği (AB) tarafından 1992 yılında oluşturulan “5.Eylem Programı”dır. “Sürdürülebilirliğe Doğru” olarak da ifade edeceğimiz “5.Eylem Programı” çevresel düzenin korunması için gerekli politikaların oluşturulmasını savunan bir programdır. Bu programın en önemli özelliği yerel yönetimlerin devletle işbirliği içinde bulunması gerektiğini vurgulayan ve aynı zamanda sürdürülebilir bir toplum, sürdürülebilir bir çevre yani sürdürülebilir bir kalkınma için yerel yönetimlerin birçok konu hakkında söz sahibi olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu programla yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma açısından görev alanı genişlemiş ve yerel yönetimlere kapsamlı fırsatlar sunulmuştur. Ayrıca diğer önemli bir husus bu programın temeli “yetki ikamesi” ve “ortak görev ve sorumluluk” ilkeleri üzerine kurulmuş olmasıdır. “Yetki

¹³²Sebahat Sinem Özyurt Ökten, a.g.e., s.7

¹³³Mustafa Doğan, a.g.e., s.9, 10

ikamesi” ve “ortak görev ve sorumluluk” ilkeleri tüm toplumu, yönetim, kurum ve kuruluşları kapsamaktadır.¹³⁴

Ulusal ve uluslararası anlamda küresel bir politika haline gelen sürdürülebilir kalkınma için diğer bir önemli gelişme “5. Eylem Programı”ndan bir yıl sonra Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında düzenlenen “Sürdürülebilir Gelişme Danışma Kurulu” hayata geçirilmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan “Kapasite 21 (Capacity 21)” programı “Gündem 21’de ele alınan konuları tekrar değerlendirmek; ulusal, uluslararası ve bölgesel anlamda sürdürülebilir kalkınma için politikaların uygulanmasında bütünlüğün sağlanmasına yönelik çalışmaları yürütmektir.”¹³⁵ Yine 1995 yılına gelindiğimizde Mısır’ın başkenti olan “Kahire”de Birleşmiş Milletler tarafından “Nüfus ve Kalkınma Konferansı” düzenlenmiştir. Bu konferansın amacı ise sürdürülebilir kalkınma ile nüfus arasında bir ilişki kurularak bugünün ve gelecek nesiller açısından kaynak kullanımının nüfus ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.¹³⁶

İnsan yerleşimleri birimleri ile sürdürülebilir kalkınma arasında bir ilişkinin olabileceğini öngören önemli bir diğer program, Birleşmiş Milletler tarafından 3-14 Haziran 1996 tarihinde İstanbul’da düzenlenen “Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı”dır. Bu konferans 1976 yılında Kanada’nın “Vancouver” kentinde düzenlenen “Habitat I İnsan Yerleşimleri Konferansı”nın ya da diğer bir adıyla “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (BM-HABITAT II)”nin devamı niteliğindedir. Bu konferansın toplanma amacı, nüfus yoğunluğunun fazla yaşandığı insan yerleşim birimlerinin kontrol altına alınarak buralardaki nüfus yoğunluğunu sınırlandırmayı ve dolayısıyla ortaya çıkan yoksulluğun, işsizliğin, barınma sorunlarının, beslenme problemlerinin vb. önüne geçerek insanlara yaraşır daha sürdürülebilir bir hayat sunmayı amaçlamaktadır. Yine aynı şekilde insanların barınması için sağlıklı, kaliteli ve daha sürdürülebilir yapıların inşa edilmesini ortaya koymaktır. Yani kısacası “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı”nın amacı, “bütün insanlar için yeterli sayıda konut” ve “kentleşmenin yaşandığı bir dünyada

¹³⁴Tony Hams, “**Local Environmental Policies and Strategies After Rio**”, (1994), Aktaran: Recep Bozlağan, a.g.e., s.1020, 1021

¹³⁵Ayşegül Mengi, Nesrin Algan, a.g.e., s.32,34

¹³⁶Hüseyin Şen, Ayşe Kaya ve Barış Alpaslan, a.g.e., s.18

sürdürülebilir insan yerleşimlerinin gelişmesi” şeklinde çalışmaların hayata geçirilmesi hedeflenmiştir.¹³⁷

Sürdürülebilir kalkınmanın tarihsel sürecinde yer alan önemli bir konferansta 3-14 Haziran 1992 tarihinde Brezilya’nın “Rio de Janerio” kentinde gerçekleştirilen “Rio Zirvesi” ya da “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED)” nin devamı niteliğinde olan ve 13-19 Mart 1997 tarihinde New York’ta hayata geçirilen “Rio+5 Formu”dur. Bu konferanstaki amaç, sürdürülebilir kalkınmanın ulusal, uluslararası ve bölgesel ölçeklerde uygulanmaya geçilmesini sağlamaktır. “Rio+5 Formu” kapsamlı bir katılımcı haznesine sahip olup bu katılımcıların toplumsal, tarihi, manevi ve maddi değerlerini bu konferansta dile getirmelerine fırsat tanınmıştır.¹³⁸

Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında hazırlanan ve daha sonra 21 Mart 1994 tarihinde hayata geçirilen “İklim Değişikliği Sözleşmesi”ne ek olarak sunulan ve sürdürülebilir kalkınma için önemli olan bir diğer konferans “Kyoto Protokolü”dür. Bu protokol Nisan 1997 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Japonya’nın “Kyoto” şehrinde hazırlanan önemli bir çalışmadır. İklim değişikliğine sebep olan zararlı gazların önüne geçilmesini amaçlayan bu toplantıya içinde Türkiye’nin de yer aldığı 189 ülke katılmıştır. Yine “Kyoto Protokolü” bugüne kadar sürdürülebilir çevre konusunda imzalanan en kapsamlı belgedir. “Kyoto Protokolü”, gelişmiş, gelişmekte ve sanayileşmiş ülkelerde havaya zarar veren “Sera Gaz Emisyonu”nu azaltmayı hedeflemektedir. Yine bu protokol ülkelerde kömür, petrol, doğal gaz ve nükleer gibi yenilenemez enerji kaynaklarının kullanım alanını sınırlandırmayı amaçlamaktadır.¹³⁹

Sürdürülebilir bir kalkınma için gerçekleştirilen diğer bir önemli toplantı 6-8 Eylül 2000 tarihleri arasında New York’ta Birleşmiş Milletler tarafından “Binyıl Zirvesi” ya da “Milenyum Zirvesi” düzenlenmiştir. “Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi”nde “Binyıl Kalkınma Hedefleri” oluşturulmuş olup, bu hedeflerin temelinde “yoksulluk” olgusu ele alınmıştır. Daha sürdürülebilir bir toplum için yoksulluk sınırının azaltılmasını amaçlayan “Binyıl Kalkınma Hedefleri” 8 amaç ve bu amaçların altında 18 maddeden oluşmaktadır. “Binyıl Kalkınma Hedefleri”nin 8 amacı şu

¹³⁷Ecehan Öz Mehmet, “Dünyada ve Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, Cilt 3, Sayı 12, 2008, s.1861, 1862 ve <https://www.un.org/en/conferences/habitat/istanbul1996> Erişim Tarihi: 05.09.2021

¹³⁸Pro-Agenda 21 Comission “**Agenda 21 Rio**” (1997), Aktaran: Recep Bozlağan, a.g.e., s.1023

¹³⁹Konuralp Pamukçu, “Küresel Emisyon Sistemi için Bir Model: Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Programı”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi** Sayı: 37, Ekim 2007 s:18 17-42

şekildedir. “Yoksulluğun ve açlığın önüne geçilmesi, her birey için temel eğitim desteğinin sağlanması, kadınların bulunduğu konumun güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliğinde ortaya çıkan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasıdır. Yine çocuk ölümlerine yönelik gereken projelerini politikaların hayata geçirilmesi, anne sağlığının iyileştirilmesi, salgın hastalıklara yönelik gerekli önlemlerin alınması, sürdürülebilir bir çevresel düzenin oluşturulması ve son olarak kalkınmaya yönelik küresel ortaklıkların oluşturulması” şeklinde sıralanabilir. Ancak saymış olduğumuz bu amaçların 2015 yılına kadar yerine getirilmesi gerekliliği de ortaya konulmuştur. Aynı zamanda 2015 yılında ve sonrasında belli başlı yerleşim birimlerinde yaşanan problemlerden temel temizlik gereksinimlerinin ve sağlıklı içme suyun toplumlara geri kazandırılması amaçlanmıştır.¹⁴⁰

Sürdürülebilir kalkınmaya dair diğer bir önemli konferans, Birleşmiş Milletler tarafından Güney Afrika Cumhuriyeti’nin “Johannesburg” kentinde 26 Ağustos ve 4 Eylül 2002 tarihleri arasında düzenlenen “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” ya da diğer bir adıyla “Rio+10 Zirvesi”dir. Bu zirve 3-14 Haziran 1992 tarihinde Brezilya’nın “Rio de Janeiro” kentinde Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen “Rio Zirvesi”nin bir değerlendirmesi şeklinde ele alınmaktadır. “Rio Zirvesi”nde sürdürülebilir kalkınma için oluşturulan politikaların hayata geçirilmesi konusunda yaşanan sorunlara çözümler üretmeyi ve bunları uygulamayı amaçlayan bir konferanstır. Temelinde yoksullukla mücadele ve çevrenin muhafaza edilmesi ölçütleri olan “Rio+10 Zirvesi”nde iki önemli belgeye imza atılmıştır. Bunlardan ilki “Uygulama Planı” ve ikincisi “Johannesburg Bildirgesi” veya diğer bir adıyla “Siyasi Bildiri”dir. Bu belgelerde ulaşılmak istenen amaçlar; insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması, kendi kendini yenileyen enerji kaynaklarının kullanım alanının artırılması, tükenme tehlikesi altında olan kaynakların korunma altına alınmasıdır. Aynı şekilde insan sağlığına zarar veren her türlü zararlı maddelerin ortadan kaldırılması, ormanlık alanların koruma altına alınması ve bu alanların çoğaltılması şeklinde sürdürülebilir bir toplum için önemli amaçları içermektedir.¹⁴¹

Sürdürülebilir kalkınma adına Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen diğer konferanslar, 2002 yılında “Nairobi” de düzenlenen “1.Dünya Kentsel Formu”,

¹⁴⁰ Sebahat Sinem Özyurt Ökten, a.g.e., s.10, 11 ve Ceren Aksu, a.g.e., s.18

¹⁴¹ Hatice Selcan Sevdioğulları, “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yenilenebilir Enerji”, **Planlama Dergisi**, Cilt 23, Sayı 1, 2013, s. 22, Mustafa Doğan, a.g.e., s.11, 12 ve Recep Bozlağan, a.g.e., s. 1025

2004 yılında “İspanya (Barselona)”da düzenlenen “2. Dünya Kentsel Formu”, 2005 yılında “Birleşmiş Milletler Dünya Zirvesi”dir. Yine 2006 yılında “Kanada (Vancouver)”da düzenlenen “3. Dünya Kentsel Formu”, 2008 yılında “Çin (Nanjing)”de düzenlenen “4.Dünya Kentsel Formu”, 2010 yılında “Brezilya (Rio de Janerio)”da düzenlenen “5. Dünya Kentsel Formu” şeklinde birçok proje hayata geçirilmiştir. Saymış olduğumuz bütün bu konferansların amacı aynı olup, sürdürülebilir bir toplumsal yapının oluşabilmesini çevresel problemlerin çözüme kavuşturulmasına bağlamaktadır.¹⁴²

Birleşmiş Milletler tarafından sürdürülebilir kalkınma adına gerçekleştirilen diğer bir konferans “Kopenhag Zirvesi”dir. Diğer bir adıyla “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı” 7-18 Aralık 2009 tarihleri arasında 120 devlet başkanının katılımıyla Danimarka’nın başkenti olan “Kopenhag”da hayata geçirilmiştir. Bu konferansın toplanma amacı, iklim değişiklerine bağlı olarak yaşanan küresel ısınmanın önüne geçilebilmesi için sera gaz salınımı oranlarının azaltılmasını ve sınırlandırılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla bu çerçevede 25 ülkenin katılımıyla 18 Aralık 2009 tarihinde “Kopenhag Mutabakatı” raporu imzalanarak iklim değişikliği için nelerin yapılabilmesi gerektiği yönünde karar verilmiştir.¹⁴³

Sürdürülebilir kalkınma adına gerçekleştirilen diğer bir önemli konferans 20-22 Haziran 2012 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler tarafından Brezilya’nın “Rio de Janerio” kentinde düzenlenen “Birleşmiş Milletler Kalkınma Konferansı”dır. Bu konferans Birleşmiş Milletler tarafından Güney Afrika Cumhuriyeti’nin “Johannesburg” kentinde 26 Ağustos ve 4 Eylül 2002 tarihleri arasında düzenlenen “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” ya da diğer bir adıyla “Rio+10 Zirvesi”nin devamı niteliğindedir. “Rio+20 Zirvesi” sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşebilmesi için ekonomik (iktisadi), sosyal (toplumsal) ve çevresel (ekolojik) sistemler arasında mutlaka bir dengenin oluşturulması gerektiğine dikkat çekmiştir. “Rio+20 Zirvesi”nin sonunda “İstedığımız Gelecek” adlı belge hayata geçirilmiş olup, önceki toplantılarda sürdürülebilir kalkınma için nelerin yapılması gerektiği noktalarına vurgu yaparak

¹⁴² H.Hayrettin Tıraş, “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2012, s.64 ve Ebru Banu Sipahi, “Küresel Çevre Sorunlarına Kollektif Çözüm Arayışları ve Yönetişim”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 24, 2010, s.334

¹⁴³ Elçin Uykun, **Çok Uluslu Şirketlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Çevre Politikaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Anabilim Dalı, İstanbul, 2010, s.96, 97

bunların yerine getirileceğinin kararına varılmıştır. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın temelinde yer alan insanlara büyük görevler yüklemiştir.¹⁴⁴

2.6. Sürdürülebilir Kent Kavramı

Sürdürülebilir kent kavramını açıklamadan önce kent kavramına bakacak olursak; kent insanlık tarihi kadar eski yapılar olup zaman içerisinde küreselleşme ile beraber değişen ve gelişen oluşumlardır. Kent başka bir ifadeyle; insanların barındıkları, beslendikleri, eğitim, sağlık ve iş gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları yerleşim birimleridir. Kent, belli bir nüfus düzeyine sahip olan yerler olup sanayi ve hizmet gibi sektörlerin yapıldığı; iletişimin, ulaşımın ve teknolojinin yer aldığı yerleşkelerdir.¹⁴⁵

Sanayi devrimiyle beraber köylerden kentlere doğru başlayan göçlerle birlikte kent yapıları hızla büyümeye ve gelişmeye başlamıştır. Ancak nüfusların yoğun yaşandığı bu yerlerde çarpık kentleşme sorunları, altyapı-üstyapı sorunları, insanlar tarafından çevrenin zarar görmeye başlaması; hava, su ve trafik kirliliği vs. sürdürülemez kent yapılarını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla bu sorunlara çözüm üretmek ve kentleri daha yaşanılır ve sürdürülebilir hale getirmek için gerekli kurum ve kuruluşlar, bilim insanları, araştırmacılar farklı yöntemler üretmeye ve geliştirmeye başlamıştır. Bu çerçevede sürdürülebilir kent kavramına bakacak olursak; farklı kişiler tarafından farklı şekillerde ifade bulan sürdürülebilir kent için tam anlamıyla açık bir ifade bulunmamaktadır. Değişken, dinamik ve çok yönlü bir yapıya sahip olan sürdürülebilir kent, ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda insanların gereksinimlerinin karşılandığı yerler olup, bu gereksinimleri yerine getirirken çevresel düzeni ve doğal kaynakları tahrip etmeden bunları gelecek nesillere taşımayı ifade etmektedir.¹⁴⁶

Ekonomik yapı, sosyal yapı ve çevresel yapı arasında dengenin oluşturulduğu yerleşim birimleri olarak ifade edilen sürdürülebilir kent olgusu, kentlerin ve kentlerde yaşayan insanların zaman içerisinde değişen ve gelişen sürece eşlik etmesi ve bu süreçte doğal kaynakları tüketmeden ileriye taşımayı amaçlamaktadır. Sürdürülebilir kent kavramı, karşımıza sürdürülebilir toplulukları çıkarmaktadır. Sürdürülebilir toplumlar, ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda gelişimi ve kalkınmayı ifade etmektedir.

¹⁴⁴Rio+20 Konferansı, **Rio+20 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Sonunda Kabul Edilen “İstedğimiz Gelecek” Başlıklı Sonuç Bildirgesi**, (2012), Aktaran: H.Hayrettin Tıraş, a.g.e., s.64

¹⁴⁵Latife Özge Derici, **Üstyapı Projelerinin Yapı Programları Çerçevesinde Kentsel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İller Bankası Anonim Şirketi, Nisan 2017, s.10

¹⁴⁶ Derici, a.g.e., s.11

Sürdürülebilir kentler toplumların temel ihtiyaçlarının sağlandığı mekânlar olup, insanlara daha kaliteli, refah ve yaşanılır birimler sunan bir olgudur. Ancak sürdürülebilir kentlerin oluşabilmesi insanların elinde olmakla birlikte, insanlara da daha yaşanılır hayat sunmakta devletin görevidir. İnsanlara ne kadar çok kaliteli, sağlıklı ve yaşanılır hayat sunulursa kentlerde o ölçüde sürdürülebilir olur. Sürdürülebilir kentlerle insanlar arasında ilişki karşılıklı olup, bu ilişkiyi uzun vadede ileriye taşımak toplumların görevidir.¹⁴⁷

Ulaşılabilirlik, erişilebilirlik gibi kavramlara karşılık gelen sürdürülebilir kent olgusu, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde geliştirilen ve oluşturulan amaçların ve politikaların hayata geçirilip geçirilmeme konusunda ortaya çıkan bir unsurdur. Bu çerçevede kentlerin sürdürülebilirliğinden bahsedebilmemiz için üç temel prensip vardır. Bunlardan ilki, insanların kentlerde paylaşmış oldukları ortak yaşam mekânlarının güvenirliliğinin ve kalitesinin yükseltilmesidir. Ayrıca insanlara yapılan hizmetlerinde devamlılığının ve verimliliğinin tam anlamıyla sağlanmasıdır. Bir sonraki sürdürülebilir bir kent için kentlerin kendine has özelliklerinin ve dokularının korunması ve bunların iyileştirilmesidir. Sonuncusu ise üretim-tüketim arasındaki dengenin kurularak tekrar kullanıma müsait olan atıkların geri kazanımının sağlanmasıdır.¹⁴⁸

Sürdürülebilir kentlerden bahsedebilmemiz için önemli olan bir unsorda “kültür” kavramıdır. Kültürlerin sürekliliği sürdürülebilir kentler için temel bir öge olup, insanların zaman içerisinde kaybettikleri değerlerin, geleneklerin, yerel yaşam tarzlarının, yerel unsurların, yerel alışkanlıkların vs. yeniden canlandırılması olarak da karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde kentlerin tarihsel dokusunun ve yapısının bozulmadan devamlılığını sağlamak sürdürülebilir kentler açısından önemli bir husustur. Bu çerçevede sürdürülebilir kenti şöyle de ifade edebiliriz; sürdürülebilir kent, kentlere ve insanlara ait mirasın, aidiyet duygusunun, değer yargılarının, yerel öğelerinin ileriye taşınmasıyla ortaya çıkan bir süreçtir.¹⁴⁹

Sürdürülebilir yalnızca çevresel anlamda gerekli politikaların uygulanması değil aynı zamanda kentlerin ekonomik, sosyal, fiziksel, mekânsal ve yönetsel açıdan da

¹⁴⁷ Kumru Arapgirlioğlu ve Zerrin Yener, “**Kentler, Sürdürülebilirlik ve Bir Yerel Gündem 21 Öyküsü**”, Bülten 51, Dosya 05, Sürdürülebilirlik: Kent ve Mimarlık, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, s.59, 60

¹⁴⁸ Latife Özge Derici, a.g.e., s.12

¹⁴⁹ Arzu Çahantimur, Hülya Turgut Yıldız, a.g.e., s. 7

sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Bu çerçevede geniş bir alana sahip olan ve birçok kurum, kuruluş ve bilim insanı tarafından ilgiyle araştırılan sürdürülebilir kent olgusu, 1992 yılında imzalanan ve Avrupa’da yaşayan kentli insanların haklarını temel alan “Avrupa Kentsel Şartı” belgesi sürdürülebilir kentler için önemli bir çalışmadır. Sürdürülebilir kentler için kent insanına daha yaşanılır bir hayat sunulmasını savunan bu belgenin temel aldığı prensipler ise şu şekildedir. Kentlerin sürdürülebilirliği için öncelikle kaliteli, sağlıklı, emniyetli ve hijyenik bir çevresel düzenin, konutların ve yapıların oluşturulması gerekmektedir. Daha sonra farklı geleneklere ve değer yargılara sahip olan insanlar arasında uyumun sağlanmasıdır. Doğal kaynakların yeterli ölçüde kullanılması ve bunların tüketilmemesidir. Herkesin barınma ihtiyacını gidererek gerekli yapıların inşa edilmesidir. Kente ait doğal, tarihi ve kültürel mirasın korunması ve gerekli restorasyonların yapılmasıdır. Kentlerde yaşayan engelli gruplar için gerekli planların düzenlenmesi, gerekli yol, asfalt ve cadde düzenlemelerinin yapılması, ekonomik ve sosyal açıdan hayata kazandırıcı etkinliklerin hazırlanmasıdır. Sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir ekonomi için üretim ve tüketim arasındaki dengenin kurulması, yerel tarımın ve üretimin desteklenmesidir. Toplumun karara alama süreçlerine katılımının desteklenmesidir. İnsanlara verilen hizmetlerde adalet ve eşitlik unsurların göz önünde bulundurulmasıdır. Kent içi sürdürülebilir ulaşım için gerekli düzenlemelerin yapılması şeklinde temel ilkeler karşımıza çıkmaktadır.¹⁵⁰

Sürdürülebilir kent olgusu, Birleşmiş Milletler tarafından 3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilen “Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı” ya da başka bir adıyla “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (BM-HABITAT II) karşımıza çıkmış bir süreçtir.¹⁵¹ Bu çerçevede kentlerin sürdürülebilirliği için “Wheeler” dokuz kriterin üzerinde durmaktadır. Bunlardan ilki, “etkili arazinin kullanımı” kriteridir. Yani kentlerdeki boş alanların sürdürülebilirlik anlamında değerlendirilmesi, tarım ve ormanlık alanlarının muhafaza edilmesidir. İkincisi, “daha az araba kullanımı, daha çok erişilebilirlik” kriteridir. Kentlerde toplu taşımacılık alanını, bisiklet kullanımı alanını yaygınlaştırmak ve kişilere özel araçların kullanım alanını kısıtlamaktır. Üçüncüsü, “etkin kaynak kullanımı ve daha az kirlilik ve atık”

¹⁵⁰ Seçil Şatır, “Sürdürülebilir Kentsel Mekânlar ve Kent Mobilyaları”, *Tasarım Kuram Dergisi*, Cilt 11, Sayı 19, Mayıs 2015, s.7, 8 ve Latife Özge Derici, a.g.e., s.17

¹⁵¹ Kadir Hakan Yazar, *Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntemi Projesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, 2006, s.28,

kriteridir. Burada amaç, hava kirliliğine yol açmayacak yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanım alanını genişletmektir. Dördüncü kriter, “doğal sistemlerin restorasyonu” kriteridir. Yani kentlerde boş arazilerin insanların eğlenebilecekleri mekânlar haline dönüştürülmesidir. Beşincisi, “iyi barınma ve yaşam çevreleri oluşturmak” kriteridir. Bu kriterdeki amaç, kent içerisinde her yere kolay ulaşılabilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır. Bunun için kentlerdeki yapıların inşa edilmesine özen gösterilmelidir. Altıncısı, “sağlıklı sosyal ekoloji” kriteridir. Barınma sorunu yaşayan insanların barınma ihtiyacını gidermek ve kent içerisinde farklı dine, dile, mezhebe sahip insanların dışlanmamasıdır. Yedincisi, “sürdürülebilir ekonomi” olup, yerel gıdaların, yerel üretimin, yerel tüketimin, doğal kaynakların, doğal lezzetlerin desteklenmesi ve geri dönüşümün sağlanmasıdır. Sekizincisi, “halkın katılımı” kriteri olup, kent için alınacak kararlarda halka söz hakkının tanınmasıdır. Dokuzuncusu, “yerel kültürü korumak” kriteri olup, insanların geçmişten beri getirmiş oldukları kültürel mirasın, değer yargıların, geleneklerin ve tarihsel dokunun muhafaza edilmesidir.¹⁵²

2.7. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) İlişkisi

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sürdürülebilir bir kalkınma modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşme sonucunda kentlerde ortaya çıkan aynışma olgusu, kent yapılarının tarihi dokusunu kaybetmesi, benzer yaşam tarzlarının ortaya çıkması, ekonomik anlamda kentlerde yoksulluğun, işsizliğin artması, insanların yerel değerlerini, kültürlerini kaybetmesi, çevresel sorunların baş göstermesi sonucu ortaya çıkan yerel kalkınma hareketidir. Sürdürülebilir kalkınma ise, aynı şekilde kentlerde yaşanan yoğun nüfustan dolayı ortaya çıkan beslenme, barınma, eğitimsizlik, kalkınamama ve gelir dağılımındaki adaletsizlik sonucu ortaya çıkmış bir süreçtir. Bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ve sürdürülebilir kalkınma ilişkisine bakacak olursak; her iki süreçte de insanlara daha yaşanılır, kaliteli, refah ve huzur dolu bir hayat sunma amacı vardır. Aynı şekilde her iki süreçte insanların geçmişten getirdiği yerel kimliğini, yerel değerlerini, doğal kaynaklarını, kültürel mirasını ve tarihi dokularını geliştirterek gelecek nesillere taşımayı hedeflemektedir. Çünkü kentlerin ve kentlerde yaşayan

¹⁵²Latife Özge Derici, a.g.e., s.14

toplumların daha kaliteli bir yaşam sürmesi için kendilerine has ve biricik kültürel ve yerel öğelerini ileriye taşımak zorundadır. İleriye taşınmayan değerler ve unsurlar hem kentlerde hem de insanlarda aidiyet duygusunu yok eder. Dolayısıyla çevreye sahip çıkmayan insanlar da kalkınamaz ve ortaya sürdürülemez toplumlar çıkar.¹⁵³

Sürdürülebilir kalkınma ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortak amaçlarından bir diğeri çevreye karşı bilinçli hareket edilmesidir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin en önemli ve birinci kriteri olan çevre ve enerji politikaları Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen kentlerin yerine getirmesi gereken önemli bir kriterdir. Bu çerçevede bir kentte sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşebilmesi için çevresel sorunların önüne geçilmesi gerekmektedir. Her iki süreç açısından kentlerde kendini yenileyen enerji kaynakların kullanım alanını yaygınlaştırmak, biyolojik çeşitliliği korumak, çevreye ait doğal mirasları ileriye taşımak, ormanlık alanları tahrip etmemek ve kentsel ve evsel atıkların geri dönüşümünü sağlamak şeklinde amaçları vardır. Diyebiliriz ki; hem Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temelinde hem de sürdürülebilir kalkınmanın temelinde korumak, ileriye taşımak ve devam ettirmek gibi olgular yer almaktadır. Yine aynı şekilde sürdürülebilir kalkınmanın ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları arasında günümüz insanların kendi ihtiyaçlarını yerine getirirken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak hareket etmelerini savunmaktadır. Çünkü eğer günümüz insanı ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda ihtiyaçlarını yerine getirirken aşırı tüketim yaparsa bu gelecek nesil için sürdürülemez kentleri ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla sürdürülemez kentlerde sürdürülebilir kalkınmadan söz edilemeyecektir.¹⁵⁴

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kentlere Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanını alma karşılığında kentlerin kendilerine has değerlerini, yerel özelliklerini, yerel sanatlarını, kültürlerini yeniden canlandırma fırsatı veren ve dolayısıyla bu çerçevede sürdürülebilir kalkınmayı amaçlayan bir birliktir. Diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel felsefesi kentlere sürdürülebilir

¹⁵³ Arzu Alvan Bozdereli, “Yavaş Şehir: Yerel Sürdürülebilir Kalkınmaya Bir Alternatif”, **İktisat ve Toplum Dergisi**, Sayı 97, Kasım 2018, s.34

¹⁵⁴ Bozdereli, a.g.e., s.35

kalkınmayı sağlamaktır. Sürdürülebilir kalkınma Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerine getirmek istediği amacıdır.¹⁵⁵

Kentleri iyileştirmeyi ve kentlerdeki yaşayan insanların yerel öğelerini geri kazandırmayı amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sürdürülebilirlik olgusunun üç boyutu olan ekonomik (iktisadi), sosyal (toplumsal) ve çevresel (ekolojik) sistemler açısından kalkınmayı amaçlayan dinamik bir süreçtir. Diyebiliriz ki; sürdürülebilir kalkınma ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları arasında her bireye kaliteli ve yaşanılabilir yaşam koşulları sunmak vardır. Yaşanılabilirlik demek sürdürülebilir bir kalkınmaya işaret eder. Dolayısıyla kentleri daha yaşanılabilir hale getirecek olan ise gönüllü bir kuruluş olarak ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin görevidir. Hızlı büyüyen kent yapılarında sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerel üretimin ve tüketimin desteklenmesini savunan bir oluşum olup, ekonomik anlamda kentlerde kalkınmanın sürekliliğine dikkat çekmektedir. Şöyle ki; sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesinin en önemli koşulu öncelikle yoksulluğun ve işsizliğin ortadan kaldırılmasıdır. Eğer bir kentte yoksulluk ve işsizlik faktörleri ortadan kalkarsa o kentte sürdürülebilir kalkınma sağlanmış olur. Eğer tam tersi kentlerde işsizlik ve yoksulluk için uygulanan politikalar yetersiz kalırsa, yoksulluk ve işsizlik engellenemezse karşımıza sürdürülemez kalkınma unsuru çıkar. Çünkü yoksul ve işsiz toplumlar çevreye karşı duyarsızlaşır ve çevre problemleri baş göstermeye başlar.¹⁵⁶

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin 7 kriterine ve bu kriterler altında yer alan 72 politikaya baktığımızda bu politikaların her birinin kentlerde insanlara nitelikli, kaliteli ve sağlıklı bir yaşam sunarak sürdürülebilir kalkınmayı elde etmek istediğini görmekteyiz. Dolayısıyla diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin bu kriterleri insanların yaşam alanının tümüne hitap etmekle birlikte sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak istemektedir. Sürdürülebilir kalkınma olgusu da Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi gibi çok yönlü olup insanların bütün yaşam alanında iyileştirmeyi hedeflemektedir. Hem Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hem de sürdürülebilir kalkınma ekonomik anlamda insanların eşit koşullarda ve şartlarda kalkınmasını; sosyal anlamda ve kültürel anlamda kültürel çeşitliliğin

¹⁵⁵Sanem Berkün, “Bir Kent Yönetimi Modeli Olarak Türkiye’de Yavaş Şehirler ve Halkın Farkındalığı: Isparta Örneği”, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Çalışmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 4, 2018, s.1425

¹⁵⁶Tülay Polat Üzümcü, Aysun Çelik ve Emrah Özkul, “Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Yavaş Şehir Anlayışı: Kandıra Örneği”, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, 2016, s.41, 42

sağlanmasını, insanların temel gereksinimlerinin yerine getirilmesini hedeflemektedir. Sonuç olarak iki süreçte birbirini tamamlayan, sosyal eşitliği ve sosyal adaleti, gelişmeyi, ilerlemeyi ve ilerlerken de yerel kimliği ileriye taşımayı savunan yerel yönetimin birer parçalarıdır.¹⁵⁷

Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik olgusunun üç boyutu olan ekonomik (iktisadi), sosyal (toplumsal) ve çevresel (ekolojik) boyutların arasındaki dengeyi tekrar kurarak bu boyutları daha ileri bir aşamaya taşımayı amaçlamış bir olgudur. Dolayısıyla bu çerçevede bu üç boyut ile Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kriterlerinin birbiri ile örtüştüğüne ve aynı amaçlara hizmet ettiklerini görmekteyiz. Bu çerçevede her iki süreçte ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel, siyasal ve mekânsal anlamda uzun vadeli politikalar üreterek kentleri, kentlerde yaşayan insanların ve gelecek nesillerin yaşamlarını koruma altına almayı amaçlamaktadır. Her iki süreçte sürdürülebilir yerel ekonomiyi, sürdürülebilir sosyal yapıyı, sürdürülebilir tüketimi, sürdürülebilir enerji sistemlerini vs. desteklemekte ve bunlara ulaşmak için de politikalar üretmektedirler. Yine diğer önemli bir husus, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için kentlerde insanlara sunulan hizmetler açısından eşitlik unsurunun göz önünde bulundurulmasıdır. Görüyoruz ki; hem Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi hem de sürdürülebilir kalkınma kentlerde dezavantajlı grupların hayata kazandırılması ve kent yaşamında zorluk yaşamaması için gerekli düzenlemeleri yerine getirmektedir.¹⁵⁸

2.8. Sürdürülebilir Kent ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) İlişkisi

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent kavramlarının ortaya çıkışının temel sebeplerine baktığımızda her üç olguda küreselleşme ve küreselleşme süreciyle beraber kentlerde yaşanan olumsuzluklar karşısında ortaya çıktığını görmekteyiz. Şu şekilde de ifade edecek olursak; küreselleşme sonucu kentlerin aşırı büyümesi, yerel kimlik özelliklerini kaybetmesi, ayı tarz giyim-kuşam özelliklerinin ortaya çıkması, kültürel çeşitliliğin zamanla yok olması, kentlerin ekonomik anlamda insanların ihtiyaçlarının karşılanamaması sonucunda kent yapıları, kent mekânları ve çevre sürdürülemez kalkınma ile karşı karşıya kalmıştır.

¹⁵⁷ Çınar Nerter, Serkan Bayraktaroğlu, “Sürdürülebilir Kalkınma İçin “Yavaş Şehirler Hareketi” ve Tasarımın Katkısı: Seferihisar İçin Ulaşım Proje Çalışması”, **Green Age Symposium Mimar Sinan Fine Arts University Faculty of Architecture**, İstanbul, 6-8 Aralık 2010, s.3,4

¹⁵⁸ Gökhan Kartal, “Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışına Farklı Bir Bakış: Cittaslow “Yavaş Şehir” Hareketi ve Sürdürülebilir Kalkınma”, **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 21, Sayı 36, 2019, s.13,14

Dolayısıyla kentlerin kalkınma anlamında gelişememesi ve sürdürülememesi sürdürülemez yerleşim birimlerini ortaya çıkarmıştır. İşte tem bu aşamada kentlerin yerel karakteristik özelliklerini geri kazanmayı, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda insanlara daha kaliteli bir yaşam ortamı sunmayı amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir bir kalkınma modeli olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu çerçevede sürdürülebilir kentleri ortaya çıkarmayı arzulayan bir oluşumdur.¹⁵⁹

Küreselleşme süreciyle beraber en çok etkilenen ve günümüzde halen etkilenmeye devam eden yerler hiç kuşkusuz ki kent mekânları olmuştur. İnsanlar tarafından cazibe merkezi haline gelen ve zamanla yine insanlar tarafından bilinçsiz kullanıma maruz kalan kentler kentleşmeyle birlikte ekonomik, sosyal, çevresel, mekânsal ve yönetsel anlam birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Zaman ilerledikçe kentlerin kendine has değer yargılarını kaybetmesi ve yaşanılmaz mekânlar haline gelmesi ulusal ve uluslararası ölçekte araştırmaları başlatmıştır. Sürdürülebilir kentlerin ortak yaşam alanı olarak karşımıza çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu anlamda nüfusu 50.000'nin altındaki kentlerin yerel değerlerini korumak amacıyla ortaya çıkmış bir oluşumdur. Yerel değerlerini kaybetmek istemeyen kentlerin bu değerlerini belli kriterler çerçevesinde koruma altına alan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kentlerin yaşam kalitesi açısından iyileştirmesini arzulamaktadır.¹⁶⁰

Kentsel sürdürülebilirlik açısından önemli bir yere sahip olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) oluşumunun temel argümanı “kentsel yaşam kalitesi” sürecini ortaya çıkarmaktır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin “kentsel yaşam kalitesi” ile kastettiği sürdürülebilir kentler olgusudur. Bu neticede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin 7 temel kriteri olan; çevre ve enerji politikaları, altyapı politikaları, kentsel yaşam kalitesine yönelik politikalar, tarıma, turizme, esnafa ve sanatkârlara yönelik politikalar, farkındalık, misafirperverlik ve eğitime yönelik politikalar, sosyal uyuma yönelik politikalar ve ortaklık politikaları çerçevesinde kentlerin yaşam kalitesini yükselterek sürdürülebilir kentler oluşturmayı amaçlamaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi aslında baktığımızda bu kriterleri ile hem sürdürülebilir kalkınmayı amaçlamakta hem de sürdürülebilir kentlere

¹⁵⁹Enes Battal Keskin, “Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)”, **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, Cilt 8, Sayı 1, Ocak 2012, s. 94

¹⁶⁰Burcu Altınparmak, Ahmet Oktan, “Kentsel Sürdürülebilirlik ve Türk Sinemasına Yansımaları: Entelköy Efeköy’e Karşı Filmi”, **Tarih Okulu Dergisi**, Cilt 9, Sayı 25, Mart 2016, s.1018

ulaşmaya amaçlamaktadır. Dolayısıyla burada şu sonuca varılabilir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent birbirini tamamlayan ve birbirinin içine geçmiş süreçlerdir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bu kriterleri veya politikaları çerçevesinde sağlıklı, kaliteli ve güvenilir kentler elde ederek aslında sürdürülebilirlik olgusunun üç boyutu (ekonomik, sosyal ve çevresel) arasında verimli bir uyuma ulaşıyor hem de bu sayede sürdürülebilir kentleri sağlamış oluyor.¹⁶¹

Kentsel yaşam kalitesi, kentin yapısal ve dokusal anlamda iyileştirilmesi ve düzenlenmesidir. Yani kent mekânlarının, konutlarının ve kent mobilyalarının gereken şekilde kentin estetiğini bozmayacak şekilde tasarlanması ve oluşturulmasıdır. Altyapı, üstyapı sorunlarının, trafik kirliliğinin ve çevre sorunlarının önüne geçilerek kentlerin yaşanılır, güvenilir ve sağlıklı yerleşim birimleri haline dönüştürülmesidir. Kentsel yaşam kalitesi insanları içine alan geniş bir kavram olup, kentin sahip olduğu kültürel özellikleri, toplumsal yapıyı, çevresel düzeni, yönetsel unsurları vs. içine alan çok yönlü bir oluşumdur. Kentsel yaşam kalitesi, sürdürülebilir kent olgusuyla doğru orantılıdır. Eğer bir kentte çevresel sorunlar, yoksulluk, yoksunluk, işsizlik ve suç oranlarında artış yaşıyorsa orada kentsel yaşam kalitesinden ve dolayısıyla sürdürülebilir kent unsurundan bahsedemeyiz. Ancak bu durumun tam tersi çevresel anlamda politikaların uygulanması, insanların temel gereksinimlerinin eşit şartlarda sağlanması ve kentin insanların sağlığı açısından güvenilirliğinin sağlanması orada kaliteli bir kentsel yaşamı bizlere gösterir. Kentsel yaşam kalitesi yüksek olan kentlerde ise sürdürülebilir kentler unsurunu karşımıza çıkarır. Yalnızca sürdürülebilir kentler değil sürdürülebilir kalkınma unsuru da karşımıza çıkacaktır.¹⁶²

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel felsefesi olan ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olmak isteyen kentlerin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerinin %50'sini yerine getirmesi bizlere kentsel yaşam kalitesinin korunmasını ve artırılmasını göstermektedir. Aynı zamanda Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel amaçlarından biri olan kentsel yaşam kalitesi karşımıza sürdürülebilir kentleri çıkarmaktadır. Bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri çerçevesinde sürdürülebilir kent olgusu ile

¹⁶¹ Altınparmak, Oktan, a.g.e., s.1019, 1020

¹⁶² Elif Karakurt Tosun, "Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi", *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 32, Sayı 1, 2013, s.219, 220

arasındaki ilişkiyi şöyle açıklayabiliriz: Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ilk kriteri olan enerji ve çevre politikaları ile sürdürülebilir bir kent için kendi kendini yenileyebilen enerji kaynaklarının kullanım alanını yaygınlaştırmak, kentin sosyal ve kültürel altyapısını desteklemek, yeşil alanlara zarar verecek beton yapıları inşa etmemek, kağıt, pil, cam ve evsel atıklarının geri kazanımını sağlamak şeklinde birçok koşulun yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. İkinci kriter, altyapı politikaları olup burada sürdürülebilir kentler için engellilerin şehir merkezinde daha kolay ve rahat hareket edebilmesi için var olan engellerin ortadan kaldırılması, toplu taşıma araçlarını yaygınlaştırmak ve bisiklet kullanım alanını genişletmektir. Üçüncü olarak Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sürdürülebilir kentleri için gerçekleştirdiği diğer bir kriter sağlık alanına yönelik olup, tarımda verimliliği sağlamak, yerel ürünleri korumak ve bu yolla insan sağlığı için genetiği değiştirilmiş organizmaları yasaklamaktır. Sürdürülebilir bir kent ve kaliteli bir yaşam için Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin diğer önemli kriteri ekonomik alanda olup kentlerin gerçekleştirmesini istediği şartlarıdır. Bunlar, kentlerdeki yerel esnafın ve zanaatkarların yapmış olduğu yerel üretimi desteklemek, yerel ve organik ürünleri tanıtıcı programlar düzenlemek ve bunları koruma altına almaktır. Son olarak Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sürdürülebilir bir kent için gerçekleştirdiği bir diğer kriter sosyal uyuma yönelik politikalar olup, burada kentlerde farklı değer yargılara sahip insanların kaynaşmasını sağlamak ve halkın karar alma sürecine katılımını desteklemektir.¹⁶³

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bünyesinde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) unvanına sahip olan kentler için şunu söyleyebiliriz. Bu kentler Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) kriterlerini yerine getirerek bir nevi sürdürülebilir kentler olgusuna ulaşmış yerleşim birimleridir. Yani hem ekonomik anlamda hem sosyal anlamda hem de çevresel anlamda kaliteli, refah ve huzurlu bir yaşam süren bu kentler, sürdürülebilirlik açısından önemli kriterleri yerine getirmişlerdir. Dolayısıyla diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kentlerin sürdürülebilirliği açısından avantajlı bir birlik olup, kentlere ayrıca birçok değeri de katmaktadır. Sonuç olarak kısa bir değerlendirme yapacak olursak; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kriterleri çerçevesinde kentlerde sürdürülebilir kalkınmayı ve sürdürülebilir kentleri hedeflemektedir. Bu hedefler sonucunda ise kentlerde hem ekonomik, hem

¹⁶³ Duygu Ak, Doğan Bıçkı, “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 9, Sayı 46, Ekim 2016, s.627, 628

sosyal hem çevresel hem üretimsel- tüketimsel hem de yönetsel anlamda yaşam kalitesi yüksek sonuçlar elde etmektir. Ancak yaşam kalitesi yüksek kentlere ulaşabilmek içinde halkı, kurum ve kuruluşları Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) hareketi hakkında bilinçlendirmek diğer önemli bir şarttır.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Ak, Bıçk1, a.g.e., s.629

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KALKINMA MODELİ OLARAK TÜRKİYE’DE “SAKİN ŞEHİR (CİTTASLOW/SLOW CITY) HAREKETİ” ÜZERİNE BİR ANALİZ

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amacı, sakin şehir unvanını kazanan yerleşim birimlerinin çevresel dokusunu, ekonomik ve toplumsal yapısını koruyarak sürdürülebilir yaşam kalitesini yükseltmektir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerel yapıları ön plana çıkarmayı isteyen, ancak bunu sürdürülebilirlik çerçevesinde yapmayı planlayan ve bu doğrultuda yerel ekonomiyi, yerel kültürü ve toplumsal yapıyı koruyarak gelecek nesillere tahrip edilmemiş yerleşim birimleri bırakmayı hedeflemektedir. Bunun içinde gerekli politikaları ve projeleri uygulayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini daha iyi anlayabilmemiz için şu hususlara bakmamız gerekmektedir. Öncelikle Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sürdürülebilir kent çerçevesinde kentlerin geçmişte kalıp, geçmişin yerel öğeleri kapsamında hayatın devam ettirilmesi değil, bunun tam tersine bu yerel öğeleri koruyarak ve bunları geliştirerek gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, “Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi çerçevesinde insan sağlığı için yerel, doğal ve organik gıdaların tüketilmesini savunan bir oluşumdur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, zaman ilerledikçe gelişen teknolojik unsurların karşısında duran bir birlik değil, bunun tam zıttı, teknolojik gelişmeler yardımıyla insanlara daha kaliteli hizmetlerin sunulmasını destekleyen ulusal ve uluslararası bir modeldir. Teknolojik gelişmelerle beraber kentlerde artan otomobil kullanımına karşı bir oluşum değil aksine bu araç kullanımının kısıtlanmasına ve dolayısıyla yerleşim birimlerindeki halka daha ferah ve refah alanların oluşturulmasını savunan bir oluşumdur.¹⁶⁵

Yerleşim birimlerinde daha yaşanılabilirlik için kalıcı çözümler üretmeye çalışan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, modernizasyon, globaleşmenin ve

¹⁶⁵ Elvettin Akman, “Türkiye’deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerine Bir Analiz”, **Ekev Akademi Dergisi**, Yıl 22, Sayı 76, 2018, s.81, 82 ve Cittaslow Bilgi Notu, 2014, s.3, 4
<https://docplayer.biz.tr/1626515-Citta-slow-bilgi-notu.html> Erişim Tarihi: 06.09.2021

kentleşmenin karşısında duran ve bu süreçleri eleştiren ancak bunları eleştirmekle birlikte modernizasyonun, globaleşmenin ve kentleşmenin kentler için kaçınılmaz bir son olduğunu da savunan bir süreçtir. Bu çerçevede sürdürülebilir bir kalkınma modeli olarak ele aldığımız Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin savunduğu fikir şudur; kaçınılmaz bir süreç olarak gördüğü modernleşme, küreselleşme ve kentleşme karşısında yerleşim birimlerinin yerel değerlerini, kendine özgü kimliklerini, tarihi dokusunu ve mekânsal özelliklerini bozmadan bunları, bu süreçlerle birlikte ileriye taşımayı savunmaktadır.¹⁶⁶

Bu başlık altında ilk olarak Türkiye'nin Sakin Şehir sürecine, Türkiye'de sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimleri üzerine bir değerlendirme ve Türkiye'de Sakin Şehir olgusunun sürdürülebilirlik ve kentsel yaşam kalitesi üzerine etkileri kültürel, sosyo-ekonomik, yerel halk ve kent mekânı açısından etkileri bakılacaktır. Daha sonra Türkiye'de Sakin Şehir olmanın avantajları ve dezavantajları aktarılacaktır. Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketinin amaçladıkları ve hedefledikleri doğrultusunda eleştirisi yapılarak çalışmamız sonlandırılacaktır.

3.1. Türkiye'de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Ortaya Çıkışı

Ulusal ve uluslararası bir yapıya sahip olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Türkiye'deki tarihsel süreci 28 Kasım 2009 tarihinde İzmir Seferihisar'ın sakin şehir unvanını almasıyla başlamıştır. Uluslararası Sakin Şehirler (Cittaslow/Slow City) Birliği'nin 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya'nın "Greve in Chianti" kasabasında kurulmasıyla beraber adını kısa sürede duyuran bu birlik on yıl sonra Türkiye'de kendini göstermiştir. İzmir/Seferihisar Türkiye'nin ilk sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimi olmasıyla birlikte Dünya'nın da 129'uncu sakin şehir unvanına sahip kenti olmuştur. İzmir/Seferihisar, Türkiye'nin ilk sakin şehir unvanına sahip olmasına bağlı olarak Türkiye'deki Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliği'nin karar organı olmayı hak kazanmıştır. Türkiye'de 28 Kasım 2009 tarihinden itibaren büyük ilgi görmeye başlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, "Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı" şeklinde karşılığını bulmuştur.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Heike Mayer, Paul.L. Knox, a.g.e., s.327, 328

¹⁶⁷ Onur Donat, **Sakin Kent (Cittaslow) Üyelığının Kamusal Mekânlara Etkisi: Türkiye'deki Sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler

Türkiye’de “İstanbul/Taksim”de bir McDonalds zincirinin açılmasıyla beraber halk “fast food” tarzı yemek kültürüne tanıklık etmiş ve bu durum halk tarafından büyük tepki görmüş ve dolayısıyla istenilmemiştir. İstanbul “Taksim” de açılan “fast food” tarzı bu yemek kültürüne karşı Türkiye’de 25 Mart 1999 tarihinde “Sefertası Hareketi” başlatılmıştır. Bu hareketin amacı ise yerel lezzetlerin, ürünlerin ve gıdaların muhafaza edilmesini ve ileriye taşınmasını “Sefertası” ile anlatmaktadır. Yine aynı şekilde “fast food” yemek kültürüne karşı Türkiye’de birçok proje ve faaliyet hayata geçirilmiştir. Daha önce ifade ettiğimiz gibi “Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi” için geliştirilen “Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Projesi”, “Earth Market’s (Yeryüzü Pazarı) Projesi” ve “Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi” gibi projeler örnekleri Türkiye’de de hayata geçirilmiştir. “Ark of Taste (Lezzet Sandığı) Projesi”, Türkiye’de “Nuh’un Gemisi” şeklinde ifade edilmiş ve bu proje kapsamında 49 yerel ürün koruma altına alınmıştır. Yine Türkiye’de “Terra Madre / Mother Earth (Toprak Ana) Projesi” kapsamında yerel ürünleri tanıtmaya ve korumaya yönelik 36 tane işletme kurulmuştur. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketini tanıtmak amacıyla Türkiye’de birçok kentte 23 tane “Convivium” kuruluşu vardır. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında Türkiye’de “İstanbul Slow Food Gençlik Ağı” hayata geçirilen diğer bir kuruluştur.¹⁶⁸

Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, İzmir’in Seferihisar belediye başkanı “Tunç Soyer” öncülüğünde başlamış ve onun yaptığı çalışmalarla hızlanmıştır. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliği’nin merkezi İzmir/Seferihisar olup, ulusal koordinatörlüğünü de “Tunç Soyer” üstlenmiştir. Dolayısıyla sakin şehir unvanını almak isteyen yerleşim birimlerinin başvuru mektubu “Seferihisar Belediyesi ve Cittaslow Bilimi ve Yavaş Yaşam Destekleme Derneği” aracılığıyla incelenmekte ve gereken işlemler bu kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bu çerçevede en fazla beş Sakin Şehir unvanını alan ülkelerde kurulan “ulusal ve

Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Programı, Ocak 2016, s. 31, Mehmet Han Ergüven, “Cittaslow Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, 2011, s.205 ve Veli Sırrım, a.g.e., s.126

¹⁶⁸ Pınar Savaş Yavuzçehre, Onur Donat, “Sakin Kent Hareketinin Türkiye’deki Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı 42, Şubat 2016, s.1484 ve Hakkı Can Özkan, a.g.e., s.19

uluslararası birlik” Türkiye’de 2011 yılında Sakin Şehir unvanına sahip kentlerin beşe çıkmasıyla beraber “Türkiye Sakin Şehir Ulusal Ağı” kurulmuştur.¹⁶⁹

İzmir/Seferihisar ilçesiyle başlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) süreci, iki yıl sonra 24 Haziran 2011 tarihinde Polonya’ya bağlı “Lidzbark Warminski” kentinde düzenlenen “Cittaslow Birliği Uluslararası Konferansı”yla birlikte Yenipazar (Aydın), Gökçeada (Çanakkale), Taraklı (Sakarya) ve Akyaka (Muğla) yerleşim birimleri sakin şehir unvanını almaya hak kazanmışlardır. Daha sonra 19-22 Ekim 2012 tarihine gelindiğinde İtalya’ya bağlı “Novellara” kentinde gerçekleştirilen konferansla beraber Yalvaç (Isparta), Vize (Kırklareli) ve Perşembe (Ordu) yerleşim birimleri sakin şehir unvanını alarak Türkiye’de toplam bu yıl sakin şehir sayısı 8’e yükselmiştir. Finlandiya’nın “Kiristenstad” kentinde 2013 yılında düzenlenen konferansla Halfeti (Şanlıurfa), İtalya’ya bağlı “Abbiateggrassa” kentinde 2015 yılında düzenlenen konferansla Şavşat (Artvin) sakin şehir unvanını almıştır. İtalya’ya bağlı “Greve in Chianti” kentinde 2016 yılında düzenlenen konferansla Uzundere (Erzurum), 2017 yılında Artvin’in “Şavşat” ilçesinde düzenlenen konferansla birlikte Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop) ve Göynük (Bolu) Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliği bünyesine katılmıştır. Belçika’ya bağlı “Maaseik” kentinde 17 Mart 2018 tarihinde düzenlenen konferansla Mudurnu (Bolu) sakin şehir statüsünü kazanarak 2018 yılında Türkiye’de toplam sakin şehir sayısı 15’e çıkmıştır.¹⁷⁰

Günümüzde Türkiye’de toplam sakin şehir sayısı 18’e yükselmiş olup, İtalya’ya bağlı “Greve in Chianti” kentinde Mart 2019 tarihinde düzenlenen “Uluslararası Cittaslow İcra Kurulu Konferansı” ile birlikte Köyceğiz (Muğla) ve Ahlât (Bitlis) Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine kabul edilmiştir.¹⁷¹ Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine son katılan ilçe ise Gündül (Ankara) olmuştur. İtalya “Cittaslow Birliği” tarafından 24 Nisan 2020 tarihinde Gündül (Ankara)’ün üyelik başvurusunun kabul edilmesiyle birlikte Türkiye’de Sakin Şehirler 18’e çıkmıştır.¹⁷²

¹⁶⁹ Miray Baybars vd. “Coolaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in The Context of Cittaslow”, **Business and Economic Research Journal**, Volume 6, Number 1, 2015, s.133 ve Yavuzçehre, Donat, a.g.e., s.1485

¹⁷⁰ Enes Yalçın, “Küresel Kente Alternatif Olarak Sakin Şehir: Türkiye’de Sakin Şehirleri Üzerine Değerlendirme”, **Sosyal Ekonomik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 19, Sayı 38, Ekim 2019, s.216 ve Veli Sırrım, a.g.e., s.126

¹⁷¹ Özlem Özbaş, **Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirliğin Sağlanabilmesinde Sakin Şehir Yaklaşımının Rolü: Gökçeada Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgi Anabilim Dalı, Bursa, 2019, s.29

¹⁷² <https://cittaslowturkiye.org/ankaranin-ilk-sakin-sehri-gudul/> Erişim Tarihi: 17.03.2021

Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğinin organizasyon yapısı şu şekildedir; Sakin Şehir Uluslararası Başkan Yardımcısı “Tunç Soyer”, Sakin Şehir Türkiye Koordinatörü “İsmail Yetişkin”, Sakin Şehir Türkiye Teknik Koordinatörü “Bülent Köstem”, Sakin Şehir Türkiye Sekreteri “Candaş Balta”dır. Türkiye Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Bilim Kurulu üyeleri ise “Prof. Dr. İrfan Arıkan, Prof. Dr. Murat Barkan, Prof. Dr. Tayfun Özkaya, Prof. Dr. H. Rıdvan Yurtseven ve İlker Ünsever”dir.¹⁷³ Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) statüsünü kazanmak isteyen yerleşim birimlerinin ilk yapması gereken ekonomik, sosyal, tarihi ve coğrafi özelliklerini anlatan ve yine Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin hangi kriterlerini yerine getirdiğini açıklayan bir başvuru mektubu, İngilizce ve Türkçe olacak şekilde olacak şekilde hazırlanır. Daha sonra bu başvuru mektubunu Sakin Şehir Türkiye Teknik Koordinatörü olan “Bülent Köstem’e, Seferihisar Belediye Başkanlığına ve Proje Birimi”ne gönderilir. Bu başvuru mektubu, Sakin Şehir Türkiye Koordinatörü “İsmail Yetişkin” ve gerekli görevliler tarafından analiz edilir. Bu aşamada Sakin Şehir statüsünü kazanmak isteyen kent ve ilçeleri ziyaret edilerek gerekli incelemeler ve denetlemeler yapılır. İncelemesi ve denetlemesi yapılan yerleşim birimleri %50’in üstünde puan almasıyla beraber başvuru mektubu Cittaslow Birliğinin genel merkezi olan İtalya’ya gönderilir. Buradan olumlu sonucun çıkması üzerine o yerleşim biriminde düzenlenen konferansla birlikte “Sakin Şehir Sertifikası” takdim edilir.¹⁷⁴

3.2. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Unvanına Sahip Yerleşim Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme

Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi onbir yıllık bir geçmişe dayanmakla beraber daha öncede ifade ettiğimiz gibi Türkiye’nin bu sürece dâhil olması 28 Kasım 2009 tarihinde İzmir/Seferihisar ile başlamıştır. Kısa sürede adını Türkiye’ye duyuran Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi birçok yerleşim birimini bünyesine katmıştır. Dolayısıyla bu başlık altında Türkiye’deki sakin şehirlerin yöresel lezzetlerine, geleneksel etkinliklerine, ekonomik ve kültürel özelliklerine, yerel el

¹⁷³<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-turkiye-agi/> Erişim Tarihi: 17.03.2021

¹⁷⁴ Duygu Ak, “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 10, Sayı 52, 2017, s.893, ve <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> Erişim Tarihi:17.03.2021

sanatlarına, tarihsel dokularına ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri çerçevesinde yerine getirmiş oldukları projelere ve çalışmalara yer verilecektir.

Seferihisar/İzmir: Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine üyelik başvurusunu 17 Haziran 2009 tarihinde gerçekleştiren Seferihisar, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin 72 kriteri çerçevesinde %70’lik oranında gerekli projeleri hayata geçirerek 28 Kasım 2009 tarihinde sakin şehir unvanını almaya hak kazanmıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin nüfus kriterine (50.000) yakın bir nüfusa sahip olan Seferihisar 2020 yılında “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” tarafından yapılan incelemeyle 48.320 kişilik bir nüfusa sahip olduğu ortaya konulmuştur. İlk sakin şehir olmasından dolayı Türkiye’deki Sakin Şehir Uluslararası Ağının merkezi olan Seferihisar, kendine özgü tarihsel dokuyu ve kültürel mirasa sahip çıkmıştır. Bunlar; “Güçük Minare Cami, Ulu Cami, Sığacık Kalesi, Sığacık Hamamı, Teos Antik Kenti, Lebedos Antik Kenti, Çift Kalesi ve Su Kemerleri” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde yerel ürünleri de mevcuttur. Bunlar; “oklavadan sıyırma, tatlı tarhana, ekmek ve enginar dolması, yuvalaça, mandalina tatlısı, geleneksel armolina ve nohutlu mantı” şeklinde sıralanabilir.¹⁷⁵

Tarım açısından yüksek bir potansiyele sahip olan Seferihisar’ın geçim kaynağı %80 oranıyla tarıma dayanmaktadır. Özellikle sakin şehir unvanını sahip olduktan sonra Seferihisar’da çiftçilikle uğraşan kişi sayısı çoğalmıştır. Tarıma yönelik en çok üretilen ve Seferihisar ekonomisini yükselten ürünlerin başında “satsuma mandalina, zeytincilik ve sebzecilik” gelmektedir. Seferihisar’ın sakin şehir olmasıyla birlikte tarımsal anlamda çalışmalar başlatılmış ve halka yerel ürünlerini daha iyi yetiştirebilme ve tanıtabilme fırsatları sunulmuştur. Bu çerçevede 2011 yılına geldiğimizde Seferihisar’da “Can Yücel Tohum Merkezi” açılmış ve Seferihisar halkı her yıl yapılan “Tohum Takas Şenliği”nde kendilerine has yerel ürünlerini koruma altına almıştır. Seferihisar sakin şehir olmadan önce yerel ürünlerini ve gıdalarını satmak için pazarda 30’a yakın tezgâh kuruyorken, sakin şehir olduktan sonra bu sayı 300’ün üstüne çıkmış ve bu da Seferihisar’ın ekonomik refahını artırmıştır.¹⁷⁶

¹⁷⁵ Hasan Hüseyin Köse, **Sakin Şehirde (Cittaslow) Yaşayanların Misafirperverlik Anlayışlarının Yerli Turistlerin Şehri Tekrar Ziyaret Etme Niyeti Üzerindeki Etkisi: Seferihisar Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Bursa, 2019, s.45, Okan Akpınar, a.g.e., s.59, 60, Elvettin Akman, a.g.e., 85 ve TÜİK/ADNKS 2020

¹⁷⁶ Mehmet Tuncer, Abdurrahman Olgun, “Seferihisar’ın Ekonomik ve Mali Yapısı Üzerinden Sakin Şehir Uygulamalarına İlişkin Bir İnceleme”, **Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, 2017, s. 55

Seferihisar sakin şehir unvanıyla sürdürülebilir bir turizm yapısına da kavuşmuştur. Seferihisar'ın belli başlı turistik yerleri şunlardır; “Sığacak ve Çıtıf Kaleleri, Ürkmez Körfezi, Küçük ve Büyük Akkum, Azmak, Ekmeksiz, İpekkum, Doğanbey, Payamlı ve Bahadır Koyları ve Plajları” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede çok sayıda plaja sahip olan Seferihisar, Cittaslow Birliği'nin uygulamış olduğu “Mavi Bayrak Projesi” ile 2014 yılında tanışmış ve 2016 yılına gelindiğinde “Mavi Bayraklı Plaj Projesi” ile 23 tane mavi bayrağa sahip olmuştur. Seferihisar'ın sakin şehir unvanını aldıktan sonra gerçekleştirdiği projeleri ve çalışmaları da çok fazladır. Öncelikle yerel halkın üretmiş oldukları ürünlerini satabilecekleri “Köy Pazarı”nı inşa etmiştir. Bisiklet kullanım alanını yaygınlaştırmak amacıyla “güneş enerjisi” ile çalışan projesini hayata geçirmiştir. Daha yaşanılabilir bir çevre için 4 bine yakın “Sardunya” dikmiştir. 75 yaş ve üstü insanların geçmişine dair anlatmış oldukları hikâyelerini içeren “Seferihisar Sözlü Tarihi” adlı eseri oluşturulmuştur. Yerel ve doğal ürünlerden oluşan lokantalar ve restoranlar açılmıştır.¹⁷⁷

Seferihisar çevresel yapıları iyileştirmek adına “Sığacık Peyzaj Projesi” ve “Sığacık Kaleiçi Sokak Sağlamaştırma Projesi” şeklinde iki çalışmayı gerçekleştirmiştir. Yerleşim biriminde daha iyi bir görüntü sağlanmak için elektrik kablolarının, telefon hatlarının ve panellerinin toprak altına alınması gerçekleştirilmiştir. Yerel ve organik üretimin ve tüketimin sağlanabilmesi ve korunabilmesi amacıyla “Tarladan Sofraya İyi Tarım Projesi” hayata geçirilmiştir. Kadınlara için “Kadın Emeği Evleri” çalışmasını, çocuklar için ise “Okullarda Sebze Bahçeleri” projesini gerçekleştirmiştir. Seferihisar, otomobil kullanımını azaltmak amacıyla “Alternatif Enerji Kaynaklı Tramvay Projesi”ni hayata geçirmiştir. Yerel üretimi desteklemek adına GDO'lu ürün kullanımının önüne geçmiş ve 25 çiftçiye “Eurogap Sertifikası” takdim etmiştir. Bu sertifika sayesinde üretilen ürünlerin GDO'lu olup olmadığına bakılarak gerekli belgelerin hazırlanması amaçlanmıştır. Diğer çalışmalar; “Teos Antik Kent” ve “Sığacık Kalesi” çerçevesinde yenileme projeleri gerçekleştirilmiş ve buradaki 220 evin restorasyonları yapılarak burası turistlere sunulmuştur.¹⁷⁸

¹⁷⁷ Merve Görkem Bilgili, “Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 29, 2013, s. 52 ve Tuncer, Olgun, a.g.e., s.56, 57

¹⁷⁸ Çağlayan Şafak Kazma, *Seferihisar İçin Yavaş Şehir Yaklaşımının CBS Ortamında Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Yenileme Anabilim Dalı, Ekim 2017, s.59, 60, 61 ve Enes Yalçın, a.g.e., s.217

Seferihisar belediyesi tarafından oluşturulan “Can Simidi Fonu” ve “Seferi Kart” çalışmaları ile ekonomik anlamda sıkıntı yaşayan ailelere destekler sağlanmıştır. Çevreye duyarlı çocuklar yetiştirmek ve çocukların sanatsal yeteneklerini ortaya çıkarmak amacıyla “Çocuk Dostu Kent, Çocuk Belediyesi ve Çocuk Meclisi ve Çocuk ve Gençlik Meydanı Projeleri” gerçekleştirilmiştir. Dezavantajlı grupların yerleşim birimi içindeki rahat hareket edebilmeleri adına “Engelsiz Yaşam” çalışması düzenlenmiştir. Yerel halkın gün içerisinde daha eğlenceli vakit geçirmesini sağlamak için “Seferihisar Sineması” kurulmuştur. Toplu taşımayı teşvik etmek amacıyla minibüsler üretilmiş ve bu minibüslere de “Sakin Tur Minibüs” adı verilmiştir. İleride yaşanabilecek “küresel ısınma” problemlerine yönelik “Çevre Seferberliği” çalışması düzenlenmiştir. Seferihisar yerleşim birimi için alınacak kararlarda ve uygulanacak faaliyetlerde halkın katılımını sağlamak ve beraber hareket etmek adına “Mahalle Seferberliği” çalışması yapılmıştır. Balıkçılığın desteklenmesi ve devamlılığın sağlanması içinde “Seferihisar’da Sürdürülebilir Balıkçılığın Geliştirilmesi Projesi” hayata geçirilmiştir. Yerel üretimi korumak amacıyla “Seferihisar Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi” öncülüğünde “Seferi Pazar” hayata geçirilmiştir. Yerleşim birimi içerisinde kadına şiddeti önlemek için “Kadın Danışma Merkezi Projesi” gerçekleştirilmiştir.¹⁷⁹

Seferihisar, yerel halkına daha temiz su sağlayabilmek için “İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İZSU)” tarafından 50.000 kişilik su arıtma sistemini kurmuştur. Kentsel, evsel çöpleri ve atıkları geri kazandırmak adına “İzmir Büyükşehir Belediyesi” ve “Çevre Koruma Ambalaj Atıklarını Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO)” işbirliği içine girerek geri dönüşümü gerçekleştirecek projeleri hayata geçirmişlerdir. Seferihisar’da kaliteli bir yerleşim birimi oluşmak için “Cittaslow Gönüllüleri Çalışma Kurulları” oluşturulmuştur. Çeşitli kurulları bünyesinde barındıran bu kurul yerel halk ile işbirliği içine girerek çalışmalarını yürütmektedir. Seferihisar’da halkın problemlerini kısa sürede çözebilmek amacıyla “e-belediye hizmetleri” faaliyete geçirilmiştir. Yine “Sığacık Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı” ile koruma altına alınması gereken alanlara yönelik diğer bir projedir.¹⁸⁰ Seferihisar’da yerel halkın turistleri misafirce ve güler yüzle karşılaması adına eğitimler verilmiştir. Bu çerçevede

¹⁷⁹İpek Kazançoğlu, Taşkın Dirsehan, “Sosyal İnovasyonlar ile Sakin Şehirlerarasındaki İlişkinin Sosyal Girişimciler Açısından İncelenmesi: Seferihisar Örneği”, **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 7, Özel Sayısı, 2016, s.150, 151, 152, 153 ve <http://seferihisar.bel.tr/tr/tamamlanan-projeler.html> Erişim Tarihi: 06.09.2021

¹⁸⁰Selin Mutdoğan, a.g.e., s.6, 7, 8

yerleşim birimi merkezine “Cittaslow ve Turizm Büroları” kurularak turistlere yerleşim birimi hakkında bilgiler verilmiş ve turistlerin yerleşim birimini daha iyi gezebilmeleri içinde gerekli panolar ve yönlendirme işaretleri hazırlanmıştır. Bu çerçevede “Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü” aracılığıyla “Turistik Bilgilendirme ve Nitelikli Misafirperverlik” hakkında gerekli bilgiler halka sunulmuştur.¹⁸¹

Seferihisar, “Anıt Zeytin Ağaçları Projesi” ile kendine has zeytin ağaçlarının tükenmemesi için çalışmalar yürütmüştür. Seferihisar’ın önemli ekonomik kaynağı olan “satsuma mandalina”nın 12 ay boyunca üretimini sağlamak amacıyla “Doğanbey Jeotermal Sera İşletmesi ve Meyve Kurutma Tesisi” kurulmuş ve bu ürünün devamlılığı için “Mandalina Festivali” hayata geçirilmiştir. Seferihisar’da üretim yapan herkesin tek bir çatı altında toplanması amacıyla “Mandalina ve Zeytinyağı Üreticiliği Birliği Kurumu” çalışması gerçekleştirilmiştir. Yerleşim birimine ait geçmişten getirilen eşyaların yer aldığı “Seferihisar Anı Evi” çalışması düzenlenmiştir. Seferihisar’da çeşitli geleneklere ve göreneklere sahip insanların bir araya gelerek gerçekleştirdiği “Seferihisarlılar Buluşması” bir diğer çalışmadır. Seferihisar’ın bütün enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla “Seferihisar Belediyesi Kapalı Pazar Yerinde Fotovoltik Güç Santrali Kurulumu” gerçekleştirilmiştir. Diğer projeler; “Seferihisar Yerel Üzümü Pekmez Üretimi ile Katma Değerin Arttırılması Satış Pazarlama Olanaklarının Geliştirilmesi Projesi, Seferihisar Küçük Sanayi Sitesi Çevre Düzenlemesi Projesi, Genç Bank ve Genç Bank Festivali Projesi, Teos Sulak Alanı Kumulları Destekleme Projesi, Sığacık Peyzaj Tasarım Projesi” gibi çok sayıda proje Seferihisar tarafından hayata geçirilmiştir.¹⁸²

Gökçeada/Çanakkale: Polonya’nın “Lidzbark Warminski” kentinde 24 Haziran 2011 tarihinde düzenlenen “Cittaslow Birliği Uluslararası Konferansı” ile beraber sakin şehir unvanını alan Gökçeada, Türkiye’nin en batısında kurulmuş bir yerleşim birimidir. Türkiye’nin ilk sakin şehir adası olarak bilinen Gökçeada, Sakin Şehir Birliğine ilk başvurusunu 2006 yılında Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin kurucusu olan “Carlo Petrini” öncülüğünde gerçekleştirmiştir. Sakin şehir olma potansiyeline sahip olan Gökçeada’da “Prof. Dr. H.Rıdvan Yurtseven” öncülüğünde “Yavaş Yemek (Slow Food) Convivium” kurularak gerekli çalışmalar başlatılmış ve yapılan çalışmalar

¹⁸¹ Çağlayan Şafak Kazma, a.g.e., s.67, 68

¹⁸² Kazma, a.g.e., s.75, 76, 77, 78, 79, 80

sonucunda Gökçeada beş sene sonra sakin şehir olmuştur. Eski adı “İmroz” olan Gökçeada, “Lozan Barış Antlaşması” ile beraber 22 Eylül 1923 tarihinde Türkiye sınırları içerisinde yer almıştır. 1970’te ise “Bakanlar Kurulu”nda verilen karar neticesinde “Gökçeada” adı ile anılmaya başlamıştır. Çeşitli kültürleri bünyesinde barındıran Gökçeada, Türkiye’de ilk ve tek “Sualtı Milli Park” statüsüne sahip olan sakin şehrimizdir.¹⁸³

Gökçeada, 2020 yılının “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 10.106 kişilik bir nüfusa sahiptir. Ekonomik anlamda geçimini tarım, hayvancılık, bağcılık, balıkçılık ve arıcılık” ile sağlayan Gökçeada, “dalış sporları” ve “olta balıkçılık” turizm açısından önemli faaliyetlerdir. Tarihsel kültürel açıdan zengin bir yapıya sahip olan Gökçeada da “Osmanlı, Venedik, Bizans, Roma ve Atina” devletlerine ait yapılar mevcuttur.¹⁸⁴

Gökçeada’nın sakin şehir unvanını aldıktan sonra gerçekleştirdiği çalışmalara ve projelere bakacak olursak; Gökçeada daha sağlıklı bir çevre için 2 tane “katı atık tesisi” ve “atık su arıtma tesisi” çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Tükenme tehlikesi altında olan “anıt çınar ağaçları” için gerekli çalışmaları yürütmüştür. Işık kirliliğini önleme adına güneş enerjisinden yararlanılmış ve ada bu şekilde ışıklandırılmıştır Engelli insanların ada merkezinde daha rahat hareket edebilmesi adına cadde ve sokaklarda gereken faaliyetler yürütülmüştür. Daha sağlıklı ve yaşanılabilir bir ada için 8 farklı yerde yeşillendirme çalışmaları yapılmıştır. Gökçeada’nın kültürel mirasını yansıtan “Merkez Cami” ve “Balıkhane” çerçevesinde gerekli iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir. Ada’da görüntü kirliliğini ortadan kaldırma adına aynı çeşit ve aynı renk malzemelerle “kent mobilyaları” yeniden düzenlenmiştir.¹⁸⁵ Gökçeada’nın gerçekleştirmiş olduğu en önemli proje ise 2015 yılında Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi çerçevesinde düzenlemiş olduğu “Earth Market (Yeryüzü Pazarı) Projesi”dir. Bu projenin amacı, ada halkının üretmiş olduğu yerel ve doğal ürünleri, adayı ziyaret eden misafirlere sunmaktır. Bu dönemde “Cittaslow Gökçeada ve Onsekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu” öncülüğünde “Cittaslow Türkiye 2.Eko-gastronomi

¹⁸³Elif Cemre Çolak, “Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği”, a.g.e., s.41, 42 ve Enes Yalçın, a.g.e., s.222

¹⁸⁴ Emrah Kırmacı, a.g.e., s.84 ve TÜİK/ADNKS 2020

¹⁸⁵Erman Özdemir, Çiğdem Kaptan Ayhan, “Gökçeada Örneğinde Kültürel Peyzajın Korunması Açısından Sakin Şehir Hareketinin Önemi”. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: EK-1 Özel Sayısı, 2019 s.302

Kongresi” hayata geçirilmiştir. Bu kongre ile amaçlanan ise Ada’da bir “aile çiftliği” oluşturmaktır.¹⁸⁶

Gökçeada’nın yerel ürünlerini ve lezzetlerini korumak amacıyla 2006’da “Slow Food Gökçeada Convivium” hayata geçirilmiştir. Bu çalışma “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu” öncülüğünde gerçekleştirilmiş olup, adanın tüm halkına “Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO)” hakkında bilgilendirici çalışmalar verilmiştir. Gökçeada’nın sakin şehir unvanını aldıktan sonra başlattığı ve günümüzde de sürekliliğini korumaya devam ettiği diğer önemli çalışma yerel ürünlerini “Gökçeada” etiketiyle dış kentlere pazarlamasıdır. “Slow Food Gökçeada Convivium” ile “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Gastronomi Bölümü” öncülüğünde ada öğrencilerine “beslenme ve tat eğitimleri” verilmiş ve faaliyetler düzenlenmiştir. Yerel lezzetlerini ve geleneklerini devam ettirmek adına Gökçeada’da 2006’da “Geleneksel Meslekler: Sözlü Tarih Çalışması” ve 2007’de “Slow Food ve Gökçeada: Yönetsel bir Yaklaşım” isimli eserler hayata geçirilmiştir. Gökçeada, “restoran ve otellerde” adanın kalitesini artırmak amacıyla ücretleri açık bir şekilde misafirlerine sunmuştur. Ada toplumuna Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) ve Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi hakkında bilgi vermek için 2010’da “Yavaş Hareketi” kitabını yayımlamıştır.¹⁸⁷

Gökçeada’nın Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde düzenlediği diğer projeler ve çalışmalar şöyle sıralanabilir; “Harput Cami Peyzaj Tasarımı Projesi, Kaleköy Sahili Peyzaj ve Kentsel Tasarım Projesi, Değirmen ve Kır Düğün Alanı Peyzaj Projesi, Zeytinliköy Baraj Gölü Mesire Alanı Projesi, Meydan ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi (Pafta 1, Pafta 2, Pafta 5), Bademli Köyü Rekreasyon Alanı Projesi” şeklinde çok sayıda proje hayata geçirilmiştir. Gökçeada’ya ait ve her sene 14-16 Ağustos da “Tepeköy”de gerçekleştirilen ve Rumlara ait bir gelenek olan “Meryem Ana Panayırı” Gökçeada’da ilgi gören bir çalışmadır. Ayrıca Gökçeada’da Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında 2010 yılından itibaren “Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana) Günü” etkinlikleri de kutlanmaktadır.¹⁸⁸

¹⁸⁶Duygu Ak, a.g.e., s.895 <http://www.gokceada.bel.tr/altsayfa.php?sayfam=tamamlanan&projeid=5> Erişim Tarihi: 07.09.2021

¹⁸⁷Erman Özdemir, Çiğdem Kaptan Ayhan, a.g.e., s.303, 304

¹⁸⁸Adviye İkbâl Baydar, **Değişen Kentleşme Yaklaşımları ve Yavaş Kent (Cittaslow) Akımı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim 2013, s.145

Akyaka/Muğla: Sakin şehir unvanını 24 Haziran 2011 tarihinde kazanan Akyaka, Muğla'nın "Ula" ilçesinde yer almaktadır. Akyaka, 2020 yılı "Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)" verilerine göre 26.058 kişilik bir nüfusu içerisinde barındırmakla birlikte sakın şehir olmanın ilk taşlarını Nisan 2010 yılında inşa etmiştir. Akyaka, sakın şehir olup olmamak için 1000 civarında kişiyle gerçekleştirdiği referandumda %95 oranında oy alarak sakın şehir unvanını alabilmek için çalışmalarına başlamıştır. Daha sonra "Cittaslow Uluslararası koordinasyon komitesine ilk başvurusunu 9 Şubat 2011 tarihinde gerçekleştirmiştir. Polonya'da düzenlenen ve 26 ülkeden 142 belediyenin yer aldığı konferansla Akyaka sakın şehir ilan edilmiştir.¹⁸⁹

Akyaka sakın şehir olmadan önce ve sakın şehir olduktan sonra kasaba konumundaydı ancak 2012'den sonra "6360 Sayılı Kanun" ile Muğla ilinin büyükşehir belediyesi statüsüne geçmesiyle Akyaka "Ula" ilçesinin mahallerinde biri haline gelmiştir. Akyaka 2012'den sonra mahalle olunca sakın şehir unvanını "Ula" ilçesine bırakmıştır. Ancak Akyaka, sakın şehir unvanını "Ula" ilçesine bıraksa da resmi sitesinde 2012 yılından günümüze kadar sakın şehir olarak Akyaka görünmektedir.¹⁹⁰ Akyaka 1980 yılında "Nail Çakırhan" öncülüğünde kendine has yerel özelliklerini korumuş ve bu özelliğiyle de "Özel Çevre Koruma" alanı içerisinde yer almıştır. Kendine has "ahşap evleri" ile ön plana çıkan Akyaka'nın iki yanında yer alan "Kadın Azmağı" ve "Akçapınar Azmağı" akarsuları bir tür "Doğal Sit Alanları" olarak gündemdir. "Kadın Azmağı" biyolojik çeşitlilik bakımından ve "Akçapınar Azmağı" su sporları bakımından Akyaka için önemli yerlerdir.¹⁹¹

Akyaka'nın sakın şehir unvanı almadan ve aldıktan sonra gerçekleştirdiği çalışmalar ve projeler şöyledir. Akyaka trafikten uzak bir yerleşim birimi olmakla birlikte burada ulaşımın bisiklet ile gerçekleşmektedir. Bu çalışmasından dolayı Akyaka "bisiklet dostu kent" olarak bilinmektedir. Engellilerin yerleşim biriminde daha rahat hareket edebilmesi için gerekli çevresel düzenlemeleri gerçekleştirmiştir. Her mevsimde farklı sporların (rüzgâr sörfü, uçurtma sörfü, deniz kanosu, bisiklet nehir kanosu, yamaç paraşütü, yelken binicili vs.) yapılmasında müsait bir yapıya sahip olan Akyaka'da

¹⁸⁹ <https://www.timeturk.com/tr2011/06/28/akyaka-sakin-sehir-oldu.html> Erişim Tarihi: 05.09.2021 ve TÜİK/ADNKS 2020

¹⁹⁰ Fatma Seren Ören, **Sakin Şehir Olmanın Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkilerinin Kent Sakinlerinin Algıları Bağlamında İncelenmesi: Akyaka Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Konya 2020, s.52

¹⁹¹ Reyan Tuvi, "Mavi Tatil", (2010), Aktaran: Zerrin Sungur.), "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış", **International Conference On Eurasian Economies**, 2013, s.645

“Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü” öncülüğünde “Gökova Pedallarımın Altında Projesi” gerçekleştirilmiştir.¹⁹²

Akyaka, evsel ve kentsel atıkların geri dönüşümünü sağlamak için 2007’de “Geri Kazanım Projesi” çalışmasını uygulamaya koymuştur. Diğer proje ise 2004’ten itibaren uygulanan ve “Muğla Valiliği, Muğla Üniversitesi, Avrupa Birliği Bütünleşik Kıyı Yönetimi, Ula Kaymakamlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları” öncülüğünde gerçekleştirilen “Azmak Kıyı Bandı Peyzaj Projesi”dir. Bu proje “yürüyüş ve bisiklet yolu, aydınlatma, engelliler için egzersiz aletleri, korunması gereken alanlar, kuş gözlem yerleri vs.” şeklinde birçok farklı etkinlikleri içermektedir. Akyaka’nın tarihsel dokusunun korunması amacıyla hayata geçirilmiş ve geçirilmeyi bekleyen 38 adet proje de mevcuttur. Bu projelerden en önemlisi 31 kurumu içine alan “Akyaka Belediyesi Cami-han Tasarımı Projesi”dir. Diğer bir proje, “İskele Mevkii 793 Parsel Projesi” olup, buradaki amaç “Katı Atık Ayrışımı İstasyonu”nun oluşturulması ve sokak hayvanları için barınakların kurulmasıdır. Akyaka, “Azmak Yönetim Planı” çerçevesinde yerleşim biriminde bulunan plajları “Mavi Bayrak Uygulaması” çerçevesinde çalışmalarda yürütmektedir. Temiz bir çevre için “İskele Mevki” ve “Obruk Mevki” arasındaki ormanda bulunan ve görüntü kirliliği yaratan çöp deposunun oradan kaldırılarak “Muğla Dirgeme Mevkii”ne taşınması gerçekleştirilmiştir.¹⁹³

Akyaka yerel, kültürel ve geleneksel değerlerini tanıtmak amacıyla her sene “Muğla Üniversitesi” ve “Akyaka Belediyesi” öncülüğünde “Uluslararası Edebiyat Günler” faaliyetlerini sürdürmektedir. Yine “Akyaka Belediyesi” bünyesinde Akyaka halkına “kora, saz, keman, gitar ve resim kursları” kurslar verilmektedir. Kadınlara ve gençlere yönelik 12 Kasım 2008 tarihinde “Kent Konseyi” hayata geçirilmiş ve bu konsey kapsamında “Kadın ve Gençlik Meclisi” kurulmuştur. Aynı şekilde kadınlar için “Akyaka Belediyesi” kapsamında “kumaş boyama, ahşap boyama, dikiş, nakış, resim ve Türk sanat müziği” şeklinde farklı faaliyetlerde de bulunmaktadır. Diğer bir önemli proje ise 2010 ‘da hayata geçirilen “Avrupa Topluluğu Gökova Projesi” çerçevesinde oluşturulan “Akyaka Kadın Azmağı Koruma Kullanma Plan ve Hükümleri İlkeleri” çalışmasıdır. Akyaka, zanaatkârlarının ve esnaflarının üretmiş olduğu ürünleri sunmak ve satmak amacıyla her Çarşamba 66 esnaf üretici pazarlarında bir araya

¹⁹² Elif Cemre Çolak, “Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği”, a.g.e., s.38 ve Onur Donat, a.g.e., s.114, 115

¹⁹³ Advıye İkbâl Baydar, a.g.e., s.154, 155, 156 ve <http://www.Akyaka.bel.tr>, Erişim Tarihi:28.03.2021

getirilmiştir. Üretilmiş ve satılmaya sunulan ürünler öncelikle “Çevre Sağlığı Gıda Kontrol” önlüğünde denetlenmektedir. Akyaka’nın diğer projeleri; “TRT Yerel Yemekler Tanıtımı, Belediye Çalışanlarının Eğitimi (Kaliteli Hizmet Sunma), İş Hanı Çevre Düzenleme, Çöp Ayrıştırma Sistemi, Pazar Yeri Düzenleme, Arıtma Sistemi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Akyaka, “Gökova” da tükenme tehlikesi altında olan canlıları korumak amacıyla “Gökova Körfezi Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim Planlaması Projesi” ile beraber gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Son olarak Akyaka’nın geleneksel, yerel ve doğal tarihi yapısını ve değerlerini içeren “mazi yarısı” adlı çalışma Akyaka tarafından hayata geçirilmiştir.¹⁹⁴

Taraklı/Sakarya: Sakin şehir unvanını 24 Haziran 2011 tarihinde elde etmeyi başaran Taraklı, Sakin Şehir kriterlerinin %50 barajının üstünde bir puan alarak sakin şehir statüsünü elde etmiştir. Kendine has tarihi yapısıyla, konaklarıyla ve hanlarıyla ilgi gören Taraklı, 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 6.970 kişilik bir nüfusa sahiptir. Taraklı, geçmişten getirmiş olduğu tarihsel yapıları (Yunus Paşa Cami, Eski Hamam) ile kendine özgü geleneksel lezzetleriyle (keşkek, nohutlu et, uhut tatlısı, köpük helvası) ve el işleri sanatlarıyla (bez dokuma, ahşap tarakçılık ve ahşap kaşıkçılık) sakin şehir açısından önemli bir yerleşim birimidir. Geçmişte Taraklı toplumu el sanatı olarak “şimşir kaşık ve tarak yapımı” gibi el işçiliğiyle uğraştığı için buranın ismi “Yenice Tarakçı” şeklinde de ifade edilmiştir. Daha sonra “Yenice Tarakçı” ismi toplum tarafından “Taraklı” olarak anılmaya başlamıştır.¹⁹⁵ Taraklı, 2011 yılında sakin şehir unvanını aldıktan iki yıl sonra 2013’de de “Erişebilir Turizm” başlığı kapsamında “Brüksel-Avrupa Komisyonu” tarafından gerçekleştirilen “Avrupa Seçkin Destinasyonlar-European Destinastions of Excellence (EDEN)” projesi dâhilinde yapılan yarışma da birinci olmuştur. “Erişilebilir Turizm” unvanına sahip Taraklı’nın ekonomik anlamda geçim kaynakları tarım, hayvancılık ve turizmdir.¹⁹⁶

Taraklı, “Tarihi Osmanlı Evleri” ile kendine has tarihsel dokusunu korumuştur. Bu kapsamda Taraklı’nın tarihsel dokuları; “Yunus Paşa Cami (1517), Hanımeli Konağı (1907), Çakırlar Konağı, Kadirler Konağı ve Abdi İbrahim Konağı (Sabahat Akın Evi)” şeklinde karşımıza çıkar. Diğer önemli tarihi yapı ise “Taraklı Kültür Evi” olup, eskiden

¹⁹⁴ Baydar, a.g.e., s. 157, 158

¹⁹⁵ İzzet Değirmenci, Mehmet Sarıbyık, “Tarihi Mekânlarda Sürdürülebilirlik Bağlamında Cittaslow Hareketi: Taraklı Örneği”, **II. Uluslararası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyum**, Ankara, 28-30 Mayıs 2015, s.615 ve TÜİK/ADNKS 2020

¹⁹⁶ Engin Aslan, S. Gül Güneş, “Sakin Şehir’ler İçin Sürdürülebilir Turizmin Önemi”, **Journal of Recreation and Tourism Research**, Cilt 3, Sayı 3, 2016, s.11

okul ve daha sonra “belediye” görevi görmüştür. “Taraklı Kültür Evi” Taraklı halkının kendine has el yapımı sanatlarının yer aldığı tarihi dokudur. Taraklı ilçesi “dokumacılık” ile de dikkat çeken bir sakin şehir olup kendine has kumaşlarla yapmış olduğu eşyalarla ön plana çıkmaktadır.¹⁹⁷ Taraklı’nın “Karagöl Yaylası” ve “Hark Kanyonu” çevresinde yer alan “Kemer Köprüsü, Hıdırlık Tepesi, Güngörmez Şelalesi, Kemer Köprüsü, Acısu, Gurlayık Suyu, Belengermesi Hamza Pınarı, Çile Pınarı, Ak Çeşme ve Çoban Çeşmesi” yerleşim biriminin tarihsel, geleneksel ve doğal zenginliklerini göstermektedir. Yine “malak, kaplama böreği, uhut (sümelek) tatlısı, köpük helvası, keşkek aşısı” Taraklı’ya özgü yerel lezzetlerdir.¹⁹⁸

Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde sakin şehir unvanını aldıktan sonra Taraklı’nın gerçekleştirdiği çalışmalara ve projelere bakacak olursak; Taraklı’da elektrik ihtiyacı yenilenebilir enerji kaynağı olan güneşten karşılanmaktadır. Aynı zamanda Taraklı’nın sahip olduğu doğal “Kayaboğazı Göleti (9.850.000 metreküp su hacmi)” Taraklı’nın elektrik ihtiyacını karşılamak için önemli bir çalışmadır. Sanayi bölgesi olmayan Taraklı’da hava ve toprak kirliliği gibi problemleri de ortaya çıkarmamaktadır. Bisiklet kullanım alanını yaygınlaştırmak ve Taraklıyı ziyaret eden misafirlerin yerleşim birimi içerisinde daha kolay dolaşabilmesi amacıyla “Küresel Çevre Fonu (GEF)” kapsamında “Bisiklet Kiralama Projesi” düzenlenmiştir. Yerleşim biriminde bulunan engelliler için gerekli çalışmaları gerçekleştiren Taraklı’nın 2013 yılında “Erişebilir Turizm” başlığı altında “Avrupa Seçkin Destinasyonlar-European Destinastions of Excellence (EDEN)” projesi kapsamında ödüllendirilmesi bunun önemli bir göstergesidir. Taraklı, tarihsel dokusunu korumak amacıyla 1992 yılından beri “Koruma Amaçlı İmar Planı” çalışmasını hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede “112 tane tescilli sivil mimarlık örneği bina, 8 tane doğal kültürel yapıya” sahip olan Taraklı ilçesinde “Taraklı Belediyesi, Sakarya Valiliği ve Almanya Türk Federasyon Vakfı” öncülüğünde “Yenileme Atölyesi” hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda Taraklı’da 45 tane yapı “Yenileme Projesi” ile kendine has malzemelerin kullanımı ile yenilenmiştir. Yenilenen bu binalardan “Hisar Konağı” ve “Hacı Atıf Hanı” 2015 yılında “Tarihi

¹⁹⁷ Engin Aslan, **Sakarya- Taraklı Örneğinde Avrupalı Seçkin Destinasyonlar (EDEN) ve Sürdürülebilir Turizm**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara 2015, s. 132, 133, 134, 135,

¹⁹⁸ Aslan, a.g.e., s.138, 139

Kentler Birliği” öncülüğünde düzenlenen “Geleneksel Malzeme Kullanımı” alanında “Restorasyon Ödülü”nü almışlardır.¹⁹⁹

Taraklı’da genç kesim için “futbol sahası” ve “kapalı spor salonu” inşa ettirmiştir. Çocuklar açısından Taraklı’da “anaokulu ve sebze bahçeleri” çalışmaları hayata geçirilmiştir. Taraklı belediyesi gençlere ve çocuklara yönelik her yıl farklı spor dallarında çalışmalar düzenlemektedir. Taraklı yerleşim biriminde yer alan yapıları, caddeleri, sokakları yenilemek ve görüntü kirliliğini ortadan kaldırmak adına 2014 yılında “Sakarya Büyükşehir Belediyesi” öncülüğünde bu alana yönelik çalışmalar hayata geçirilmiştir. Taraklı kültürel mirasını korumak için “Mimar Sinan Caddesi ve Türbe Sokak Sağlamaştırma Projesi”ni gerçekleştirmiş ve “Çevre Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, Tarihi Kent Birliği ve İpekyolu Belediye Birliği” gibi kuruluşlara üye olmuştur. Taraklı’nın kendine özgü yerel lezzetlerini ilçeyi ziyarete gelen turistlere tanıtmak amacıyla üretici pazarları kurulmuştur. Farklı yerleşim birimlerinden gelen esnafa yönelikte pazarlarda Taraklı’da oluşturulmuştur. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında “Taraklı Slow Food Convivium” çalışması da hayata geçirilme aşamasındadır. Taraklı’yı ziyarete gelen turistleri daha misafirperver bir şekilde karşılamak adına “Taraklı Belediyesi” ve “Halkı Eğitim Merkezi” tarafından Taraklı toplumuna eğitimler verilmektedir.²⁰⁰

Sürdürülebilir bir çevre için Taraklı atıkların geri dönüşümünü sağlamak amacıyla bu atıkları “Pamukova Atık Tesisi”ne gönderme çalışmasını başlatmıştır. Hava kirliliğini önlemek adına yerleşim biriminin belli yerlerine gerekli ölçüm sistemleri kurulmuş ve “biyolojik arıtma tesisleri” çalışması gerçekleştirilmiştir. Işık kirliliğinin önüne geçilerek sokak ve caddelerde herhangi bir “endüstriye aydınlatma sistemi” kullanılmamıştır. Bisiklet kullanımını yaymak için çalışmalar yürütülmüştür.²⁰¹ Halkın ihtiyaçlarına daha çabuk cevap verebilmek adına yerleşim biriminin belli yerlerine “Kablosuz Bağlantı Alanı” ve “Asimetrik Sayısal Abone Hattı” kurmuştur. Taraklı kendine has yerel ürünlerin doğallığını korumak adına (GDO)’lu ürün kullanımının önüne geçilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Taraklı’da yaşayan yüz

¹⁹⁹Elçin Burcu Temel, **Sürdürülebilir Mimari Bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi ve Taraklı Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Sorunları Programı, Ocak 2018, s. 101, 102, 103, 104

²⁰⁰Temel, a.g.e., s. 105, 106, 107, 108, 109

²⁰¹Gülcan Dursun, **Kent Markalaşması Çerçevesinde “Yavaş Kentler” Taraklı Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, Mayıs 2019, s.125, 126, 127, 128,

üstünde yaşlı insanlarla toplantılar düzenlenerek, bunlarla konuşmalar yapılmış ve çerçevede Taraklı'ya ait eski geleneklerin ve lezzetlerin tekrardan canlandırılması adına çalışmalar düzenlenmiştir. Taraklı'yı ziyarete gelen turistlerin daha rahat gezebilmesi amacıyla gerekli bilgilendirici ve yönlendirici levhalar oluşturulmuştur.²⁰²

Yenipazar/Aydın: Gökçeada, Akyaka, Taraklı gibi Yenipazar'da 24 Haziran 2011 tarihinde Polonya'nın "Lidzbark Warminski" kentinde düzenlenen "Cittaslow Birliği Uluslararası Konferansı" ile beraber sakin şehir unvanını almaya hak kazanmıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine başvurusunu 2009 yılında yapan Yenipazar, 2020 "Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)" sonuçlarına göre 12.239 kişilik bir nüfusa sahiptir.²⁰³ Yenipazar, haftanın herhangi bir gününde komşu köylerden ve ilçelerden gelen insanların, yerel ürünleri ile beraber kurmuş oldukları pazarlardan dolayı bu adı almıştır. Yenipazar'ın simgesi haline gelen "Yörük Ali Efe" ve bu çerçevede 26 yıldır kutlanan "Geleneksel Yörük Şenlikleri" buranın önemli bir geleneğidir.²⁰⁴

Yenipazar'ın sakin şehir unvanını aldıktan sonra gerçekleştirmiş olduğu çalışmalara ve projelere bakacak olursak; evlerde ve okullarda kullanılan kâğıtların geri dönüşümlerini sağlamak için "Kent Konseyi Kadın Meclisi" çalışmasını gerçekleştirmiştir. Geri dönüşümleri sağlanan bu kâğıtlar ile plastik poşet kullanımını ortadan kaldırmak adına "kese kâğıtları" üretilmiştir. Temiz bir çevre için "en iyi temizlik kirletmektir" adlı çalışmanın hayata geçirmiştir. Yerel halkının kullanmış olduğu suyun sağlıklı olması adına "Aydın İl Sağlık Müdürlüğü" öncülüğünde çalışmalar düzenlenmiştir. Yenipazar'da "Katı Atık Bertaraf Birliği" öncülüğünde toplanan çöpler "Esenköy/Nazili Çöp Toplama Alanı"na gönderilmektedir. Yenipazar'ın bütün kanalizasyon sistemi yeni baştan düzenlenerek 2012'de hayata geçirilmiştir. Yenipazar'da "Pamukkale Üniversitesi" tarafından çalışmaları devam eden "Güneş Fırınları Projesi" kapsamında çiftçilere GDO'lu ürünler hakkında bilgi sunumları yapılmış ve Yenipazar'ın kendine has ürünlerin kurutulması yapılarak bunlar kurulacak pazarlarda halka sunulmuştur. Yerleşim birimindeki "reklam panolarının,

²⁰²Dursun, a.g.e., s.132, 133, 134

²⁰³Duygu Ak, "Yavaş Kent (Cittaslow) Unvanının Sürdürülebilirliğinde Belediye Başkanının Rolü: Yenipazar/Aydın Örneği", *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 68, Temmuz 2018, s.569 ve TÜİK/ADNKS 2020

²⁰⁴Merve Görkem Bilgili, a.g.e. s.55 ve Enes Yalçın, a.g.e., s. 220

trafik işaretlerinin ve yön levhalarının” çevrenin estetiğine uygun olarak “Karayolu Bölge Müdürlüğü” öncülüğünde yeniden düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir.²⁰⁵

Yenipazar halkı tarafından her sene Nisan ayında düzenlenen ve 250-300 kişi tarafından “Sağlık İçin Pedal Çevirelim” faaliyeti hayata geçirilmiştir. Yerel halkın bisiklet kullanımına teşvik etmek amacıyla “Sarı Bisiklet Projesi” düzenlenmiştir. Yenipazar yaşlıları için “Madran Dağı” bölgesinde yürüyüş yolu yapılmış ve yaşlıların para karşılığı olmadan kullanabilecekleri “toplu taşıtlar” faaliyete geçirilmiştir. Yenipazar merkezinde araç kullanımını yasaklanmış olup, “Kültür Bakanlığı” ve “Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu” tarafından Yenipazar’da tarihi önemi olan 21 yapı muhafaza edilmiştir. Yenipazar’ın “Çamlık Alanı”nda bulunan ve 1800’li yıllara ait “Yel Değirmeni” yeniden restore edilmiş olup, Yenipazar için sakin şehir sembolü görevini görmüştür. “Adnan Menderes Üniversitesi” ve “Aydın İl Kültür Müdürlüğü” tarafından “Orthosia Antik Kent”in aydınlatılması için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Tarihi 1385’li yıllara dayanan “Saray Kalesi” yeniden yapılandırılmış ve “Yörük Ali Efe”ye ait ve içerisinde değerli eşyaların yer aldığı “Yörük Ali Efe Müzesi” turistlere sunulmuştur. Yerel halkın yerel ürünlerini satabilecekleri “Endüstriyel Mimari Çırcır Fabrikası” pazar haline getirilmiştir.²⁰⁶

Halkın ihtiyaçlarına daha kısa sürede cevap verebilmek için Yenipazar’ın belli yerine internet ağı kurulmuştur. Tükenme ile karşı karşıya kalan ve Yenipazar’a özgü olan “salep, meyan kökü ve kedirgen (kuşkonmaz)” gibi ürünlerin koruma altına alınması için gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Yenipazar’da görüntü kirliliğini ortadan kaldırmak adına 2011 yılında “Aydem Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi” öncülüğünde elektrik kabloları yerin altından geçirilmiştir. Daha temiz bir çevre için çöplerin düzenli toplanılması sağlanmıştır. Yenipazar’a ait geleneksel el sanatların (Eski Osmanlı işi el oyası, kırma, tel nakış) ve oyunların (zeybek) devamlılığını sağlamak için “Halk Eğitim Merkezi”nde eğitimler verilmektedir. Kadınlar tarafından yapılan el sanatlarının sunulabilmesini ve satılabilmesini gerçekleştirmek için “Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi” hayata geçirilmiştir. Halkın eğlenceli vakit geçirebilmesi adına “deve güreşi, Yörük şenliği ve bisiklet şenliği” şeklinde etkinlikler düzenlenmektedir. Yenipazar’da 3 ayda biten “122 Merdiven Projesi” “Rio”daki “Selaran Merdivenleri”

²⁰⁵Selma Aydoğan, a.g.e., s.106, 107

²⁰⁶Elçin Burcu Temel, a.g.e., s.64 ve Duygu Ak, “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme”, a.g.e., 900

örnek alınarak gerçekleştirilen bir proje olup merdivenler seramikle yapılmış ve burada Sakin Şehrin simgesi olan salyangoz görüntüsünü ortaya çıkarılmıştır.²⁰⁷

Yenipazar'ın yerel lezzetleri olan “ekmek dolması, hurma, yavru kavurması, ot çöreği, çılıbr, soğan çorbası, cızdırma, gama, çiğ kesik, katmer ve sarma” şeklinde birçok yemeğin yapılışının yer aldığı yemek kitabının yayımlanması düşünülmektedir. Yerel halkın yaşantılarını, geleneklerini ve değer yargılarını içeren “Yenipazar Belgeseli” hayata geçirilme aşamasındadır. Yerleşim birimini ziyarete gelen turistleri daha iyi anlamak için yerel halka ve belediye çalışanlarına “Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü” ve “Halk Eğitim Merkezi” tarafından dersler verilmektedir. Yenipazar'ın yerel halk tarafından üretilen ürünlerini satabilecekleri “köy pazarı” her pazar faaliyete açılmaktadır. Yenipazar'ın tarihsel yerleri olan “köy pazarı, Orthosia Antik Kenti, Yörük Ali Efe Ev, Müzesi, Doğa Parkı, Üçgen Park ve Bedesten Bölgeleri” Yenipazar'ı ziyarete gelen turistlerin daha rahat gezebilmesi adına bilgilendirici panolar ve levhalar gerekli yerlere yerleştirilmiş ve “Sakin Şehir Bilgilendirme Ofisi kurulmuştur. Yerel halk için “Yaz Dinletileri” hazırlanarak faaliyete geçirilmiştir.²⁰⁸

Yenipazar'da “Hazır Evlat Projesi” hayata geçirilmiş olup, bu proje kapsamında 60 yaş üzerindeki yaşlı ve engelli grupların bütün gereksinimler karşılanmakta ve yerleşim biriminde ekonomik anlamda sıkıntı yaşayan bireylere herhangi bir ücret karşılığı beklemeden ekmek desteği sağlanmaktadır. Yenipazar'ın yerel lezzetlerini sürdürebilmek adına Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında “Convivium” kurulmuştur.²⁰⁹ Yenipazar'da yok olmaya karşı karşıya kalan “Aşağı Dip Gölü Projesi” çerçevesinde göl “Güney Ege Kalkınma Ajansı” öncülüğünde yenilenerek geri kazandırılmıştır. “Aşağı Dip Gölü” insanların gezip dolaşabileceği bir yer haline getirilerek bu gölün çevresine yine insanların vakit geçirebileceği kafeler vs. kurulmuştur. Yenipazar'da insanların piknik yapabilecekleri “Çamlık Piknik Alanı” çalışması gerçekleştirilmiştir. Yenipazar' eski değerli eşyalarının ve fotoğraflarının yer aldığı “Kent Arşivi ve Müzesi” halka sunulmuştur. Yenipazar'ın geçmişten getirdiği el

²⁰⁷ Selma Aydoğan, a.g.e., s.108, 109

²⁰⁸ Elçin Burcu Temel, a.g.e., s.65

²⁰⁹ Selma Aydoğan, a.g.e., s. 110

sanatlarını geleceğe taşımak amacıyla “El Sanatları Atölyesi” de hayata geçirilen diğer bir çalışmadır.²¹⁰

Yalvaç/Isparta: Sakin şehir unvanını 2012 tarihinde kazanan Yalvaç, 2020 yılında gerçekleştirilen “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 46.304 kişilik bir nüfusa sahiptir. Ekonomik anlamda kazancını tarım ve hayvancılıkla sağlayan Yalvaç, bunların yanında dericilik, madencilik, mermercilik, sanayi ve tekstil farklı alanlarda da üretim yapan bir kapasiteye sahiptir. Yalvaç, “Gelincik Ana Tepesi, Hayran Gölü, Hüyük, Kumandalı, Yağcılar ve Yalvaç Ovaları, Akköprü ve Sel Çayları” turizm açısından önemli yerlerdir.²¹¹ Yalvaç’ta 8 yüzyıllık bir çınar ağacının varlığı yerleşim biriminin açısından önemli bir kültürel mirastır. Bu çınarın bulunduğu yerde “Çınaraltı Meydanı” Yalvaç’ın turist sayısını artırmaktadır. Yalvaç’a ait diğer kültürel miraslar ise “Psidia Antiokheia Antik Kenti, Men Kutsal Alanı, Limnea Adası, Kaya Mezarları, Devlethan Cami, Antiokheia Antik Kenti, Augustus Tapınağı, Tiyatro, Roma Hamamı, St. Paul Kilisesi, Su Kemerleri, Tiberius Meydanı, Propylon Anıtsal Çeşme, Merkezi Kilise ve Kuzey Kilise” şeklindedir.²¹²

Sakin şehir unvanını aldıktan sonra Yalvaç’ın gerçekleştirdiği projelere ve çalışmalara bakacak olursak; Yalvaçta var olan doğal kaynakların yok olmasını engellemek için Yalvaç Belediyesi tarafından “Eğirdir ve Kovada Gölü Çevre Koruma Birliği (EKO-BİR)” adlı kuruluş oluşturulmuştur. Yalvaç Belediyesi ve “Yalvaç Ticaret ve Sanayi Odası” tarafından “Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAŞ)” ile anlaşma sağlanarak Yalvaç’a doğalgaz boru hattı kurulmuş olup 2019 yılında faaliyete geçirilmiştir. Gürültü kirliliğini önlemek için çalışmalar yürütülmüş ve hava kirliliğini için ölçme sistemleri kurulmuştur. Halkın sağlığı açısından içme suyu kontrol edilmekte ve gerekli tedbirler alınmaktadır. Katı atıkların “Avrupa Birliği” koşullarında toplanılmasını sağlamak amacıyla “Çevre Bakanlığı” öncülüğünde “Geyiş Katı Atık Birliği Projesi” hayata geçirilmiştir. Sokak hayvanlarına yönelik ekmek dolaplarında toplanan ekmekler “Belediye Temizlik Hizmetleri” tarafından bu hayvanlara verilmektedir. Kullanılan pilleri geri kazandırılması için “Atık Pil Kutuları” çalışması düzenlenmiştir. Yalvaçta “Atık Yağ Bidonları” çalışması başlatılarak kullanılan

²¹⁰ Advıye İkbıl Baydar, a.g.e., s.120, 121

²¹¹ Ramazan Özer, **Küreselleşme Perspektifinden Sakin Şehirler: Yalvaç Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta 2018, s.74, 75, Selma Aydoğan, a.g.e., s.80 ve TÜİK/ADNKS 2020

²¹² Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.31

yağların çevresel dokuya zarar vermemesi adına toplanılması sağlanmıştır. Diğer bir çalışması “tıbbi atıkların” başka atıklara karışmasını önlemek için gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Bu çerçevede Yalvaçta “Fiziksel ve Biyolojik Arıtma Tesisi” ve “Kimyasal Arıtma Tesisi” kurulmuştur. Zararlı enerji kaynaklarını önlemek adına “Güneş Enerji Sistemi” kaynaklarına dayalı “Üretim Tesis Alanı” kurulmuştur. Yerel ürünlerin devamlılığını sağlamak için “İlçe Tarım Müdürlüğü” ve ilçe belediyesi tarafından yerel üreticilere gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüntü kirliliğine yol açan reklam panolarının ve levhalarının vs. yeniden düzenlenmesi yapılarak çevresel estetik sağlanmıştır. Işık kirliliğini önlemek için “zaman sayaçları” kullanılarak belli zaman saatlerde sokak lambaları kullanılmıştır. İlçede “Gündem 21” çerçevesinde “Kent Konseyi” oluşturulmuştur.²¹³

Yalvaç’ın kendine has tarihsel dokusunun korunması ve iyileştirmesi adına 2000’li yıllarda “Tarihi Kentler Birliği (TKB)” desteğiyle “Yalvaç Kültürel Doğal Değerlerin Korunması, Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi” gerçekleştirilmiştir. Bu proje kapsamında “Çınaraltı Çevre Düzenlemesi, Demirciler ve Ayakkabıcılar Arastası, Tıraşzade Konağı, Tarihi Çınaraltı Meydanı, Osmanlı Hamamı, Devlethan Cami, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Evi, tarihi fırınlar, keçilik, demircilik, dericilik,” şeklinde çok sayıda tarihi değer korunmuş ve iyileştirilmiştir. Yalvaç’a ait eski kalıntılar ve değerler “1 Günde 5000 Yıl Yalvaç Medeniyeti Projesi” çerçevesinde kurulmuş olan “Yalvaç Müzesi”nde sergilenmektedir. Yalvaç’ın “Kaş Mahallesi”ni içeren yenileme faaliyetlerine 2010 yılında “Tarihi Kentler Birliği (TKB)” öncülüğünde başlanış ve “200 Ortak 200 Eser Projesi” hayata geçirilmiştir. Bu proje çerçevesinde “Hacı Kadın, Güven ve Ergin Sokak” ve bu sokaklarda yer alan 100 tarihi eserin yenileme sürecine geçilmiştir. Yalvaç’ın “Eski Deri Fabrikası” günümüzde otel olarak kullanıma açılmış ve bu fabrika da yer alan tarihi yapılar oluşturulan “Açık Hava Müzesi”nde koruma altına alınmıştır. Yalvaç’ta bisiklet kullanım alanını artırmak amacıyla “Suçıktı Çayı” çevresine bisiklet yolları yapılmıştır. Yerel halkın için “Her Mahalleye En Az Bir Park Projesi” hayata geçirilmiştir. Yerel üreticilerin ürünlerini satabilmesi için ilçede 3 tane pazar kurulmuştur.²¹⁴

²¹³ Elif Cemre Çolak, “Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği” a.g.e., s.74, 75, 76

²¹⁴ Selma Aydoğan, a.g.e., s. 83, 84, 85, 86

Kentsel yaşam kalitesini attırmak amacıyla Yalvaç Belediyesi öncülüğünde yerleşim birimlerinin belli başlı yerlerine internet ağı kurulmuş olup, bu çalışma ile ihtiyaçların kısa sürede karşılanması amaçlanmaktadır. Yalvaç'ın kendine has el sanatları olan “dericilik, keçecilik, demircilik, saraçlık, semercilik, kalaycılık, kıl dokumacılığı” gibi çeşitli değerlerin korunması ve bunlar ileriye taşınması amacıyla kurulan “Demirciler ve Ayakkabıcılar Arastası”, “Yalvaç Kültürel Doğal Değerlerin Korunması Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi” öncülüğünde yenilenmiştir. Yerleşim biriminin yöresel lezzetleri, geleneksel oyunlarını, tarihi değerlerini tanıtmak amacıyla Yalvaçta her sene “Hıdırellez Şenlikleri” ve “Yalvaç Pisidia Antiokheia Kültür, Turizm ve Sanat Festivali” şeklinde faaliyetler düzenlenmektedir. Yalvaç'ın yerel üretim ürünleri olan “elma, kiraz ve kayısı” gibi ürünleri dış ülkelere ihracını sağlamak amacıyla çalışmalar sürmektedir. Yalvaç Belediyesi tarafından “Eko Tarım Bölgesi” olarak seçilen “Hisaraydı Köyü” çeşitli doğal kaynakları ve ürünleriyle turistlere sunulmuştur.²¹⁵

Yalvaç'ın önemli mekânlarından biri olan ve turistler tarafından büyük ilgi çeken “Anlatan Meydanı” bölgesine turistleri bilgilendirici bir şube açılmıştır. Aynı şekilde Yalvaç'ta yer alan tarihsel yapıların olduğu yerlere “İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü” tarafından “İngilizce” ve “Türkçe” dillerinde yönlendirici ve o tarihi mekân hakkındaki bilgileri içeren levhalar yerleştirilmiştir. Yalvaç'ın kültürel miraslarına turistlerin daha rahat ulaşabilmesi adına “Yavaş Güzergâh Projesi” gerçekleştirilmiştir. Yalvaç Belediyesi öncülüğünde Yalvaçta gerçekleştirilecek çalışmalara yönelik halkın düşüncelerini almak için “Yalvaç İnternet” sayfası oluşturulmuştur. Yöresel ürünlerin tanıtımların yapılmasına yönelik “İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü” öncülüğünde öğrencileri kapsayan “Beslenme Eğitimi Dersi” çalışması düzenlenmiş; “Geleneksel Yalvaç Yemek Kültürü” adlı kitap basılmış ve “Yoğurt Pazarı” ve “Sebze Pazarı” kurulmuştur. Kadınların yapmış oldukları ürünleri satabilmek amacıyla “Kadınlar Pazarı” inşa edilmiştir. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi çerçevesinde Yalvaç'ta “Terra Madre/Mother Earth (Toprak Ana)” çalışması hayata geçirilmiştir.²¹⁶

Vize/Kırklareli: Yalvaç ile aynı dönemde sakin şehir unvanına sahip olan Vize, ekonomik anlamda kazancını tarım, ormancılık ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Bu

²¹⁵ Aydoğan, a.g.e., s.87, 88

²¹⁶ Elif Cemre Çolak, “Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği” a.g.e., s. 83, 84, 85

geçim kaynaklarının yanında “balıkçılık, arıcılık, madencilik, gıda ve tekstil” gibi farklı alanlarda da üretim yapmaktadır. Madencilik alanında Vize’de “Manganez” ve “mermer” çıkarılmaktadır. Vize, “Bizans, Roma ve Osmanlı Devleti” gibi birçok devletten günümüze önemli “tarihi kaleleri ve suyuolları” gibi tarihi değeri taşımıştır. Kültürel miras açısından zengin bir yapıya sahip olan Vize, “Trakya Antik Tiyatrosu”nu bünyesinde barındıran ilk sakin şehrimizdir. Vize’de, “Gazi Süleyman Paşa Cami, Sadri Bey Cami, Hasan Bey Cami, Cemil Zade Mahmutağa Çeşmesi, Neran Çeşmesi, Liman Hamamı, Kale Hamamı, Vize Kalesi, Kıyıköy Kalesi, Mağara Manastırı, Vize (Trakya) Antik Tiyatrosu” şeklinde çok sayıda tarihi doku bulunmaktadır.²¹⁷

Vize, kendine özgü el sanatları ile de ön plana çıkmış ancak bunları tam anlamıyla yaşatamamıştır. Ancak gerçekleştirilen çalışmamlarla beraber tekrar canlandırılmaya çalışılan bu el sanatları; “dokumacılık, arabacılık, ağaç işçiliği, boyamacılık, çömlekçilik, zelve yapımcılığı, saraçlık, nalbantlık, çarık ve takunya yapımcılığı” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Vize, 2020 yılında “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” tarafından yapılan sayıma göre 28.606 kişilik bir nüfusa sahiptir. Kültürel miraslarıyla, yerel sanatlarıyla ve ürünleriyle dikkat çeken Vize, kendisini “Geçmişle Başkent, Tarihiyle Kalekent, Dokusuyla Müzekent, Bozulmamış Doğasıyla Doğakent” şeklinde ifade etmiştir.²¹⁸

Vize’nin Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmalara ve projelere bakacak olursak; Vize, 2001 yılında gerçekleştirdiği “Kale Mahallesi Sokak Sağlamlaştırma Projesi”ni 2014 yılında tamamlamıştır. Bu proje kapsamında “Hisar Caddesi, Büyük Cami Sokak, Ağıl Sokak, Yatır Sokak, Paşa Sokak, Karakol Caddesi ve Çamlık Alanı” gibi çok sayıda sokak, cadde, yol, kent mobilyaları vs. ve 20 farklı tarihi doku üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu tarihi dokuların yenileme aşaması Vize’ye ait olan “ahşap harpuştalı ve yığma taş duvarlar” malzemelerle beraber yapılmıştır. Bu proje “2. Derece Sit Alanı” olarak kabul edilmiş ve “Tarihi Kentler Birliği (TKB)” tarafından düzenlenen yarışmada ödül kazanmıştır.²¹⁹

²¹⁷Funda Yalım, “Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Ekseninde Kent Markalaşması ve Kent İletişimi: Kırklareli Vize Yavaş Şehir Örneği” **Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 6, Sayı 2, 2017, s.15

²¹⁸Belgin Uğurlu, a.g.e., s.15, TÜİK/ADNKS 2020 ve <http://kirklarelienvanteri.gov.tr/halk-kulturu.php?id=43> Erişim Tarihi: 07.09.2021

²¹⁹Deniz Çakar, **Kültürel Mirası Koruma Bağlamında “Yavaş Şehir” (Cittaslow) Hareketi: Türkiye Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Programı, İzmir, Eylül 2016, s.99, 100

Vize tarafından 2012 senesinde atıkların geri kazandırılmasını sağlamak amacıyla “Atık Yönetim Projesi” ve atık sular için 2014 senesinde “Atık Su Arıtma Tesisi Projesi” düzenlenmiştir. Vize’de ışık ve hava kirliliğini önlemek için ölçme sistemler kurulmuştur. Halkın sağlığı için düzenli kontroller “Hıfzıssıhha Merkezi Laboratuvarı” tarafından sağlanmıştır. Yerel halkın ürettiği ürünlerin su ihtiyacını giderebilmek için Vize’nin kuzey ve güney yönü bölgesinde yer alan “Ana Dere”nin su kalitesi ölçümleri “Kırklareli Atatürk Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü” tarafından yapılmıştır. Vize’de “Güneş Enerjisi” ve “Rüzgâr Türbini Projesi” gerçekleştirilmiştir. Vize’ye ait olan ağaçların neslinin tükenmemesi için “Orman İşletme Müdürlüğü” öncülüğünde çalışmalar hayata geçirilmiştir.²²⁰

Vize kendine has tarihi dokusunu korumak amacıyla “Antik Dönem Trak Köyü Canlandırma Projesi” kapsamında “Megolitik Kutsal Alan, Trak Sanatçıları Sokağı, Trak Köyü, Trak Atölyesi, restoran ve konaklama birimleri” üzerinde iyileştirmeler yapmıştır. Vize’nin yerel lezzetleri korumak ve bunları pazarlarda sunumunu gerçekleştirmek için “Vize Kalkınma Kooperatifi” hayata geçirilmiştir. Bu kuruluşun simgesi Vize’nin yerel ürünlerinden biri olan “ıhlamur” bitkisidir. Bu amaç çerçevesinde “Vize Belediyesi” ve “Tsarevo Belediyesi/Bulgaristan Doğal Yaşam Koruma Vakfı” öncülüğünde “Trakya Yemek Kültürü Projesi” hayata geçirilmiştir. Vize halkına Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçlarını anlatmak için “Vize Sakin Şehir Derneği” öncülüğünde “Vize Kültür Gecesi” düzenlenmiştir. Vize’nin yerel lezzetlerini anlatan “Ortak Kültürümüz Mirasımızdır” adlı kitabın yayımlanması planlanmaktadır. Bu proje kapsamında Vize’ye “Yavaş Yemek (Slow Food) Birliği’nin kurulması da amaçlar arasında yer almaktadır. Bir diğer proje, “Megolitik-Kültistik-Sembolik Arkeoloji Bilim Dalında Eğitim Projesi” olup buradaki amaç “Kazı Bilim” alanına yönelik öğrenciler eğitmektir.²²¹

Vize yerleşim birimi merkezinde “görme engellilere” yönelik “yürüyüş bandı” bedenen engeli olan vatandaşlara “akülü araba” ve “bilgisayar” çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Vize’de ağaçlandırma çalışması için “Kentsel Tasarım Projesi” hayata geçirilmiştir. Yöresel lezzetleri halka sunmak için 2012’de Vize Belediyesi öncülüğünde “Vize İlçesi Yerel Ürün Pazarı Projesi” gerçekleştirilmiştir. Vize’nin ekonomik kaynağı olan ekonomik “arıcılık” için 2010 senesinde “Vize Kaymakamlığı

²²⁰ Belgin Uğurlu, a.g.e., s. 35,36

²²¹ Deniz Çakar, a.g.e., s.102 ve Elçin Burcu Temel, a.g.e., s.73, 74

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı” ve “Vize İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü” işbirliğiyle “Organik Arıcık Projesi” hayata geçirilmiştir. Vize’nin el sanatlarını devam ettirmek amacıyla 2011 senesinden itibaren “Halk Eğitim Merkezi” tarafından yerel halka dersler vermeye başlanmıştır. Vize’yi gezmek amacıyla gelen turistlere yönelik “Kültür Sarayı (Otel) Projesi” ve “Gençlik Kampı Projesi” gerçekleştirilmiş, bilgilendirici ve yönlendirici levhalar yerleşim biriminde yerini almış ve Vize’nin kültürel mirasını anlatan “Cittaslow Vize Kitabı” ve “Vize Turizm Haritası” düzenlenmiştir. Vize’ye ait geleneksel lezzetlerin, ürünlerin ve değerlerin korunması ve tanıtımı için 2005’ten itibaren “Vize Tarih ve Kültürel Festival” çalışması hayata geçirilmiştir. 2012’de “Sakin Şehir Vize Derneği” inşa edilmiş, Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi çerçevesinde 2013’te “Slow Food Trakya Vize Convivium” kurulmuş ve Ağustos 2013’te “1. Gastronomi Festivali” düzenlenmiştir. Çocuklara daha küçük yaştan yerel ve doğal ürün tüketimini ve üretimini öğretmek amacıyla okul bahçelerinde çocuklar tarafından yetiştirilen ürünler ve el yapımı kompostolar çocuklar tarafından tüketilmiştir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hakkında bilgilendirici ve tanıtıcı programlar düzenlenerek bunlar halka, yerel esnafa vs. sunulmuştur.²²²

Vize’de bisiklet kullanım alanını artırmak amacıyla “Bisiklet Yolları Projesi” kapsamında “Bis Parklar” çalışmasını gerçekleştirmiştir. Vize’nin tarihi dokusunu anlatan “Açık Hava Kültür Merkezi” çalışması 2013’te oluşturulmuş ve Vize’nin çevresiyle uyumlu olan “Güneş Saati Heykeli” bu mekânın giriş kısmına yerleştirilmiştir. Vize’ye ait yerel ürünleri turistlere sunmak için “Haliççi Yöresel Pazar” çalışması düzenlenmiş ve yine “Vize Arkeopark Gençlik Parkı Projesi” hayata geçirilmiştir. Vize Belediyesi ve “Vize Orman İşletme Müdürlüğü” işbirliği içinde “Ortak Bir Kent Ormanı Projesi” gerçekleştirilmiştir. Bu proje kapsamında “spor alanları, geçici kamp alanı, çocuk oyun alanı, su yüzeyleri, piknik alanları, alışveriş merkezi, kır lokantası, gezinti yolları, gözetleme kulesi ve seyir terası” gibi birçok alan faaliyete geçmiştir. Vize’de sokak hayvanlarına yönelik “Sokak Hayvanları Bakımevi Projesi” hayata geçirilen diğer bir çalışmadır.²²³

Perşembe/Ordu: Karadeniz bölgesinin ilk sakin şehri olan Perşembe, sakin şehir unvanını Vize ve Yalvaç yerleşim birimleriyle aynı dönemde yani 2012 yılında almıştır. Ancak Perşembe’nin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine katılımı tam

²²² Belgin Uğurlu, a.g.e., s. 38, 39, 40, 41, 42, 43

²²³ Funda Yalın, a.g.e., s.19, 20

anlamıyla 2 Kasım 2012 tarihinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 8. sakin şehri ve Dünya'nın 161. sakin şehri olan Perşembe, 2020 yılı "Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)" sonuçlarına göre 30.997 kişilik bir nüfusa sahiptir.²²⁴

Tarihsel ve kültürel açıdan zengin bir yapıya sahip olan Perşembe'de "Yason Burnu Turizm Merkezi" önemli bir kültürel miras olup "1.Derece Arkeolojik" ve "2.Derece Doğal Sit Alanı" unvanına sahiptir. Diğer önemli kültürel miras "Keçiboynuzu Yolu" olup antik döneme ait bir oluşumdur. O dönemde Karadeniz'i "Roma Devleti"nden korumak amacıyla "Pontus Kralı 6.Mithridates" tarafından surlar ve yollar oluşturulmuştur. İşte bu yollarından biride Perşembe ilçesi topraklarında yer alan "Keçiboynuzu Yolu"dur. Diğer bir kültürel miraslar "Yason Feneri(1964)" "Çamburnu Feneri(1800), Hatipli Mahallesi Cami, Medreseönü Afırlı Cami, Efirli Cami, Efirli Mezarlığı, Soğukpınar Mezarlığı, Arif Hikmet Onat Konağı ve Arslanağa Konağı" şeklindedir. Perşembe'nin "Hoynat Adası", Perşembe'ye bağlı "Ramazan Köyü"nde yer alan, Türkiye'de yok olmayla karşı karşıya kalan "Tepeli Karabataklar"ın yaşadığı tek adadır. Perşembe'nin "Doğanlı Hasan Bey Türbesi" burada pek çok sayıda öğrenciye ders veren "Müderri Hasan Efendi"nin ölümü üzerine inşa edilen bir türbedir. Perşembe'nin yöresel el işçiliği "ağaç işçiliği" ve "baston yapımı" gözümüze çarpmaktadır. Perşembe'nin yöresel lezzetleri; "içli tava, hamsili ve bileki ekmek, hamsi tavası ve köftesi, hamsi buğulama, balık, pancar ve baldıran çorbası, ısırgan yağlacı, mısır yağlacı ve öğmeci, mıhlama, lahana sarması, kabak ve haşkuran yemeği ve tatlısı, uşgur kabağı, melucan, kirit ve galdirlik kavurması, sokarca mıhlaması" şeklindedir.²²⁵

Perşembe'nin Sakin Şehir kriterleri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalara ve projelere bakacak olursak; kıyı turizmi yaygın olan Perşembe'nin "Çarka Plajı" Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğinin uyguladığı "Mavi Bayrak" unvanı sahiptir. Perşembe'de atıkların geri kazandırılması "Ordu Geri Dönüşüm Fabrikası" aracılığıyla sağlanmaktadır. Kullanılan "atık yağlar" farklı kutularda biriktirilerek bu yağlardan "bio-dizel" yağlar elde edilmektedir. Kullanılmayan suların toplanılması için "İller Bankası Genel Müdürlüğü" tarafından 40.000 kişilik potansiyele sahip "Kanalizasyon ve Atık Su Arıtma Tesisi Projesi" hayata geçirilme sürecinde olup burada toplanan sular

²²⁴Cemile Bahtiyar Karadeniz, "Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 7, Sayı 29, 2014, s. 87 ve TÜİK/ADNKS 2020

²²⁵Cemile Bahtiyar Karadeniz, a.g.e., s.96, 97, 98, 99, 100

arıtılarak denize dökülecektir. Görüntü ve gürültü kirliliğini önlemek için çalışmalar gerçekleştirilmiş ve ortaya çıkabilecek herhangi bir kirlilik sonucunda “İl Çevre ve Orman Müdürlüğü” ile işbirliğine gidilecektir. Perşembe, coğrafi konum bakımından avantajlı olup “elektromanyetik kirlilik” yaşamamaktadır. Ancak yaşanacak kirliliğe karşı da yerleşim biriminin belli yerlerinde “Mobil İletişim İçin Küresel Sistem Baz İstasyonları” kurulmuştur. Hava kirliliğine yönelik çalışmalar “Ordu İl Çevre Müdürlüğü” ve Perşembe belediyesi işbirliği çerçevesinde gerçekleşmektedir. Hayvansal ve bitkisel atıkların gübreleştirilmesi için “Ordu ve Çevre Belediyeleri Birliği” tarafından “Kompost Tesisi” kurulmuştur. Perşembe’de GDO’lu ürünler yasaklanmış ve “güneş panelleri” çalışması hayata geçirilmiştir.²²⁶

Perşembe’de tarihi evler ve yapılar muhafaza edilmiş olup, buralar dokusuna uygun yenilenmiş ve bazı tarihi yapılar turizm amaçlı faaliyete geçmiştir. Perşembe’ye bağlı “Çaytepe Köyü Yason Burnu”nda yer alan “Yason Kilisesi Yenile Çalışması” Ordu Valisi öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. Yürüme engelli gruplara yönelik Perşembe merkezinde gereken yol, asfalt ve bina önünde düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Görme engelli gruplar için de Perşembe’nin internet sayfasına kolay ulaşabilmeleri ve ihtiyaçlarını beyan etmeleri için de gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Perşembe/Atatürk bulvarındaki trafik kirliliğini önlemek adına bu karayolunu 2006’da yerleşim merkezinden 10 kilometre güneye taşımıştır. Halkının gün içerisinde eğlenceli vakit geçirebilmesi adına her açıdan faaliyetin yapılabilirdiği Perşembe’de yaz aylarında “futbol turnuvası, su sporları ve uçurtma yarışması” şeklinde faaliyetler düzenlenmektedir. Yerel halkın üretmiş olduğu yöresel ürünleri, lezzetleri ve el yapımı sanatları satabilmesi için “Kültür ve Sanat Merkezleri” kapsamında “Köy Pazarı” hayata geçirilmiştir. Öğrenciler için Perşembe’de bir tane kütüphane (Perşembe İlçe Halk Kütüphanesi) mevcuttur. Yerleşim birimini ziyarete gelen turistlere yönelik belediye tarafından yerel halka eğitimler verilmektedir. Turistleri para kazandıran kişiler olarak görmemek adına “Dost Mağazalar” çalışması kapsamında turistlerin gereksinimleri karşılanmaktadır.²²⁷

Sürdürülebilir ve temiz bir çevre için “mavi ve yeşilin buluştuğu kent” ifadesiyle yerleşim biriminde doğayla uyumlu yeşil renkli çöp konteynır belli yerlere konulmuştur.

²²⁶ Aras Yılmaz, **Perşembe İlçesinin Yavaş Kent Birliğine Dâhil Olmasının Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Trabzon, Temmuz 2016, s.63, 64, 65

²²⁷ Yılmaz, a.g.e., s.66, 67, 68, 69

Halkın ihtiyaçlarına kısa sürede cevap vermek amacıyla ilçe merkezine “Türk Telekom” nclğnde “Wi-fi Ağı” kurulmuştur. Perşembe kendine ait bir internet sayfası açmış olup buradan yerleşim biriminde yapılacak düzenlemeleri ve yenilikleri halkada duyurmaktadır. Ancak bilgisayar ve internet açısından yetersiz bilgiye sahip olan insanlara “Perşembe Halk Eğitim Merkezi” tarafından eğitimler verilmektedir. Yerleşim birimine estetik bir görüntü katmak amacıyla “Atatürk Bulvarı” kapsamında burada yer alan bütün yapılar birbiriyle uyumlu renklerle boyanması için çalışmalar sürmektedir. Perşembe’ye özgü olan “el yapımı kayak” sanatının devamlılığını sağlamak adına başkentte yapılan “Perşembe Tanıtım Evleri” etkinliğiyle bu kayak tanıtılmıştır. Perşembe’ye özgü “ayakkabı imalatı, bakır kapkacak ustalığı, balıkçı kayak yapımı, ss eşyaları tasarımı, taş oymacılığı ve ahşap ustacılığı” gibi yerel meslek alanları belediye tarafından koruma altına alınmış ve bu mesleklerin yapılmasına devam edilmiştir.²²⁸

Perşembe’nin tarihsel kültürünü, geleneklerini, yerel değerlerini ve yöresel ürünlerini tanıtmaq amacıyla belediye öncülüğünde 20 Mayıs günü “Mayıs Yedisi Etkinliği” gerçekleştirilmektedir. Çocuklara küçük yaştan yerel ürünleri, geleneksel lezzetleri aşılamak adına “Milli Eğitim Müdürü” ile iletişime geçilerek “Okullarda Sebze Bahçeleri” çalışmasının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Perşembe’yi gezmeye gelen turistleri daha iyi ağırlamak adına “Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Okulu”nda çok sayıda ğrenci eğitilmektedir. Bu çerçevede turistlerin ilçede tarihi yerleri daha iyi gezebilmeleri için gerekli bilgilendirici ve yönlendirici tabelalar “İngilizce” ve “Türkçe” olmak üzere düzenlenmiştir.²²⁹

Perşembe’nin önemli tarihi yapısı olan ve “Tepeli Karabataklar”ın yaşadığı tek alan olan “Hoyrat Adası”na “Doğa Derneği” öncülüğünde farklı kuş çeşitlerini incelemek için “kuş gözlem evleri” oluşturulmuştur. Perşembe merkezinde altyapı ve üstyapı yenileme çalışması olarak “Perşembe Sokak İyileştirme Projesi” hayata geçirilmiş olup, buradaki caddelerin ve sokakların iyileştirilmesi yapılmıştır. Bisiklet kullanım alanını artırmak amacıyla Perşembe “Bisiklet Yolu” alışması gerçekleştirmiş olup bu alışma Perşembe’ye bağlı “Kaleyaka Mahallesi”nden başlayıp “Ordu’ya bağlı “Kumbaşı Mahallesi”ne kadar uzanan 10 kilometrelik bir yoldur. Diğer projeler;

²²⁸ Yılmaz, a.g.e., 70, 71, 72, 73

²²⁹ Yılmaz, a.g.e., s.74, 75, 76

“Perşembe Meydan Projesi, Cittaslow Perşembe’nin Turizme Medya Araçlarının Geliştirilmesi Projeleri, Perşembe Organik Gıda Pazarı” şeklindedir.²³⁰

Halfeti/Şanhurfa: Sakin şehir unvanını 2013 yılında alan Halfeti, Türkiye’nin 9. ve Dünya’nın 176. sakın şehri olmuştur. Nüfus bakımından, 2020 yılında yapılan “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 41.258 kişilik bir nüfusa sahip olan Halfeti, 2000 yılında meydana gelen Fırat Nehri’nin taşmasıyla beraber %80 oranında büyük bir alan sular altına gömülmüştür. Bu olaydan sonra Halfeti, “saklı cennet, saklı kent veya kayıp kent” şeklinde farklı şekillerde adlandırılmıştır. Halfeti, ekonomik anlamda ise kazancının büyük bir bölümünü tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır.²³¹

Halfeti’nin tarihsel ve kültürel mirası “Bey Konağı, Kanneçi Konağı, Hamamil Evi, Merkez Cami, Şavaşan Köyü, Şavaşan Kilisesi, Çekem Mahallesi, Çekem Mezarlığı, Rumkale, Latifezade Hamamı” şeklindedir. Aynı şekilde “Çekem Mahallesi Mescit ve Türbesi, Saylokkoyo Köyü Kilisesi, Kalkan Köyü Hanı, Aziz Nerses Kilisesi, Norhut Kilisesi, Kantarma Mezrası Hanı, Barşavma Manastırı, Kız Mağarası, Su Sarnıçları ve Kuyuları” diğer önemli değerleridir. Halfeti’nin yerel lezzetleri ise; “Şabut Balığı, Patlıcan ve İncir Kebabı, Domatesli, Soğanlı ve Çağırtlak Kebabları, Dolma Eziği, Erik Tavası, Mukaşşerli Pilav, Sargı Burma Tatlısı, Peynir Helvası ve Samsek” şeklindedir. Yerel halkın üretmekte olduğu yöresel ürünler; “nar ekşisi, biber, kabak, patlıcan kurutması, bamya kurutması, isot biber, zahter suyu, kurutulmuş üzüm, kayısı ve fıstık” şeklinde sıralanabilir. Halfeti’nin en önemli özelliği “Siyah Gül/Karagül” üreten tek şehir olmasıdır. Yine 2000 yılında Halfeti ilçesinin büyük bir alanının sulara gömülmesi sonucunda ortaya çıkan “Değirmendere Kanyonu” Halfeti’nin turizmi için önemli bir yere sahiptir.²³²

Halfeti, sakın şehir unvanını aldıktan sonra gerçekleştirdiği çalışmalara ve projelere bakacak olursak; Halfeti, kendine has yöresel yemeklerini ve geleneksel ürünlerini tanıtmak adına her yıl “Geleneksel Meyve Yemekleri Festivali” gerçekleştirmektedir. Proje çok sayıda insan tarafından ilgi görmekle beraber, burada insanlara doğal lezzetlerin ve Yavaş Yemek (Slow Food) kültürünün önemini anlatmak

²³⁰ Akın Yıldırım, Aysun Karaahmet, “Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 2013, s. 18 ve Deniz Çakar, a.g.e, s.105

²³¹ Selma Aydoğan, a.g.e., s.110, 111, Deniz Çakar, a.g.e., s.108 ve TÜİK/ADNKS 2020

²³² Tuğba Üstün Topal, Ash Korkut, Tuğba Kiper, “Yerel Kimliğin Kent İle Buluşması”, *İdil Dergisi*, Cilt 5, Sayı 25, 2016 s.1421

amaçlanmaktadır. Halfeti doğal tarımını korumak ve tarım alanını yaygınlaştırmak amacıyla 8 Haziran 2018 tarihinde “Halfeti Organik Tarımla Kalkınıyor Projesi” gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında doğal tarımla uğraşan çiftçilerin, esnafın ve zanaatkarların önemli bir yere sahip olduğuna dikkat çekilerek, kaliteli ve organik ürünlerin insan sağlığı açısından ne kadar değerli olduğu üzerinde durulmuştur. Sadece Halfeti’ye özgü olan “Karagül/Siyah Gül” ya da “Halfeti Gülü” ve “Mezopotamya Sümbülü” şeklinde çok sayıda çiçek çeşitlerinin korunması, bunların yaygınlaştırılması için “Koku Festivali Etkinliği” hayata geçirilmiştir.²³³

Halfeti’nin el işçiliği ürünlerinin (keçe aksesuarlar, taş bebek, kabak oyma, kabak boyama, sedef kakma, amigurumi ve sanatsal mozaik) muhafaza edilmesi için belediye tarafından çalışmalar başlatılmıştır. Bu ürünlerin üretiminin devamlılığını sağlamak için Halfeti sakinlerine ve esnafa dersler verilmiş ve bunların tanıtımını sağlamak pazarlar kurulmuştur. Halfeti’nin büyük bir bölümün sular altında kalmasıyla beraber her iki tarafına vadiler meydana gelmiştir. Vadiler arasında ulaşımın sağlanması için “Halfeti Kaymaklığı” ve “Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) İdaresi Başkanlığı” öncülüğünde “Halfeti Asma Köprüsü” çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında köprünün adına “Halfeti Gerdanı” konulmuştur. Turistler tarafından büyük ilgi gören bu alana piknik alanları yapılmış ve bu köprünün etrafında yer alan tarihi evler yenilenerek otel haline getirilmiştir. Ancak “Halfeti Asma Köprüsü”nü kullanmakta zorlanan yaşlı ve engelli gruplar için ulaşımın sağlanması teknelerle yapılmıştır. Ayrıca burada Halfeti’ye has yerel lezzetlerin yer aldığı restoranlarda kurulmuş ve yerleşim biriminin kendine has el işçiliği ürünleri burada açılan pazarlarda turistlere sunulmuştur.²³⁴

Halfeti’ye özgü bitkilerin, hayvanların ve ağaçların vs. yok olmaması adına “Halfeti Permakültür ile Buluşuyor Projesi” hayata geçirilmiştir. Bu proje “Küresel Çevre Fonu (GEF)” ve “Küçük Destek Programı (SGP)” çerçevesinde yapılmış olup, 20 kişinin “Ekolojik Mimari” ve “Kompost Gübre Yapımı” açısından eğitilmesini sağlamak için “Birleşmiş Milletler” ile iletişime geçilmiştir. Bu çerçevede var olan doğal ve organik ürünlerin ve tohumların korunmasını sağlamak için “Tarım Kredi Kooperatifi” öncülüğünde çalışmalar yapılmakta olup, GDO’lu ürünlerin tarımda

²³³ Huri Göker, **Sürdürülebilir Kalkınmada Cittaslow (Sakin Kent) Modelinin Kentsel Çekim Gücü Üzerindeki Etkisi: Halfeti Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Şanlıurfa 2020, s. 113, 114, 116

²³⁴ Göker, a.g.e., s.111, 112

kullanılması engellenmiştir. Fırat Nehri'nin taşmasıyla beraber Halfeti'nin tahrip olan yapılarının yenilenmesi ve iyileştirilmesi için “Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Genel Müdürlüğü” katkılarıyla “Halfeti Kentsel Sit Alanı Kıyı Şeridi İyileştirme Projesi” düzenlenmiştir. Halfeti’de güneş ve rüzgâr enerjisinden yararlanılmış ve bu alana yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Halfeti’de levhalar, panolar vs. gerekli çalışmalar neticesinde yeniden düzenlenmiştir.²³⁵

Halfeti’nin belli bir bölümün sular altında kalmasıyla arar gören Halfeti Merkez Cami” için “Halfeti Merkez Cami Kurtarma Restorasyon ve Çevre Düzenlenmesi Projesi” hayata geçirilmiştir. Cami’nin bulunduğu yerde yeniden inşasının yapılması için 2001, 2006 ve 2010 yılında çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak yapılan bu çalışmalar Cami’nin iyileştirilmesinde eksik kalmıştır. Proje tekrar gündeme alınarak “Kültür ve Turizm Bakanlığı, Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü” işbirliğiyle Cami’nin farklı bir alana taşınması sağlanmıştır.²³⁶ Diğer projeler; “Halfeti Koruma Amaçlı İmar Planı Projesi, Halfeti Merkez ve Savaşan Köyü’ndeki Tescilli Yapıların Restorasyonu ve Sokak Sağlamaştırma Projeleri, Savaşan Kaya Kilise, Barşavma Manastırı, Aziz Nerses Kilisesi, Norhut Kilisesi Arkeoloji Kazıları ve Çevre Düzenleme Projeleri” şeklindedir. Aynı şekilde “Kantarma Kervansarayı Restorasyon ve Çevre Düzenleme Projesi, Ulu Cami Kurtarma Restorasyon ve Çevre Düzenlenmesi Projesi ve Kültür Merkezi Projesi” gibi çok sayıda proje hayata geçirilmiştir.²³⁷

Halfeti merkezinde dezavantajlı grupların rahat hareket edebilmesi adına yol, asfalt ve bina önleri genel düzenlemeler yapılmıştır. Gereksinimlerini gideremeyen yaşlılar için “Türkiye İş Kurumu” öncülüğünde bu yaşlıların bakımını üstlenecek kişiler için eğitimler verilmektedir. Halfeti’de “Fırat Nehri” çevresi yalnızca insanların kullanacakları yürüyüş yolları haline dönüştürülmüş ve ayrıca kültürel mirasın olduğu alanlarda bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla yollar yapılmıştır. Halfeti’yi ziyarete gelen turistlere bilgi vermek amacıyla “Tanıtım Ofisi” kurulmuş ve tarihi yerlerini daha rahat gezmeleri amacıyla bilgilendirici tabelalar düzenlenmiştir. Halfeti’nin belli bir bölümünün sulara gömülmesi sonucunda buradaki yapıların yenilenmesi adına “Halfeti Kaymakamlığı” ve “Türkiye Kalkınma Vakfı” öncülüğünde

²³⁵ Selma Aydoğan, a.g.e., s. 112, 113

²³⁶ Deniz Çakar, a.g.e., 110, 111

²³⁷ Ayça Özmen, a.g.e., s. 145

“Entegre Kırsal Kalkınma Programı” ve “Halfeti Alt Bölge Kırsal Kalkınma Planı” hayata geçirilmiştir. Halfeti’de “elektromanyetik kirlilik” için 6 adet “baz istasyonu” kurulmuştur. Halfeti’nin yerel üreticilerinin korunması ve bu üreticilerin kendi işyerlerini açması için “Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü” öncülüğünde bu kişilere eğitimler verilmektedir. Halfeti halkına Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketini ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini anlatmak ve tanıtmak amacıyla “Yerel Yönetimler” ve “İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü” öncülüğünde ve “Sosyal Destek Programı” çerçevesinde eğitimler verilmiştir. Halfeti yerel halkı içinde ihtiyaç sahibi insanlara her türlü desteği sağlamak amacıyla “Halfeti Sosyal Yardımlaşma Vakfı Bakanlığı” tarafından gerekli çalışmalar yürütülmüştür.²³⁸

Şavşat/Artvin: sakin şehir unvanını 21-23 Haziran 2015 tarihinde İtalya’ya kentinde düzenlenen konferansla almıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine üyelik için ilk başvurusunu 2014 yılında gerçekleştiren Şavşat, Sakin Şehir kriterlerinin %71’lik kısmını yerine getirmiştir. Perşembe/Ordu sakin şehrinden sonra “Karadeniz Bölgesi”nin 2. sakin şehri olan Şavşat Türkiye’nin de 10. sakin şehri olmuştur. Şavşat, 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 17.024 kişilik bir nüfusu içerisinde barındırmaktadır.²³⁹ Şavşat’ın “Masuret ve Şavşat Çayı” turizm açısından önemli yerlerdir. Doğal alanlar bakımından zengin bir yapıya sahip olan Şavşat bu alanların yok olmaması için çalışmalar düzenlemiştir. Bu doğal alanlar; Karagöl-Sahra Milli Parkı, Meydancık Papart Vadisi (Sit alanı), Balıklı Maden Yaban Hayatı Koruma Sahası ve Karçal Dağları Gen Koruma Alanı’dır. Doğal göller bakımından da verimli olan ve varlığını sürdüren bu göller; “Karagöl (Milli Park sınırları içerisinde), Akgöl, Boğa Gölü, Kız Gölü, Koyun Gölü, Balıklı Göl, Aşağı Koyunlu Gölü, Çamlıca ve Karagöller” şeklindedir.²⁴⁰

Şavşat’ın geçim kaynağı hayvancılık, ormancılık ve tarım olup, tarımcılık Şavşat’ın coğrafi yapısının dağlık olmasından dolayı fazla yapılmamaktadır. Şavşat’ın yerel dokusunu yansıtan “Geleneksel Şavşat Evleri” turizm açısından önemli yapılardır. Kültürel anlamda “Karadeniz, Doğu Anadolu ve Gürcistan “gibi çeşitli gelenekleri içinde barındıran Şavşat, kendine has el işçiliği ön plana çıkmaktadır. Şavşat’ta ağaçtan

²³⁸ Selma Aydoğan, a.g.e., 114, 115, 116, 117

²³⁹ Elvettin Akman, a.g.e., s.85, TÜİK/ADNKS 2020 ve https://www.ntv.com.tr/yasam/dunyanin-sakin-sehiri-artvin-savsat-oldu,-6CnOv06DUaRWU9Lz_7NtA Erişim Tarihi: 07.09.2021

²⁴⁰ Ashlhan Tırnakçı, “Kırsal Peyzaj Kimliğinin Sürdürülebilirliği ve Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi: Artvin-Şavşat Örneği”, **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, Cilt 13, Sayı: Özel Sayı 1, 2017, s.55, 56, 57

yapılan el işçiliği yanında topraktan da yapılan işçiliklerde vardır. Bunlar; “çanak çömlek, kup, güveç ve pileki” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yöresel lezzetleri; “purşuk ve ayran çorbası, peynir eritmesi, dağ pancarı, kuş yemeği, katmer, silor, yatık döner, lahana ve fasulye turşusu, kabak tatlısı, baklava ve pestil” şeklinde sıralanabilir. Şavşat’ın tarihsel dokuları “Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu” öncülüğünde kayıt altına alınmış ve korunmuştur. Bunlar; “Civar Hisar, Şapel, Parih, ve Setlet Kaleleri, Eskikale Köyü Köprüsü, Karacabey Köyü ve Köprülü Köyü Cami, Şato, Kemer ve Taş Köprü, Türbe Kalıntısı ve Haziresi, Setlet Kilisesi ve Mezarlığı, Tibet Kilisesi, Atabek Türbesi ve Mezarlığı, Zülfer Temiz Evi ve Kaya Odaları” şeklindedir. Şavşat geleneksel değerlerini korumak ve bunları tanıtmak içinde farklı etkinlikler gerçekleştirmektedir. Bu etkinlikler; “Sahara Pancar Şenliği, Veli Köy Karüst-Karakucak Güreşleri, Merioba Yayla Yürüyüşü, Meydancık Satave Gevrek Festivali ve Yavuz Köy Kış Şenliği” şeklindedir.²⁴¹

Şavşat, sakin şehir unvanını aldıktan sonra hayata geçirmiş olduğu çalışmalar ve projeler şu şekildedir; Şavşat, geleneksel değerlerini, yöresel lezzetlerini, tarihi dokusunu ve yöresel el sanatlarını korumak ve bunları yaygınlaştırmak adına “Kentsel Gelişimin Dünya Örnekleri” çalışma kapsamında “1. Şavşat Çalıştayı” programı gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede Şavşat’a ait “seramik, ebru, keçe, kuru meyveler, baskı, çini, mozaik ve vitray” şeklinde farklı sanatların yapımının yer aldığı program “Şavşat Kadınları Sanatsal Etkinlikler” çerçevesinde “2. Şavşat Çalıştayı” düzenlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda “Doğrudan Faaliyet Desteği” ile Türkçe ve İngilizce olarak basılan afişler etkinliklerde ve festivallerde halka verilmiştir. Şavşat’ı tanıtmak amacıyla “ilçenin tanıtım filmi” yapılmış ve “Sky Life ve Terminal Dergileri”nde Şavşat’ı anlatan bilgilere yer verilmiştir. Şavşat’ı gezmek için gelen turistlere yönelik bilgiler vermek amacıyla “Cittaslow Tanıtım Ofisi” kurulmuştur.²⁴²

Şavşat’ın üye olduğu “Katı Atık Birliği” çerçevesinde atıkların farklı konteynerlerde toplanması sağlanmıştır. Şavşat’ta atık yağ, pil ve kâğıtlar farklı kutularda biriktirilerek bunların geri kazandırılması sağlanmıştır. Çocuklara geleneksel değerleri, yöresel lezzetleri, organik ve doğal ürünleri anlatmak ve doğaya karşı duyarlı olmayı öğretmek amacıyla “Çocuk Belediyesi” hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede

²⁴¹ Tırnakçı, a.g.e., s.58, 59, 60

²⁴² Halil İbrahim Şahin, **Yavaş Kent Hareketi Bağlamında Kent Pazarlama: Şavşat**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Trabzon, Mayıs 2019, s. 54

hayata geçirilen diğer çalışmalar; “Kaldırım Boyama Çalışmaları, Dünya Çocuk Hakları Günü Etkinliği, Hayır Çarşısı Faaliyetleri, Geri Dönüşüm Faaliyetleri, Okul Bahçelerini Yeşillendirme ve Fidan Dikme Faaliyetleri, Sevgi Duvarı Resimleme Çalışmaları ve Çocuk Belediyesi Ormanı Oluşturma Faaliyetleri” şeklindedir. Şavşat’ta hava kirliliğini ölçmek amacıyla “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” öncülüğünde ölçüm sistemleri ile gerekli incelemeler yapılmıştır. Görüntü kirliliğini engellemek için bütün kuruluşların levhaları tahtadan yapılarak yeniden düzenlemeler sağlanmıştır. Sokak hayvanlarını korumak adına “Hayvan Barınağı” ve “Kedi Evleri” çalışmaları hayata geçirilmiştir. Şavşat’ta bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla “Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA)” öncülüğünde “Şavşat’ın Çevresi Değişiyor Projesi” hayata geçirilme aşamasındadır. Şavşat’ta “Belediye Pasajı” çalışması gerçekleştirilmiş olup belediyenin dış kaplaması tahtadan yapılmıştır.²⁴³

Şavşat’ta kadınlara yönelik “Kadın Yaşam Merkezi” kurulmuş olup buradaki amaç kadınların yapmış olduğu el sanatlarını satarak belirli bir kazanç sağlamalarıdır. Şavşat’a ait yöresel eşyaların yer aldığı bir müze kurulmuş olup burası turistlere açılmıştır. Şavşat’ın “Çiçek Nene Caddesi”nde bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla bisiklet yolu yapılmış, geleneksel dokuyu anlatan ve insanların oturup vakit geçirebilmesi içinde alanlar oluşturulmuştur. Şavşat’ın çevresel dokusuna uygun olarak parklar, bahçeler, sokaklar ve caddeler geleneksel tahtalarla yapılarak çevreye estetiklik kazandırılmıştır. Çocuklara yerel üretimi aşlamak adına “Organik Tarım Bahçeleri” oluşturulmuştur. Şavşat’ta “İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü”nün katkılarıyla doğal ürünlerin korunması için çalışmalar başlatılmıştır. Şavşat’tı gezmeye gelen misafir ve turistlerin ilçeye girişte görebilecekleri “Yavaşlayın Şavşat’tasınız” ve “Cittaslow Şavşat” levhaları asılmış ve girişe Şavşat’tı anlatan bir levha konulmuştur. Şavşat yöresel lezzetlerini ilçeyi ziyarete gelen turistlere ve misafirlere sunabilmek adına “Hanımeli Evi” çalışmasını hayata geçirmiştir.²⁴⁴

Uzundere/Erzurum: Sakin şehir unvanını 20 Mart 2016 tarihinde İtalya’ya bağlı “Greve in Chianti” kentinde gerçekleştirilen konferansla almış ve Türkiye’nin 11. sakin şehri statüsüne kavuşmuştur. Nüfus bakımından 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 7.919 kişilik bir nüfusa sahiptir. Ekonomik anlamda kazancını tarım ve hayvancılıkla sağlayan Uzundere halkı, bunların yanında meyve ve

²⁴³ Şahin, a.g.e., s.55, 56

²⁴⁴ Şahin, a.g.e., s.57,58

sebze yetiştiriciliği, alabalık ve en önemlisi arıcılıkta yapmaktadır. Uzundere “Tortum Şelalesi, Tortum Gölü ve Çoruh Vadisi” ile turistlerin uğrak noktası olmuştur. Uzundere’nin en önemli özelliği yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan 12 farklı kelebek cinsini doğasında barındırıyor olmasıdır.²⁴⁵

Uzundere hem bitki çeşitliliği bakımından hem hayvan türü bakımından hem de doğal su kaynaklarının varlığı bakımından zengin bir yapıya sahip olması sebebiyle bunların korunması için 2000 yılında “Kafkasya Ekolojik Bölgesi”ne dâhil edilmiş olup, 200 “Ekolojik Bölge”den biri olmuştur. Uzundere tarihsel ve kültürel bakımdan da zengin bir yapıya sahip olmakla birlikte; “Öşvank Kilisesi, Manastırı ve Kütüphane Binası, Üngüzek ve Sapaca Kalesi, İnçer, Dikya ve Cevizli Camileri, Şaşaroz, Erikli, Balıklı ve Çağlaya Şapelileri” tarihi dokularıdır. Uzundere’nin yerel ürünler ise “bal, ceviz, dut ve pestil” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu yerel ürünlerin tanınırlığını sağlamak için her sene 23-30 Haziran “Uzundere Yemek ve Gastronomi Festivali” gerçekleştirilmektedir. Çiçek çeşitliliği bakımından da verimli bir coğrafyaya sahip olan Uzundere, bu çiçek çeşitlerinin üretimini arttırmak amacıyla “Çiçekçiliğin Geliştirilmesi Projesi” gerçekleştirilmiştir. Diğer bir proje “Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığının Erzurum Tarım Gönüllüleri Derneği” ve Erzurum ilinin işbirliği içinde 2000 yılında gerçekleştirdiği “Uzundere Sarıçam Ormanları Üzerinde Keçi Baskısının Azaltılması Projesi”dir. Uzundere “seracılık” bakımından da kendini geliştirmiş olup “seracılık” Uzundere sakinlerinin ekonomik kazancına büyük katkı sağlamaktadır.²⁴⁶

Uzundere, geçmişten beri koruyup bugüne aktardığı ve birçok kültürel mirası içinde barındırdığı “Tarihi Ambarlı Eyvanlı Uzundere Evleri” ile tanınmaktadır. Bu evlerin tarihi geçmiş 200-250 senelik eskilere dayanmakla birlikte evlerin inşası özel ahşap malzemeler, nakış ve süslemeler ile yapılmıştır. Uzundere yöresinin kendine has festivalleri de mevcuttur. Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar her sene 29 Ekim de “Uzundere Belediyesi” öncülüğünde “Cumhuriyet Karakucak Güreş Festivali” yapılmaktadır. Bir diğeri “Armut Festivali” olup buradaki amaç Uzundere sakinlerinin yaz aylarında ekip büyüttüğü yerel ürünlerini bir araya getirerek kutlamalar yapmaktadır. Bu çerçevede 2007 de “Uzundere Muhtarlığı” ve “Sapaca Kültür ve Turizm Derneği” öncülüğünde yapılmaya devam eden “Sapaca Köyü Puşulu Yayla

²⁴⁵ Çiğdem Ünal, a.g.e. s.25, Gülcan Dursun, a.g.e., 67, Elçin Burcu Temel, a.g.e., s.80 ve TÜİK/ADNKS 2020

²⁴⁶ Uğur Şen, a.g.e., s. 63, 64 ve Elif Cemre Çolak, “Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği”, a.g.e., s. 48

Festivali” diğerk bir festivaldir. Aynı şekilde “Tortum Gölü” çerçevesinde gerçekleştirilen “Denizcilik ve Kabotaj Bayramı Festivali” ilk olarak 1 Temmuz 2007 tarihinde “Uzundere Kaymakamlığı, Uzundere Belediyesi Türkiye Yelken Federasyonu ve Denizcilik Müsteşarlığı” öncülüğünde yapılmıştır. Son festival ise “Tortum Şelalesi” çerçevesinde yapılan “1. Şelale Festivali ve Gençlik Şöleni Festivali”dir.²⁴⁷

Uzundere, sakin şehir unvanını aldıktan sonra hayata geçirdiğı çalışmaları ve projeleri şu şekildedir; “Çiftçi Kursları, Mazot Kimyaevi, Gübre ve Toprak Analizi, Yem Bitkileri, Aktif Koloni Arıcılık, Yavru Balık ve Ürün Destekleme Projeleri” karşımıza çıkmaktadır. Diğerk projeler; “Doğru Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR), Yıkıklar Doğru Çevre Koruma Projesi, Kent Merkezi Sokak Sağlamaştırma Projesi, Kent Merkezi Sokak Sağlamaştırma Projesi, Tortum Çayının Islahının Yapılması ve Rekreasyon Alanlarının Oluşturulması Projesi, Yenileme ve Yeniden Düzenleme” şeklindedir. Uzundere sakinlerinin toplumsal yaşamda aktif rol almalarına yönelik dersler ve eğitimler verilmiştir. Aynı şekilde “Eğitimde Fırsat Eşitliği”nin sağlanmasına yönelik projeler hayata geçirilmiştir. Bisiklet kullanımını teşvik etmek amaçlı “Çoruh Vadisinin Eurovela Bisiklet Ağına Katılım Projesi” düzenlenmiştir. Uzundere’ye has yerel ürünlerin korunması adına “Yerel Ürünler Pazar Projesi, Dut İşleme Tesisi Projesi, Köy Tavukçuluğunu Geliştirme Projesi, Yöresel Çağ Kebabı Otantik Görünümüne Kavuşuyor Projesi” gibi birçok proje hayata geçirilmiştir. Diğerk projeler; Tortum Şelalesi Projesi, Uzundere Turizm Master Projesi, Hoş Geldin Bebek Projesi, Hanım Kültür Evi Projesi, Kuzey Doğru Küreklerini Geleceğe Çekiyor Projesi, Yalnız Değilsiniz Projesi, Gökten Dört Elma Düştü Projesi, Mutlu Aile Merkezi Projesi, Neşeli Çocuklar Mutlu Aileler Projesi, Engelleri Spor İle Aşalım Projesi, Uzundere Karşılama Oteli Projesi’dir. Aynı şekilde “Erzurum’da Deniz Yoksa SODES (Sosyal Destek Programı) Destekli Tortum Gölü Var (Modüller Havuz) Projesi, Trekking Rotalarının İşaretlenmesi, Macera Parkuru, Kamp Alanı Projesi”dir. Aynı şekilde “Oboziteye Karşı Spor Yapan Uzundere Projesi, Uzundere’ye Fiyort Park Projesi” Uzundere tarafından hayata geçirilen projelerdir.²⁴⁸

Eğirdir/Isparta: Sakin şehir unvanını 2017 yılında Artvin’in “Şavşat” ilçesinde düzenlenen konferansla beraber alan Eğirdir, Yalvaç’tan sonra Isparta iline sakin şehir

²⁴⁷ Faris Karahan, Egemen Çakır, **Uzundere Turizm Master Planı: Vizyon 2023**, Erzurum: Uzundere Belediyesi Yayınları, 2011, s. 16

²⁴⁸ Elçin Burcu Temel, a.g.e., s81, 82

unvanını getiren ikinci yerleşim birimidir. Eğirdir, nüfus bakımından 2020 yılında gerçekleştirilen “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 31.435 kişilik bir nüfusa sahiptir. Eğirdir, kendine has “Eğirdir Gölü, Kasnak Meşesi, Eğirdir Elması ve Apollo Kelebeği” ile ön plana çıkmaktadır. Eğirdir “Göller Yöresi”nde yer almasından dolayı çeşitli faaliyetleriyle önemli bir yere sahiptir. Eğirdir’in simgesi olan ve Türkiye’nin de dördüncü büyük gölü olan “Eğirdir Gölü” kendine has özelliğiyle saat başı renk değiştiren önemli bir göldür. Gölün içerisinde “Can Ada” ve “Yeşil Ada” isminde iki farklı ada bulunmaktadır. Bu bakımdan yerli ve yabancı turist potansiyeli yüksektir.²⁴⁹

Tarihsel ve kültürel mirasıyla ön plana çıkan Eğirdir’in bu yönüyle “Doğal Sit Alanı” unvanına sahip beş alanı mevcuttur. Bunlar; “Eğirdir Gölü, Kovada Gölü, Yeşil Ada, Can Ada ve Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı”dır. Eğirdir, “Arkeolojik Sit Alanı” bakımından da zengin bir yapıya sahip olup bunlar; “Eğirdir Kalesi, İç Kale ve Dünder Medresesi, Mallos ve Prostanna Antik Kenti, Bağören Kilisesi ve Kaletepe Kilise Kalıntıları, Serpil Köyü Antik Yolu ve Denizaltı Mevkii Antik Yerleşik Alanı” şeklindedir.²⁵⁰

Eğirdir’in sakin şehir unvanını aldıktan sonra Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde gerçekleştirdiği projelere ve çalışmalara bakacak olursak; yerleşim birimine has yöresel lezzetlerin muhafaza edilmesi için “Yöresel Ürünler” adında bir market çalışması hayata geçirilmiştir. Hava ve su kirliliğine yönelik sistemler kurulmuş ve kullanılan atıkların geri dönüşümünü sağlamak adına çalışmalar yürütülmüştür.²⁵¹ Eğirdir sakinlerine yönelik “Eğirdir Belediyespor ve Gençlik” ve “Spor Bakanlığı” öncülüğünde yelken ve lazer alanlarında etkinlikler düzenlenmiş ve “Türkiye Yelken Federasyonu” öncülüğünde hazırlanan etkinliklerde Eğirdir gençleri de yer almıştır. Bu çerçevede “Deniz ve İç Sular Düzenleme Genel Müdürlüğü” ve “Türkiye Yelken Federasyonu” katkılarıyla “Anadolu’ya Yelken Açıyoruz Projesi” Eğirdir’de 2015 yılında yapılmıştır. Eğirdir’de gerçekleştirilen bir spor etkinliği ise 2002 yılından günümüze kadar devam eden “Triatlon” sporudur. Her sene düzenlenen “Eğirdir Triatlon Etkinliği” çeşitli spor

²⁴⁹ Utku Ongun vd., “Sürdürülebilir Kırsal Turizmle Bütünleşen Eğirdir İlçesinin Sakin Şehir (Cittaslow) Kapsamında Kırsal Kalkınmaya Etkisi”, **Journal Of Current Researches On Social Sciences**, Cilt 7, Sayı 2, 2017, s.152, 153, Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.39 ve TÜİK/ADNKS 2020

²⁵⁰ Mehmet Korkmaz, Sibel Nihal Başkalkan, “Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, **SDÜ Orman Fakültesi Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2011, s.65

²⁵¹ Seadet Özgü Tural, a.g.e., s.94

dallarını içeren bir etkinlik olup Eğirdir Türkiye'nin "2. Triatlon Etkinliği" düzenleyen unvanına sahip olmuştur. Dağcılık sporu bakımından da aktif bir konumda olan Eğirdir'de kurulan "Davraz Dağı-Karlı Yayla Kış Sporları Turizm Merkezi" 1995 yılında "Turizm Merkezi" statüsüne kavuşmuştur. Eğirdir'in kendine has yöresel etkinlikleri; "Tarihi Pınar Pazarı" etkinliğidir. Bu etkinlik "Pınar Başı" yerinde düzenlenmekte ve sekiz hafta sürmektedir. Gerçekleştirilen bir diğer etkinlik "Klasik Müzik Festivali" etkinliği olup bu etkinlikte Eğirdir'in kültürel özelliklerine yer verilmektedir.²⁵²

Eğirdir, yerel halka daha temiz su verebilmek adına "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Yönetmeliği" çerçevesinde gerekli çalışmalar yerine getirilmiştir. Eğirdir'in en önemli gölü olan "Eğirdir Gölü" çevresinde yaşayan hayvan ve bitki çeşitliliğini korumak amacıyla gerekli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Eğirdir'in "Mavi Bayrak" unvanına sahip olan "Altın Kum Plajı" ilerleyen süreçte bu unvanını kaybetmiştir. Ancak tekrar bu bayrağın geri alınması için gerekli planların hazırlanması önerilmiştir.²⁵³ Sürdürülebilir bir çevre için Eğirdir, yerel halkın üretmiş olduğu ürünleri korumak ve GDO ürünlerin önüne çekmek için "Yedi Renkli Göle Yedi Renkli Hayat Projesi"ni hayata geçirmiştir.²⁵⁴

Bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak adına bisiklet kullanım alanlarının okul ve iş alanlarının bulunduğu yerlerden geçilmesi sağlanmıştır. Engellilerin yerleşim biriminde rahat hareket edebilmesi için yollarda, caddelerde, sokaklarda ve bina önlerinde gerekli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Yeşil alanları korumak ve bunları arttırmak amacıyla çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çöp kutularının görüntü kirliliği yaratmaması ve çevre ile uyumlu olması adına çalışmalar yapılmış olup çevreye güzel görüntü katmak amacıyla caddelerde ve sokaklarda çiçek dikimi çalışmaları yürütülmüştür. Yerel ürünlerin, el sanatların ve geleneksel değerlerin korunması adına pazarlar oluşturulmuştur. Eğirdir'i ziyarete gelen turistlerin buradaki tarihi yerleri ve kültürel dokuları daha rahat gezebilmesi adına gerekli bilgilendirici ve yönlendirici levhalar kullanılmıştır. Tarihi yapıların ve dokuların korunması için "Sokak Sağlamaştırma Projeleri" gerçekleştirilmiştir. Hayata geçirilen en önemli çalışma ise Eğirdir'in "ardıç tohumunu" ilk defa filizlendirmeyi başaran yerleşim birimi olmasıdır.

²⁵² Tural, a.g.e., 48, 49

²⁵³ Tural, a.g.e., 76,

²⁵⁴ <https://www.wwf.org.tr/?1365> Erişim Tarihi: 08.09.2021

Bu özelliği ile Eğirdir de yer alan “Ardıç Orman Fidanlığı” Türkiye’de ardıç fidan yetiştiriciliğinde önemli bir yere sahiptir. Eğirdir, “güvenli ulaşım ve trafik” için projeler düzenlemiştir.²⁵⁵

Gerze/Sinop: Sakin şehir unvanını Eğirdir ile beraber 2017 yılında alan Gerze “Elma, Köse, Dede ve Hasan Dağları” ile çevrilidir. İlçe statüsüne 1920 yılında kavuşan Gerze’nin nüfusu 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 26.191 kişilik bir nüfusa sahiptir. Gerze’nin geçmişten günümüze koruyarak taşıdığı geleneksel ve yerel lezzetleri; “mamelika (kaşık hamuru), mantı, etli hamur, tuzlu balık, tirit, boranaşı ve nokul” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Gerze’nin kentine has el sanatları ise “ahşap oyuncaklık, maket gemiler, çini, peşkir ve iğne oyaları” şeklindedir. Gerze’ye ait tarihi yapılar; “Gerze Yaykıl Taşkan, Çeçe Sultan Türbesi, İnkılâp İlkokulu, Köşk Hamamı, Elmas Paşazade Hacı Mustafa Cami, Yakup Ağa Konağı, Yelken Tepe, Derecuma Cami, Sorkun Şelalesi, Taş Han, Sökü Yaylası ve Değirmendere Şelalesi” şeklindedir. Balıkçılık üretiminde de ön plana çıkan Gerze, yerel halkın üretmiş olduğu ürünleri ve el yapımı sanatlarını satabilmek adına her Cuma “Üretici Pazarları” kurmaktadır. Kendine has yapıyla ön plana çıkan Gerze, geleneksel lezzetlerin sunulduğu lokantalar, yerel halka yönelik eğlence mekânları ve yine ilçenin kendine özgü yerel malzemelerinden inşa edilen 2 katlı evleri sakin şehir açısından önemli unsurlardır.²⁵⁶

Tarihi yapısıyla, el sanatlarıyla, doğal mimarisiyle ve yerel lezzetleriyle ön plana çıkan Gerze ilçesini Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmalara ve projelere bakacak olursak; yaşanılabilir bir ilçe oluşturmak ve ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirliği gerçekleştirmek için Gerze tarafından “Ahşap Oyuncak Kursları” açılmıştır. Yerel halk tarafından kullanılıp atılan tahtaların tekrar geri kazandırılmasını sağlamak amacıyla başlatılan bu kurslarda ilçe sakinlerine eğitimler verilmektedir. Gerze’de çocuklara yönelik olarak planlanan ve gerçekleştirilme aşamasında olan “Çocuk Tarım Köyü Tematik Proje” kapsamında çocuklara küçük yaştan yerel, doğal ve organik üretimin faydalarının öğretilmesi amaçlanmaktadır. Yine bu proje kapsamında çocuklara Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin ve Sakin Şehir

²⁵⁵Meryem Alagöz, “Sürdürülebilir Kent Bağlamında Cittaslow Yaklaşımı: Eğirdir İlçesinin Cittaslow Kriterleri Açısından İncelenmesi”, *Asia Minor Studies-İnternational Journal of Social Sciences*, Cilt 6, Sayı: AGP Sempozyum Özel Sayısı, Ekim 2018, s.147 ve <http://www.egirdir.bel.tr/> Erişim Tarihi: 08.09.2021

²⁵⁶Tuğba Düzenli, “Çevreyle Bütünleşen-Sürdürülebilir “Cittaslow Hareketi”: Gerze Örneği”, *Social Mentality and Research Thinkers Journal*, Cilt 4, Sayı 1, 2018, s.308, 309, 310 , Elif Cemre Çolak, a.g.e., s.50 ve TÜİK/ADNKS 2020

(Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları anlatılmakta ve bunlara dair çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Gerze'ye ait yerel lezzetlerin ve yerel ürünlerin korunması ve bunların ileri nesillere aktarılması için “ürünlerin markalaşması” yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilen diğer bir proje, “Kil-Ürün Markası Projesi” olup bu projedeki amaç, Gerze'ye has “kil” ile yapılan malzemeler üreterek bunların tanıtılmasını sağlamaktır. Ayrıca bu kapsamda diğer bir çalışma Gerze ilçesine has ve geleneksel lezzetlerinden biri olan “Piretün Meyvesi”nden yapılan birçok lezzetin tarifi ile sürdürülebilir bir ekonomi amaçlanmaktadır. Yine ilçe kendine has ve kendisinin ürettiği geleneksel lezzetleri halkına ve ilçeye gelen turistlere sunabilmek adına dükkânlarında, kafelerinde vs. bu lezzetlere yer vermektedir. Gerze, kendine has “ahşap” kullanım alanını yaygınlaştırmak ve ilçeye estetik ve doğal bir güzellik katmak adına Gerze'de yer alan levhaların, tabelaların ve yine lokantaların, kafelerin ve çay bahçelerin levhalarının yapımı “ahşap” malzemesinden yapılmıştır. Bu çerçevede kendine has “ahşap” malzemesine yaygınlaştırmak ve Gerze'ye ekonomik anlamda kazanç sağlamak adına “Ahşap Gemi Maketi Teşhir Projesi”ni hayata geçirmiştir. Bu projenin ve maket geminin yapımında ilçe sakinlerinin görüş ve düşünceleri de alınmıştır.²⁵⁷

Gerze öğrencilerinin talepleri üzerine hayata geçirilen “Kitap Kumbaraları” çalışmasında kumbaraların yapımı okullarda kullanılmayan sıralar ile gerçekleştirilmiş Gerze'de sokak hayvanlarına yönelik “Sokak Hayvan Evleri” çalışması hayata geçirilmiş olup, bu evlerin inşasında geri dönüşüm amaçlı tahtalar kullanılmıştır. Gerze sakinlerinin talebi üzerine “Belediye Ahşap İşleri Atölyesi” öncülüğünde kullanılmayan ve eski “kağıt tekerlekleri” aracılığıyla “Banklar” yapılmıştır. Gerze'ye ait “ahşap ürünleri” ve yerel ürünleri korumak ve bunların devamlılığını sağlamak için “Ahşap Satış Merkezleri” oluşturulmuştur. Gerze'de yaşanılabilir bir ortam oluşturabilme adına geleneksel mimari yapıyı bozmadan yenilikler yapabilmek için “Kentsel Tasarım Projeleri” çerçevesinde “Kentsel Tasarım Rehberi” uygulanmaya başlanmıştır. Gerze yerel halkı tarafından yapılan el işçiliği ürünleri korumak ve bunları ileriye aktarmak için “Hobi Evleri” çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu “Hobi Evleri”ne yerel halkı ve turistleri çekebilmek içinde “Bisiklet Yolları” çalışması hayata geçirilmiştir. Diğer bir proje engelli gruplarına yönelik olan “Hurma Dibi Resif Plaj Projesi”dir. Bu proje ile

²⁵⁷ Turaç Yanturalı, a.g.e., s.90, 91, 92

engelli grupların toplum yaşamında yer almaları amaçlanmaktadır. Engellilere yönelik başlatılan bu proje kapsamında “Dalış ve Yelken Kulübü” şeklinde farklı alanlarda sportif faaliyetlere de yer verilmiştir. Diğer bir proje 2019 yılında gerçekleştirilen “İş Merkezi/Yaşam Alanı Projesi” olup, bu proje Gerze’nin yerel üreticilerini koruyan bir çalışmadır.²⁵⁸

Gerze sakinlerinin talepleri üzerine “Gerze Kent Parkları” çalışmasını hayata geçirmiştir. Sakin Şehir unvanını almadan önce 3 parkı olan Gerze’de bugün 33 tane park mevcuttur. Bu parklara birkaç örnek verecek olursak; çocuklara yönelik inşa edilen “Helesa Parkı” Gerze’nin tarihsel geçmişini yansıtan “Helesa Kültürü”nden etkileneilerek yapılmıştır. “Helesa Kültürü” geçmişte denizciler denize açılmadan önce ellerinde “maket kayık” ile ilçede dolaşarak yemek ve giymek için malzemeler isterdiler. Bu çerçevede ilçede oluşturulan ve “kayık” biçiminde park bu hikâyeden esinlenerek inşa edilmiştir. Diğer bir park, engelli bireylere yönelik olarak inşa edilen “Süleyman Seba Beşiktaş Parkı”dır. Yine çocuklara yönelik olan ve çocuklara küçük yaştan trafik kurallarını öğretmek adına 2019 yılında inşa edilen “Çocuk Trafik Eğitimi Parkı”dır. Gerze’de düzenlemeler yapmak için “Gerze Yerel Yönetim, Belediye ve Gerze Mimarı Estetik Komisyonu” öncülüğünde “Kentsel Tasarım ve Planlaması İçin Projeler” düzenlenmiştir. Bu çerçevede Gerze ilçesi tarafından gerçekleştirilen ve “Belediye Fen İşleri Müdürlüğü, Ahşap İşleri Atölyesi, Destek Hizmetleri Birimi ve İmar İşleri Müdürlüğü” öncülüğünde “Hibe Projesi” düzenlenmiştir. Bu proje çerçevesinde gerçekleştirilen diğer bir çalışma “İLBANK”ın katkılarıyla çevre düzenleme çalışmalarıdır. Bir diğer proje yerel üreticiye ve esnafa yönelik olan “Zanaatkârlık Zanaat Ürünleri Projesi”dir. Yerel ekonomiyi devam ettirmek adına yapılan bu proje ile Gerze, kendi yerel lezzetlerini, geleneksel değerlerini ve el işçiliği sanatlarını “Kültür Bakanlığı” öncülüğünde ulusal ve uluslararası boyutta tanıtma şansına sahip olmuştur.²⁵⁹

Gerze’nin başlatmış olduğu ve “Ahşap İşleri Atölyesi” ve “Ahşap Tabela Atölyesi” öncülüğünde yapılan bir diğer çalışma “Gerze Kent Mobilyaları” kapsamında hayata geçirilen çalışmalardır. Burada Gerze’nin hedeflediği sürdürülebilir çevresel düzen için Gerze genelinde “ahşap” kullanımını yaygınlaştırmak ve bu alanda çok sayıda tasarımı hayata geçirmektir. Bu çerçevede Gerze’de yer alan ve ahşaptan yapılan

²⁵⁸ Yanturalı, a.g.e., s.93, 94, 95

²⁵⁹ Yanturalı, a.g.e., s.96, 97, 98, 100

“Kent Mobilyaları”nı şu şekilde sıralayabiliriz; “Ahşap Pazar Yeri, Ahşap Gerze Yaşlılar Evi, Okul Bahçesi Ahşap Kamelyalar, Sahip Bandı Ahşap Kamelyalar”dır. Yine “İlçe İçi Ahşap Bank, Sahil Bandı Ahşap Bank, Sahil Bandı Ahşap Çardak, Sahil Bandı Ahşap Piknik Masası ve İlçe İçi Ahşap Otobüs Durağı” ilçeye has yapılardır.²⁶⁰

Göynük/Bolu: Sakin şehir unvanını 2017 yılında Eğirdir ve Gerze ilçeleriyle beraber alan Göynük, 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 14.917 kişilik bir nüfusa sahiptir. Göynük sakinleri ekonomik anlamda kazancının büyük bir bölümünü yaptığı el işçiliği ile sağlamaktadır. Önceleri “Torbalı” veya “Torbalı Göynük” olarak anılan yerleşim biriminde “at çulu ve torba” ile yapılan el işçiliği fazla olduğu için bu isimle anılmıştır. Bunların yanında eskiden Göynükte el işçiliği olarak; “saraçlık, kunduracılık, demircilik, yağcılık, aba, şayak, kilim ve çuval dokumacılığı” yapılmaktaydı. Ancak günümüzde bu el işçilikleriyle uğraşmamaktadır. Bunların yerine “ağaç ve ahşap oymacılığı” yapılmakta olup, eskiden de yapılan ve halen yapılmaya devam eden bir el işçiliğidir. Zanaatkârlar bu el işçiliğini yaparken “kayın, şimşir, ceviz ve ardıç” ağaçlarını oyarak çeşitli süslü ve mutfakta kullanılan çeşitli malzemeler üretirler. Diğer el işçiliği “dokumacılık” olup, bu el işçiyle “kılcan” adındaki “kilimler, heybeler, torbalar ve çuvalar” üretilmektedir. Göynük’ü anlatan ve Göynüğün eskiden beri sürdürdüğü geleneksel ve yöresel etkinliklerde mevcuttur. Bunlardan ilki; “Akşemseddin Anma Günü” olup Mayıs’ın son Pazar günü düzenlenmektedir. Diğer bir etkinlik “Göynük Bayramı” olup her 10 Ekim’de düzenlenmektedir. Ekim’de düzenlenen bu etkinlikte ilçe sakinlerinin ürettiği yerel ürünler, kurulan tezgâhlarda halka sunulmaktadır.²⁶¹

Tarihsel ve kültürel yapılar açısından zengin bir yapıya sahip olan Göynük’ün camileri şu şekildedir; ilki “Gazi Süleyman Paşa Cami” olup 1331-1335 dönemlerine ait bir camidir. Osmanlı devletine ait bu yapı 1948 ve 1960 yıllarında yenilenmiştir. Günümüzde Göynük ilçesinde “Çarşı Cami”nin kubbesi olup diğer camilerin kubbesi yoktur. Diğer bir cami 19.yüzyılda “Hacı Abdullah Vakfı” öncülüğünde inşa edilen “Hacı Abdi Cami”dir. Göynük ilçesinde önemli bir yere diğer cami 15.yüzyılda “Akşemseddin” öncülüğünde inşa edilen “Akşemseddin Cami”dir. İnşası 1335-1336 yıllarında gerçekleşen diğer cami “Yaylabaşı Cami”dir. Göynükte bulunan tek hamam

²⁶⁰ Yanturalı, a.g.e., s. 101, 102, 103

²⁶¹ A. Nüket Kılıç Benzer, **Bolu-Göynük ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara 2006, s.183, 184, 185 ve TÜİK/ADNKS 2020

ise “Gazi Süleyman Paşa Hamamı” olup, bu hamam “Gazi Süleyman Paşa Cami” ile beraber aynı yıllar içinde yaptırılmıştır. Hamam 1948 yılında Göynük Belediyesi öncülüğünde yenilenmiş olup iki bölümden oluşmaktadır. Batı yönünde kalan bölüm erkekler için, doğu yönünde kalan bölüm ise kadınlar için yaptırılmıştır.²⁶²

Göynük’e has türbeler ise 1464’de “Fatih Sultan Mehmet” öncülüğünde inşa edilen “Osmanlı Devleti” zamanına ait “Akşemseddin Türbesi”dir. Diğer bir türbe Ömer Sıkkın Türbesi” olup, 1446’da “Akşemseddin”in arkadaşı “Ömer Sıkkın” adına yaptırılmıştır. Göynük’ün diğer türbesi “Tabak Dede (Debbağ Dede) Türbesi”dir. Göynük’ün diğer önemli tarihi yapısı “Osmanlı Devleti” dönemine ait olan “Gazi Süleyman Paşa Cami” ile “Gazi Süleyman Paşa Hamamı” ortasında bulunan “Akşemseddin Türbesi Haziresi”dir. Bu hazire “Fatih Sultan Mehmet” öncülüğünde inşa edilen bir yapıdır. Farklı zamanların mezar taşlarını içinde bulunduran ve 15. yüzyıldan 20.yüzyıla kadar toplam 84 mezar taşını bünyesinde barındıran bir tarihi dokudur. Göynük ilçesinin önemli diğer bir yapıtı “Zafer Kulesi” olup, tarihsel miras anlamında ilçede önemli büyük bir kuledir. Kule 1923-1924 yıllarında o dönemin kaymakamı “Hurşit Bey” tarafından inşa edilmiştir.²⁶³

Önemli bir sakin şehrimiz olan Göynük günümüze kadar geleneksel değerlerini, tarihi yapısını, kültür öğelerini, yerel lezzetlerin ve geleneksel el sanatlarını koruyarak aktarmıştır. Bu çerçevede 1323 yılında Osmanlı Devleti’nin bir ilçesi olan Göynük o dönemin tarihsel dokularını muhafaza edip günümüze aktardığı için “Osmanlı Kenti” şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca kendine has doğal çevresini koruduğu için 1987 yılında “Kentsel Sit Alanı” unvanına sahip olmuştur. Osmanlı Dönemi’ne ait kültürel ve tarihi lezzetleri günümüze taşıdığı için “Sarayın Arka Bahçesi” şeklinde de tabir edilmektedir. Bu çerçevede Göynük’ün kültürel ve yerel lezzetlerini şöyle sıralayabiliriz; “dügün çorbası, cevizli erişte, sütlü kabaklı yufka, etli yaprak sarma, istiridye mantarı, taş kebabı, tarhana çorbası, piyaz, hoşmerim, dik börek ve uğut şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁶⁴

Sürdürülebilir turizm açısından önemli bir yere sahip olan Göynük’ün koruyarak günümüze aktardığı “antik kentleri” de mevcuttur. Bunlardan ilki günümüzde önemli bir “liman kenti” olan “Phaselis Antik Kenti” Göynük ilçesinin bugünkü su

²⁶² Benzer, a.g.e., s.159, 161, 162, 163

²⁶³ Benzer, a.g.e., 64, 65, 66, 67

²⁶⁴ <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-goynuk/> Erişim Tarihi: 30.04.2021

gereksinimini karşılayan önemli bir tarihsel dokudur. Göynük'te yer alan diğer önemli antik kent "Olympos Antik Kenti" olup, "Helenistik, Roma, Bizans" gibi devletlerin tarihi izlerini taşımaktadır. Önemli "liman kenti" olan bu antik kentin kuzey yönünde bulunan "Olympos Kalesi" orta çağ zamanına ait bir kaledir. Gerze'nin civarında yer alan "Olympos (Tahtalı) Dağı" da varlığını korumaktadır. Diğer önemli tarihi yapı ise "Likya Yolu" olup 1999 yılında turistlere sunulan yürüyüş yoludur. Türkiye'de en uzun yürüyüş yolu olan bu yol "Fethiye"den "Antalya" iline kadar devam etmektedir. Yol "Göynük Çayı"ndan ve "Göynük Yaylası"ndan da geçmektedir.²⁶⁵

Göynük eski tarihi evleri olan "Göynük Evleri" ile tanınmaktadır. Birbirinin aynısı olan bu evler koruma altına alınmıştır. Bu çerçevede Göynük ilçesine ait yerel, kültürel ve tarihi yapıların korunması ve ilçede sokakları ve caddeleri sağlamlaştırma adına "Kültür ve Turizm Bakanlığı" öncülüğünde "İpek Yolu Projesi" kapsamında birçok proje hayata geçirilmiştir.²⁶⁶ Göynük'ün kendine has çevresel düzenini korumak ve görüntü kirliliğini ortadan kaldırmak adına "imar planları" gerçekleştirmiştir. Aynı şekilde Göynük'te 161 tarihsel yapı ve 45 tarihi ev kendine özgü dokusu bozulmadan yenilenmiştir. Göynük'te sürdürülebilir bir çevre için kendini yenileye enerji kaynaklarından yararlanılmış ve Göynük çevresinde "ağaçlandırma" çalışmaları yürütülmüştür. Göynük'e özgü yerel lezzetlerin, ürünlerin ve geleneksel el sanatlarının korunması için Göynük'ün "Tarihi Çarşısı"nda pazarlar kurulmuştur. "Akşemseddin Diyar-ı" şeklinde anılan Göynük ilçesinde halka Sakin Şehir hakkında eğitimler verilmiştir. Yine Göynük'te "Termal Turizm" kapsamında çalışmalar başlatılmıştı.²⁶⁷

Sakin Şehir Göynük'ün gerçekleştirmiş olduğu projelere ve çalışmalara bakacak olursak bunlardan ilki "Yeni Evsel Katı Atık Toplama ve Aktarma İstasyonu" kapsamında ilçedeki "Pamukkale Geri Dönüşüm Tesisi"ne aktarılacaktır. Göynükte yerel halkın rahat ulaşım sağlaması adına "Göynük Merkez Çevre Yolu Projesi" gerçekleştirilmiştir. Yerel halka kaliteli su sunmak adına "İçme Suyu İsale Hattının Yenilenmesi" çerçevesinde çalışmalar yürütülmüş ve "Sofuali Mahallesi"nde 500 tonluk depo yapımı gerçekleştirilmiştir. Göynük Belediyesi ve "İller Bankası"

²⁶⁵ Çiğdem Tozan, **Göynük Kasabası ve Çevresinin Turizm Coğrafyası**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Erzurum 2019, s.112, 113, 114, 115, 116, 117, 118

²⁶⁶ Meltem Sarıyıldız, **Sakin Kent Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bolu-Göynük Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2019, s. 60

²⁶⁷ <https://yesilhaber.net/goynuk-sakin-sehir-oldu/> Erişim Tarihi:02.05.2021

öncülüğünde “Kanalizasyon Ana Kolektör ve Arıtma Tesisi Projesi” hayata geçirilmiştir. Göynük’te yapılan diğer bir çalışma “LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazı) ve Akaryakıt İstasyonu” çalışması olup ilçeye ikinci bir istasyon kurulması amaçlanmıştır. Göynük sakinlerinin gereksinimlerini yerine getirmek adına “Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) – Bilişim Teknolojileri ile Akıllı Kent Yönetim Sistemi Projesi” hayata geçirilmiştir. Göynük sakinleri için “Toplu Konut” çalışması düzenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Göynükte ikinci bir banka şubesi kurulması için çalışmalar başlatılmıştır. Göynük’ün tarihi dokusunu yansıtan “Tarihi Çarsı ve Arasta” için yenileme çalışmaları yapılmıştır. Yine “Hacı Abdi Mahallesi Deve Yolu Sokak Düzenlemesi” diğer bir çalışmadır. Göynük’ün tarihsel dokusunu yansıtan ve içerisinde “müze, sinema salonu, iş yerleri, nikâh ve düğün salonu” bulunan “üç kültür merkezi projesi” düzenlenmiştir. Göynük’ün diğer proje ve çalışmaları; “Akşemseddin Hazretleri Çevre Düzenleme Projesi, şehir girişlerinin düzenlenmesi çalışması, futbol sahası düzenlemesi ve fırın evleri ve çamaşırhanelerin iyileştirilmesi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁶⁸

Mudurnu/Bolu: Sakin Şehir bayrağını Mart 2018 tarihinde Belçika’nın “Maaseik” kentinde yapılan konferansla beraber alan Mudurnu, Sakin Şehir Göynükten sonra Bolu ilinin ikinci, Türkiye’nin de 15. sakin şehri olmuştur.²⁶⁹ Mudurnu, 2020 yılında yapılan “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” sonuçlarına göre 18.690 kişilik bir nüfusa sahiptir. Kendine has tarihi yapısıyla ve kültürel dokusuyla “tarihsel sit alanı” olarak korunan “Mudurnu’da yer alan “Yıldırım Bayezid Hamamı, Yıldırım Bayezid Cami, Kanuni Sultan Süleyman Cami” buranın sadece birkaç kültürel yapısıdır.²⁷⁰

Mudurnu’da “Ankara Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu” tarafından oluşturulan 26.12.1995 tarihli 4421 sayılı kanun çerçevesinde 215 tane yapı, 5 tane dış dokusu muhafaza edilecek yapı 138 tane korunması planlanan yapı vardır. Mudurnu “Tarihi İpek Yolu” üzerinde yer almasından dolayı önemli bir yere sahiptir. Aynı şekilde 14. yüzyıldan beri sürdürmüş olduğu ve günümüzde halen devam eden “Osmanlı Devleti”ne ait bir gelenek olan “Ahilik” ilçenin tarihi geçmişini yansıtır. Bu yönüyle “Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)” tarafından

²⁶⁸ <https://www.nessiletisim.com.tr/goynuk-belediyesi-atakt/ Erişim Tarihi:02.05.2021>

²⁶⁹ <http://www.mudurnu.com.tr/mudurnu-artik-cittaslow-sakin-sehir.html Erişim Tarihi: 08.09.2021>

²⁷⁰ Nurhan Koçan, “Tarihi Kent Koruma ve Mudurnu (Bolu) Örneği”, **Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2012, s.96 ve TÜİK/ADNKS 2020

2015’de “Tarihi Ahi Kent Mudurnu” statüsü ile “Geçici Miras Listesi”nde kendine yer bulmuştur. Osmanlı döneminden birçok tarihi yapıya ev sahipliği yapan Mudurnu’da “Saat Kulesi, Yıldırım Bayezid Cami, Yıldırım Bayezid Hamamı, Armutçular Konağı, Haytalar Konağı ve Fuat Beyler Konağı” karşımıza çıkan önemli değerlerdir.²⁷¹ Bu çerçevede Mudurnu’nun sahip olduğu diğer önemli değerler ve dokular şu şekildedir; “Ümran Sülüst (Şeyh-ül Ümran) Haziresi” olup Mudurnu’da yerel bir kutlaması olan “Şeyh-ül Ümran Geleneksel Anma Günü” Temmuz’un ilk haftası Pazar günü düzenlenmektedir. Diğer önemli tarihi dokular; “Filibeli Hacı Hafız Tevfik Efendi Haziresi, Mudurnu’lu Şeyh Fahreddin (Fahreddin’i Rumi) Haziresi, Abdürrahim Tirsi, El Halvet-i Üskanderi Şeyh Mehmet Talvi Efendi Haziresi/Türbesi ve Davud-ı Halved-ı Haziresi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁷²

Yöresel ve yerel anlamda el işçiliği olarak “iğne oyacılığı” ile ön plana çıkan Mudurnu ilçesi, Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi kapsamında önemli yerel lezzetlere sahiptir. Bunlar; “düğün, tarhana, kızılıcak, uğmaç ve erişte çorbaları; etli patates yaprak dolması, güveç, karnıyarık, bulgur pilavı, ekmek ve ev makarnası” şeklindedir. Yine “kaşıksapı, kalbur malağı, sıkma ve atma malak, etli mantı, kaygana, lokma, cızlama, kabaklı gözleme, katmerli, su böreği, ıspanaklı ve kıymalı börek, basma, depme (saray), köpük helvaları; hoşmerim, baklava, tırtıl; topal, karava, pestil hoşafı; bozarmut ve kelem turşusu” Mudurnu’nun zengin geleneksel, yerel ve yöresel lezzetleridir. El işçiliği bakımından Mudurnu’da “demircilik, tabaklık, kunduracılık, yemencilik, bıçakçılık, çakıcılık ve semercilik” yapılmaktadır. İlçenin yerel ve yöresel etkinlikleri ve festivalleri ise şunlardır; “İpek Yolu Kültür ve Turizm Festivali, Şeyh-ül Ümran Günü, Yamaç Paraşütü Yarışması, Taşkesti Yayla Şenliği ve Ahilik Kültür Haftası” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁷³

Mudurnu ilçesinin Sakin Şehir kriterleri çerçevesinde yaptığı çalışmalara ve projelere yönelik hem kendisine ait internet sayfasında hem de diğer kaynaklarda yer verilmeği için bu konuda değerlendirme yapılmayacaktır.

²⁷¹Cansu Dinçtürk, **Kentsel Dış Mekânda Kadın: Bolu-Mudurnu Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2019, s.103, 104

²⁷²Nail Hoşcan, **Orman Köylerinde Doğal ve Kültürel Değerlerin Ekoturizm Etkinliklerinde Kullanılması: Bolu İli, Mudurnu İlçesinde Bir Araştırma**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, 2008, s.88, 89, 90

²⁷³ Hoşcan, a.g.e., s.100, 101, 102

Köyceğiz/Muğla: Sakin şehir unvanını İtalya'nın "Greve in Chianti" kentinde Mart 2019 yılında düzenlenen konferansla beraber alan Köyceğiz, 2020 "Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 37.981 kişilik bir nüfusa sahiptir. Köyceğiz'in ismi geçmişte kurulmuş olduğu ve bu yerleşim birimi sınırları içinde yer alan "Köyceğiz Gölü"nden gelmektedir. Köyceğiz "Akdeniz İklimi"ne sahip olup, ekonomik anlamda geçim kaynağı ise tarımcılık, hayvancılık ve turizmciliktir. Coğrafi yerleşim bakımından avantajlı bir konumda olan Köyceğiz'de en çok üretim yapılan alan "polikültür tarım" alanıdır. Köyceğiz'de üretim yapılan diğer alanlar "arıcılık, kefal balığı ve alabalık" şeklindedir.²⁷⁴

Günümüzde "Dalyan Kanalı" ile "Akdeniz"e bağlantısı olan "Köyceğiz Gölü" ve bu göle bağlı olan "Dalyan ve İztuzu Gölü" biyolojik çeşitlilik bakımından zengin bir yapıya sahiptir. Tükenme tehlikesi altında olan çeşitli "endemik bitki" yönünden varlıklı bir yapıya sahip olan bu bölge "Özel Çevre Koruma Bölgesi" içinde yer almıştır. Köyceğiz'in sembolü haline gelen "Köyceğiz Gölü" ve çevresi içerisinde barındırmış olduğu bitki, hayvan çeşitliliği ve gölün büyüklüğü bakımından Türkiye'de 20 büyük gölün içerisinde kendisine yer buluştur. Köyceğiz, "narenciye" üretimi ve zengin ormanlar açısından "sıgla ağaçları" ile dikkat çekici bir yapıya sahiptir. Sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir tarihsel doku açısından ayrı bir öneme sahip olan Köyceğiz ilçesinde "Karyeliler" döneminden kalma "Kaunos Antik Kenti" turistler açısından popüler bir yerdir. Köyceği'e has diğer doğal yapılar ise "Sultaniye Kaplıcaları, Ekincik Plajı, Sandras Dağı, Yuvarlakçay, Toplarlar Şelalesi, Ölemez Dağı, Topgöz Kanyonu ve Ağla Yaylası"dır. Köyceğiz'in gerçekleştirdiği festivaller "Kaunos Altın Aslan Film Festivali, Plaj Hentbolu Turnuvası, Cennet Köyceğiz Briç Festivali, Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Kano Yarışları" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Köyceğiz sürdürülebilir bir ekonomik düzen yaratmak adına ekonomik faaliyetlerde de bulunmaktadırlar. Yöresel olarak yapılan bu faaliyetler; "Neol Pazarı, İkinci El Pazarı, Yerleşik Yabancılar Pazarı ve Doğal Halk Pazarı" diğer bir adıyla "Eko Köy Pazarı" Köyceğiz'in düzenlemiş olduğu faaliyetlerdir.²⁷⁵

Köyceğiz'e ait yerel lezzetler "ekşili tavuk, günlük, deniz börülcesi ve meneviş (çıtılık ağacı) yoğurtlaması, sütlü yapık, nezle (un) çorbası, kuru börülce ve sılıcan

²⁷⁴ <http://koycegiz.bel.tr/Ilc/koycegiz.html> Erişim Tarihi:04.05.2021 ve TÜİK/ADNKS 2020

²⁷⁵ Abdullah Uslu, Umut Avcı, "Yerel Halkın Cittaslow Hareketine Bakış Açısına Yönelik Bir Araştırma: Köyceğiz Örneği", **Turizm Akademik Dergisi**, Cilt 7, Sayı 1, 2020, s.120

ekşilemesi, karışık ot kavurması, bal kabağı yemeği” şeklindedir. Yine “soğanlı patlıcan, tavuklu ekşili çorbası, çintarlı ve bal kabaklı saç böreği, balık pilaki, imambayıldı, kapama, sazan balığı yahnisi, yaprak sarma, kabak köftesi (mücvet) ve pekmezli-niştastalı helva” ile zengin bir yemek kültürüne sahiptir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kapsamında Köyceğiz ‘in gerçekleştirdiği projeler şu şekildedir; “Köyceğiz Aromatik Bitkiler Evi-Gelecek Turizmde, Ailem Geleneğim, Gençliğim Geleceğim, Köyceğiz Belediyesi Evde Bakım Hizmetleri, Sığlalar Geri Dönüyor, Köyceğiz’in Büyükleri, Köyceğiz Kadın Akademisi, Sosyal Dayanışma Merkezleri (SODAM) Projeleri” mevcuttur. Aynı şekilde “Bağımlı Olma, Mutlu Ol Projesi, Oku Projesi, Gezici Sağlık Aracı Hizmeti, Hayat Kolumda Her şey Yolunda, Neşeli Oyun Parkurları, Bir Dilek Tut, Meydan ve Park Düzenlemeleri, Gençlik Merkezi ve 1000 Kişilik Kapalı Spor Salonu, Mehmet Özkaya Kültür, Atatürk Kordonu Sahil Düzenleme Projeleri” karşımıza çıkmaktadır. Diğer projeler; “Çevre Dostu Sokak Projesi, Bisiklet Yolu Projesi, Sultaniye Kaplıcaları, Düzenleme ve Jeolojik Kubbe Yapımı, Engelsiz Temalı Park, Delta Plajı ve Çevre Düzenlemeleri, Mesire Alanı Kent Park, Ekincik Sahil Bandı Düzenleme, Engelsiz Temalı Kaldırım Düzenlemesi, Mahalle Parkları Projeleri” gibi çok sayıda proje Köyceğiz tarafından hayata geçirilmektedir.²⁷⁶

Ahlât/Bitlis: Sakin şehir unvanını 23 Mart 2019 tarihinde Köyceğiz ile beraber alan Ahlât, Türkiye’nin 17.sakin şehri ve Dünya’nın da 254. sakın şehri olmuştur. Sahip olduğu kültürel yapısıyla ve yöresel yemekleriyle önemli bir yere sahip olan Ahlât’ın nüfusu 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 41.633 kişilik bir nüfusa sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde birçok devletin egemenliği altına giren Ahlât ilçesi “Türklerin Anadolu’ya Giriş Kapısı” unvanını taşımaktadır. Ayrıca kültürel ve tarihsel miraslarını günümüze kadar koruyarak taşıyan Ahlât, bu özelliğiyle 2013’den bu zamana kadar “Tarihi Kentler Birliği” içerisinde yer almış ve almaya devam etmektedir. Çok sayıda devlete ev sahipliği yapan Ahlât ilçesi, bozulmamış tarihsel kültürüyle ve dokusuyla “UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü) Dünya Mirası Geçici Listesi”nde kendine yer bulmuştur.²⁷⁷

Ekonomik anlamda geçimini tarımla sağlayan Ahlâta yerel halk tarafından “kavun, karpuz, domates, patates ve ceviz” üretimi yapılmaktadır. Ahlât’ın el işçiliği de yerel halk tarafından devamlılık sağlamıştır. Bu el işçilikleri “Ahlât Bastonu, halıcılık

²⁷⁶ <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-koycegiz/> Erişim Tarihi:04.05.2021

²⁷⁷ Özlem Özbaş, a.g.e., s.38, 39, Meltem Sarıyıldız, a.g.e., s.51 ve TÜİK/ADNKS 2020

ve taş ustalığı” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle “Ahlât Bastonu” ile ön plana çıkan Ahlât, “Selçuklu Devleti” zamanında “İslam” anlayışının savunuculuğunu yaptığı için “Kubbetül İslam” unvanına sahip olmuştur. Bozulmamış kültürel dokusuyla, kendine has “Ahlât Evleri” ile ön plana çıkan Ahlât’ın “Harabeşehir Mağara Kalıntıları, Abdurrahman Gazi Türbesi ve Emir Bayındır Kümbeti” önemli tarihsel yapılarıdır.²⁷⁸

Kendine has yemek kültürüyle de ön plana çıkan Ahlat’ın yerel lezzetleri; “ciğer toplama, kilorik (köfteli çorba), murtluğa helvası, çorti, halise, turşu aşısı, erik aşısı, ayran aşısı, balıklı şile, mercimekli cılbır, çorti köftesi, tandırda inci kefalı, yarma aşısı, erişteli bulgur çorbası, kengerli pilav” şeklindedir. Diğer lezzetler “soğanlı köfte, kabak dolması, domatesli şile, haşıl, tortuk kavurması, çireş kavurma, zerdali kurusu, karadut reçeli, bal, kavurga heris turşusu, yağ turşusu, uçkun ve kenger turşusu” ile Ahlât zengin ve yöresel bir yemek kültürüne sahiptir. Bu çerçevede Ahlât’ın Sakin Şehir kriterleri kapsamında gerçekleştirdiği projeler şu şekildedir; “Ahlât Tarihi Kent Kentsel Tasarım Projesi, Ahlât Kent Müzesi Projesi, Ahlât Harabe Şehir Eko Turizm Projesi, Ahlât Ekopark Projesi, Tarih Görgü Tanığı Ahlât Mezar Taşları Ayağa Kalkıyor Projesi, Ahlât Yaş Sebze ve Meyve Hali Projesi, Ahlât Belediyesi GES Projesi, Ahlât Yöresel Yapı Toplu Konut Projesi Ahlât Selçuklu Kültür Park Projesi, Erzen Hatun Park Projesi, Ahlât Kümbetleri ve Selçuklu Mezarlığı Albüm Projesi”dir. Aynı şekilde diğer projeler, “Sanal Âlemde Ahlât Projesi, Sultan Alparslan Etnospor ve Oba Alanı Projesi, Ahlât Merkez Mahalleri 250.000 Ağaç Dikim Projesi, Selçuklu Meydan Mezarlığı Ve Kümbetleri Kara Kale Uygulama Projesi ve Ahlât Merkez Mahalleleri Organik Çilek Üretim Projesi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.²⁷⁹

Güdül/Ankara: Sakin şehir unvanını Nisan 2020 tarihinde almaya hak kazanan Güdül, Türkiye’nin 18. sakın şehri olmuştur. Nüfus bakımından 2020 “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)” verilerine göre 8.438 kişilik bir nüfusa sahip olan Güdül, ekonomik anlamda geçimini tarımcılık ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine ilk başvurusunu 2016 yılında yapan Güdül önemli yerel lezzetleri; “kapama, tirit, hoşmerim ve tarhana” ile ön plana çıkmıştır. İç Anadolu Bölgesi’nin ilk sakın şehri olan Güdül, 23 köy ve 3 mahalleden oluşmaktadır. Tarihi açıdan da önemli bir yere sahip olan ve kendine özgü “Güdül Evleri” ile önemli bir yere

²⁷⁸Adnan Kalkan, “Yerel Paydaşların Cittaslow Şehir Ağına Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma: Ahlât Cittaslow Şehir Örneği”, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 47, 2020, s. 270

²⁷⁹ <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-ahlat/>, Erişim Tarihi:10.05.2021

sahip olan Güdül tarihi değerleri koruyarak günümüze aktarılmıştır. Güdül, “kentsel sit alanı” kapsamında korunmuş olup, “Mzinos şehri” ve “Sorgun Göleti” ile önemli bir yere sahiptir. Güdül’n en önemli özelliği ise yok olma tehlikesi altında olan ve günümüzde eşine pek az rastlanan “leblebicilik” ve “bıçakçılık” gibi mesleklerini yapmaya devam etmesidir.²⁸⁰

Doğal ve kendine has tarihi yapısıyla önemli bir yere sahip olan Güdül ilęesi, geğmişten günümüze çok sayıda tarihi yapıtı koruyarak aktarmıştır. Tarihi ve kültürel dokular bakımından zengin bir yapıya sahip olan Güdül’de “İn-n Mağaraları, Roma Hamamı, oban Hamamı, Samutbali Türbesi, Kasım Baba Türbesi, şehit Tolga Akpınar Parkı, Güdül Bey Konağı ve Triolar Konağı” önemli tarihi dokulardır. Ayrıca “leblebicilik” üretiminde ön plana çıkan Güdül’de 20 tane “leblebi” üzerine işyeri olup, dört bir yana ihracat yapmaktadır. Yöresel tatları olan “Güdül zm, Güdül kirazı ve Güdül domatesi” ve bunun yanında yerel lezzetleri “ocabaşı, gceaşı ve mancar çorbaları, mıhlama, soğan baskısı, mercimek pilavı, ekşili dolma, kapama, sbere, yaprak sarması, höşmerim, şibit ve haside” şeklinde Güdül’n çok özel lezzetleri günümüzde korunarak yapılmaya devam etmektedir.²⁸¹

Sakin şehir kriterleri kapsamında Güdül’n yaptığı projeleri değerlendirecek olursak; Güdül’n yerel halk tarafından üretilen ürünlerini korumak adına “Ankara Kalkınma Ajansı” öncülüğünde 2019 yılında “Yerel rnlerin Ticarileştirilmesi ve Geliştirilmesi Projesi” hayata geçirilmiştir. Bu alışma çerçevesinde Güdül’de yerel halk tarafından yetiştirilen rnler “Güdül Gz Markası” ile satılmış, “Kadın Kooperatifi” açılmış ve geleneksel ürünlerin devamlılığı için “Yöresel rnler Pazar Yeri” inşa edilmiştir. Güdül’n diğer bir projesi, “İnönü Mağaraları Rekreasyon Alanı Projesi” olup bu çalışma kapsamında yerel halk tarafından geleneksel ürünlerin sunumu için alanlar oluşturulmuştur. Bu çerçevede gerçekleştirilen diğer alışma Güdül’e bağlı “Tahtacırencik Köyüne” yönelik olan “Tahtacırencik Doğal Yaşam Kolektifi” alışmasıdır. Bu alışma 2013 yılında başlatılmış ve 2014 yılından beri “Dört Mevsim Ekolojik Yaşam Derneği” öncülüğünde sürmektedir. Çalışmanın amacı “Tahtacırencik Köyü”nn yerel ve geleneksel lezzetlerini, doğal tarım ve hayvancılık üretimini koruyarak devamlılığını sağlamaktır. Yerel üreticiliğin korunması adına gerçekleştirilen

²⁸⁰ <https://cittaslowturkiye.org/ankaranin-ilk-sakin-sehri-gudul/>, Erişim Tarihi:15.05.2021 ve TÜİK/ADNKS 2020

²⁸¹ Suzan Karakaş, **Ankara İli Güdül İlęesi Güzel Köyü**, Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi, İstanbül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Anabilim Dalı, Temmuz 2008, s59, 60, 61

diğer bir proje “Ankara Keçisi Yetiştiriciliği ve Tiftik Üretimi Projesi”dir. Yine “Sorgun Göleti Rekreasyon Alanı Projesi” ve Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması” çalışmaları Sakin Şehir kriterleri kapsamında GÜDÜL’ün gerçekleştirdiği diğer çalışmalardır.²⁸²

3.3. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olgusunun Sürdürülebilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel amacı yerleşim birimlerinde sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel ve kentlerde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesini korumak ve sürdürülebilirliğini artırmaktır. Bu çerçevede öncelikle “yaşam kalitesi” çok sayıda tanımı bulunan ve toplumdan topluma, kişiden kişiye değişen farklı anlamları içeren çok yönlü bir oluşumdur. Öyleyse yaşam kalitesi, insanların hayatını her yönden ele alan bir kavramdır. Yaşam kalitesi, bireylerin hayat karşısında refahını, memnuniyetini ve yaşanabilirliğini bizlere göstermektedir. Yaşam kalitesi, bireylerin hayata bakış açısı olup, ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik, çevresel, maddi ve manevi açıdan mutluluklarına ve iyi hissetme hallerine dikkat çekmektedir. Dinamik bir unsur olan yaşam kalitesi, subjektif ve objektif şekillerde karşımıza çıkabilir. Yaşam kalitesi, insanların onuruna yakışır hayat şartlarını içermekte ve insanların eğitim, sağlık, barınma, beslenme gibi haklarının en iyi şekilde karşılanmasını belirtmektedir. Yaşam kalitesi, “sağlık, refah ve kentsel çevre” arasında bağlantı kuran bir süreçtir.²⁸³

Küreselleşmeyle beraber kentlerde yaşanan nüfus yoğunluğu sonucunda bu durumdan en çok etkilenen kent mekânları olmuştur. Dolayısıyla kentlerde yaşayan insanların yaşam kalitesini artırmakla birlikte kent mekânlarının da kalitesini ve refahını iyileştirmekte birçok kişi tarafından araştırılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede kentsel yaşam kalitesini tanımlayacak olursak; en yalın haliyle kentsel yaşam kalitesi, kentin çevresel, ekonomik, sosyal ve yapısal anlamda korunmasıdır. Kentsel yaşam kalitesi, altyapı ve üstyapı sorunlarının ortadan kaldırılmasıdır. Kentsel yaşam kalitesi, kentin güvenilirliğini, sağlığını, hijyenik yapısını ve refahını içermektedir. Kentsel yaşam kalitesi, kentin fiziksel ve mekânsal anlamda yaşanılabilirliğini ortaya çıkarır.

²⁸² <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gudul/>, Erişim Tarihi:15.05.2021

²⁸³ Harika Kabadayı, **Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Kentsel Tasarımdaki Etkisine Çok Boyutlu Yaklaşımı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Anabilim Dalı, Haziran 2006, s.9 ve Fatma Seren Ören, s.5

Dolayısıyla diyebiliriz ki; bir kent çevresel, fiziksel, ekonomik, sosyal ve mekânsal açıdan ne kadar kaliteli ise o kentte yaşayan insanların da yaşam kalitesi o kadar yüksektir. Başka bir ifadeyle kentin insanlara aktarmış olduğu şartlar insanların yaşam kalitesini belirler. Kentsel yaşam kalitesi, insanlara iyi koşullar sunmuyorsa bu durumdan etkilenen yine kentler olur.²⁸⁴

Kentsel yaşam kalitesi, kalkınma kavramını karşımıza çıkarır. Kentsel yaşam kalitesi, kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve çevresel açıdan kalkınabilmesidir. Kentsel yaşam kalitesi kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve çevresel anlamda sürdürülebilirliğinin sağlanması demektir. Bir kentteki gelir dağılımında denge, işsizlik, istihdam, sağlıklı bir çevre, yeterli sayıda konut düzeyi, ulaşım, iletişim, mal ve hizmetlerin halka sunumu, kişiler arası ilişkiler, eğitim-öğretim, kentlerin kente karşı aidiyetlik duygusu vs. kentsel yaşam kalitesini ortaya çıkaran etmenlerdir. Yine kentin var olan yerel özelliklerinin, tarihi dokusunun, kültürel değerlerinin muhafaza edilmesi, trafik yoğunluğunun az olması, hava, su, trafik kirliliğinin yaşanmaması kentsel yaşam kalitesinin göstergeleridir.²⁸⁵

Kentsel yaşam kalitesi, yerleşim birimlerinde gelir dağılımı arasındaki dengeyi sağlayarak yerel halkın ekonomik refahını yükseltmeyi amaçlayan bir oluşumdur. İnsanlarla yerleşim birimleri arasında ilişki kuran kentsel yaşam kalitesi, insanların çevresini koruması, tanınması, tarihi yapılarına ve dokularına sahip çıkması yerleşim birimlerinde sürdürülebilir ve kaliteli bir yaşamı doğuracaktır. Ancak küreselleşme ve ardından yaşanan iletişim ve teknoloji çağıyla beraber kentlerde gecekondulaşmalar, trafik, hava, su kirliliklerinin yaşanması, kentlerin doğal yapısının giderek ortadan kalkmasına ve bu neticede kentsel yaşam kalitesinin yok olmasına sebep olmuştur. Bunun üzerine yerleşim birimlerinin yaşam kalitesini artırmak ve bu yerleşim birimlerinin yerel değerlerini, tarihi dokusunu, geleneksel kimliğini ve karakterini korumak ve bunları ileriye aktarmak için Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ortaya çıkmıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin temel amacı, yerleşim birimlerinde çevresel sürdürülebilirliği, sosyal sürdürülebilirliği ve kültürel sürdürülebilirliği sağlayarak toplumların ve kentlerin yaşam kalitesini, refahını, huzurunu, mutluluğunu artırmaktır. Sadece günümüzdeki insanların değil gelecek kuşakların ve kentlerinde yaşam kalitesini garanti altına almayı hedeflemektedir. Sakin

²⁸⁴Harika Kabadayı, a.g.e. s.16, 17

²⁸⁵Cevat Geray, "Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler" **Türk İdare Dergisi**, Cilt 70, Sayı 421, 1998, s.327, 328

Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, var olan doğal kaynakların, değerlerin, kültürlerin, yemeklerin, sanatların sürekliliğini sağlayarak bunları gelecek kuşaklara aktarmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede gelecek kuşaklara aktarılan bu değerler ortaya yaşam kalitesi yüksek bir yaşam ve sürdürülebilir bir çevre çıkaracaktır.²⁸⁶

Sakin Şehir felsefesi ve kriterleri doğrultusunda gerçekleştirilen her politika yerleşim birimlerinin yaşam kalitesini dengelemeyi amaçlamaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin enerji ve çevre politikaları kapsamında çevreye ve yerleşim birimlerine yönelik faaliyetlerin uygulanması yerleşim birimlerini daha yaşanılabilir ve sürdürülebilir hale getirerek her türlü kirliliğin önüne geçilmesi ile kentsel yaşam kalitesinin artırılmasını hedeflemektedir. Altyapı politikaları kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, bisiklet kullanım alanının yaygınlaştırılması, kentsel ve çevresel iyileştirilmelerin yapılması yerleşim birimlerini daha yaşanılabilir kılmayı amaçlayan faaliyetlerdir. Tarıma, turizme, esnafa ve sanatkârlara yönelik politikalar dâhilde gerçekleştirilen faaliyetler, organik tarımın, geleneksel lezzetlerin, el sanatlarının ve yerel ekonominin sürdürülebilirliğinin sağlanması kentlerin refahını artırmaya yönelik çalışmalardır. Sosyal uyum politikaları çerçevesinde yerleşim birimleri içerisindeki farklı kültürlerin ve değerlerin kaynaştırılması, kültürel dokuların muhafaza edilmesi Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik politikalar.²⁸⁷

Kentsel yaşam kalitesi ile nüfus arasında ters orantı vardır. Bir kentte kentsel yaşam kalitesinin artırılması için o kentte nüfusun az olması gerekmektedir. Eğer bir kentte nüfus fazla ise o kentte çevresel problemler, hava, trafik, su, görüntü kirliliği, altyapı ve üstyapı sorunları, gecekondulaşma problemleri baş göstermeye başlar. Kentlerde birçok sorunun ortaya çıkması dolayısıyla kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimleri üzerinde yaşam kalitesini artırmaya yönelik en önemli kriteri 50.000 altındaki nüfuslu kentlerin birliğe dâhil olmasıdır. Sakin şehir hedefleri çerçevesinde yerleşim birimlerinin yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik diğer önemli husus “yerel ekonomik kalkınma” ile olan bağlantısıdır. Yerleşim birimlerinde yerel esnafın,

²⁸⁶, Geray, a.g.e., s. 39. 40, Enes Battal Keskin, a.g.e. s.94 ve Yeşim Coşar, a.g.e., s.60

²⁸⁷Okan Akpınar, a.g.e., s.79

çiftçinin ve üreticilerin desteklenmesi ve korunması sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesini artırıcı unsurlar arasındadır.²⁸⁸

Türkiye’de Sakin Şehir unvanına sahip olan ve/veya olmak isteyen yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri kapsamında gerçekleştirdiği projeler ve çalışmalar neticesinde kentsel yaşam kalitesinin artırılması, yerel halkın refahının sağlanması, sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulması amaçlanmaktadır. Türkiye’de sakin şehirlerin ortak özellikleri; yöresel değerlerinin günümüze kadar korunarak devamlılıklarının sağlanması, çevresel ve doğal dokunun tahrip edilmemesi, yerel lezzetlerinin, el sanatlarının ve eşyalarının yerel halk tarafından üretilip bu şekilde muhafaza edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Ağına dâhil olan yerleşim birimlerinde bu sayede yerel değerlerini, geleneklerini, göreneklerini ve el sanatlarını küresel çapta tanıtmaya fırsatı bulmuştur. Bu sayede kentlerde ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi daha da artmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimleri üzerinde olumlu yönde çok fazla etkisi olduğu gibi olumsuz yönde de bir takım etkileri vardır. Bu konuyla ilgili bilgilere “Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) olmanın avantajları ve dezavantajları” adlı başlık altında yer vereceğiz. Şimdi Türkiye’de sakin şehir olgusunun yerleşim birimleri üzerinde kültürel, sosyo-ekonomik, yerel halk ve kent mekânı açısından etkilerine değineceğiz.²⁸⁹

3.3.1. Kültürel Açıdan Etkileri

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olan yerleşim birimleri bu birliğin içinde yer almasıyla beraber birçok açıdan değişime uğramaktadır. Türkiye’deki Sakin Şehirler kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda öncelikle sakin şehir unvanını alan yerleşim birimlerinin kültürel anlamda geçirdikleri değişimlere bakılacaktır. Yerleşim birimlerinin kendine has kültürel kimlikleri, el sanatları, geleneksel değerleri, yöresel etkinlikleri, yöresel lezzetleri, tarihsel ve kültürel mirası Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine dâhil olmasıyla birlikte koruma altına alınmıştır. Sakin şehirlerin kendine has geleneksel değerleri ve yerel lezzetleri yapılan etkinlikler ve festivaller kapsamında yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlere ve

²⁸⁸ Duygu Ak, Doğan Bıçkı, a.g.e., s.628

²⁸⁹ Elif Karakurt Tosun, a.g.e., 233, 234, 235 ve Elvettin Akman, a.g.e., 86

misafirlere sunulabilme ve tanıtılabilme fırsatı bulmuştur. Kültürel anlamda yerleşim birimlerine ait tarihi dokuların, camilerin, medreselerin, türbelerin, anıtların, konakların vs. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olmasından sonra gerçekleştirilen çalışmalar ve projelerle beraber dokusu ve yapısı bozulmadan restorasyonlar yapılmış ve yerleşim birimlerini gezmeye gelen turistler tarafından buralar ilgi görmüştür. Dolayısıyla diyebiliriz ki Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi yerleşim birimlerine kültürel anlamda olumlu katkılar sağlamıştır.²⁹⁰

Kültürel tarihi ve mirası zengin olan ve bu değerlerini koruyarak bu güne kadar sürdüren yerleşim birimlerinin kültürel tarihi ve mirası Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olmadan önce pek az kişi/kişiler tarafından biliniyordu. Ancak yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olmasıyla birlikte kültürel tarihini ve mirasını küresel manada tanıtabilme fırsatı bulmuş dolayısıyla dışarıya karşı cazibeleri artmıştır. Yerleşim birimlerinin kültürel dokusunu korumak amacıyla yerel kimliklerini, yerel değerlerini ve doğal yapılarını koruma altına alan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bu çerçevede yerleşim birimlerinin refah düzeylerini ve yaşam kalitesini pozitif yönde artırmış ve sürdürülebilir yapıları ortaya çıkarmıştır.²⁹¹

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile beraber yerleşim birimlerine özgü “somut olmayan kültürel miras” unsurlarının da devamlılığı sağlanmıştır. Yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliği’ne katılmasıyla beraber bu “somut olmayan kültürel miras” unsurları, yani bunlar; “türküler, örfler, danslar, müzikler, törenler vb.” ön plana çıkarılmış ve koruma altına alınmıştır. Bunların yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve projeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Türkiye’deki sakin şehirlerde “somut olmayan kültürel miras” unsurlarının devamlılığının sağlanmasında ve bu kültürel öğelerin ileriye aktarılmasında sakin şehirler tarafından gerçekleştirilen çalışmaların ve projelerin önemli bir payının olduğu görülmüştür. Özellikle el işçiliğinde, yöresel

²⁹⁰Mükerrem Atakay Oral, Rukiye Kılıç, “Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketinde Kültürel Miras Öğeleri: Elmalı İlçesi Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 60, 2018, s.836, 837

²⁹¹Tuğba Üstün Topal, Ash Korkut, Tuğba Kiper, a.g.e., s.1422

yemeklerin ve geleneksel değerlerin sürdürülmesinde bu çalışmalar olumlu katkılar sağlamıştır.²⁹²

3.3.2. Sosyo-ekonomik Açıdan Etkileri

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinde sürdürülebilir sosyo-ekonomik yapıyı hedeflemiş ve bu doğrultuda kentlerin kendine özgü kalkınma yöntemlerini korumuş ve geliştirmiştir. Yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik yapısına olumlu yönde katkılar sağlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimlerinin kendine özgün yerel tarımını ve çiftçilerini desteklemiştir. Bu çerçevede korunan yerel tarım ve desteklenen çiftçiler sayesinde kentlerin sosyo-ekonomik kapasitesi artış göstermiştir. Birçok yönüyle turistlerin ve ziyaretçilerin ilgi odağı olan sakin şehirler, yürütmüş oldukları çalışmalarla beraber kendilerine ait tarımsal gıdalarını tanıtabilme fırsatı bulmuş ve bu tarımsal gıdalar turistler tarafından çokça tercih edilmiştir. Bu sayede artan sosyo-ekonomik yapı kentlerde sürdürülebilirliği ve yaşam kalitesini yükseltmiştir.²⁹³

Sosyo-ekonomik anlamda Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi amaçları ve gerçekleştirdiği çalışmaları doğrultusunda sakin şehirlerde ileriye dönük uzun ömürlü politikaları yerleştirme çabasıdır. Bu doğrultuda “sürdürülebilir yerel kalkınma” modeli olarak ifade edebileceğimiz Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, üretmiş olduğu uzun ömürlü politikaları çerçevesinde bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinde sosyo-ekonomik yapıyı canlandırmaktır. Özellikle yerleşim birimlerinin kendine ait yerel topraklarında üretimin artırılmasını sağlayarak olumlu sonuçlar elde etmektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kapsamında yerleşim birimlerinin kendine has organik ve doğal ürünleri korunarak sosyo-ekonomik anlamda ileriye dönük kalkınma sağlamaktadır. Yine sakin şehirlerdeki yerel halk tarafından yapılan el sanatları, yerleşim birimlerinde kurulan tezgâhlarda ya da el sanatlarının sunulabilmesi amacıyla açılan dükkânlarda halka ve kenti ziyarete gelen turistlere sunulmakta ve böylece sosyo-ekonomik refah artırmaktadır. Aynı şekilde yerel esnafa ve zanaatkârlara sunulan fırsatlar sayesinde ve bu esnaflar ve

²⁹²Şule Yüksel Özmen, Haluk Birsen, Özgül Birsen, “Sakin Şehirlerde Toplumsal Katılım: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kadınların Rolü”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Cilt 4, Sayı 14, Temmuz 2017, s.69, 70

²⁹³Hakan Adanacıoğlu vd., “Sakin Şehir Hareketinin Sosyo-ekonomik Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Seferihisar İlçesi Örneği”, **IBANESS Kongreler Serisi**, Tekirdağ/Türkiye, 24-25 Mart 2018, s.364, 365

zanaatkârlar tarafından hayata geçirilen yerel ürünler ve üretilen el sanatları kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar sürdürülebilir sosyo-ekonomik düzeni doğurmaktadır. Aslında diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin 72 kriteri çerçevesinde kendi bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinin gerçekleştirdiği çalışmalar ve projeler sosyo-ekonomik istihdamı artırıcı özelliğe sahip politikalardır.²⁹⁴

Yerleşim birimlerinin yerel ve geleneksel yaşam tarzını; geleneksel ve yöresel ekonomisini korunmayı hedefleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sosyo-ekonomik anlamda bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerindeki bütün yaş gruplarına fırsatlar sunan bir oluşumdur. Hem insanın yaşam kalitesini yükseltmek hem de çevresel düzenin, değerlerin, tarihi dokuların sürdürülebilirliğini amaçlayan bu hareket, yerleşim birimlerinin yerel kimliğine sahip çıkarak gelecek kuşağında sosyal yapısını ve ekonomik düzenini iyileştirmektedir. Yerleşim birimleri açısından ve bu yerleşim birimlerinde yaşayan yerel halk açısından sosyal ve ekonomik yapıda devamlılığı ve sürekliliği amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sakin şehirlerde yerel esnaf, çiftçi, kadın, çocuk vs. tarafından üretilen ürünlerin farklı kentlere ve ülkelere sunumunu da gerçekleştirmektedir. Sakin şehirlerin, kendine has yerel, sosyal yapısını, kültürel özelliklerini, ekonomik düzenini, kentlerin yapısını ve dokusunu korumakta ve bunların sürdürülebilirliğini sağlamada; ekonomik anlamda istihdamın, refahın ve yerel kalkınmanın oluşmasını hedeflemekte bir nevi sosyo-ekonomik bir araçtır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi altında birleşen sakin şehirler daha çok tüketen değil üreten toplumlar haline gelmektedir. Bu durum ise sakin şehirlerin ekonomik anlamda güçlenmesini göstermektedir.²⁹⁵

Sakin şehirlerde her açıdan sürdürülebilir bir düzeni savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, özellikle kadınların ve çocukların sosyal statüsünü koruyan; kadınlara ve çocuklara ekonomik fırsatlar sunan başlı başına bir “yerel ekonomik kalkınma” oluşumudur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri çerçevesinde sakin şehirlerde gerçekleştirilen kadın üretici pazarları, çocuk üretici bahçeleri ve kadınlara halk eğitim kurumları tarafından sunulan çalışmalar;

²⁹⁴Dönüş Çiçek, **Bir Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehirlerde Yerel Halkın Turizm Desteği: Ege-Marmara Örneği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 2017, s.65, 66, 67

²⁹⁵Suna Ersavaş Kavanoz, Sevim Budak, “Yavaş Kent’in Otantiklik /Özgünlük Bağlamında Kent Pazarlama Stratejisi Olarak Okunması”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 38, Sayı 3, 2020, s.493, 494,

kadınların ve çocukların toplum içindeki ekonomik ve sosyal konumunu güçlendirmektedir.²⁹⁶

3.3.3. Yerel Halk Açısından Etkileri

Sakin şehirlerde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesini, refahını, huzurunu, mutluluğunu ve insanlar arasında adaleti önceleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, aslında ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik anlamda yerel halka olumlu yönde getirileri olmaktadır. Yerel halkın sahip olduğu yerel değerleri, gelenekleri, görenekleri, el sanatlarını; kentin sahip olduğu tarihi dokuyu, yöresel lezzetleri, doğal ve organik ürünleri muhafaza ederek yöre halkına kaliteli bir yerleşim birimi sunmaktadır. Yerel halkın küçüğünden büyüğüne gencinden yaşlısına haklar tanıyan, iş imkânı sağlayan ve yerleşim birimleri içerisinde oluşturulan kurumlar aracılığıyla fakirlere, engellilere ve yaşlılara yönelik yapılan yardımlar ile Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerel halka sürdürülebilir koşullar sağlamaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olmadan önce yerel halk kendi içerisinde bir toplumdur ancak yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine dâhil olmasından sonra yerel halk zamanla yapmış olduğu üretimlerini ve çalışmalarını başka şehirlerle paylaşabilme fırsatı bulmakta ve dolayısıyla yerel halk farklı toplumlarla beraber sosyalleşmektedir²⁹⁷

Türkiye’de yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğine dâhil olmasıyla beraber var olan doğal güzellikleri, bozulmamış tarihi dokusu, geleneksel lezzetleri ve ürünleriyle beraber turistlerin ilgi doğal haline gelen sakin şehirlerde yaşayan yerel halkın ekonomik refahını daha da artırmıştır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile beraber yerleşim birimlerinde ortaya çıkan sürdürülebilir turizm ile birlikte yerel halk kendini dışarıya tanıtabilme fırsatı bulmuştur. Sakin Şehir Birliğine dâhil olan yerleşim birimlerinin Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kriterleri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalarla beraber korunan geleneksel değerler, kültürel miras, yöresel lezzetler vs. gelecek

²⁹⁶Yeşim Coşar, “Yavaş-Sürdürülebilir Turizm Paradoksu Üzerine Eleştirel Bir Bakış”, *Journal of Tourism Theory and Research*, Cilt 5, Sayı 1, 2019, s.44

²⁹⁷Yeşim Coşar, “Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, 2014, s.232

nesillere bozulmadan aktarılması sağlanmaktadır. Bu durumda yerel halk ve gelecek yeni nesil açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır.²⁹⁸

Yerel halk açısından Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimlerinde uygulanacak çalışmalarda, gerçekleştirilecek sosyal faaliyetlerde ve yine kent için alınacak kararlarda yöre halkına söz hakkı vermiş ve bu sayede bireyler kendi duygu ve düşüncelerini açıklayabilme fırsatı bulmuştur. Sakin şehirlerde doğal dokunun, tarihi değerlerin, yerel ürünlerin ve özellikle yöreye ait el sanatlarının korunması ve ileriye taşınmasında kadınların rolünün daha büyük olduğu ön plana çıkmıştır. Ayrıca Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi açısından var olan değerlerin korunması için önemli bir yere sahip olan yerel halk arasında bu var olan değerlerin bozulmadan korunmasını sağlamak ve bunları dış ülkelere tanıtmak amacıyla bir birlik ve beraberlik ortamı doğmuştur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerel halk açısından en önemli etkisi tabi ki de halkın Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketini ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini tanıma fırsatı bulmuşlardır. Bu durum ise yerel halkın Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi hakkında daha fazla araştırma yeteneğini ortaya çıkarmıştır.²⁹⁹

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimlerinde yerel halk için “sürdürülebilir kentsel yaşam kalitesini” ortaya çıkarmayı ve bu düzeni ileriye taşımayı savunmaktadır. Dolayısıyla yerleşim birimlerinde yaşayan yerel halka daha sürdürülebilir bir hayat sunmak için 7 kriter kapsamın da sakin şehirlerde çok sayıda çalışma gerçekleştirilmektedir. Özellikle Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Birliğinin temel kriterlerinden biri olan “kentsel yaşamı iyileştirmeye yönelik politikalar” yerel halk açısından yerine getirilmesini istediği politikalardır. Altyapı ve üstyapı çalışmalarını içeren bu kriterler yerel halk ve kent yapıları arasında ilişki kurarak kenti insanlar açısından daha yaşanılabilir hale getiriyor. Yeşil alanların korunması, çevresel düzenlenmelerin gerçekleştirilmesi, bisiklet kullanımının yaygınlaştırılıp otomobil kullanımının azaltılması, engelliler için park-bahçe düzenlemelerinin yapılması,

²⁹⁸Emel Numanoğlu, Evren Güçer, “Yerel Halk Açısından Yavaş Şehir Akımı Algısı: Perşembe Örneği”, **Journal of Multidisciplinary Academic Tourism**, Cilt 3, Sayı 2, 2018, s.19, 20

²⁹⁹Yusuf Dünder, Ayşe Nevin Sert, “Yerel Halkın Yavaş (Sakin) Şehir Hakkındaki Algıları: Seferihisar’da Nitel Bir Araştırma”, **Türk Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı 4, 2018, s.87,88

yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım alanının artırılması gibi pek çok çalışma yerel halk için sürdürülebilir bir yaşam sunmaktadır.³⁰⁰

3.3.4. Kent Mekânı Açısından Etkileri

Küreselleşme ve küreselleşmeyle birlikte kent yapılarında ve dokularında meydana gelen bozulmalar ve yıpranmalar kentlerin kendine ait kimliğini ortadan kaldırmaya başlamıştır. İnsanları bir araya getiren kent mekânları yine insanlar tarafından birçok tahribata maruz kalmıştır. Yerleşim birimlerinin yapısının ve dokusunun iyileştirilmesi ve yerleşim birimlerine ait tarihi değerlerin, tarihi mekânların ve kültürel mirasın korunması için ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kendine belirlemiş olduğu 7 kriter kapsamında hem yerleşim birimlerini iyileştirmeyi hem de bu yerleşim birimlerinde yaşayan yerel halka kaliteli bir yaşam sunmayı hedeflemiştir. Özellikle nüfus bakımından 50.000'i aşmayan yerleşim birimlerini hedef alan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bünyesine katmış olduğu sakin şehirlerden gerçekleştirmesini istediği çalışmalarla ve projelerle yerleşim birimleri iyileştirilmiş ve tarihi dokular korunmuştur. Yerleşim birimlerinde görüntü kirliliği yaratan ortamlar, tabelalar, levhalar vs. ortadan kaldırılmış ve yine kent mekânlarında ses kirliliğini azaltmak için otomobil kullanımı azaltılmış ve kentlerde insanların rahatlıkla kullanabileceği ve bisiklet kullanımını artırmak amacıyla yollar yapılmıştır. Yine yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılarak yerleşim birimlerinde zararlı enerji kaynakları önlenmiştir.³⁰¹

Sakin şehirlere ait yerleşim birimlerinde yaşanılabilir ortamlar yaratmayı amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi özellikle “Çevre ve Enerji Politikaları, Altyapı Politikaları ve Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar” çerçevesinde yerleşim birimlerinde sürdürülebilirliği oluşturmayı hedeflemiştir. Sakin şehirlerin gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarla beraber kentlerde kullanılmayan ve sağlıksız alanlar kullanışlı hale getirilmiştir. Kent mekânları yani caddeler, sokaklar ve insanların vakit geçirdiği parklar, bahçeler yerleşim birimlerinin kendilerine ait doğal ve organik çiçekleri, bitkileri ve ağaçlarıyla beraber estetik bir görüntü kazanmıştır. Yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlere yönelik yeterli sayıda misafir evleri inşa

³⁰⁰ Yeşim Coşar, Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri, a.g.e., s.56,57

³⁰¹ Pınar Savaş Yavuzçehre, Onur Donat, Türkiye’de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekânlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 27, s.303, 304

edilmiştir. Sakin şehirlerde binalar, dükkânlar vs. yerleşim birimlerinin kendilerine ait malzemeleri ile inşa edilmiştir. Yerleşim birimlerinde çevresel kirliliği önlemek ve geri dönüşümü sağlamak amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Dolayısıyla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kapsamında yerleşim birimleri kendine ait değerlerini, tarihi dokularını ve yerel kimliğini koruyabilmiş ve hatta bunları farklı kentlere tanıtabilme fırsatı bulmuştur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile beraber yerleşim birimlerinde ses, görüntü, hava ve ışık kirliliği önlenmiştir. Yerel halk yerleşim birimlerinde daha çok tüketen değil daha çok üreten konuma gelmiştir.³⁰²

Yerleşim birimlerinin kendine has yapısını ve dokusunu sürdürmeye amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi, özellikle sakin şehirlerin gerçekleştirdiği “Sokak ve Cadde İyileştirme ve Sağlamaştırma Projeleri” ile daha sağlıklı ve güvenilir hale gelmiştir. Sakin şehirler üzerinde olumlu açıdan katkılar sağlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kapsamında yerleşim birimleri tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla beraber kent mekânlarında engelli bireylerin daha rahat hareket edebilmesi için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Yerel halkın gün içerisinde güzel vakit geçirebilmesi için piknik alanları vs. yapılmıştır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi yerleşim birimlerini her yönüyle geliştiren ve iyileştirilen bir harekettir.³⁰³

Yerleşim birimleri üzerinde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin en etkili olduğu yanı da sakin şehirlerin kendilerine ait yapıları ve mekânları koruması ve dolayısıyla şehirlerde ortaya çıkan aynı tarz yapıların ve oluşumların önüne geçmesidir. Yerleşim birimlerinde yavaş hareketi ve yavaşlık unsurunu savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi özellikle kent mekânlarında zaman ve mekân sıkışmasını ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Sakin şehirlerde zaman ve mekân sıkışmasının önüne geçerek yerel halka sakin ve anın tadına vararak yaşamayı önermiştir. Hayatın her alanına dair yavaşlığı savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, insanların yavaş hareket ederek “yerelde yaşamak” anlayışına vurgu yapmıştır. Kent mekânı açısından “yavaşlık” olgusuna dikkat çeken Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi, “yavaşlık” olgusuyla “zaman ve mekân” arasında

³⁰²Yavuzçehre, Donat, a.g.e., s.305, 306

³⁰³Yavuzçehre, Donat, a.g.e., s.316

doğrudan bağlantı kurarak insanların anından farkında olarak yaşamasını ve dolayısıyla kent kimliğinin bu yolla korunabileceğini savunmuştur.³⁰⁴

3.4. Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Olmanın Avantajları ve Dezavantajları

Türkiye’de yerleşim birimlerinin sakin şehir unvanına sahip olduktan sonra ekonomik, kültürel, toplumsal, kent mekânı ve yerel halk açısından olumlu yönde avantajlar sağladığı gibi olumsuz yönde de bir takım dezavantajları ortaya çıkarmıştır. Yerleşim birimlerinde yaşanılabilirliği ve sürdürülebilirliği hedefleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi’nin yerleşim birimlerine sağladığı avantajları olumlu yönde çok fazladır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimlerine en önemli avantajı tabi ki de kültürel açıdan kentlere ait ve kentin kimliğini yansıtan yerel değerlerin, yerel ürünlerin, örf ve adetlerin korunarak geliştirilmesi ve bunların geleceğe taşınmasıdır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi kendi bünyesine kattığı yerleşim birimleri açısından geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağ kurarak hem yerel halka hem de kent yapısına ve dokusuna avantajlı getiriler sağlamaktadır. Yerel ürünleri ön plana çıkaran ve bu ürünlerin üretimini destekleyen Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile birlikte yerleşim birimlerinde genetiği değiştirilmiş ürünlerin üretiminin önüne geçilmiştir. Bu çerçevede yerleşim birimlerinde yerel halka kaliteli, doğal ve temiz gıda tüketimi ve üretimi sunulmuştur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin en önemli avantajı da yerleşim birimlerinin yerel kimliğini koruyarak kentlerin yaşam kalitesini artırmıştır.³⁰⁵

Doğal ve tarihi yapıların ve çevresel düzenin korunmasına ve iyileştirilmesine de önemli katkılar sağlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketiyle beraber Türkiye’de sakin şehir olma şansını kazanan yerleşim birimleri birçok kentte ve ülkede tanınır hale gelerek “marka kent” olmuşlardır. Kendine has imajlarıyla ve tarihi dokusuyla ön plana çıkan bu sakin şehirler ekonomik anlamda sürdürülebilir bir yapıya kavuşmuşlardır. Ekonomik refahın ve kalitenin artmasıyla beraber sakin şehirlerde iş olanaklarının önü açılmış ve buralarda işsizlik azalmıştır. Özellikle ekonomik anlamda kadınlara önemli ölçüde iş olanakları sunulmuştur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City)

³⁰⁴H.Rıdvan Yurtseven, Ozan Kaya ve Serhat Harman, a.g.e., s.6, 7

³⁰⁵Abdurrahman Olgun, **Yavaş Şehir (Cittaslow) Seferihisar Örneğiyle Ekonomik ve Mali Yapı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Trabzon, 2016, s.24

Hareketi ile beraber yerel halkın kendi ürünlerini, yemeklerini ve tarihi dokularını kenti ziyarete gelen turistlere tanıtabilme fırsatı doğmuştur. Yerel halk tarafından kurulan “yöresel pazarlar” giderek artmış ve yerel halk daha çok üretmeye başlamıştır. Netice olarak diyebiliriz ki, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kendi bünyesine kattığı yerleşim birimlerine daha çok ekonomik ve kültürel yönden avantajlar sağlamıştır. Bu da yerleşim birimlerinin yaşanılabilirliğini ve sürdürülebilirliğini yükseltmiştir.³⁰⁶

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kendi bünyesine kattığı yerleşim birimleri üzerine bir diğer olumlu avantajı; aynışma ve tektipleşme olgularını ortadan kaldırmasıdır. Sakin şehirlerin kendilerine özgün kültürel ve tarihi miraslarını koruması ve gerekli restorasyon çalışmalarını yürütmesi aynışma ve tektipleşme olgularını ortadan kaldıran güçlendirici bir etkidir. Aynı şekilde bu çerçevede bir taraftan aynışma ve tektipleşme olguları ortadan kalkarken diğer taraftan da yerel halkta çevreyi koruma bilincinin ortaya çıkması diğer olumlu bir yöndür. Yapılan çevre düzenlemeleri ile kentlerin kendine has çevresel dokusunun koruması, yeşil alanların tahrip edilmemesi ve bu alanların ağaçlandırılması ve çiçeklendirilmesi insanlarda doğayı, kent yapısını ve dokusunu koruma bilincini daha da artıran etmenlerdir.³⁰⁷

Yenilenebilir enerji kullanımını teşvik eden ve sakin şehirlerinde yenilenebilir enerjiye yönelik gerekli projelerin ve çalışmaların yürütmesini şart koyan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu sayede Türkiye’deki sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinde çevre kirliliğinin ve ışık kirliliğinin önüne geçmiştir. Aynı şekilde sakin şehirlerde çevre kirliliğinin ve gürültü kirliliğinin önüne geçmek amacıyla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi’nin diğer önemli şartı bisiklet kullanımının teşvik edilmesi ve bunun için de projeler yürütmesidir. Dolayısıyla diyebiliriz ki; temelinde yavaşlık unsurunu barındıran Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketiyle birlikte Türkiye’de sakin şehir statüsüne kavuşan yerleşim birimlerinde bisiklet kullanımı artırılmış ve bu yolla çevre kirliliğinin ve gürültü kirliliğinin önüne geçilmiştir.³⁰⁸

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin aslında kendine belirlemiş olduğu 7 başlık altında 72 politikası sakin şehirlerde olumlu sonuçlar doğuran kriterlerdir. Kendisine seçmiş olduğu bu prensiplerle yerleşim birimlerinin sağlıklı bir çevreyi,

³⁰⁶Yeşim Coşar, Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi, a.g.e. s.232

³⁰⁷Yunus Emre Ekşi, a.g.e., s.80

³⁰⁸Ramazan Özer, a.g.e., s. 63

geleneklerin ve göreneklerin devam ettiği bir kent yapısını, her türlü kirliliğin engellenmesini, kenti ziyarete gelen turistlere ve ziyaretçilere misafirperver bir şekilde davranılmasını hedefleyen birliktir. Yerel halka özellikle engellilere, yaşlılara, çocuklara ve kadınlara gerekli desteğin, eğitimin ve iş imkânının sağlanmasını hedefleyen ve bunun için çalışmalar yürüten bir oluşumdur. Yerleşim birimlerinde yaşanılabilir ve sürdürülebilir bir yapıyı oturtturmayı amaçlayan, kaynakların eşit dağılımını önceleyen, yerel ürünlerin, yerel çiftçinin, yerel faaliyetlerin, yerel tarihin ve yerel değerlerin korunmasını bunların tanıtılmasını ve geliştirilmesini amaçlayan bir süreçtir. Tüm bu hedefler sakin şehirlerde zamanla oturmuş ve dolayısıyla Türkiye'deki yerleşim birimlerine olumlu katkılar sağlamıştır.³⁰⁹

Yerel kalkınma modeli olarak ele aldığımız ve yerleşim birimlerinde kaliteli bir yaşamı amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimleri üzerinde olumlu etkilerinin olmasının yanında ister istemez bir takım olumsuz durumlarda ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de sakin şehir unvanına sahip olan yerleşim birimlerinde yaşanan en önemli olumsuz durum özellikle yaz aylarında kenti ziyarete gelen turistlerle yaşanan yoğun insan topluluğudur. Cazibe merkezi haline gelen sakin şehirler yerel ürünleriyle, yerel değerleriyle, yerel lezzetleriyle ve yerel tarihi yapılarıyla turistler tarafından büyük ilgi görmekte, dolayısıyla buralarda yoğun bir insan topluluğu görülmektedir. Özellikle küçük yerleşim birimlerinde yoğun insan topluluğu daha çok dezavantaj oluşturmaktadır. Yerleşim birimlerinde yoğun insan topluluğunun görülme sebeplerinin başında tur otobüslerine ait otoparkların yerleşim merkezlerinin dışında olmamasıdır. Yerleşim birimlerini ziyarete gelen misafirlerin ve turistlerin daha çok hafta sonunu tercih etmesidir. Toplu taşıma araçlarının yetersizliği, alt yapı ve üstyapıdaki eksikliklerin yaşanması ve bunların çözülmemesidir. Aynı şekilde yerleşim birimlerinde birçok etkinliğin yerleşim merkezlerinde yapılması ve turistleri yönlendirecek rehberlerin yetersizliği olumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır.³¹⁰

Sakin şehirlere dışarıdan turistlerin gelmesiyle beraber yaşanan yoğun insan topluluğu sonucunda yerleşim birimlerinde gürültü kirliliği ve herkesin kendine ait otomobilleri ile sakin şehirlere gelmesi trafik kirliliğini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla buna bağlı olarak gürültü ve trafik kirliliğiyle birlikte çevresel düzen, kent dokusu ve

³⁰⁹Selin Mutdoğan, a.g.e., s.5

³¹⁰Aykut Pajo, "Türkiye'deki Cittaslow Kentleri'nde Sakinliğin Kaybolma Riski", *Türk&İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 4, Sayı 13, Eylül 2017, s.469

yapısı da olumsuz etkilenmektedir. Türkiye’de sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinde bir diğer dezavantajlı durum yaz aylarında sakin şehirleri ziyarete gelen turistlerle birlikte yaşanan fiyat artışlarıdır. Bu durum turistleri olumsuz etkilemese de yöre halkını olumsuz etkilemektedir. Buna bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz bir durum konut fiyatlarındaki artışlardır. Bu durumda yöre halkı için dezavantajlılık yaratmaktadır. Aslında burada şunu ifade edebiliriz; turisti çeken sakin şehirler bir taraftan bu durumdan olumsuz etkilenmekte, bir taraftan da olumlu etkilenmektedir. Aslında sakin şehirler ne kadar çok turisti çekerse o kadar da ekonomik refahı artmaktadır. Aynı şekilde ne kadar çok turist sakin şehirleri ziyaret ederse o sakin şehir kendi değerlerini, yerel ürünlerini, tarihi dokusunu ve yerel lezzetlerini tanıtabilme fırsatı bulur ve dolayısıyla daha çok üretir. Bu durum ise o sakin şehrin “marka şehir” olmasına olumlu yönde katkı sağlar.³¹¹

Türkiye’de sakin şehirleri yaz aylarında ziyarete gelen turistlerle birlikte ortaya çıkan olumsuz bir sonuçta turistlerin konuklayabilmesi için kent dokusuna ve yapısına uygun olmayan çok katlı konutların yapılması ve bunların giderek artmasıdır. Bir başka dezavantajlı durum Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin yerleşim birimlerinde hedeflediği huzur ve sakinlik yoğun insan topluluğuyla beraber yerini gürültülü bir ortama bırakmaktadır. Yerel halkın, yaz aylarında yerleşim birimlerinde yaşanan yoğun turist sayısı sebebiyle ihtiyaçlarını karşılamada ortaya çıkan diğer sorunlarda göze çarpmaktadır. Türkiye’de sakin şehirlerde göze çarpan önemli bir olumsuz durumda belli başlı yerleşim birimlerinde yerel halkın Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) ve Yavaş Yemek (Slow Food) hakkında bilgi eksikliğidir. Yerel halkın, bu iki hareketinin önemini, amaçlarını ve hedeflerini bilmediği takdirde sergileyeceği davranışlar sakin şehir unvanına zarar verebilir.³¹²

Türkiye’deki sakin şehirlerde yerel halkın Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri ve koşulları çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar ve faaliyetler hakkında yeterli ölçüde bilgilendirilmemesi olumsuzlukları ortaya çıkaran dezavantajlı bir durumdur. Dolayısıyla sakin şehirlerde gerçekleştirilen çalışmalar ve faaliyetler yerel halk tarafından fazlaca önemsenmemekte ve bu durum ise sakin şehir unvanına bir takım zararlar vermektedir. Türkiye’de sakin şehir unvanını alan yerleşim birimlerinde

³¹¹Feriyal Farhadi Andarabi, **Cittaslow Markasına Sahip Şehirlerde Yerel Halkın Turizme Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz: Seferihisar Örneği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitim Anabilim Dalı, Ankara, Haziran 2012, s.91, 92, 93

³¹²Yeşim Coşar, Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi, a.g.e., s.234, 235

ortaya çıkan bir diğer olumsuz durum da denetim mekanizmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye’de ilk sakin şehir unvanını alan ve Türkiye’deki sakin şehirlerin genel merkezi olan İzmir (Seferihisar) tarafından sakin şehirlerde yapılması gereken denetlemeler sıklıkla gerçekleştirilmemektedir. Yapılmayan sıkı denetimler gerçekleştirilmek istenen çalışmaları azaltmaktadır. Diğer bir problem, Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin prensipleri çerçevesinde sakin şehirlerin yerine getirmesi gereken koşul ve kriterler karşısında her bir sakin şehre aynı şekilde davranılmaması olumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu durumda bir nevi sakin şehirlere eşit davranılmadığını ve tarafsızlığın sağlanmadığı göstermektedir.³¹³

Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ile beraber bu harekete katılan yerleşim birimlerine bakıldığında daha çok olumlu sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Olumsuz durumların ortaya çıkmasında daha çok yaz aylarında cazibe merkezi haline gelen sakin şehirlerde yaşanan turizm hareketliliğidir. Turizm hareketliliği ile beraber sakin şehirlerde trafik sorunları, gürültü kirliliği ve buna bağlı olarak çevresel bir takım sorunlar baş göstermektedir. Ancak kaçınılmaz bir son olan bu durum ciddi sorunlara yol açmamaktadır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin hedeflediği yerleşim birimlerinin tarihi dokusunun, yerel değerlerinin, geleneklerinin ve göreneklerinin korunması turizm hareketliliği ile beraber daha da canlılık kazanmaktadır. Yaygınlaştırılmak ve tanıtılmak istenen kültürel miras, yöresel lezzetler ve değerler bu yolla geniş çevreye yayılmaktadır. Kısacası bir sakin şehirde turizm hareketliliği hem olumlu hem de olumsuz sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

3.5. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Amaçladıkları ve Hedefledikleri Doğrultusunda Eleştirisi

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine yapılan eleştirilerin başında bu hareketin temel esas olarak aldığı ve kendi bünyesine kattığı yerleşim birimlerinde sağlamayı hedeflediği “yavaşlık” olgusuna yönelik eleştirilerdir. Sakin şehirlerde “yavaşlık” unsuruyla sakinliği, dinginliği ve insanların bir yerden bir yere giderken acele etmeden anın tadına vararak yavaş hareket etmeyi hedeflemiştir. Yerel halkın kendi değerlerine, geleneklerine, göreneklerine, tarihi yapısına sahip çıkması ve bunları

³¹³Mehmet Han Ergüven, a.g.e., s.208

“yavaşlık” kavramı çerçevesinde ele alınmıştır. Dolayısıyla bu çerçevede “Yavaş Şehir/Yavaş Kent (Slow City)” olarak da adlandırılan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu özelliğiyle birçok kimse tarafından eleştirilmiştir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin “yavaşlık” hedefi yerleşim birimlerinde geçmişe gidişat, kültürel, sosyal ve çevresel anlamda gelişememe olarak algılanmış ve eleştirilmiştir. Bu eleştiriye ortadan kaldırmak için Yavaş Şehir (Slow City) Hareketi Türkiye’de Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketi olarak anılmıştır. Yine “Begur (İspanya)” şehrinde sakin şehirler bir kesim halk tarafından “ölü kentler” olarak algılanmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi gelişen ve değişen teknolojiyle beraber gelişen, gelişirken de yerel düzenini koruyan ve bunu ileriye taşıyan bir oluşumdur.³¹⁴

Kendi bünyesine katacağı yerleşim birimlerinde 50.000 nüfusunu aşmama kriterini koyan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu kriteri ile sakin şehirlerde çevresel düzeni, kent yapısını ve dokusunu korumayı hedeflemiş ve amaçlamıştır. Ancak sakin şehir unvanını aldıktan sonra birer “marka şehir” haline gelen; yerel değerleriyle, yöresel lezzetleriyle ve kültürel mirasıyla daha çok tanınan ve dış kentlerdeki insanlar tarafından ve özellikle turistler tarafından çokça ziyaret edilen bu yerleşim birimleri birçok açıdan zarar görebilir. Bu çerçevede sakin şehir unvanıyla daha çok tanınan yerleşim birimlerinde görülen nüfus artışları Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin eleştirilen diğer yönüdür. Nüfus artışı özellikle yaz aylarında artsa da yerel kalkın kente olan “aidiyetlik ve kimlik” duygusunu zedeleyeceği eleştirilen diğer bir yönüdür.³¹⁵

Her yönüyle ön plana çıkan ve cazibe merkezi haline gelen sakin şehirlerin yerel halkı olmayan ve dışarıdan gelerek buralarda yaşamak isteyen insanlarla beraber ortaya çıkacak olan konut artışları eleştiriler arasındadır. Sakin şehirlerde yaşanan konut artışları çevresel anlamda kent yapısının estetik ve geleneksel dokusunu bozacak, bu da sakin şehir unvanına zarar verecektir. Aynı şekilde sakin şehir unvanını almadan önce bu yerleşim birimlerinde yaşayan yerel insanların başka şehirlere yerleşmesi ve sakin şehir unvanının kazanılmasından sonra tekrar bu yerleşim birimlerinde yaşamaya başlamak istemeleri ister istemez olumsuzlukları ortaya çıkaracaktır. Tüm bunlar

³¹⁴ Onur Donat, Pınar Savaş Yavuzçehre, “Sakin Kent Hareketinin Türkiye’deki Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme”, a.g.e., s.1486 ve Zerrin Sungur, a.g.e., s.642

³¹⁵ Paul I. Knox, “Creating Ordinary Places: Slow Cities In A Fast World.” **Journal Of Urban Design**, Volume 6, Number 1, February 2005, s.7, 8

doğrultusunda sakin şehirlerde tekrar yaşamak isteyen yerel insanlarla ve yerel olmayan insanlarla beraber yerleşim birimlerinde var olan değerlerin ve geleneklerin giderek ortadan kalkması kaynakların daha fazla kişi tarafından tüketilmesi endişesi eleştirilen diğer bir konudur. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine, amaçladıkları ve hedefledikleri doğrultusunda yapılan diğer önemli bir eleştiriye beş yıl aralıklarla gerçekleştirilen yerel seçimler sonucunda sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinin bu durumdan olumsuz etkilenmesidir. Şöyle ki; 7 başlık altında 72 kriterden oluşan sakin şehir kriterleri sakin şehir olmak isteyen her bir yerleşim biriminin yerine getirmesi gereken belli başlı projeleri, çalışmaları ve faaliyetleri içermektedir. Ancak yerel seçimlerin gerçekleşmesi sonucunda değişen yöneticilerle beraber her sakin şehirde aynı ölçülerde uygulanan projeler ve çalışmalar bu durumdan olumsuz etkilenmekte ve Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin sürdürülebilirliğini ve devamlılığını sekteye uğratmaktadır. Dolayısıyla diyebiliriz ki; Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bir amaç için ortaya çıkmıştır. Bu hedefinden saptırılarak siyasi yöneticilerin değişimleri sonucunda bir araç olmamalıdır. Sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerinde sakin şehir çalışmalarının kontrolünü sağlayan belediyeler ve yerel yönetimler dışında farklı bir kuruluş oluşturularak o kuruluşlar tarafından yönetilmelidir.³¹⁶

Sakin şehir unvanını aldıktan sonra yerleşim birimlerinin ekonomik anlamda refahının artması iş olanaklarının ve istihdamın yükselmesi Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları arasındadır. Ancak insanların Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini ekonomik refahı yükseltici bir araç olarak görmeleri ve bu yönde kullanmak istemeleri eleştirilmektedir. Diğer bir eleştiri ise Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin kriterleri kapsamında sakin şehir unvanını kazanan yerleşim birimlerinin gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarla beraber ortaya çıkan sorunlardır. Yerleşim birimlerinde kent yapısını ve dokusunu iyileştirmek için yürütülen çalışmalar, alt yapı ve üst yapı çalışmaları çerçevesinde yerleşim birimlerinde inşa edilen çok katlı binalar ve bunların giderek artması sakin şehirlerin geleneksel dokusunu bozduğu için eleştirilmektedir. Bunlara bağlı olarak yerleşim birimlerinde inşa edilen yapılarla

³¹⁶ Ayça Özmen, Mehmet Cengiz Can, “Cittaslow Hareketine Eleştirel Bir Bakış”, **Planlama Dergisi**, Cilt 28, Sayı 2, 2018, s.99

beraber sakin şehirlerin kendine has yeşil dokusunun zarar görmesi de diğer bir eleştiridir.³¹⁷

Yerleşim birimlerinin kent dokusunu, kültürel yapısını, tarihi mirasını, yerel değerlerini ve yöresel lezzetlerini korumak ve bunların sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla uzun vadeli politikalar üreten Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin turizm odaklı bir hareket olarak görülmesi de eleştirilen diğer bir yöndür. Özellikle yaz aylarında sakin şehirlerde artış gösteren turist sayısı git gide artmaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin hedeflerine ve amaçlarına ters düşen ve “kitle turizm” olarak ifade edeceğimiz bu süreç sakin şehirlerde problemleri de meydana getirmektedir. Sakin şehirleri ziyarete gelen bu turistlerin giderek artan isteklerinin, beklentilerinin ve taleplerinin kontrol edilmemesi ve karşılanmaması durumunda ciddi sorunlar ortaya çıkabilir. Daha çok üretim yapmak için çaba sarf eden sakin şehirler birer tüketim toplumuna dönebilir. Özellikle giderek artan turist sayısı ile beraber sakin şehirlerde inşa edilen konaklama binaları yerleşim birimlerinin yapısına ters düşecek şekilde inşa edildiğinde çevresel anlamda sorunlar yaratabilir.³¹⁸

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve hedefleri çerçevesinde yerleşim birimlerinden gerçekleştirmesini istediği alt yapı ve üst yapı yenileme ve iyileştirme çalışmalarının tam anlamıyla gerçekleştirilmemesine yönelik eleştirilerde mevcuttur. Sakin şehirler tarafından yapılan restorasyon ve yenileme çalışmalarının hızlı kararlar sonucunda, plansız ve programsız gerçekleştirilmesi hem kaynakların tükenmesine hem de sakin şehir unvanının sürekliliğine gölge düşürebilir.³¹⁹ Başka bir eleştiri, zaman içerisinde sakin şehirlerden beklenen taleplerin yerine getirilememesi durumu ileri ki süreçleri tehlikeye sokabilir. Taleplerin karşılanamaması ileri de sakin şehirlerin ekonomik sürdürülebilirliğinin, kentsel yaşam kalitesinin ve yerleşim birimlerinin kendine has yapısının yok olması sonucunu ortaya çıkarabilir.³²⁰

Sakin şehir unvanını almaya hak kazanan yerleşim birimlerinin yerine getirmesi gereken önemli bir husus kendilerine ait internet sayfalarını oluşturmaları ve bu sayfada sakin şehir kriterleri kapsamında gerçekleştirmiş oldukları projeleri, çalışmaları ve

³¹⁷ Abdurrahman Olgun, a.g.e., s.26

³¹⁸ Yeşim Coşar, “Yavaş Şehir -Sürdürülebilir Turizm Paradoksu Üzerine Eleştirel Bir Bakış”, a.g.e., s.47

³¹⁹ Ayça Özmen, Mehmet Cengiz Can, a.g.e., s.100

³²⁰ Yeşim Coşar, “Yavaş Şehir -Sürdürülebilir Turizm Paradoksu Üzerine Eleştirel Bir Bakış” a.g.e., s.46

etkinlikleri yayımlamalarıdır. Aynı şekilde her sakin şehirlerin kendine has yerel değerlerine, kültürel yapısına, tarihsel dokusuna, yöresel lezzetlerine, geleneksel el sanatlarına ve faaliyetlerine bu sayfada yer vermeleridir. Herkesin sakin şehirleri daha iyi tanıyabilmesi, sakin şehirlerin kendilerini dış ülkelere daha iyi tanıtabilmesi ve daha kısa sürede sakin şehirler hakkında bilgi toplanabilmesi için sakin şehir unvanını alan her bir sakin şehir tarafından oluşturulan bu internet sayfalarının etkili bir şekilde kullanılmadığı görülmüştür. Dolayısıyla Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine yönelik diğer bir eleştiri, sakin şehirlerin kendilerine ait internet sayfalarını etkili bir şekilde kullanamama noktasındaki kontrollerin düzenli olarak gerçekleştirilmemesidir. Bakıldığı zaman belli başlı sakin şehirler internet sayfasındaki bilgileri güncellememekte ve gerçekleştirilen projeler sayfada yayımlanmamaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi için sakin şehirlerin genel merkezi olan kentlerdeki yöneticiler gerekli kontrolleri yapmalı ve internet sayfasındaki gereken güncellemeleri yapmayan sakin şehirleri uyarmalıdır.³²¹

Küreselleşmeye karşı yerel değerleri korumak isteyen sakin şehirler küreselleşmenin bir parçası olabilmektedir. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve hedefleri çerçevesinde kendi bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinin yerel değerlerini koruyarak bunları ileriye aktarmayı amaçlamaktadır. Ancak sakin şehir unvanını alan yerleşim birimlerinin bu değerlerini ulusal ve uluslararası anlamda dışarıya tanıtabilme uğraşları yerelin küreselleşmesine yol açabilmektedir. Değişen ve gelişen iletişim çağıyla beraber sakin şehirlerde ister istemez bu durumdan etkilenmektedir. Küreselleşme oluşumuna karşı ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi bu sürecin bir parçası olabilmektedir. Tüm Dünya'yı etkileyen "küresel kültür" karşısında "yerel kültür" sakin şehirler tarafından korunmaya çalışılsa da işlevsel ve yapısal olarak değişimler meydana gelebilmektedir. Eleştirel arasında yer alan bu durumun yaşanmaması amacıyla sakin şehirlerin "yereli" koruması; "küreseli" sınırlandırması ve bunlar arasında doğru dengeyi kurması eleştirileri ortadan kaldıracaktır.³²²

³²¹ Füsün Baykal, Emre Ataberk, "Karşılaştırmalı Bir Araştırma: Kuramdan Uygulamaya Türkiye'de Cittaslow Hareketi", **Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3, Sayı 3, 2020, s.312, 313

³²² Lisa J.Servon, Sarah Pink, (2015), "Cittaslow:Going Glocal İn Spain", Aktaran; Nazan K.arataş Özü, "Sakin Şehir/Cittaslow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası", **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 37, Nisan 2016, s. 163 ve H.Rıdvan Yurtseven vd. s. 12, 13

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, değişen ve dönüşen Dünya’da kentlerin sosyal, ekonomik, kültürel, çevresel ve yaşamsal anlamda tekdüzeleşmesi sonucunda kendi değerlerini ve öz kimliklerini kaybetme riski ile karşı karşıya kalan yerleşim birimlerinin bu değerlerini korumak amacıyla ortaya çıkmış bir oluşumdur. Özellikle nüfus bakımından 50.000 altındaki yerleşim birimlerinin kendi değerlerini, geleneklerini, yerel lezzetlerini, yöresel el sanatlarını ve yapısı bozulmamış tarihi dokularını korumak, geliştirmek ve bunları ileriye taşımak amacıyla harekete geçmiştir. İtalya kentinin “Chianti in Greve” kasabasında ortaya çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi hem çevrenin korunması açısından hem yerleşim birimlerinin kendine has dokuları açısından hem de bu kentlerde yaşayan yerel halk açısından önem arz eden bir kuruluştur. İlk ortaya çıktığında dış ülkelerde hızlı bir yayılma gösteren Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin Türkiye’de kendini göstermesi 2009 yılında başlamıştır. Türkiye’deki yerleşim birimleri arasında da önemli bir yere sahip olan bu birlik, kentsel yaşam kalitesini artırmayı hedeflemiş ve bunun için de gerekli çalışmaları sürdürmüş ve sürdürmeye de devam etmektedir. Küreselleşmeye ve hız kavramına karşı yerelliği ve yavaşlık olgusunu savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, küreselleşmeyle beraber yerel değerlerinde geliştirilerek ileri kuşaklara aktarılmasını savunmaktadır. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelerin ve kentleşme sorunun önüne geçilemeyeceğini savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bu süreçler karşısında kentlerin kendilerine ait kimliklerini kaybetmeden bunlara sahip çıkılmasını hedeflemektedir.

Sürdürülebilirlik ve yerel kalkınma olgularıyla sıkı bir ilişki içinde olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kendine belirlemiş olduğu 7 başlık altında 72 kriteri ile kendi bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinde sürdürülebilir bir düzeni amaçlamıştır. Yerleşim birimlerinde dengeli, uyumlu, sürekli ve planlı gelişmeyi kendine temel alan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bu amacına giderek artış gösteren sakin şehir sayıları ile ulaşmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel açıdan sürdürülebilirliği ön plana çıkaran Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi,

yerleşim birimlerinden gerçekleştirmesini istediği projelerle, çalışmalarla ve etkinliklerle beraber olumlu sonuçlar elde etmiştir. Sakin şehirler tarafından düzenlenen ve daha sonra hayata geçirilen alt yapı ve üst yapı çalışmaları, çevresel restorasyonlar, yerel üreticiyi, yerel üretimi, organik ve doğal tarımı korumaya yönelik çalışmalar bize bu olumlu sonuçları göstermektedir. Çevresel dokunun bozulmasına karşı çıkan Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketinin ilk kriteri olan enerji ve çevre politikaları ekonomik, sosyal ve kültürel yapılar arasında ilişki kurularak ortaya çıkabilecek her türlü çevresel sorunun önüne geçilmesi hedeflemiştir. Bu hedefine, sakin şehirlerde gerçekleştirilen yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalarla, geri dönüşüm faaliyetlerinin uygulanmasıyla, genetiği değiştirilmiş ürün kullanımının önüne geçilmesiyle ulaşmıştır. Aynı şekilde yerleşim birimlerinde otomobil kullanımının azaltılması ve bisiklet kullanımının teşvik edilmesiyle; ses, görüntü, gürültü ve ışık kirliliğinin önlenmesi için gerçekleştirilen çalışmalarla büyük oranda sağlandığını söyleyebiliriz. Tez çalışmasında yer verdiğimiz Türkiye'deki 18 sakin şehrin hayata geçirmiş olduğu projeler ve faaliyetler bunu göstermektedir. Bu sakin şehirler var olan doğal güzellikleriyle, bozulmamış tarihi dokusuyla, yerel lezzetleriyle, yöresel sanatlarıyla, gelenek ve görenekleriyle Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine katılmaya hak kazanmış ve bu çerçevede de bu değerlerini korumuş ve geliştirmişlerdir.

Amaçları ve hedefleri çerçevesinde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, yerleşim birimleri üzerinde daha çok olumlu yönde avantajlar sağlamakla beraber bir takım olumsuz durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Özellikle yaz aylarında kendilerine has değerleriyle turistlerin ilgi odağı haline gelen sakin şehirler yaşanan yoğun kalabalık sonucunda çevresel anlamda gürültü ve trafik kirliliği gibi sorunlar yaşayabilmektedir. Ancak diyebiliriz ki; yaşanan bu problemler çok ciddi sonuçlara yol açmamakta ve kış aylarında bu durum ortadan kalkmaktadır. Sakin şehirler geleneksel dokularıyla, bozulmamış tarihi yapılarıyla, yöresel lezzetleri ve sanatlarıyla cazibe merkezi haline gelebilmektedir. İster istemez bu durum sakin şehirlerde yaz aylarında ziyaretçi sayısını arttırmaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve hedefleri dışında ortaya çıkan bu durum aslında sakin şehirlerin ekonomik refahına ve kültürel değerlerinin tanıtılabilmesine bir anlamda katkı sağlamaktadır. Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketinin önemli bir kriteri olan

misafirperverlik politikaları yerleşim birimlerini ziyarete gelen turistlere ve ziyaretçilere yönelik uygulanan çalışmaları içermektedir. Sakin şehirleri ziyarete gelen misafirleri ve turistleri güler yüzlü karşılamak, yerleşim birimlerinde tarihi yerlerin ve değerlerin turistlere tanıtımını yapmak ve yine turistlerin tarihi yerleri daha iyi gezebilmesi için tanıtım panolarını oluşturulmak sakin şehir unvanını alan her yerleşim biriminin yerine getirmesi gereken çalışmalardır. Dolayısıyla burada Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları ve hedefleri karşısında ortaya koymuş olduğu yerleşim birimlerindeki 50.000 nüfus kriteri yaz aylarında artmaktadır. Ancak burada şu değerlendirmeyi yapacak olursak; Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi, nüfus bakımından yalnızca sakin şehirlerdeki yerel halkın nüfusunu göz önünde bulundurarak böyle bir nüfus kriterini ortaya koyduğu için bu sakin şehir unvanının ortadan kalkmasına bir zemin oluşturmamaktadır.

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, amaçları ve hedefleri içerisinde insan yaşamının kalitesine, refahına ve huzuruna önem veren bir birlik olmakla beraber bugünkü nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılarken ve aşırı tüketime kaçmadan gelecek nesillerin ihtiyaçlarını düşünerek ona göre ölçülü, dengeli ve planlı hareket edilmesi savunmaktadır. Bu hedefini kendi bünyesine katmış olduğu yerleşim birimlerinden gerçekleştirmesini istediği çalışmalarla beraber elde etmektedir. Şöyle ki; çalışmamız da yer verdiğimiz sakin şehirlerin kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve engelli grupları yönelik yürüttüğü projeler ve çalışmalar bunun kanıtıdır. Sakin şehirlerde yoksulluk unsurunun ortadan kaldırılması adına çok sayıda proje yürütülmüş ve bunlar yerleşim birimleri tarafından hayata geçirilmiştir. Sonuç olarak Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, sürdürülebilir kentler ve sürdürülebilir kalkınma olgularına ulaşmada ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar arasında dengeyi kurmuştur. Çünkü Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine göre, bir yerleşim birimindeki yoksul kesim ekonomik anlamda desteklenir ve yaşam kalitesi iyileştirilirse orada çevresel ve sosyal anlamda sorunlar baş göstermez.

Kentsel yaşam kalitesi çerçevesinde Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, kendi bünyesine katmış olduğu yerleşim birimleri üzerinde kültürel, sosyo-ekonomik, yerel halk ve kentin tanınırlığı açısından çok sayıda avantaj sağladığını çalışmamızda görmekteyiz. Yerel ekonomiyi, yerel üretimi, yerel kültürü, yerel değerleri ve yerel tarihi canlandırıcı bir özelliğe sahip olan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi,

sakin şehirlerde daha çok tüketen değil de daha çok üreten toplumlar ortaya çıkarabilmeyi hedeflemiştir. Tarıma, turizme, esnafa ve zanaatkârlara yönelik politikalar kapsamında yerel çiftçilerin, esnafın ve zanaatkârların desteklenmesini savunan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi, bu kriteri ile sakin şehirlerin kendine has yerel ve organik ürünlerinin üretiminin sağlanmasını ve bunları tanıtıcı faaliyetlerin uygulanmasını istemiştir. Sonuç olarak bu politika çerçevesinde sakin şehirler kendi yerel çiftçisini, esnafını ve zanaatkârını destekleyici çalışmalar yürüterek ekonomik anlamda sürdürülebilirliğe ulaşmışlardır.

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin, sakin şehir unvanını alan yerleşim birimleri üzerine en önemli avantajı kültürel ve sosyal açıdan yerleşim birimlerine ait yerleşim birimlerinin kimliğini yansıtan yerel değerlerin, yerel ürünlerin, örf ve adetlerin, tarihi ve doğal tarihi yapıların korunması, bunların iyileştirilmesi ve geleceğe taşınmasıdır. Ancak sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerine yönelik denetimlerin Türkiye’de Sakin Şehir merkezi olan İzmir (Seferihisar) tarafından sıklıkla gerçekleştirilmesi bir takım sorunları ortaya çıkarabilmektedir. Bunlardan en önemlisi, sakin şehir unvanını alan yerleşim birimlerinin gerçekleştirmesi gereken projelerin, çalışmaların ve faaliyetlerin kendilerine ait internet sayfasında yayımlanmasında gerekli güncellenmelerin yapılmaması Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketine yönelik olumsuz düşünceleri doğurabilmektedir. Yine sakin şehirlerin kendilerine ait gerekli bilgileri güncelleme aşamasında bu güncellemeleri yapmamaları Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketini ve sakin şehirleri araştırma ve bunlarla ilgili bilgi toplama aşamasında güncel bilgilere ulaşmada sorunlar yaşanılacaktır. Dolayısıyla sakin şehir unvanını alan yerleşim birimleri denetim merkezi tarafından daha sık ziyaret edilmeli ve sakin şehirler kendilerine ait internet sayfalarında gerekli güncellemeleri yapmalıdır. Tüm bunlar çerçevesinde sakin şehirler hakkında elde edilecek bilgiler daha sağlıklı olacaktır. Sakin şehirler için uzun vadede ileriye dönük politikalar üreten ve bu politikalar kapsamından ekonomik, çevresel ve sosyal anlamda süreklilik elde etmeyi amaçlayan Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketi ekonomik ve turizm odaklı bir araç olarak görülmüş ve bu yönüyle de eleştirilmiştir. Bu durum, sakin şehir unvanına sahip yerleşim birimlerin de Sakin Şehir (Cittaslow/ Slow City) Hareketi hakkında verilen bilgilerin yetersizliği ve eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla

Sakin Şehir (Cittaslow/Slow City) Hareketinin amaçları, hedefleri ve felsefesi hakkında halka doğru ve yeterli ölçü eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, Adnan Burak, (2017), Balıkesir Sındırgı İlçesinde Yaşayan Yerel Halkın Sakin Şehir Hareketine Yaklaşımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Acar, İbrahim Atilla, (2006), “Vergilemede Tahsis İlkesinin Çevre Vergileri Açısından Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(1), 215-232
- Adanacıoğlu, Hakan vd., (2018), “Sakin Şehir Hareketinin Sosyo-ekonomik Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Seferihisar İlçesi Örneği”, IBANESS Kongreler Serisi, Tekirdağ/Türkiye, 359-365
- Ak, Duygu, (2017), “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(52), 885-903
- Ak, Duygu, (2018), “Yavaş Kent (Cittaslow) Unvanının Sürdürülebilirliğinde Belediye Başkanının Rolü: Yenipazar/Aydın Örneği”, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 68, 563-580
- Ak, Duygu, Bıçkı, Doğan, (2016), “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(46), 615-632
- Akgül, Urungu, (2010) “Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Planı” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, 24, 133-164
- Akman, Elvettin, (2018), “Türkiye’deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerine Bir Analiz”, Ekev Akademi Dergisi, 22(76), 79-107
- Akpınar, Okan, (2018), Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

- Aksu, Ceren, (2011), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre”, Güney Ege Kalkınma Ajansı, 1-33
- Alagöz, Meryem, (2018), “Sürdürülebilir Kent Bağlamında Cittaslow Yaklaşımı: Eğirdir İlçesinin Cittaslow Kriterleri Açısından İncelenmesi”, Asia Minor Studies-İnternational Journal of Social Sciences, 6(AGP Sempozyumu Özel Sayısı), 139-149
- Altınparmak, Burcu, Oktan, Ahmet, (2016), “Kentsel Sürdürülebilirlik ve Türk Sinemasına Yansımaları: Entelköy Efeköy’e Karşı Filmi”, Tarih Okulu Dergisi, 9(25), 1012-1035
- Andarabi, Feriyal Farhadi, (2012), Cittaslow Markasına Sahip Şehirlerde Yerel Halkın Turizme Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz: Seferihisar Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitim Anabilim Dalı, Ankara.
- Arapgirlioğlu, Kumru, Yener, Zerrin, “Kentler, Sürdürülebilirlik ve Bir Yerel Gündem 21 Öyküsü”, Bülten 51, Dosya 05, Sürdürülebilirlik: Kent ve Mimarlık, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Arslan, Derya, (2020), Yerel Kalkınmada Nikser İlçesinin Cittaslow Açısından Üyelik Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Tokat.
- Aslan, Engin, (2015), Sakarya- Taraklı Örneğinde Avrupalı Seçkin Destinasyonlar (EDEN) ve Sürdürülebilir Turizm, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Aslan, Engin, Güneş, S.Gül, (2016), “Sakin Şehir’ler İçin Sürdürülebilir Turizmin Önemi”, Journal of Recreation and Tourism Research, 3(3), 1-17
- Aydoğan, Selma, (2015), Sürdürülebilir Mimarlıkta Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Çevre Kontrolü ve Yapı Teknolojisi Programı, İstanbul.
- Basiago, Andrew, (2016) "Economic, Social, And Environmental Sustainability İn, Development Theory And Urban Planning Practice." İnternational Journal Of Scientific And University Research Publicationt, 13(205), 1-13

- Baybars, Miray vd. (2015), “Coolaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in The Context of Cittaslow”, Business and Economic Research Journal, 6(1), .125-144
- Baydar, Advie İkbāl, (2013), Değişen Kentleşme Yaklaşımları ve Yavaş Kent (Cittaslow) Akımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Baykal, Füsün, Ataberk, Emre, (2020), “Karşılaştırmalı Bir Araştırma: Kuramdan Uygulamaya Türkiye’de Cittaslow Hareketi”, Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 3(3), 290-316
- Bayraktar, Eylül, vd., (2018), “Küreselleşmeye Karşı Yereli Koruma Çabası: Sakin Şehirler”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11(Özel Sayı), 66-84
- Benzer, A. Nüket Kılıç, (2006), Bolu-Göynük ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Berkün, Sanem, (2018), “Bir Kent Yönetimi Modeli Olarak Türkiye’de Yavaş Şehirler ve Halkın Farkındalığı: Isparta Örneği”, Uluslararası İşletme ve Yönetim Çalışmaları Dergisi, 6(4), 1417-1433
- Bilgili, Merve Görkem, (2013), “Türkiye’nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29, 46-59
- Bilgili, Muhammed Yunus, (2017), “Ekonomik, Ekolojik ve Sosyal Boyutlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(49), 559-569
- Bozdereli, Arzu Alvan, (2018), “Yavaş Şehir: Yerel Sürdürülebilir Kalkınmaya Bir Alternatif”, İktisat ve Toplum Dergisi, 97, 31-39
- Bozlağan, Recep, (2005), “Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 50, 1011-1028
- Burkut, Emine Banu, (2017), “Yavaş Şehirler (Cittaslow) Kültürel Miras ve Turizm Etlilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, Uluslararası Kültürel Miras ve Turizm Dergisi, 297-306

- C.T. Onions, (1964), "The Shorter Oxford English Dictionary, Oxford: Clarendon pres."
- Caffyn, Alison, (2012), "Advocating and Implementing Slow Tourism" *Tourism Recreation Research*, 37(1), 77-80
- Cansaran, Demet, (2018), "Küreselleşmeye Aykırı Bir Yaşam Biçimi "Sakin Kentler": Seferihisar Örneği", *İdeal Kent Araştırmaları Dergisi*, 9(25), 885-908
- Carson, Rachel, (2021), *Sessiz Bahar*, (Çev: Çağatay Güler), Ankara: Palme Yayınevi.
- Cittaslow Bilgi Notu, (2014), <https://docplayer.biz.tr/1626515-Citta-slow-bilgi-notu.html> Erişim Tarihi: 06.09.2021
- Commission of the European Communities, (1998), *Sustainable Urban Development in the European Union: A Framework for Action*, Brüksel.
- Coşar, Yeşim, (2013), *Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programı, İzmir.
- Coşar, Yeşim, (2014), "Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 226-240
- Coşar, Yeşim, (2019), "Yavaş-Sürdürülebilir Turizm Paradoksu Üzerine Eleştirel Bir Bakış", *Journal of Tourism Theory and Research*, 5(1), 40-50
- Çahantimur, Arzu, Yıldız, Hülya Turgut, (2008), "Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyokültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği", *İTÜ Dergisi/A: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 7(2), 3-13
- Çakar, Deniz, (2016), *Kültürel Mirası Koruma Bağlamında "Yavaş Şehir" (Cittaslow) Hareketi: Türkiye Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Programı, İzmir.
- Çavuş, Şenol, vd., (2019), "Sürdürülebilir Bir Kent Ekseninde Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi ve Turizm Açısından Önemi", *International Black Sea Coastline Countries Symposium Batumi/ Georgia*, 376-387
- Çerçi, Ayşegül, (2013), *Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar'ın Destinasyon Marka İmajı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Uzmanlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Çiçek, Dönüş, (2017), Bir Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehirlerde Yerel Halkın Turizm Desteği: Ege-Marmara Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Çolak, Elif Cemre, (2018), Sürdürülebilir Kentleşme Kapsamında Sakin Şehir Uygulaması: Yalvaç Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Çolak, Elif Cemre, (2019) “Sakin Şehir Yalvaç’ın Cittaslow Uluslararası Kriterleri Kapsamında Değerlendirilmesi”, Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 89-107
- Çorakçı, Belkis, (1987), (Çev.), Ortak Geleceğimiz – Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1.Baskı, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.
- Darıcı, Bülent, (2007) “Yerel Kalkınma da Küresel Yaklaşımlar ve Türkiye’nin Konumu”, Kahramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2007(3), 215-221
- Değirmenci, İzzet, Sarıbyık, Mehmet, (2015), “Tarihi Mekânlarda Sürdürülebilirlik Bağlamında Cittaslow Hareketi: Taraklı Örneği”, II. Uluslararası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyumu, Ankara, 612-620
- Demir Cengiz ve Aydın Çevirgen, (2006a), Ekoturizm Yönetimi, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir, Münire Gül, (2018), “Yavaş Hareketin Kentsel Ölçekteki Yeni Yansıması: Cittaslow”, Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi, 1(4), 203-210
- Deniz, Taşkın, (2017), “Hızlı Dünya’da Sürdürülebilir Mekânlar: Sakin Kentler”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 6(3), 1399-1412
- Derici, Latife Özge, (2017), Üstyapı Projelerinin Yapı Programları Çerçevesinde Kentsel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İller Bankası Anonim Şirketi.
- Dinçtürk, Cansu, (2019), Kentsel Dış Mekânda Kadın: Bolu-Mudurnu Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın.

- Doğan, Mustafa, (2010), Ekomüzü Odaklı Sürdürülebilir Destinasyon ve Gökçeada Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Doğutürk, Gözde (2020), Mimari Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehir Hareketi ve Seferihisar Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.
- Donat, Onur, (2016), Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi: Türkiye’deki Sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Programı, Denizli.
- Duran, Bahar, (2018), Sürdürülebilirlik Kavramının Önemi, Karşılaşılan Sorunların ve Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finansman Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Dursun, Gülcan, (2019), Kent Markalaşması Çerçevesinde “Yavaş Kentler” Taraklı Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, Sakarya.
- Dündar, Yusuf, Sert, Ayşe Nevin, (2018), “Yerel Halkın Yavaş (Sakin) Şehir Hakkındaki Algıları: Seferihisar’da Nitel Bir Araştırma”, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(4), 74-91
- Düzenli, Tuğba, (2018), “Çevreyle Bütünleşen-Sürdürülebilir “Cittaslow Hareketi”: Gerze Örneği”, Social Mentality and Research Thinkers Journal, 4(11), 307-314
- Ekincek, Sema, (2014), Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Ekşi, Yunus Emre, (2019), Yaşanabilir Cittaslow Şehirler ve Gayrimenkul Geliştirme Stratejileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Gayrimenkul Geliştirme, Kentsel Dönüşüm ve Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.

- Ekşi, Yunus Emre, Baz, İbrahim, (2019) “Cittaslow-Sakin Şehirlerde Yaşanabilirlik Üzerine Bir Araştırma”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 1(2), 71-76
- Ergün, Turan, Çobanoğlu, Nesrin, (2012), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Etiği”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 97-123
- Ergüven, Mehmet Han, (2011), “Cittaslow Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), 201-210
- Esenler Belediyesi, 2030 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Hedefleri, Esenler Uygulamaları, 3-39
- Geray, Cevat, (1998), “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler” Türk İdare Dergisi, 70(421), 323-3346
- Göker, Huri, (2020), Sürdürülebilir Kalkınmada Cittaslow (Sakin Kent) Modelinin Kentsel Çekim Gücü Üzerindeki Etkisi: Halfeti Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Şanlıurfa.
- Günerhan, Sibel, vd., (2010) “Çevre ve Enerji Açısından Yavaş Şehir Hareketinin Gelişimi”, Tesisat Mühendislik Dergisi, 32-37
- Güven, Erdem, (2011), “Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek”ten “Yavaş Medya”ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi”, Selçuk İletişim Dergisi, 7(1), 113-121
- Hams, Tony, (1994), “Local Environmental Policies and Strategies After Rio”, Local Environmental Policies and Strategies, Julian Agyeman and Bob Evans (ed.), Local Economic and Social Strategy Series, Longman Group Ltd.
- Harris, Jonathan. M., (2000), “Basic Principles for Sustainable Development”, Global Development and Environment Institute Working paper 00-04, Tufts University, 1-24
- Honore, Carl, (2008), Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi Yavaş, 1.Baskı, (Çev. Esen Gür), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Hoşcan, Nail, (2008), Orman Köylerinde Doğal ve Kültürel Değerlerin Ekoturizm Etkinliklerinde Kullanılması: Bolu İli, Mudurnu İlçesinde Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

- İçli, Gönül, (2017), “Yavaşlayan Kentler ve Yaşlılar”, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 10(2), 67-75
- Kabadayı, Harika, (2006), Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Kentsel Tasarımdaki Etkisine Çok Boyutlu Yaklaşımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kalkan, Adnan, (2020), “Yerel Paydaşların Cittaslow Şehir Ağına Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma: Ahlât Cittaslow Şehir Örneği”, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 47, 261-280
- Karadeniz, Cemile Bahtiyar, (2014), “Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(29), 85-107
- Karahan, Faris, Çakır, Egemen, (2011), Uzundere Turizm Master Planı: Vizyon 2023, Erzurum, Uzundere Belediyesi Yayınları.
- Karakaş, Suzan, (2008), Ankara İli Güdül İlçesi Güzel Köyü, Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kartal, Gökhan “Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışına Farklı Bir Bakış: Cittaslow “Yavaş Şehir” Hareketi ve Sürdürülebilir Kalkınma”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt 21, Sayı 36, 2019, s.9-18
- Kavanoz, Suna Ersavaş, Budak, Sevim, (2020), “Yavaş Kent’in Otantiklik /Özgünlük Bağlamında Kent Pazarlama Stratejisi Olarak Okunması”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 38(3), 487-509
- Kazancı, Ayşegül Dikmen, (2019), Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Cittaslow (Sakin Kentler Birliği) Hareketinin Tirebolu Kent Örneği (Giresun-Türkiye)’de Uygulanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.
- Kazançoğlu, İpek, Dirsehan, Taşkın, (2016), “Sosyal İnovasyonlar ile Sakin Şehirlerarasındaki İlişkinin Sosyal Girişimciler Açısından İncelenmesi: Seferihisar Örneği”, Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi, 7(Özel Sayı), 135-161
- Kazma, Çağlayan Şafak, (2017), Seferihisar İçin Yavaş Şehir Yaklaşımının CBS Ortamında Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip

- Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Yenileme Anabilim Dalı, İzmir.
- Keleş, Ruşen, (2015), 100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu, 2.Baskı, Cem Yayınevi.
- Keleş, Ruşen, vd., (2015), Çevre Politikası, 8.Baskı, İmge Kitabevi.
- Keskin, Enes Battal, (2012), “Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 8(1), 81-99
- Kırmacı, Emrah, (2019), Sakin Şehir (Cittaslow) Mudurnu Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Erzurum.
- Knox, Paul I, (2005), “Creating Ordinary Places: Slow Cities In A Fast World." Journal Of Urban Design, 6(1), 1-11
- Koçan, Nurhan, (2012), “Tarihi Kent Koruma ve Mudurnu (Bolu) Örneği”, Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 2(2), 93-102
- Korkmaz, Mehmet, Başkalkan, Sibel Nihal, (2011), “Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, 12(1), 62-69
- Köken, Kayhan, (2017), Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Kriterleri Açısından Kentsel Dönüşüm Projelerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İller Bankası Anonim Şirketi.
- Köse, Hasan Hüseyin, (2019), Sakin Şehirde (Cittaslow) Yaşayanların Misafirperverlik Anlayışlarının Yerli Turistlerin Şehri Tekrar Ziyaret Etme Niyeti Üzerindeki Etkisi: Seferihisar Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Bursa.
- Kutlu, Salih Ziya, Şahin, İsmail, (2014), “Cittaslow Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2(1), 55-63
- Lale, Zehra, (2016), Sürdürülebilir Kalkınma Temeline Dayalı Yaşanılabilir Çevre Oluşturulması: Eskişehir Tepebaşı İlçesi Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat anabilim Dalı.

- Markulev, Ana, Long, Anthea (2013), “On Sustainability: An Economic Approach”
Australian Government Productivity Commission, Productivity Commission
Staff Research Note, 1-23
- Mayer, Heike Paul L. Knox, (2010), “Small-Town Sustainability: Prospects In The
Second Modernity”, European Planning Studies, 18(10), 1545–1565.
- Mayer, Heike Paul.L. Knox, (2006), “Slow Cities: Sustainable Places In A Fast World”,
Journal of Urban Affairs, 28(4), 321–334
- Mckenzie, Stephen (2004), “Social Sustainability: Towards Some Definitions”, Hawke
Research Institute University Of South Australia Magill, South Australia, Hawke
Research Institute Working Paper Series, 27, 1-29
- Meadows, Donella H. vd., (1972), The Limits to Growth, 2.Baskı, ABD: ABD Universe
Books.
- Mengi, Ayşegül, Algan, Nesrin, (2003), Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel
Sürdürülebilir Gelişme, AB ve Türkiye Örneği, 1.Baskı, Ankara: Siyasal
Kitabevi.
- Morelli, John (2011), “Environmental Sustainability: A Definition for Environmental
Professionals”, Journal of Environmental Sustainability, 1(1), 1-9.
- Mutdoğan, Selin, (2010), “Seferihisar Örneğinde Sakin Şehir Hareketi”, Green Age
Symposium Mimar Sinan Fine Arts University Faculty of Architecture, İstanbul,
3-9
- Nerter, Çınar, Bayraktaroğlu, Serkan, (2010), “Sürdürülebilir Kalkınma İçin “Yavaş
Şehirler Hareketi” ve Tasarımın Katkısı: Seferihisar İçin Ulaşım Proje
Çalışması”, Green Age Symposium Mimar Sinan Fine Arts University Faculty
of Architecture, İstanbul, 1-8
- Numanoğlu, Emel, Güçer, Evren, (2018), “Yerel Halk Açısından Yavaş Şehir Akımı
Algısı: Perşembe Örneği”, Journal of Multidis Ciplinary Academic Tourism,
3(2), 11-22
- Oakley, Peter, C. Garforth, (1985), “Guide To Extension Training”, Agriculture
Extension and Rural Development Centre, School of Education, University of
Reading, Food and Agriculture Organization of the United Nations Rome, FAO
Training Series (11), 1-144

- Oğuz, İbrahim Halil, (2019), “Politik İstikrar ve Çevresel Sürdürülebilirlik”, Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalışmaları Dergisi, 1(1), 1-11
- Olgun, Abdurahman, (2016), Yavaş Şehir(Cittaslow) Seferihisar Örneğiyle Ekonomik ve Mali Yapı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Trabzon.
- Ongun Utku vd., (2017), “Sürdürülebilir Kırsal Turizmle Bütünleşen Eğirdir İlçesinin Sakin Şehir (Cittaslow) Kapsamında Kırsal Kalkınmaya Etkisi”, Journal Of Current Researches On Social Sciences, 7(2), 147-162
- Oral, Mükerrerem Atakay, Kılıç, Rukiye, (2018), “Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketinde Kültürel Miras Ögeleri: Elmalı İlçesi Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(60), 825-838
- Öktem, M. Kemal, Kalyoncu, Gül, (2020), “Kültürel Miras ve Yerel Kalkınma”, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 23, 213-222
- Ökten, Sebahat Sinem Özyurt, (2015), Bir Yerel Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramı: Seferihisar (İzmir) Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Ören, Fatma Seren, (2020), Sakin Şehir Olmanın Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkilerinin Kent Sakinlerinin Algıları Bağlamında İncelenmesi: Akyaka Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Konya.
- Özbaş, Özlem, (2019), Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirliğin Sağlanabilmesinde Sakin Şehir Yaklaşımının Rolü: Gökçeada Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgi Anabilim Dalı, Bursa.
- Özçağ, Mustafa, Hotunlioğlu, Hakan, (2015), “Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi”, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 303-324
- Özdemir, Erman, Ayhan, Çiğdem Kaptan, (2019), “Gökçeada Örneğinde Kültürel Peyzajın Korunması Açısından Sakin Şehir Hareketinin Önemi”, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, EK-1 Özel Sayısı, 291-310

- Özer, Ramazan, (2018), Küreselleşme Perspektifinden Sakin Şehirler: Yalvaç Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Özgürel, Gizem, Avcıkurt, Cevdet, (2018), “Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketinin Yerli Turistler (Akademisyenler) Tarafından Algılanışı”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies 6(4), 568-587
- Özkan, Hakkı Can, (2011), Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özmehmet, Ecehan, (2012), “Dünyada ve Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 3(12), 1853-1876
- Özmen, Ayça, (2016), Tarihi “Cittaslow” Yerleşmelerinde Kentsel ve Mimari Koruma İlkeleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Rölövo-Restorasyon Programı, İstanbul.
- Özmen, Ayça, Can, Mehmet Cengiz, (2018) “Cittaslow Hareketine Eleştirel Bir Bakış”, Planlama Dergisi, 28(2), 91-101
- Özmen, Şule Yüksel, vd., (2017), “Sakin Şehirlerde Toplumsal Katılım: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kadınların Rolü”, Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 4(14), 59-71
- Özmen, Şule Yüksel, vd., (2016), “Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı”, İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergisi), 1(2), 38-49
- Özür, Nazan Karataş, (2016), “Sakin Şehir/Cittaslow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 37, 151-179
- Pajo, Aykut, (2017), “Türkiye’deki Cittaslow Kentlerinde Sakinliğin Kaybolma Riski”, Türk&İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(13), 460-475
- Pak, Merve Deniz, vd., (2018), “Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteci Sorunsalı”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(56), 428-440

- Pamukçu, Konuralp, (2007), “Küresel Emisyon Sistemi için Bir Model: Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Programı”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 37, 17-42
- Pektaş, Ethem Kadri (2010), “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi, 5(1), 4-22
- Petrini, Carlo, Padovani, Gigi, (2011), Slow Food Devrimi Arcigola’dan Terra Madre’ye: Yeni Bir Yaşam ve Yemek Kültürü, 1.Baskı (Çevirmen: Çağrı Ekiz), İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- Price, Charles, P. Dube, (1997), Sustainable Development and Health: Concepts, Principles and Framework for Action For European Cities and Towns, European Sustainable Development and Health Series: Book 1, 1-63
- Pro-Agenda 21 Commission (1997), Agenda 21 Rio, Special Edition Rio + 5, No.5
- Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html> Erişim Tarihi: 10.09.2021
- Rio+20 Konferansı, (2012), Rio+20 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Sonunda Kabul Edilen “İstedığımız Gelecek” Başlıklı Sonuç Bildirgesi.
- Reyan, Tuvi, (2010), Mavi Tatil, Doğuş Yayın Grubu, İstanbul.
- Sağır, Gülhan, (2017), “Küreselleşmeden Geleneksele Dönüşte Slow Food ve Cittaslow Hareketi”, The Journal of Social Science, 1(2), 50-59
- Sarıyıldız, Meltem, (2019), Sakin Kent Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bolu-Göynük Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Schively, Carissa, (2008), “Sustainable Development as a Policy Guide: An Application to Affordable Housing in Island Communities, Environment”, Development and Sustainability, 10(6), 769-786
- Servon, Lisa J., Pink, Sarah, (2015), “Cittaslow: Going Glocal In Spain”, Journal of Urban Affairs, 37(3), 327-340,
- Sevdioğulları, Hatice Selcan, (2013), “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yenilenebilir Enerji”, Planlama Dergisi, 23(1), 19-25

- Sırrım, Veli, (2012), “Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli”, Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 1(4), 119-131
- Sipahi, Ebru Banu, (2010) “Küresel Çevre Sorunlarına Kollektif Çözüm Arayışları ve Yönetişim”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 331-344
- Sungur, Zerrin, (2013), “Türkiye’nin Sakin Şehirlerinde Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış”, İnternational Conference On Eurasian Economies, 641-648
- Şahin, Halil İbrahim, (2019), Yavaş Kent Hareketi Bağlamında Kent Pazarlama: Şavşat, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Mayıs, Trabzon.
- Şatır, Seçil, (2015) “Sürdürülebilir Kentsel Mekânlar ve Kent Mobilyaları”, Tasarım Kuram Dergisi, 11(19), 1-18
- Şeker, Mustafa, (2018), Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansının Promethee Yöntemiyle Ölçülmesi: Tüpraş Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Bartın.
- Şen, Hüseyin, vd., (2018), “Sürdürülebilirlik Üzerine Tarihsel ve Güncel Bir Perspektif”, Ekonomik Yaklaşım Derneği Dergisi, 29(107), 1-47
- Şen, Uğur, (2017), Çevre Politikaları Kapsamında Sakin Kentlerin Çalışanların Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkileri: Uzundere Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Erzurum.
- Tekin, Caner, (2017), Yavaş Turizm ve Yavaş Turist: Cittaslow Seferihisar’da Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Batman.
- Temel, Elçin Burcu, (2018), Sürdürülebilir Mimari Bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi ve Taraklı Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Sorunları Programı, İstanbul.
- Terzi, Gökçe Bayrakçeken, (2018), “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Toplam Faktör Verimliliği”, Toplam Faktör Verimliliği Projesi, Ankara, 3-56

- Terzi, Sümeyra, (2017), Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Türkiye’de Uygulanan Çevre Politikası Araçlarının Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara.
- Tıraş, H.Hayrettin, (2012), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 57-73
- Tırnakçı, Aslıhan, (2017), “Kırsal Peyzaj Kimliğinin Sürdürülebilirliği ve Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi: Artvin-Şavşat Örneği”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 13(Özel Sayı 1), 47-64
- Topal, Tuğba Üstün, vd., (2016), “Yerel Kimliğin Kent ile Buluşması”, İdil Dergisi, 5(25), 1413-1430
- Tosun, Elif Karakurt, (2013), “Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi”, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 32(1), 215-237
- Tozan, Çiğdem, (2019), Göynük Kasabası ve Çevresinin Turizm Coğrafyası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Erzurum.
- Tuncer, Mehmet, Olgun, Abdurrahman, (2017), “Seferihisar’ın Ekonomik ve Mali Yapısı Üzerinden Sakin Şehir Uygulamalarına ilişkin Bir İnceleme”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 3(1), 47-72
- Tural, Seadet Özgü, (2018), Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramının Mimarlığı Açısından Isparta/Eğirdir Örneğinde İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya.
- TÜİK/ADNKS 2020
- Uğurlu, Belgin, (2019), Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramının Kentsel Tasarıma Etkilerine Yönelik Bir Araştırma: Vize-Kırklareli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Edirne.
- UNEP, “Declaration of The United Nations Conference on The Human Environment”, <http://www.un-documents.net/unchedec.htm> Erişim Tarihi: 10.09.2021

- Uslu, Abdullah, Avcı, Umut, (2020), “Yerel Halkın Cittaslow Hareketine Bakış Açısına Yönelik Bir Araştırma: Köyceğiz Örneği”, Turizm Akademik Dergisi, 7(1), 117-131
- Uygun, Elçin, (2010), Çok Uluslu Şirketlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Çevre Politikaları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ünal, Çiğdem, (2016), “Turizm Coğrafyasında Yeni Kavramlar, Yavaş Şehirler ve Yavaş Turizm” Doğu Coğrafyası Dergisi, 21(36), 13-28
- Ünal, Murat, Zavalı, Y. Sinan, (2016), “Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(4), 889-912
- Üzümcü, Tülay Polat, vd., (2016), “Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Yavaş Şehir Anlayışı: Kandıra Örneği”, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimleri Dergisi, 6(2), 41-51
- Vallance Suzanne, vd., (2011), “What Is Social Sustainability? A Clarification of Concepts”, Geoforum, 42, 342-348
- Vehkamäki, Seppo (2005), “The Concept of Sustainability in Modern Times”, In: Sustainable Use of Renewable Natural Resources-from Principles to Practice, Edition: Department of Forest Ecology, University of Helsinki, Publication, 34. 37-58
- Walter, Lynn. (2009), “Slow Food and Home Cooking: Toward a Relational Aesthetic of Food and Relational Ethic of Home”, The Journal of The Center for Food in Community and Culture, 1(1), 1-23
- Wiersum, K. Freerk, (1995), “200 Years of Sustainability in Forestry: Lessons from History”, Environmental Management, 19 (3), 321-329
- Yalçın, Alper, Yalçın, Sevdâ, (2013), “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir mi?”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5(1), 32-41
- Yalçın, Enes, (2019) “Küresel Kente Alternatif Olarak Sakin Şehir: Türkiye’de Sakin Şehirleri Üzerine Değerlendirme”, Sosyal Ekonomik Araştırmaları Dergisi, 19(38), 202-230

- Yalım, Funda, (2017), “Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Ekseninde Kent Markalaşması ve Kent İletişimi: Kırklareli “Vize” Yavaş Şehir Örneği”, Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2), 1-28
- Yanturalı, Turaç, (2019), Sürdürülebilir Bir Kent Kimliği Yaratılmasında Ürün Tasarımının Rolü: Yavaş Şehir Gerze, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarım Anabilim Dalı, Endüstri Ürünleri Tarımı Programı, İstanbul.
- Yavuzçehre, Pınar Savaş, Donat, Onur, (2016), “Sakin Kent Hareketinin Türkiye’deki Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(42), 1480-1488
- Yavuzçehre, Pınar Savaş, Donat, Onur, (2017), “Türkiye’de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekânlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, 299-321
- Yazar, Kadir Hakan, (2006), Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntemi Projesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Yıldırım, Akın, Karaahmet, Aysun, (2013) “Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5(1), 11-20
- Yılmaz, Aras, (2016), Perşembe İlçesinin Yavaş Kent Birliğine Dâhil Olmasının Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Trabzon.
- Yiğit, Serkan, Doğdubay, Murat, (2017), “Destinasyon Pazarlama Sürecinde Presidia Ürünlerinin Etkisi”, Journal of Recreation and Tourism Research, 4(Özel Sayı 1), 39-48
- Yurtseven, H. Rıdvan, vd.(2010), Yavaş Hareketi, 1. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yurtseven, H.Rıdvan, (2006), Slow Food ve Gökçeada: Yönetimsel Bir Yaklaşım, 1.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- www.slowfood.com Erişim Tarihi: 02.09.2021
- <http://www.slowfood.com/our-network/terra-madre-network/> Erişim Tarihi: 02.09.2021

<https://www.fondazione Slow Food.com/en/what-we-do/earth-markets/> Erişim Tarihi: 02.09.2021

<http://www.habitat.org.tr/sakin-sehirler/383-sakin-sehirler-citta-slow.html>.Erişim Tarihi: 02.09.2021

<https://www.hurriyet.com.tr/eg/ sefertasi-fast-food-a-karsi-7937963> Erişim Tarihi: 25.10.2020

<https://onlinebilet.com/bilgi/sakin-sehir-cittaslow-nedir> Erişim Tarihi: 02.09.2021

<https://www.cittaslow.org/content/charter> Erişim Tarihi: 02.09.2021

<https://www.un.org/en/conferences/habitat/istanbul1996> Erişim Tarihi: 05.09.2021

<https://docplayer.biz.tr/1626515-Citta-slow-bilgi-notu.html> Erişim Tarihi: 06.09.2021

<https://cittaslowturkiye.org/ankaranin-ilk-sakin-sehri-gudul/> Erişim Tarihi: 17.03.2021

<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-turkiye-agi/> Erişim Tarihi: 17.03.2021

<https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> Erişim Tarihi: 17.03.2021

<http://seferihisar.bel.tr/tr/tamamlanan-projeler.html> Erişim Tarihi: 06.09.2021

<http://www.gokceada.bel.tr/altsayfa.php?sayfam=tamamlanan&projeid=5> Erişim Tarihi: 07.09.2021

<https://www.timeturk.com/tr2011/06/28/akyaka-sakin-sehir-oldu.html> Erişim Tarihi: 05.09.2021

<http://www.Akyaka.bel.tr> Erişim Tarihi: 28.03.2021

<http://kirkclarelienvanteri.gov.tr/halk-kulturu.php?id=43> Erişim Tarihi: 07.09.2021

https://www.ntv.com.tr/yasam/dunyanin-sakin-sehiri-artvin-savsat-oldu,-6CnOv06DUaRWU9Lz_7NtA Erişim Tarihi: 07.09.2021

<https://www.wwf.org.tr/?1365> Erişim Tarihi: 08.09.2021

<http://www.egirdir.bel.tr/> Erişim Tarihi: 08.09.2021

<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-goynuk/> Erişim Tarihi: 30.04.2021

<https://yesilhaber.net/goynuk-sakin-sehir-oldu/> Erişim Tarihi: 02.05.2021

<https://www.nessiletisim.com.tr/goynuk-belediyesi-ataкта/> Erişim Tarihi: 02.05.2021

<http://www.mudurnu.com.tr/mudurnu-artik-cittaslow-sakin-sehir.html> Erişim Tarihi: 08.09.2021

<http://koycegiz.bel.tr/Ilc/koycegiz.html> Erişim Tarihi: 04.05.2021

<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-koycegiz/> Erişim Tarihi: 04.05.2021

<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-ahlat/> Erişim Tarihi: 10.05.2021

<https://cittaslowturkiye.org/ankaranin-ilk-sakin-sehri-gudul> Erişim Tarihi:15.05.2021

<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gudul/> Erişim Tarihi:15.05.2021

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşe PEKİN

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Gümüşhane Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Gümüşhane Üniversitesi

İletişim

Telefon :

e- posta Adresi :

Tarih : 19.08.2021